

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1616

Cap. Lib. Tertii sunt LV.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14007

naturali aequitate differre debet in aliud tempus ingressum in Religionis ordinem, quoniam id vite genus suscipere, nemo præcepto & lege compellitur: ac fratrem, vel sororem simpliciter indigentem naturali iure sustentare debemus. Non sunt autem iuris naturalis præcepta negligenda, ut consilio impleamus. Imo etiam si quis simplici voto promiserit se vitam monasticam suscepturum, iure potest ingressum in cœnobium differre, si frater eius, aut soror, extrema vel quasi extrema inopia laboret. Si secundum, tunc cuique fas est se ad Religionem conferre: non enim idem iuris est fratris, aut sororis in fratrem, quod est patris in filium, aut filij in patrem: nam si pater non solum extremam, vel quasi extremam, sed si graui quoque necessitate prematur, non licet filio se Religionis mancipare, & dicere, ut suo loco nos probatum reliquimus. Nec item fas est patri Religionis institutum persequi, expresse relicto filio extremo, aut etiam grauius indigenti: ac fratri, vel sorori simpliciter quidem egenti subuenire debemus, in Religionem ingressum in aliud tempus dilato, non tamen si in aliquam grauem tantum egestatem deuenit, nisi forte propter aliquas circumstantias sit necessitas valde grauis. Voco autem extremam, vel quasi extremam egestatem, & inopiam, cum vita cuiuspiam periclitatur: grauem vero, cum quis solum indiget bonis ad statum, honorem, & dignitatem suam tuendam, & conseruandam necessarijs.

Nono quaeritur, An quis iure queat à Monasterio egredi ad fratrem sororemve suam sustentandam? Respondeo, etiam distinguendo, si solum indiget alimentis ad statum, honorem dignitatemve necessarijs, non licet è Monasterio exire, nam non est talis ac tanta, qualis & quanta requiritur ad exitum è Monasterio. Si vero indigeat alimentis simpliciter ad vitam vsus necessarijs, quorundam est opinio, fas esse Monacho Religionem professo, è Monasterio ad tempus exire, facultate à Superiori petita, quamuis non impetrata: quia si frater, aut soror in vitam periculum incidere, vtputa, si in hostium manus, & potestatem veniret, si se præcipitio dare, aut suspensio necare vellet, nec esset alius quispiam, qui à tanto vitæ discrimine eum posset, aut vellet eripere, liberum esset Monacho tunc egredi ad eum liberandum: quoniam Religionis votum, quo se Deo Monachus obstrinxit, iuris naturalis præcepto nequit aduersari. Probabilis sententia est, quando aliter tanta necessitati Religiosus consulere, & prouidere non potest.

Decimo quaeritur, An lege charitatis filij ex fratre, vel sorore natis alimenta debeamus? Nisi habeant bona, ex quibus sustentari queant, naturali aequitate debemus. Si vero habeant, eis alimenta præstare, iure non cogimur. Hisce etiam hominibus, quos dixi, generis propinquitate coniunctis, & præcipue si ex legitimis nuptijs nati procreatique sint iure potest Clericus ex sui beneficij Ecclesiastici fructibus alimenta præbere, & dotes etiam dare: de qua re, nos in sequenti libro.

Finis Libri Secundi.

I O A N N I S AZORII LOR- CITANIE SOCIE- TATE DESV

I N S T I T V T I O N V M

M O R A L I V M

Pars secunda:

LIBER TERTIVS.

DE BENEFICIARIIS, EO- rumque beneficijs Eccle- siasticis,

Quæ Sacerdotia dicuntur.

CAPVT PRIMVM

Quid, & quomplex sit beneficium Ecclesiasticum.

UPERIORIS Libri principio dixi, Patres esse, ac dici non solum eos, ex quibus nati sumus, sed etiam Episcopos, & Sacerdotes, qui nobis præsumt, & quibus nostri cura demandata commissaque est. Ideo hoc loco explanandum erit, ac docendum, in quo consistat potestas data Episcopis, & ceteris Sacerdotibus in homines, & populos ipsorum curæ concreditos. Vt autem hoc plene & exacte præstem, summa qua fieri poterit breuitate, ac perspicuitate explicabo quicquid de Beneficijs Ecclesiasticis, quæ Sacerdotia Latino sermone dicuntur, disputari iure potest: quæ res quamuis difficiles habeat explicatas est tamen apprimè utilis, & necessaria, & multum ac sepe quaesita.

Porro quæcumque de Beneficijs Ecclesiasticis traduntur, ad tria potissimum capita reuocari queunt: nempe, Quo modo Beneficium iure acquiratur: Quo pacto legitime retineatur, & conseruetur. Quando nam iure amittatur, & suo possessore vacet. Sed imitabor in præsentis loco illud Hermogeniani Iuriconsulti in l. Naturali, §. Si quaeratur ff. de confirmando tutore, vbi ait: Si quaeratur, an ex inquisitione recte datus sit tutor: Quatuor hæc consideranda sunt, An hic dederit, qui dare potuit: Et ille acceperit, cui fuerat dandus: Et is datus, cuius dandi facultas erat: Et an pro tribunali decretum interpositum sit. Sic ergo in præsentis negotio declarabo, Quibusnam Ecclesiasticum beneficium dati, & conferri iure possit: & quis Beneficium conferre queat: hoc est, Quis eius sit capax, & Quis dare possit: quæ duo ad Beneficium conferendum pertinent. Deinde, Quot, & quæ sint onera Clericis Beneficium adeptis imposita: Quas item leges, Canones, ac Iura Beneficij seruare debeant, sua vt Beneficia retineant, atque conseruent. Postremo, Quot, & quibus modis Clerici Beneficia amittant. Sed ante omnia explicandum est, quænam sit Beneficij Ecclesiastici origo: Quæ vis & natura eiusdem: Quot genera, & species: Quæ nominis etymologia.

Primo quaeritur, Vndenam dictum sit Ecclesiasticum beneficium? Respondeo, Beneficium nihil aliud esse apud Scriptores Latinos, nisi munus in aliquem collatum cum de altero quis bene meretur. est enim beneficium, quod in alterius salutem, & commodum collocamus. At vero in Iure Canonico, & in præsentis Bene-

fici-
cium

ficium accipitur pro annuo prouentu Sacerdotis, vel Clerici, quem percipit ex Ecclesiæ bonis, nimirum, agris, prædijs, primitijs, decimis, & alijs rebus. Aiunt quidam, minus Latine, annuos Clericorum prouentus dici Beneficia: unde non Beneficia illi, sed Sacerdotia vocant. Apud Liuuium eccle. lib. 3. *deca. 1. Et lib. 10. deca. 3. & Tacitum de Oratore*, non raro sacerdotia legimus, sed nescio, an potius munus & dignitatem, quam prouentum Sacerdotis illi dixerint sacerdotium: nam Sacerdotium, ipsa est Sacerdotis dignitas & munus. At meo iudicio sacra stipendia, quæ ob ministerium Ecclesiasticum sacerdotibus dantur, non inepte beneficia appellantur; præsertim cum eiusmodi prouentus annui, non solum in Sacerdotes, sed etiam in alios Clericos conferantur.

Putant nonnulli, dictum esse Beneficium Clerici stipendium, instar beneficij, quod olim militibus emeritis Principis indulgentia tribuebatur, tanquam stipendium, & merces laborum, & vitæ subsidium, unde sustentarentur, ac viuerent, ut cæteri hoc beneficio deuincti, ad Rempublicam tuendam allicerentur. Id factum esse ab Alexandro Seuero, testis est Lampridius; quem postea, & alij Imperatores sunt ante Iulianum secuti, ut constat ex tribus constitutionibus, quæ extant in Codice, de fundis *Lamisprophis lib. 11.* qui est de fundis, & agris certis quibusdam limitibus descriptis, & datis militibus ad eos alendos. Sicut enim illi milites iure militiae beneficio fruebantur, & ex agris, castellis vel alijs possessionibus redditus, & fructus percipiebant, ita & Clerici iure ministerij, quæ est militia quædam sacra, gaudent beneficijs sibi datis. Nam ex agris, domibus, vel alijs rebus sibi ab Ecclesia collatis annuos colligunt fructus, quibus aluntur; ac proinde sicut illa prædia, aut redditus annui militibus attributi, Imperatorum beneficia dicebantur, quia erant ipsorum liberali indulgentia dati, & milites quibus concedebantur, beneficiarij milites vocabantur, eo quod beneficijs essent affecti; sic etiam annui redditus ab Ecclesia dati clericis, Beneficia dicuntur Ecclesiæ, quia ab ea in clericos conferuntur: & dicuntur beneficia clericorum, quia sunt, ipsorum stipendia, ex quibus comode sustentantur.

Secundo queritur, Quid sit beneficium Ecclesiasticum? Difficile est breui aliqua definitione totam beneficij vim, & naturam complete explicare, unde Ioannes Selua in *tract. de benef. l. p. q. 1.* multas beneficij definitiones in medium producit, eaque aut tanquam mancas, aut tanquam redundantes deinde confutat.

Sciendum est, ad beneficium tria pertinere, & primo prouentus ad redditus annuos: Deinde ius exigendi, & percipiendi prouentum: Demum ipsum ministerium, ratione cuius clericus annuum redditum percipit: non seuis, ac in militibus beneficiarijs quos diximus in quibus, & erat tanquam militia, stipendium, & laboris merces redditus, qui ex agris & prædijs colligebatur, & erat ius penes ipsos milites percipiendi annuos prouentus, & erat militia ratio, ob quam annum prouentum veluti sui laboris fructum capiebant. Nō igitur ad rationem beneficij sufficit ministerium, & factio clerici, quæ seruit Ecclesiæ, quia multi sunt clerici, qui laborem suum, & operam in Ecclesiam collocant, & tamen beneficiarij non sunt, quia nullum annum prouentum, ut sui ministerij, & laboris stipendium accipiunt. Nec item ad beneficium sufficit solus annuus prouentus, nisi is tanquam sacri, & Ecclesiastici ministerij & operæ stipendium reddat accipiatur. Ergo beneficium requirit annum redditum qui sit Ecclesiasticæ functionis, & laboris merces: ac proinde in beneficio est ius, annuos redditus percipiendi ob ministerium Ecclesiasticum, & factum.

Ex his, quæ diximus, constat beneficium posse hunc in modum defini: *Est ius percipiendi fructus annuos ex bonis Ecclesiæ collatis in perpetuum clerico ob sacrum, & Ecclesiasticum ministerium.* Dicitur, ius quia prouentus annuus datur clerico tanquam operæ & laboris merces: et

go penes clericum est ius exigendi, & percipiendi stipendium ministerij sibi debitum. *Ex bonis Ecclesiæ*, quia agris, prædia, domus, primitiæ, & decimæ, aliaque huiusmodi, ex quibus clericus redditus colligit, ipsius Ecclesiæ bona sunt, nec in clericorum dominum transeunt, sed eorum beneficiarij administrationem habent, & quorum obitu ad Ecclesiam redeant, nec possunt beneficiarij ea arbitratu suo alienare, ac vero penes ipsos est ius percipiendi fructus ex dictis Ecclesiæ bonis. Hinc est ut clericus aliquando dicatur ius habere ad beneficium, aliquando ius habere in beneficio. Cum enim penes ipsum est ius exigendi, & percipiendi prouentus annuos ex bonis Ecclesiæ, dicitur habere ius in beneficio, quia iure colligit annuos fructus sibi debitos; cum vero delectus designatus est, aut nominatus, aut oblatas, ut sibi beneficium conferatur; dicitur habere ius ad beneficium, nondum enim annuos redditus colligit, nondum possidet, sed debet illi ius annuos fructus colligendi, & possidendi. *In perpetuum* quoniam beneficium non ad tempus certum, sed ad totam clericum vitam conferri debet: item beneficium obitu beneficiarij non extinguitur, & definit, sed vacat possessore, & ideo iterum confertur in alterum: ac Ecclesiastica pensio morte pensionarij finitur, & cessat, non vacat. *Clerico*, quo verbo explicatur quoniam sit beneficij capax: non enim est quilibet, sed clericus, in quem tantummodo beneficium cadit, ut postea dicemus: *ob sacrum, & Ecclesiasticum ministerium.* ut exprimitur labor, & opera, cuius stipendium, & merces est prouentus. Quo fit, ut si quis ex bonis Ecclesiæ prouentus, & redditus annuos colligit atque percipiat, non aliam ob causam nisi tanquam alicuius temporalis profanique ministerij mercedem, nequaquam sit beneficiarius, ne dicatur beneficium habere.

Alij sic beneficium definiunt: *Est res Ecclesiastica, quæ clerico ob sacrum ministerium vitanda in perpetuum conceditur.* Appellatione rei Ecclesiasticæ intelligunt prædium, agrum, domum, aliamque quamlibet rem ab Ecclesia acceptam, ut ex ea clericus honeste, & commode sustentetur. Dicitur vitanda, quia beneficium, inquit, clerico non datur, ut in eius dominium cedat, ac transeat, sed ut clericus beneficij usum, vel usum fructum habeat. *In perpetuum* quia non ad tempus, sed ad totam vitam clericus Ecclesiæ perficitur.

Mihi vero hæc definitio minime probatur, quoniam nihil in definitione rei poni debet, quod in lite, & controuersia Doctorem sit positum. Sed, an beneficiarius clericus beneficij dominium habeat, an vero tantum usum, an usum fructum, in lite & controuersia consistit: ergo in definitione beneficij poni non debuit verbum illud vitanda. Quare alij rectius definiunt: *Beneficium, est annuus prouentus, qui clerico ob sacrum ministerium in titulum, & in perpetuum obtinendus confertur:* quæ definitio patet ex dictis.

Tertio queritur, Ex quibusnam beneficium Ecclesiasticum dignosci queat? Respondeo, cum *Abbate in consil. 47. volum. 2. Et Anshara. in cap. beneficium de regul. iuris, in sexto, & alijs in eo capite*, ex multis rebus. Primo ex eo, qui confert, ut puta si dari, & confecti consueuerit auctoritate Episcopi, vel alterius Ecclesiastici præfati; Ecclesiastica quippe beneficia iure communi non nisi auctoritate Episcoporum, aliorumque Ecclesiæ Præfectorum tribuuntur. *Cap. Messina, de elect. dicitur: Electio perpetuo prohibemus, ne per laicos cum Canonibus electio presumatur: quæ si forte presumpsa fuerit, nullam obtineat firmitatem, non obstante contraria consuetudine, quæ dici debet potius corruptela, & 16. q. 7. c. Per laicos habetur: Per laicos nullo modo quilibet clericus, vel presbyter obtineat Ecclesiam.*

Sed cognoscitur beneficium ex persona eius cui confertur, si dari non solet nisi clerico: nam ex cap. *litteris de transact. Et. In Ecclesia, De Institut. Et. c. Cum adeo, de rescriptis*, beneficia non nisi in clericis conferuntur.

Tertio ex onere, iure, facultate, & potestate, quam habet is, cui datur beneficium; nam si is, cui conceditur, divini officii preces recitat; aut Ecclesie, cui adscribitur, inseruit debet; beneficium Ecclesiasticum propter officium datur, & *Quia per ambitiosam, de rescript. in sexto.*

Quarto quando non ad tempus, sed in perpetuum datur, hoc est, ad omnem vitam eius, cui conceditur, beneficium enim Ecclesiasticum in perpetuum communi iure confertur *cap. sanctorum, dist. 70.* dicitur: *In qua Ecclesia quilibet institutus est, in eo perpetuo perseveret.* Item si soleat, ut dicitur, in titulum dari: nam sic beneficia Ecclesiastica conferuntur, & clericus beneficiarius certa Ecclesia adscribitur.

Quinto ex modo, quo proventus annuus datur; veluti hi is qui dat, non gratis, sed precio, eo ipso simoniae labes poluitur: Ecclesiasticum enim beneficium sine precio, conventionis, promissione, conditione lucri, vel commodi temporalis conferri debet, *cap. Quam pio, l. q. 11. c. vlt. De pactis, c. 1. Sanctorum, l. q. 1. c. 6. Si quis ditor, l. q. 1. c. 11.* Item si proventus annuus dari soleat per collationem, ut vocant, aut canonicorum collegio eligente, & superiore confirmante: aut Patrono nominante, & designante clericum, & eum Episcopo instituentem: his enim modis beneficium confertur Ecclesiasticum, *ut dicemus inferius.*

Quarto quaeritur, Quot modis beneficium Ecclesiasticum dividatur, & quor sint beneficiorum genera? De hac questione Ioan. Selua in tract. de benefico, par. 1. q. 2. *Rebus. in Praxi benefico, in cap. quosplex sit beneficium* Respondeo, beneficia primo dividi in Regularia, & secularia: quae divisio colligitur ex *cap. Cum de benefico, c. 6. Cum singula, De praben. in sexto.* Regularia beneficia dicuntur, quae conferri nequeunt, nisi clericis religionis solemniter voto, & regula monachali adstrictis: secularia vero, quae conferuntur in clericos omni religionis voto, & regula solutos, & liberos. *Bald. in cap. licet, post Glossam, de offic. ord. Regularium beneficium habet Abbas, ut postea dicemus: Prior conventus: de quo in cap. Cum ad monasterium, de statu monacho. & Praeceptor, hoc est, administrator, ut vocatur in quibusdam religionis ordinibus, ut Sancti Spiritus in Saxia in vrb. c. S. Antonii Viennensis, c. in aliis quibusdam militariibus ordinibus S. Ioannis Hierosolymitani, c. S. Mariae Theutonorum: & Canonicus regularis, ut ait Gloss. in Clem. Dispensatio. De iudiciis, in verb. beneficium, & Prior absolute, & simpliciter vocatus, Nam qui iuxta regulam S. Benedicti, dicitur Abbas, scilicet Praefectus monastici conventus, vocatur absolute Prior iuxta regulam S. Augustini, hoc est, toti monachorum collegio Praepositus. An vero monachus sit vere, & proprie beneficium, dicam inferius.*

Secundo beneficium saeculari dividitur, nam aliud est simplex, aliud non simplex, sed cum administratione. *Gloss. in cap. praesent. de offic. ord. in sexto.* Simplex dicitur illud, quod non est aliqua iuris qualitate affictum: sicut etiam simplex iusurandum, pactum, vel votum appellatur, quod nulla iuris solemniter formula afficitur: beneficium simplex non habet populum, nec clerum, nec administrationem: beneficium vero non simplex dicitur, quod habet aliquorum specialem ac solemnem iuris qualitatem, hoc est, administrationem, clerum aut populum. Porro qualitates beneficiorum sunt ex, quae sequuntur: dignitas, gubernatio Parochiae, sive Paroeciae, cura animarum, iurisdicatio in clericos, administratio rerum Ecclesiasticarum, gradus honorificus in choro, sive collegio clericorum.

Tertio dividi solet beneficium, nam aliud curam animarum habet, & aliud eam non habet. Curam animarum habet beneficiarius, qui vel habet auctoritatem ius dicendi aliis clericis, & haec cura ad forum externum spectat, vel habet facultatem sacramenta ministrandi: quae cura pertinet ad internum poenitentiae forum. Ille beneficiarius habet iurisdictionem in clericos, qui ius & potestatem habet eos excommunicatione obstringendi, hoc est, excommunicandi, & a sacris arctendi, hoc est, suspendendi ab officio, vel beneficio removendi, eos compre-

hendendi, vincendi, & in carcerem mittendi, eorum causas audiendi, & ius ipsis reddendi, *ut colligitur ex c. Dudum 2. De elect. Is vero beneficiarius, qui ratione muneris quo fungitur, habet in populo certis limitibus, distinctio ius, & potestatem sacras poenitentium confessiones audiendi, & caetera sacramenta conferendi, quamvis nullam aliam habeat iurisdictionem in clericos, curam animarum habet.*

Qui vero beneficiarius ratione sui beneficii, nec populo sacramenta ministrat, nec iurisdictionem in clericos habet, nec res ecclesiasticas dispensat, nec singularem aliquam in choro, vel collegio clericorum praerogativam tenet, sed tantum inseruit Ecclesiae, vel in choro divinas preces & laudes cantando, vel divinum officium persolvendo, vel certis diebus, aut temporibus sacra faciendo; hic, inquam beneficiarius dicitur habere simplex.

Quarto dividitur beneficium, *ut docent Ioan. Selua, & Rebus. locis citatis;* aliud enim dicitur dignitas habere, aliud non item: aliud dicitur officium, sive administratio, aliud personatus. Porro dignitas, personatus & officium, *ut tradit Glossa in ca. 1. De consuetudine in sexto,* differunt. Nam dignitatem proprie dicitur habere, qui habet rei Ecclesiasticae administrationem, & pariter iurisdictionem in clericos: Sed personatus is, qui in Ecclesia, cui est adscriptus, aliquem gradum honorificum habet, quo praestat ceteris clericis: puta in choro, sedem habet: in collegio clericorum suffragium ferit, ac sententiam dicit: & in ceteris locum ante alios canonicos tenet: cum tamen nec administrat res, nec ius reddat clericis. Officium is dicitur habere, qui sine ulla iurisdictione in clericos, & grada eminentiore rerum ecclesiasticarum habet administrationem.

Quinto dividitur beneficium in manuale, & non manuale. Manualia beneficia vocantur, quae ad nutum eius, qui confert, revocari queunt: cetera, quae adimere nequeunt nisi certis de causis iure concessis, aut permissis, non sunt manualia. *Glossa in Clem. Quae regularis, de supplen. neglig. Pralato. Et in Clem. c. si principalis, in verbo electione, de Rescript. Nicol. Miles in verbo beneficium, in 1. Anto. in c. Porrepta. ad finem, de confirmat. utilis.*

Sexto dividuntur beneficia electiva, & collativa, sic dicta, in ea scilicet, quae electione a Canonicis & Clericis facta, & accedente postea confirmatione ex consensu superioris conferuntur; & in ea, quae absoluta, & simplici, ac libera superiorum voluntate, & auctoritate conceduntur. vnde alia dici possent mixta, quae nominant, ac designant patrono, (cuius est clericum promovendum offerre, & praesentare,) & Episcopo instituentem conferuntur. *Dominicus in cap. Cum in illis, §. 1. de Prab. in sexto, Mandat. in Reg. Cancellaria de illomate, q. 2. Sornerus in eadem regula q. 4.*

Quinto quaeritur, Quot sint beneficiorum genera, si speciatim numerentur, & beneficium late sumatur, ut comprehendat dignitates? Respondeo, *ex sententia Ioannis Selua, & Rebus. locis citatis,* beneficiarios regulares esse in primis Abbates, sive Archimandritas, sive Caenobiarhas, sive absolute, & simpliciter dictos Abbates, *c. Quamvis, de offic. ord. c. Cum ad monasterium, de statu Monacho.* Secundo, est Prior conventus. *Clem. Ne in agro, §. Ceterum, de statu monacho.* Tertio, Prior claustralis, *cap. Cum ad monasterium, de statu monacho.* Quarto, Canonicus regularis, *ca. Quod Dei timorem, de statu monach.* Quinto, Praeceptor, Praeceptoris dicuntur beneficia regularia S. Ioannis Hierosolymitani, S. Antonii Viennensis, & S. Spiritus in Saxia, & S. Mariae Theutonorum, ut dicam inferius. Beneficarii qui habent beneficia secularia, sunt in primis Romanus Pontifex: quod quidam colligitur ex eo, quod habetur in *ca. 1. De maleficiis, vbi Pontifex Romanus videtur dici beneficium.* Sic enim ait Pontifex: *Nobis per litteras retulisti, quod quidam clericus multies coram astantibus, verba quadam in despectionem beneficii nostri protulit.* Haec ibi.

Nescio equidem, an in toto iure Canonico locus extet alius, vbi beneficium Romanus Pontificatus appelleretur.

Constantis vero est omnium Pontificii iuris interpretum opinio esse beneficium, ita ut in prima regula in sexto continetur: sic enim ibi est: *Beneficium ecclesiasticum non potest iure, sine institutione Canonica obtineri. Vnde intrusus in Summum Pontificatum, est per Concilium repellendus c. Si duo. c. Si quis pecunia, dist. 79.* beneficium vocat Angelus Summum Pontificatum in verbo. *beneficium. l. n. 1.* Ioan. Selua tract. de beneficiis l. par. q. 2. n. 14. Secundum beneficium habet quibus Cardinalis, c. vlt. de cleri. non resid. Tercium, Patriarcha, siue Primas, Ioan. Selua loco citato, n. 17. Quartum, Archiepiscopus, siue Metropolitanus teste eodem Selua: Quintum, Episcopus: hunc autem habere beneficium, colligitur ex cap. Felicit. §. Quod si quis, de pœnis, in sexto, ubi dicitur, *beneficiatum, seu beneficiatos quoniam beneficio, etiamsi Pontificalem adeptus, vel adepti fuerint dignitatem, &c.* Cardinales item, Patriarchas, Primates, & Archiepiscopos beneficium habere, locus aliquis in iure Canonico, quod sciam, non clare exprimit. Ceterum eos officium, & dignitatem, curam item animarum, iurisdictionem in Clericos, rerumque ecclesiasticarum administrationem habere passim legitur: ac proinde dubitari non potest, quin beneficium ecclesiasticum habeant. Est enim penes ipsos ius percipiendi annuos proventus ex bonis Ecclesie tanquam laboris, & operæ mercedem, & stipendium. Et ideo in prima regula iuris in sexto, hoc est, in ca. beneficium, continentur: hæc namque dignitates, & officia non nisi canonica institutione obtineri queunt. Sextum beneficium Abbas secularis, seu Prior dicitur habere. De Abbate seculari in ca. extraneis, §. Glossa ibi, in verbo. *Abbas, de renunciat.* Porro in quibusdam Ecclesiis, is qui est toti Collegio Canonicorum Præpositus, vocatur Abbas instat eorum, qui iuxta regulam B. Benedicti, Monastici conventus Præfecti, Abbates vocantur. In aliis ecclesiis collegio Canonicorum, aut clericorum Præpositus dicitur Prior, more eorum, qui iuxta regulam B. Augustini, cum monachorum conventui, siue Conuobio præfint, Priores, aut Præpositi appellantur. Septimum beneficium dicitur is habere, qui in ecclesia dignitatem obtinet. cap. de mul. de prob. §. Abbas ibidem. Octauum is qui habet personatum, in cap. cum accessissent, de constitut. Item nonum, qui habet officium; nam dignitas, personatus, & officium, beneficia in Canonico iure dicuntur, ut colligitur ex ca. de multa. De præbend. §. cap. cum accessissent, de constitut. §. cap. 1. De consuetudine in 6. §. Extraneis, excommunicabilis. De præben. inter Extraneos Ioannis 20. Porro dignitatem, personatum, vel officium habent Decanus, Præpositus, Prior, Archidiaconus, Archipresbyter, Primicerius, Thesaurarius, Sacrista, siue Custos, Præcentor, siue Cantor, Succentor, Magister scholæ, siue Scholarchus, seu Scholasticus, & Capellanus Magnus, siue Maximus, de quorum singulis dicemus inferius. Decimum beneficium est parochiale: parochus enim habet curam animarum, hoc est, ius & potestatem sacramenta conferendi in populo certis limitibus distincto, & ipsi commisso. Parochialem autem Ecclesiam ius Canonice aperte beneficium appellat. c. extraneis, §. c. De multa, de præben. c. cum in cunctis, §. Inferiora. De elect. Affine beneficio Parochiale est beneficium curam habens, quod clericum habet, sicut Parochiale populum sibi subiectum. Undecimum beneficium dicitur habere Vicarius perpetuus. Duodecimum habet Canonice. Tercium decimum beneficium Porrio vocatur, quæ solet esse duplex, integra, vel dimidia. Beneficium integras portiones obtinentes, habent dimidiam partem annui proventus, qui singulis Canonice obuenit; dimidias vero portiones habent, quibus quarta pars annui proventus Canonice dari soliti debetur, ac datur. exemplum sit: est annuus proventus Canonice obueniens, mille aureorum: ij quibus debentur quingenti aurei, dicuntur Beneficium habentes integras portiones: ij, quibus dantur ducenti & quinquaginta aurei, appellantur beneficium habentes dimidias portiones, & Hispanice vocantur Racioneros, y Medioracioneros; & ipsa portio integra, eadem

lingua dicitur Racionentera; & dimidia portio, Medioracionentera. Decimum quartum beneficium simplex, præstimonium, vel præstimonialis portio vocatur: de quo beneficium fit mentio in c. vlt. de concess. præben. in 6. Decimum quintum dicitur Capellania, siue cappella, de quo in ca. 1. De cappellis monacho. & alii qui differentiam constituent inter cappellam, & cappellaniam: nam cappellam vocant, quæ est per se oratorium, siue ædes sacra ab alia separata, & diuita: cappellaniam vero, quando est altare in aliqua æde sacra ab aliis quidem altaribus seiunctum, sed non ab ipsa æde sacra. Vnde quando cappella est per se distincta, licet æ Apostolica, siue Pontificæ dirigitur sic: *Restor cappella N.* Quando est altare in aliqua æde sacra ab aliis altaribus separatim, tunc licet æ Pontificæ dirigitur hunc in modum: *N. perpetuo cappellano in sacra æde N.* Decimum quintum beneficium est altare in sacra æde auctoritate Episcopi fundatum, & donatum dote, c. Que situm. l. q. 1. c. recedentes, de statu Monacho, Glof. in Clem. 2. De decimis. In Germania, & Polonia sunt altaria quedam, ab æde sacra seiuncta, in Francia vero, & Hispania sunt quedam altaria solum modo in æde sacra fundata, & dotata.

C A P. II.

Quadam quæstiones diluuntur de singulis beneficiariis; ac primum de Adiutore Parochi.

Primo quaeritur, An Aditor Parochi, vel alterius beneficiarii dicatur beneficium habere? Sciendum est in primis, dari alicui adiutorium in administratione, & cura rerum temporalium, de quo in capitulo. *Grandi, de supplen. neglig. Pralato. in 6.* Regibus enim, Ducibus, Marchionibus, Comitibus, & aliis iurisdictionem ordinariam civilem habentibus, adiutor dari iure potest, si nesciant, aut nequeant, aut etiam negligant populos sibi subiectos tuere, ius quoque reddere, communem pacem & salutem seruare, contra hostes Rempublicam custodire, & defendere: & hic adiutor beneficium ecclesiasticum non habet. Alter datur adiutor in curam, & administrationem rerum spiritualium: & hic rursus est duplex, ut constat ex Cardinali Alex. in c. pastoris, 7. q. 1. n. 2. alter vocatur adiutor cum futura successione, id est, cum facultate, & iure succedendi in beneficio post obitum eius, cui est adiutor datus.

De primo adiutore fit sermo in ca. de rectoribus, §. cap. ex parte. §. c. Consultatione, de clerico agrotante, adiutori vero secundo datur facultas & ius, ut in beneficio succedat decedente beneficiario, cuius est adiutor.

Deinde sciendum est, huiusmodi adiutores, cum iure, & potestate succedendi non esse ex iure communi, sed vltimo, & stylo curiæ Romanæ introductos: qui dari non solent, quibuslibet beneficiariis, sed Episcopis, & aliis superioribus Ecclesiarum Præfibus; item & Parochis, & Abbatibus, aliisque, qui iurisdictionem, & curam animarum habent. Aliquando vero dantur etiam aliis solummodo dignitatem, personatum, officium, vel administrationem habentibus: immo etiam aliquando dantur Canonice, vel ætate & senio consecratis, vel certe de Ecclesia benemeritis.

Secundo quaeritur, Quis adiutorem dare beneficiariis possit? Respondeo, per Episcopum posse dari adiutorem ad tempus Parochio. *Abbas in c. de rectoribus, de cleric. agrot. ceterum adiutor eum iure succedendi dari nequit, nisi à Romano Pontifice: nam ut habetur in cap. Nulla, de concess. Præben. ex concilio Lateranen. [nulla ecclesiastica beneficia, seu ministeria tribuuntur alicui, aut promittuntur, antequam vacent.] Idem etiam habetur l. cap. Relatum, §. c. ex tenore, de concess. præben. in quib. capitibus dicitur, promissiones factas de Ecclesiis nondum vacantibus, sed vacaturis, irritas esse, & inanes.*

Porro Episcopis adiutores etiam ad tempus non dantur, nisi à Romano Pontifice, c. Pastoralis, de clericis agrot. in sexto. In duabus tamen causis, nempe, aut quando Episco-

pus atate, vel alta infirmitate corporis perpetua ita confectus est, vel suum officium, & munus obire non possit tunc ipse collegii, vel maioris partis consilio, & assensu ex auctoritate Apostolica vnum, vel duos adiutores sibi potest assignare: aut quando Episcopus ita factus est amens, ut quid velit, aut nolit, experimento cognosci, vel sciri non possit, tunc Canonicoorum collegium, aut dux ipsius partes, eiusdem Romani Pontificis auctoritate, possunt unum, vel duos adiutores ei dare; at vero adiutor hoc aut illo modo datus, Episcopo ius succedendi non habet, nisi fiat speciali Romani Pontificis auctoritate, *Glossa in cap. l. ceteris, in verbo vancituris, de preben. in sexto*: clericis vero parochialium Ecclesiarum, vel curam animarum habentibus, adiutorem tantum ad tempus dare potest, si iusta subfuit causa, ad quem illius beneficii conferendi potestas, & cessio, aut renunciationis admittenda facultas pertinet, hoc est, Episcopus, vel alius superior, ut colligitur e. de Recloribus. Et c. consultatio. De clericis agrot. Præterea adiutores, cum iure, & potestate succedendi, tollendo esse, Synodus Tridentina decrevit *sess. vlt. c. 7. De reform. n. a.* successio in beneficiis ecclesiasticis communi iure temper damnatur, ut constat ex c. si Petrus. c. Episc. l. c. 2. c. plerique, c. Apost. 8. q. 1. Deinde datur occasio optandæ, vel etiam captandæ, ac procurandæ mortis eius beneficiarii, cui datur adiutor: quam occasione mortis, utrumque ius Civile, & Canonici, destitatur. Nihilominus tamen Romanus Pontifex dare potest & solet huiusmodi adiutores. Et ex c. Petrus. 7. q. 1. colligitur videtur Zachariam Romanum Pontificem Bonifacio Archiepiscopo Meganino iam senio, & corporis imbecillitate confectio, adiutorē dedisse, qui post eius obitū succederet. Sic enim scribit: De eo autem, quem tibi successorem constituere dixisti, ut te vivente tuo loco eligatur Episcopus, hoc nulla ratione concedi patimur, quia contra omnem Ecclesiasticam regulam, vel iurata Patrum esse monstratur: sed volumus, ut ministris tibi, et sit in Evangelio Christi adiutor. Nimirum reprehensibile esset manifestum, ut te vivente alii tibi substitueretur. Sed hoc commoneamus, ut orare non cesses, ut tibi Deus illi successorem concedat. Hæc Pontifex. Et apud Eusebium lib. 6. c. 9 legitur, Narcisso Hierosolymorum Episcopo Alexandri datum fuisse adiutorem, quod is senio fractus Pontificis munia obire non posset, Sic Valerius Hipponensis Episcopus Augustinum sibi adiutorem substituit, teste eodem Aug. epist. 120. Nec defuit iuste causæ, quibus Romanus Pontifex id faciat. Nimirum huiusmodi adiutor datur, ut maior habeat auctoritatem in Ecclesiæ gubernatione, cum sit in ea successurus. Deinde, ut sollicitius, diligentius, & ferventius suo officio fungatur. Accedit quod cum habeat adiutor ius succedendi, magis amat, suspicitur, colitur, & plures habetur à populo sibi commisso, ac pinde ei citius, facilius, & præcipue obediunt, & parent iis, quibus præest, & ipse maiorem curam & sollicitudinem habet erga eos quos regit, & eos magis agnoscit tanquam suos.

Tertio quaeritur, Quos, & quibus ex causis soleat adiutor dari, siue ad tempus, siue cum facultate, & iure succedendi: Respondet, multis de causis dari soleat beneficiariis, Ecclesiariis, & animarum curam habentibus: In primis, ob senium vel ætatem provecctâ Pastoris. c. Petrus. 7. q. 1. Et c. Pastoralis de cler. agrot. in 6. vbi id docent Archid. Domin. Anchor. Et alii. Secundo, ob infirmitatem vitium corporis, cum scilicet Pastor est morbo fractus. c. 1. q. 1. c. Pastoralis de cler. agrot. in 6. Tertio, ob amenciam, vel aliam ægritudinem animi, qua est mente captus. Tu nos de cleric. agrot. Et Pastoralis, citato. Quarto, ob defectum idoneæ literaturæ in eo requisitæ. Conc. Trid. sess. 21. c. 6. de reform. Quinto, ob negligentiam, cum Pastor præstat quidem suum munus & officium, sed negligenter, ut habetur in c. Quia frater. 7. q. 1. Et in Synodo Trid. eadem sess. & cap. superius allegato. Sexto, si speciei Episcopus sit de dispensatione bonorum Ecclesiæ. Abbas in ca. Venerabilis, de offic. in d. deleg. Et in c. Licet Heli, de Simo.

Quarto quaeritur, An adiutor sit beneficiarius, siue Præbatus? Respondet *Glossa in c. de Reclor. de Cleric. agrot. in verbo, curam animarum* Adiutorem etiam ad tempus datum,

Azor. Instr. Moral. Pars 2.

esse Beneficiarium, siue Prælatum: idq; colligitur ex c. De Reclor. de Cler. agrot. vbi habetur: agrotanti beneficiario dandum esse adiutorem, qui curam habeat animarum, & qui officium exequatur. Et clerico agrotante quædum vixerit, iuxta facultates Ecclesiæ, necessaria vitæ subsidia esse præbenda. Ergo adiutor habet liberam reddituum administrationem. Sed Abbati potius assentior, neganti in eo c. De Reclor. n. 6. adiutorem esse beneficiarium, siue Prælatum: nec enim beneficii titulum, & ius habet, sed solam functionem, & ministerium. Deinde adiutoris obitu beneficium suo possessore non vacat. Nec item liberam habet adiutor omnium reddituum administrationem. Adde etiam, quod diversa sunt vocabula, adiutor, & beneficiarius, & vbi diversa sunt nomina, diversa quoque ministeria sunt. Nam in l. Si idem codicil. C. de codicill. dicitur, testamentum, & codicillum non esse idem: alioqui enim non essent diversa vocabula. Argumentum vero *Glossæ* nullus est momenti: nam ut recte dixit Abbas, adiutor dicitur habere curam animarum, non quidem iure, potestate, & habitu, sed functione, & actu, ita ut penes beneficiarium sit cura animarum iure, & habitu, penes adiutorem vero functione, & ministerium solū. Et ad id quod habetur in c. Thanas, remouendum esse beneficiarium ab administrationis officio, & subministranda ei necessaria alimenta, donec vixerit: Respondet, cum Abbate, cum ab officio submouendum, non quidem iure, & habitu, sed functione & actu. Roget quispiam, an saltem adiutor cum iure, & auctoritate succedendi beneficiū habeat? Respondet, minime, quamvis de hoc nihil *Glossa*, & Abbas meminert: meo tamen iudicio, beneficium non habet, quia solum ius habet ad beneficium, non autem in beneficio: esse autem hæc diversa, non est dubitandum, Deinde eius obitu beneficium non vacat, sed morte eius, cuius est adiutor.

Quinto quaeritur, Qualis debeat esse adiutor? Respondet, cum Abbate in c. consultationibus, de cler. agrot. distinguendum esse: nam si ad temporalium administrationem detur, debet esse prudens, & in ea re expertus, & exercitatus: Si vero ad curam animarum detur, oportet eum esse idonea literaturæ præditum, qua possit suo iure officio fungi, & ea vitæ, & morum honestate præstare, quæ animarum cura deposcit.

Sexto quaeritur, Quoto ætatis anno adiutor dari iure queat? Respondet, cum Abbate in c. consultationibus, de cleric. agrot. n. l. tantam ætatem requiri, quantum postulat beneficium administratio. Quare si Parochus fuerit datus adiutor, ad gerendam curam animarum, necesse est, ut vigesimum quintum ætatis annum attigerit: Si vero detur Episcopo, aut is datur ad spiritualium administrationem, & tunc trigessimus debet annum excedere, quia hæc ætatem in Episcopo ius ipsum requirit. c. Cum in cunctis, de elect. Aut datur ad gubernationem temporalium, & sufficit, si viginti quinque annos natus sit: hæc enim ætas ad administrationem temporalium in iure perfecta censetur in tutore, curatore, & procuratore, l. vlt. ff. de legitimis tutoribus, Et in c. Qui generaliter de procuratoribus in 6. Et adiutori aliis beneficiis dato, sufficit si eos ætatis annos excesserit, vel attigerit, quos postulat beneficium, vel officium, ad cuius administrationem datur.

Septimo quaeritur, An laicus possit adiutor dari beneficiario? Respondet, certi iuris esse, dari non posse ad spiritualium administrationem; quoniam spiritualium gubernatio in laicū iure non cadit. Sed quaestio est, an dari queat ad temporalium administrationem? Ad hanc ergo quaestionem, cum Abbate in c. consultationibus, de cleric. agrot. n. 2. Respondet, iure dari non posse, quia laicus generalis administrator Ecclesiæ esse nequit, c. Inducatum, dist. 89. Nihilominus tamen Romanus Pontifex laicū ad spiritualia quædam potest adiutorē destinare, siquidem potest laico ius, & potestatem excommunicandi concedere, ut ait *Glossa in c. Bene quidē, dist. 96* Potest quoque laico spirituales causas committere, *Glossa in c. Discernimus, de iudicis, Et c. Memnam 11. q. 4. c. Adrianus, Et in c. In Synodo, dist. 63.* Hæc ex Abbate loco citato.

O 2

Ofta

Octavo quaeritur, An religiosus possit esse beneficiarii adiutor? Respondeo, cum Abbate, in eodem cap. de consultationibus. nu. 4. eum posse dari Episcopo & beneficiario curam animarum habenti: nam ob utilitatem publicam, & salutem animarum Monachus iure communi potest Ecclesiae praefici, eo quod necessitas Ecclesiae privatae utilitati praefertur, c. Vos, & c. Qui vere. 16. qu. 1. ergo sicut Monachus potest in Ecclesiae praefectum eligi, sic etiam potest esse Episcopi, vel Parochi, vel alterius cuiuslibet curam habentis adiutor, id necessitate exigente. Dices, Monachi voluntas est in Abbatis potestate. Respondeo, inde solum concludi, necessarium esse Abbatis consensum, & ad eum alteri detur adiutor, sicut etiam Abbatis assensu idem potest esse testamenti executor, cap. Religiosus, de Testam. in sexto.

Nono quaeritur, Ex quibus bonis adiutor datus Beneficiario agrotanti, vivere & sustentari queat? Respondeo, ex ipsius Ecclesiae facultatibus, ex quibus detrahenda est portio, qua commode sustentetur adiutor, cap. de Rectoribus, de clerico agrotante. Verum illud est in controversia, quando redditus Ecclesiae adiutori, & agrotanti beneficiario non sufficiant, utri potius alimenta debeantur, beneficiario, an adiutori? Gloss. in c. De Rectoribus, paulo ante citato, censet potius esse, adiutori alimenta praebenda, quam beneficiario infirmo. At Cardinalis, teste Abbate in c. Rectoribus, praedicto, n. 5. potius esse vult agrotanti beneficiario tubendum ex Ecclesiae redditibus; Adiutorem vero, vel Episcopus, vel populus sustentare debet, quod ille colligit ex c. De Rectoribus, citato, ubi statuitur: vt commoda portio adiutori detur ex Ecclesiae redditibus, & infirmo beneficiario ceteri proventus liberi relinquuntur: ergo potior est beneficiarii causa quam adiutoris. Sed contra Cardinalem, & eius argumentum facit, quod habetur in c. Tu nos, de clerico agrotante. necessaria tantummodo alimenta beneficiario infirmo debentur: ergo reliqui proventus beneficii, adiutori liberi referuntur. Abbas cui ego magis assentior, censet, ex aequo, & bono beneficiarium infirmum esse adiutori praefendum; & populum auctoritate Episcopi cogendum adiutori necessaria praebere, quando eumque aliunde sustentare non potest. Nam cum beneficii tenuis redditus, & exiguus habet, clericus iure compellitur industria, vel labore suo, vel aliunde victum quaerere, c. clericus victum, dist. 92. & c. 1. De celebr. Miss. ergo quando presbyter ex Ecclesiae proventibus aliunde vivere nequit, populus iure potest compelli ad subsidia vitae necessaria ei ministranda.

Decimo quaeritur, Vtinam adiutori, an beneficiario conveniat libera reddituum administratio? Ratio quaestio est, quoniam in c. De Rectoribus, videtur constitui, eam ad beneficiarium pertinere; at in cap. Tu nos, supra etiam citato, insinuari videtur, eam penes adiutorem esse debere. Respondeo, cum Abbate in c. de rectoribus, de clerico agro. n. 5. distinguendo. Aut beneficiarii morbus talis est, vt ipse nec temporalia, nec spiritualia administrare queat, & tunc ad adiutorem pertinet generalis administratio, qui portione commoda beneficiario data, & sibi etiam reservata alia congruenti portione, reliquos beneficii fructus in pios usus impendit, & ita intelligitur, quod dicitur in c. Tu nos. Aut morbus talis est, vt solum impediatur spiritualium administratio: & tunc ad beneficiarium pertinet generalis reddituum administratio, qui sibi necessaria reddituum portione retenta, iustam ac debitam dabit adiutori, & de hoc intelligitur, quod habetur in cap. De rectoribus, allegato.

CAP. III.

An Hospitalis domus nomine beneficii intelligatur.

Primo quaeritur, Quid iura nomine hospitalis domus accipiant? Sciendum est, olim Christianos ingentis pietatis studio fuisse in omnes egenos, pupillos, debiles, senes, peregrinos, mendicos: vnde passim Ecclesiae hospi-

tales domos habebant, in quibus excepti huiusmodi egeni, & inopes sustentabantur: quae domus appellabantur a Graecis Nosocomia, Orphanotrophia, Brephotrophia, Prochotrophia, Gerontocomia, Xenodochia: quorum locorum mentio habetur apud Iustinianum in l. Iancimus 2. De sacrosan. Ecclesiis, c. 13. q. 8. c. In qualibet, §. Sancimus, c. l. Illud, C. de sacrosan. Eccle. Eorum etiam meminit Theodor. lib. 5. Ecclesiastica historia c. 18. S. Zozomeus, lib. 6. Ecclesiast. hist. c. 29. Quae quidem vocabula Latine interpretata significant domos gratia pietatis extractas, in quibus alabantur valetudinarii pauperes, pupilli, mendici & egeni, infantes parentibus destituti, senes, peregrini, & advenae in iugentes. In iure igitur Canonico appellatione domus hospitalis, intelligitur locus misericordiae & pietatis causa edificatus, ad excipiendos, curandos, & etiam alendos infirmos, & egenos.

Secundo quaeritur, An hospitalis domus in iure Canonico locus Religiosus censetur? Sciendum est, in iure Canonico extare Titulum de Religiosis domibus: potius Religiosa domus est locus ad pios usus, hoc est, ad hospitalitatem Episcopi auctoritate extractus, vel etiam dotatus, vel deputatus, c. Ad hac, de Religiosis domibus: c. Abbas, ac ceteri ibidem: vt enim altare sacrum non est, nisi Episcopi auctoritate fundatum, nec vestes, nec vasa, nec ades facta, & Religiosae censetur, nisi Episcopi auctoritate, & nutu consecrata, aedificata, dotata & fuerint; sic etiam nulla domus, nulla aedicula, oratorium, vel alius quilibet locus religiosus, haberi iure potest, nisi auctoritate Episcopi fundatus, consecratus, aut deputatus, aut dotatus ad pios usus; Abbas, c. Alii in c. ad hac, de relig. domib. Differt autem religiosa, & facta domus, ab ea quae facta non est, quod illa iuris habet privilegia, nempe, vt in ea res divina fieri & offerri possit, nec in usus profanos converti queat: haec autem minime, vt pote nulla Episcopi auctoritate fundata, aut dotata, ac proinde domus facta non est, vade & absque Episcopi auctoritate in ea sacrificia fieri nequeunt, eiusque redditus, & bona potest laicus administrare: & quamvis sit ad pios usus destinata, potest in profanos converti, scilicet eo vivente, qui domum hospitalem fundavit, vt Abbas annotavit in c. ad hac, num. 4. de relig. domibus, ex Ausbertic. de ecclesiastic. ritul. §. si quis adificationem. Hinc est, vt tamen iure civili, eo ipso quod alicuius mortui hominis cadauer in certo loco sepultum est, reddat illum religiosum, & sacrum; iure tamen Canonico non item, nisi auctoritate Episcopi locus ille ad pios usus destinatus, & consecratus, ex c. Ad hac, de relig. domibus, Abbas ibidem num. 3.

Quaerens, An quando constat quidem domum hospitalem aedificatam esse; sed nihil apparet de Episcopi auctoritate, is locus habeatur, vt religiosus, & sacer? Respondeo, cum Pedrico, & Lapo, quos citat Syluest. in verbo, hospitalale q. 11. vers. 5. cum res est dubia, habendum esse locum tanquam religiosum & sacrum, praefertim cum hospitalis domus nomine alicuius sancti nominatur; vt domus hospitalis S. Pauli, vel S. Petri. Sic etiam Archid. c. Nemo, de coniec. dist. 1.

Tertio quaeritur, An cura & administratio hospitalium domorum ad Episcopum iure pertineat? Respondeo, cum Abbate in c. de Xenodoch. de relig. domib. distinguendum esse: Si hospitalis domus religiosa & facta non sit, eius cura & administratio ad Episcopum iure non pertinet, sed patronum, quamvis alioqui laicum, c. Inter dilectos, de donat. vt docet ibid. Innocentius, nisi patronus decesserit vel non apparuerit, tunc enim ad Episcopum atinet, vt quod quisque ante obitum ad pios usus destinavit, compleatur, vt pia defuncti voluntas ad effectum deducatur. Abbas in c. de Xenodoch. num. 3. de Relig. domib. Nam eo ipso, quod locus est causa misericordiae, & pietatis institutus, ad Episcopi curam spectat. Si vero hospitalis domus, religiosa, & facta est locus; Episcopi curae, & gubernationi communi iure committitur: non quidem, vt ipse arbitrari suo annuos redditus admini-

stret, vel in alios vsus etiam pios impendat, siue conuertat, ab hoc enim prohibetur Episcopus, *Cl. Quia contingit, de relig. domib.* sed vt participet eos redditus, & impendat in vsus, quibus sunt destinati. *Abb. in c. de Xenodoch. num. 3. de relig. domib.*

Quarto queritur, quid iuris habeat Episcopus in domum hospitalis, quæ est religiosus locus, & sacer? An videlicet si Episcopi Rectorem ibi constituere, & præficere? Respondeo distinguendo: Aut domus eiusmodi patronum habet, aut secus. Si primum, Episcopi est Rectorem confirmare, quamuis laicorum clericorumve sit nominare, eligere, præsentare, offerre. Si patronum non habet, Episcopi est Rectorem nominare, eligere, insinuere, creare, atque præficere. Item domus hospitalis cum religiosus est locus, debet Episcopo portionem ad ipsum iure pertinentem.

Quinto queritur, An clericus hospitalis domus curam habens, beneficiarius sit? Respondeo, quando cumq; hospitalis domus locus religiosus non est, eum cui ipsius cura est commissa, quamuis clericus sit, & annuus redditus, vt sui laboris & operæ mercedem habeat, beneficiarius non esse: nam annuus proventus nequit esse beneficium, nisi Episcopi auctoritate accedente. Dices: huiusmodi clericus habet curam eorum, qui in hospitali domo excipiuntur, curantur, & sustentantur, exequitur obituque pietatis officia, administrat annuos proventus, & ex his percipit portionem sibi debitam: ergo beneficium ecclesiasticum habet: Respondeo, hæc omnia nequaquam satis esse, vt is clericus sit beneficiarius; cum eadem in laicum etiam cadant; & solummodo sit quasi tutor, curator, & administrator proventuum, & aliarum rerum ad hospitalis domum pertinentium; & portionem ex annuis redditibus percipiat non tanquam beneficium, sed tanquam sui laboris stipendium, quam etiam portionem potest laicus percipere. Si tamen Hospitalis domus sit religiosus locus, & sacer, cuius curæ sit clericus præfectus, & ob eam sibi debitos annuos proventus percipiat, & hoc vel ex prima ipsius domus fundatione, vel donatione & institutione Episcopi: tunc is clericus beneficiarius iure censetur, quoniam annuus proventus tali clerico debitus, beneficium est, vt pote auctoritate Episcopi institutum, collatum, vel confirmatum.

Sexto queritur, An clericus beneficiarius in domo hospitali habeat beneficium, cui sit cura animarum annexa? Respondeo distinguendo: nam aliquando talis clericus domus hospitalis Præfectus, habet in sua iurisdictione, & potestate alios clericos presbyteros, vel inferiores, & is curam animarum habet, eo quod sit penes ipsum in alios clericos iurisdictione, & potestas. Aliquando vero nullus habet clericos sibi subiectos, sed tantum ratione sui muneris sacrificia facit, & offert certis cuiusq; anni vel mensis temporibus, vel singulis quibusq; diebus: & is beneficiarius curam animarum non habet: sed est hospitalis domus Rector, aut capellanus perpetuus. Aliquando hospitalis domus est alicui Ecclesie coniuncta, siue annexa, & tunc de ea idem iuris est, quod de eo, quod accedit alteri: res enim, quæ accedit, semper sequitur vim & naturam eius, cui accedit.

CAP. IV.

An patrimonium, cuius ratione quis ad sacros ordines eligatur & prouehatur, sit beneficium.

Primo queritur, An qui patrimonium habet, vnde viuatur & sustentetur, iure communi queat ad sacros ordines promoueri? Respondeo, posse: nam in *c. suis, de præb.* respondet Pontifex: Clericos in minoribus ordinibus constitutos patrimonium habentes, vnde possint commode sustentari, etsi nondum fuerint beneficium ecclesiasticum consecuti: posse ad superiores ordines promoueri. Et in *c. Episcopus, de præben.* dicitur: Episcopus si aliquem sine

certo titulo, ex quo necessaria vita percipiat, in Diaconum, vel Presbyterum ordinauerit; tamdiu ei necessaria subministret, donec in aliqua Ecclesia ei consentientia stipendia milita clericalia assignet, nisi talis ordinatus, de sua vel paterna hereditate subsidium vitæ possit habere. At vero in *Conc. Trid. sess. 21. cap. 2. de refor.* dicitur: Patrimonium vero obtinentes, ordinari posthac non possunt, nisi illi quos Episcopus iudicauerit assumendos pro necessitate, vel commoditate Ecclesiarum suarum. Et congregatio Cardinalium destinatorum ad declarationem Conc. Trid. declarauit posse aliquem ordinari, si ita Episcops iudicauerit pro necessitate, vel utilitate Ecclesiarum, etiamsi nullum habeat patrimonium sibi à parentibus relictum, si donatione alicuius alterius bona sibi acquisierit, vnde commode sustentari queat: dummodo ea donatio vera sit, non ficta & simulata. Declarauit itidem posse aliquem in seminarium clericorum cooptatum ad ordines ascendere causa inseruendi in Ecclesia & beneficio ipsi seminario annexis, & coniunctis: & si quis item ante Concil. Trident. sine vlllo titulo esset Diaconus creatus, posse absque vlllo beneficio ad superiores ordines prouehi, modo patrimonium habeat.

Secundo queritur, An patrimonium, ratione cuius aliquis est ad sacros ordines electus, sit beneficium ecclesiasticum? Goffredus videtur asserere beneficium esse: nam *tit. de præb. n. 14.* eum, qui nomine, & iure patrimonii est ordinatus, non posse habere beneficium, quasi iam habeat vnum beneficium sibi ad vitam sustentandam sufficientem. Respondeo, cum *Abbate in c. suis, de præb. nu. 6.* non esse beneficium, nec enim obitu clerici vacat, nec auctoritate Episcopi in beneficium transiit, & quia ad hæres transfertur. Hinc efficitur, vt ex eo etiam patrimonio clericus decimam annuam iure soluere debeat, vt *ais Gloss. Episcopus in eo. c. suis:* nam Ecclesia, sua debita decimæ parte defraudati iure non potest, etiamsi ratione sui patrimonii fuerit quis ad sacros ordines euectus: res enim cum suo onere, & seruitute permanset.

Tertio queritur, An patrimonium, ratione cuius aliquis est sacris ordinibus initiatus, iure possit sine Episcopi consensu alienari? Respondeo, cum *Gloss. & Abbate, Hostiensis, ac ceteris in eodem c. suis,* non posse, quorum communis sententia est in *Conc. Trid. sess. 21. c. 2.* confirmata, vbi dicitur: Illa bona, quorum causa aliquis est ordinatus, alienari non posse sine Episcopi licentia, donec beneficium ecclesiasticum sufficiens sit adeptus: vel aliunde habeat, vnde viuere queat.

Obijcies, patrimonium huiusmodi, nec est beneficium, nec ius aliquod spirituale, ergo alienari, sine Episcopi consensu iure potest. Respondeo, Ecclesiam id vetuisse, ne si absque Episcopi nutu, & concessu alienetur, clericus ad ordines promotus mendicitate, & inopia premeretur, aut ne Episcopus ei vitæ necessaria suppeditare cogatur. At vero cum clericus nactus est beneficium ecclesiasticum, tuta conscientia potest patrimonium alienare, vt *Abb. in eodem capis, suis annos autis, & colligitur ex Concilii Trid. loco citato.* sicut enim fundus dotalis durante matrimonio alienari non potest; at soluto coniugio potest, quoniam data est dos ad onera matrimonii sustinenda, ita nec patrimonium alienari potest, donec habeat clericus, vnde commode viuatur.

Quarto queritur, An is qui iure patrimonii est clericus creatus, debeat patrimonii mentionem facere, si à Rom. Pontifice beneficium impetrandum curet? Respondeo, cum *Abbate in c. Postulasti de rescript. nu. 3.* communem esse opinionem, in litteris Pontificiis, quæ dicuntur iustitiæ, fieri mentionem debere patrimonii, quod alioqui commodum ad sustentationem vitæ habet is, qui eas impetrat: in litteris vero quæ dicuntur gratiæ, non est necesse fieri mentionem. Litteræ iustitiæ vocantur, vt docet *Abb. in c. postulasti, de rescript. & Gloss. in Extrau. Sedes Apost. verb. gratia de concess. præb. inter Extrau. Ioan. 22. & Rebus. in præb. bene. tit. De rescript. in forma communi, & in forma pauperum;* ex, quas impetrat aliquis clericus à Rom. Pontifice,

vt ipsi beneficium conferatur, eo quod sit pauper non habens, vnde commodè viuit: quæ litteræ ideo dicuntur iusticiæ, vt ait idem Abbas, quia ei qui altari, & Ecclesiæ infertur, debetur stipendium, & merces vnde commodè sustentetur, & quia tales litteræ Pontificiæ non dantur, nisi in bonum clericorum indigentium causa paupertatis, dici solent litteræ datæ in forma pauperum. Et quia olim Rom. Pont. solus huiusmodi litteras dare solebat, quas scribebat Episcopis, vt beneficia conferrent ijs, quos ipsi ad ordines prouexerant, ideo dicuntur datæ in forma communi. Et quia innituntur illis verbis Apostoli: *Qui altari deseruit, de altari viuat.* & incipiunt ex illis verbis: *Cum faciendum Apostolum: ideo dicuntur datæ in formulâ.*

1. Cor. 9.

Ex quo factum est, vt impetratio talium litterarum fieri mentio debeat patrimonii alioqui ad vitam sustentandam idonei; quia non dantur nisi causa paupertatis: ergo eas non daret Pontifex, si clericus aliunde viuere posset. Litteræ vero appellantur gratiæ, quas dat Romanus Pontifex liberaliter absq; vlla paupertatis causa: in quibus proinde, teste Ioan. Andr. & Abate, loco citato, necesse non est vllam fieri mentionem patrimonii etiam opulenti, quemadmodum nec vlla debet fieri mentio nobilitatis, vt idem Abbas ibidem annotauit.

1. Cor. 9.

Ibidem

Luc. 10.

Mat. 10.

Quinto quaeritur, An is cui suppett patrimonium ad vitam sustentationem commodum, iure queat beneficium impetrare, & datum suscipere? Respondeo, cum Innocentio, Hostiensis, Abbate, & Glossa in eodem c. postulasti, posse, quoniam iuxta Apostolum: *Nemo militat stipendii sui: & Qui altari seruit, de altari viuere debet.* & iuxta Christi Domini sententiam: *Dignus est operarius mercede sua,* ergo licet clerico beneficium accipere, & de patrimonio arbitratu suo statuere.

Sexto quaeritur, An si Titius promittat se Caio daturû subsidia ad vitam sustentandam idonea, possit iure Caio ad sacros ordines, sine vlllo alio beneficio, & patrimonio prouehi? Quidam sentiunt posse, quoniam promissio, quam Titius fecit Caio, sufficit, nam in l. *Qui actionem ff. De regulis iuris*, dicitur: *Qui actionem habet ad rem resuperandam, ipsam rem habere videtur:* ergo qui habet actionem, & ius ad patrimonium sibi promissum, ipsum patrimonium habere censetur. Hec tamen sententia mihi non probatur, quoniam Canones, & iura, vt quis ad sacros ordines eligatur, beneficium, aut patrimonium requirunt: non ergo sufficit si quis habeat ius ad patrimonium, non autem ius in patrimonio, non enim idem est habere ius ad rem, quod habere ius in re. Nam parentes debent legitimam portionem filiis; & tamen vt filius ad sacros ordines ascendere iure queat, necesse est, vt pater ipse certum ei patrimonium donet, aut eius causa obligationi subijciat atque supponat. Si quis item ius habeat ad beneficium, aut per electionem clericorum, vel nominationem patroni ipsum offerentis, beneficium non dicitur habere, quia nondum habet ius in beneficio; ergo nec patrimonium habet, qui ius tantum acquisiuit ad illud, non in illo. Id vero quod dicitur in l. *Qui actionem, citata*, locum in re presentii negotio non habet, tum quia lex illa loquitur de eo, qui habet actionem vendicandi rem suam, qui habet non solum actionem ad rem, sed etiam ad fructus naturales rei: tum etiam quia non dicit lex: *Qui habet actionem ad rem, habet ipsam rem, sed habere videtur,* hoc est, iuris quadam fictione rem ipsam iam habere censetur tanquam sibi iure debitam: ac is, cui est patrimonium ab alio promissum, re ipsa nondum patrimonium habet.

Septimo quaeritur, An qui bona tantum mobilia in patrimonio habet, possit iure ad sacros ordines promoueri? Quidam affirmant posse. Mihi tamen hoc minime probatur; nisi illa bona mobilia bona in stabile patrimonio vertantur, nam mobilia bona facile consumuntur vsu rerum, & lapsu temporis: at Ecclesia requirit in clericis patrimonium, vnde viuere commodè possint. Nec dici potest mobilia bona sufficere, quoniam verum sit eum clericum pgnas iuris non contraxisse, qui cum sacros or-

diues suscepisset, professus fuerat se patrimonium habere ad vitam sustentationem idoneum; cum tamen solum haberet bona mobilia, ex quibus tamen cum primû voluisset, poruisset sibi stabile patrimonium comparare. Vnde fatemur nos quoque, si bona mobilia talia sint, vt ex eis statim possint emi redditus annui, ex quibus clericus commodè sustentetur, & sufficere, dum modo confestim in stabile patrimonium, & annuos redditus commutentur.

Octauo quaeritur, An patrimonium tale esse debeat, vt ad vitam commodè sustentandam sufficiat? Respondeo tale esse oportere, nam iura supra citata non quaecumq; patrimonium requirunt, sed quod sit ad vitam tuendam idoneum. Quæres, cuius arbitrio debeat iudicari, patrimonium sufficiat nec ne ad clerici vitam? Respondeo, arbitrio Iudicis: Iudex autem in hac re vel est Episcopus, cuius consensu, & auctoritate Clericus ad sacros ordines eligitur; vel Iudex, apud quem iurati testes testimonium dicunt publica notarij fide subscriptum, quorum est iudicare, habita ratione loci temporis, Ecclesiæ & personæ, sit nec ne patrimonium idoneum ad clericum commodè sustentandum.

Nono quaeritur, An clericus qui vna cum suis fratribus patrimonium habet omnium commune eo quod nondum illud inter se diuiserint, iure queat ad sacros ordines eligi? Respondeo, nihil differre, patrimonium sit nec ne diuisum, dummodo pars quæ clerico debeat, ad eum honestè sustentandum sufficiat: vere enim tunc clericus patrimonium habet idoneum, quamuis non seiscitum & separatum à patribus, quæ ad ceteros fratres pertinet. Ex his intelligitur, multum interesse, An clericus beneficium habeat, an secus; nam si beneficium non habet, nequaquam comprehenditur ijs statutis & legibus, quæ ad clericos beneficiarios feruntur. v. g. sit statutum & lex aliqua præcipiens, vt beneficium incedat proprio clericorum amicti, & tonsura distincti, locum non habet in clericis patrimonium tantum, aut pensionem etiam, vt infra dicemus, habentibus. Similiter etiam regula Cancellariæ cauetur, ne si beneficiarii dum infirmi sunt, beneficium renunciauerint, renouatio proficiat, non comprehendit clericos dum ægrotant, pensionem annuam transferentes facultate sibi data, vt transferre possint. Præterea scribit Rom. Pontifex Episcopo, vt certo clerico beneficium conferat: non potest pensionem dare, quia pensio, vt inferius dicam, beneficium non est. Item sit alicui potestas vt beneficium suum cum alio beneficio commutet, non potest ille cum pensione annua, vel cum patrimonio quod habet, vel cû capella, vel hospitali domo sibi commissa, si beneficium, commutare: quia nihil horum habet rationem beneficii. Iure etiam, & statuto cauetur, ne quis duo beneficia simul habeat, potest quis vnum beneficium habere, & simul patrimonium, vel pensionem; item simul esse Vicarius Episcopi, vel alterius temporarius, non perpetuus: sic esse potest etiam alterius adiutor ad tempus, quia talis Vicarius, vel adiutor beneficium non habet. Eadem ratione ius Canonicum constituit, vt qui beneficium habet, certos ætatis annos attingat, & in Ecclesia commoretur atque resideat: non protenditur, nec trahitur ad Vicarium, vel adiutorem alterius temporarium: vel ad eum clericum, qui tantum patrimonium habeat, aut annuam pensionem.

C A P. V.

An pensio Ecclesiastica, quæ clericis datur, quia clerici sunt, beneficii rationem habeat.

PRIMO quaeritur, Quid pensionis Ecclesiasticæ nomine ius Canonicum, aut curiæ Romanæ stylus intelligat? Respondeo, ex communi omnium sententia pensionem dici certam partem fructuum, quæ ex beneficio Ecclesiastico datur alicui ad vitam eius commodè sustentandam. *Anth. Imola, Card. in Clem. 1. §. Eadem. De supplen. negli. Pralatorum. Abbas. & Feli. in c. ad audientiam. 2. decreti.*

Secundo queritur, An qui ius habet exigendi, & percipiendi ex beneficio alterius annuam pensionem Ecclesiasticam. & dicitur pensionarius, sit vere, & proprie beneficiarius? quod est querere, An pensio Ecclesiastica sit vere & proprie beneficium? De hac quaest. Ioan. Selus de benef. p. 1. q. 3. n. 10. Quidam negant, inde persuasi, quod pensionarius non habet ius, sed tantum certos quotannis ex beneficio fructus. Alij tamen hanc ratio, & argumentum minime probatur, quoniam pensio Ecclesiastica non solum est annuus fructus, qui percipitur, sed etiam ius per se separatum à beneficio exigendi, & percipiendi fructus, ut suo loco ostendam inferius. Alij, pensionem annuam beneficium esse dissentunt, ob id, quod non solum in clericum, sed in laicum etiam conferatur, ut similiter infra suo loco dicam. His tamen aduersatur, quod saepe pensio annua vna dari solet clericis duntaxat, & praebenda aliquando conferuntur in laicum, ob ministerium aliquod temporale in bonum & commodum Ecclesiae cedens. Ergo sicut praebenda est beneficium, quando clerico, ut clerico dari solet; ita pensio, quae non nisi clerico quatenus clericus est conferatur, erit beneficium. Quare sunt qui patent pensionem Ecclesiasticam, dari solum clericis, quia clerici sunt, esse beneficium, eo quod non nisi Rom. Pontif. auctoritate conceditur, nec alijs quam clericis tribuitur; nec ob aliud nisi quia clerici sunt; nec conuentione, pacto, conditione uel alia conferri iure potest, ita sensu Andr. Barbat. in cap. Ad audientiam 2. de rescriptis.

Sed communi omnium fere consensu receptum est, annuam pensionem Ecclesiasticam beneficium non esse. Sic Panor. & Fel. in c. Ad audientiam 2. de rescript. Ioan. Selus, loco sup. cit. & probat late Gomez. in reg. Cancell. de infirmis. q. 16. & Mando. in ead. reg. quaest. 11. Id colligi videtur ex cap. Quatuor de praeb. in 6. vbi habetur: *Et non in pensione, sed in beneficijs Ecclesiasticis tantum volumus providere.* Id etiam argumenta ex beneficij natura desumpta concludunt. Nam obitu beneficiarij beneficium vacat: est enim perpetuum, & in eo alius clericus succedit: & pensio decedente pensionario non vacat, sed velut usufructus obitu fructuarij extinguitur, ac finitur, nec in ea alius clericus succedit. Pensionarius item in ea Ecclesia, ex cuius bonis pensionem percipit, commorari, & residere nullo iure compellitur: beneficiarius cogitur, aut per seipsum seruire, aut alium in sui locum sufficere. His accedit: quod annua pensio non datur ob ministerium sacrum, quo pensionarius inferuiat Ecclesiae, nec ut laboris, & operae stipendium & merces, sed ut alimentum, & subsidium vitae. Hanc sententiam habent Archidiaconi, Ioan. Andr. Gemin. Francus, Anchara. in c. Quatuor, de praeb. in 6.

At quidam obijciunt, cum Andr. Barbat. Primo quod annua pensio inter beneficia numeratur in cap. Ad audientiam 2. de rescriptis. vbi dicitur: *Recipients ab eis annuas pensiones seu alia beneficia vbi verbum (alia) similia repetere in iure solet, ut est in Glossa. & Doctores in cap. sedes, de rescriptis.* Respondeo, satis esse, ut annuam pensionem beneficium esse negemus, id quod habetur in cap. Quatuor de praeb. in 6. Et nomen (alius) tametsi in legibus saepe repetat similia, aliquando tamè similitudinem non continet, praesertim vbi ratione cogitur afferere id nomen non denotare similitudinem, ne ius ipsum aliquid incommodi, & absurdum contineat: sic enim dicitur Christum in Crucem actus, & cum eo alij duo latrones, vbi nomen, alius, similia non replicat. Deinde obijciunt, subrogatum & successum in locum alterius, eius vim & naturam sortiri, cap. Ecclesia. i. vbi dicitur: *sed annua pensio in locum beneficij substituitur; ergo est beneficium.* Respondeo, subrogatum in locum alterius non semper eius vim & naturam obtinere, praesertim cum ex iure aperte constet, id quod subrogatur, alterius esse naturae. Nam patrimonium, etiam clericum, quodammodo in locum beneficij sufficitur, cum quis ad sacros ordines promovetur. cap. cum secundum de praeb. & tamen patrimonium

non est beneficium. Praeterea obijciunt illud esse beneficium, cuius quis mentionem facere debet in alterius beneficij impetratione. cap. si motu proprio, de praeb. in 6. sed pensionarius, si beneficium studeat impetrare, mentionem facere debet pensionis annuae, cuius ius habet, ut colligitur ex cap. Ad audientiam 2. De rescript. ergo est beneficium. Respondeo, hoc argumentum non concludere, quia in iure, ut paulo ante dixi, expressum est annuam pensionem beneficium non esse: Et cum beneficium quis impetrandum curat, mentionem facere debet non solum beneficij, quod habet, sed etiam patrimonij vel annuae pensionis, ratione cuius fuit clericus creatus: beneficium impetrat, ut clericus pauper, qui non habet aliunde, vnde commode viuere queat, ut dixi superius in hoc lib. cap. 4. quaest. 4. Postremo obijciunt, multa quae de beneficijs iura sunt constituta, in pensionibus etiam locum habere, ut suo loco dicemus, ergo pensio beneficium est. Respondeo, ea in pensionibus locum habere, quia Romanus Pontifex expressim voluit, ut ad pensiones quoque protenderetur.

Tertio queritur, An quis iure possit ad sacros ordines promoueri ratione pensionis annuae quam obtrinet? Respondeo, posse iure communi, si alioqui ad commodam vitam sustentationem sufficiat. Nam ex cap. Tuis, & cap. Episcopus, de praeb. potest aliquis ad sacros ordines eligi causa patrimonij, alioqui ad vitam sustentandam idonei, ergo ratione pensionis. Item in Concilio Trident. sess. 21. c. 11. de reform. dicitur: *Pensionem obtinentes ordinari posthac non possunt, nisi illi, quos Episcopus iudicauerit assumendos pro necessitate, vel commoditate ecclesiarum suarum.*

Quarto queritur, An huiusmodi annua pensio, ratione cuius aliquis ad ordines assumitur, sit proprie beneficium Ecclesiasticum? Respondeo, non esse, quia non eo ipso quo ratione ipsius aliquis est ad ordines euectus, suam naturam, & substantiam mutat: nec est perpetua, cum in ea nullus succedat: vnde nec obitu clerici vacat, sed finitur ac desinit.

Quinto queritur, An ea pensio extingui, & remitti queat, sine Episcopi consensu? Respondeo, minime: sicut nec alienari potest patrimonium, ratione cuius est aliquis sacris ordinibus initiatus: & in Concilio Trident. sess. 21. c. 11. de reform. habetur: *Si quis iure pensionis annuae ordinatus est, eam extinguere, aut remittere sine licentia Episcopi nequaquam possit, donec beneficium Ecclesiasticum sufficiens adeptus sit: vel aliter habeat vnde viuere queat.*

Sexto queritur, An qui ius habet annuae pensionis, debeat eius mentionem facere, si literas à Romano Pontifice petat, ut sibi beneficium Ecclesiasticum conferatur? Respondent quidam eodem prorsus modo, quo superiori cap. q. 4. de Patrimonio dixi: si literae quae iustitiae esse dicuntur, impetrentur, fieri debet mentio pensionis, quia haec non dantur nisi causa paupertatis. At si literae quae gratiae vocantur, impetrentur, non est necesse fieri mentionem pensionis, quia liberaliter à Romano Pontifice dantur absque vlla inopia, & paupertatis causa. Alij nonnulli censent, non oportere fieri mentionem pensionis. Sic Paulus, & Bonifacius Clem. 2. de praeb. & Rota in Decis. 210. in antisq. etiam si literae iustitiam contineant, & paupertatis causam. Sed alij generatim docent esse necesse semper, ut fiat mentio pensionis, ex eo quod habetur in cap. Ad audientiam 2. de rescriptis. vbi insinuare videtur Pontifex fieri debere mentionem literarum, quas quis alioqui impetrauerit, ut ei beneficium detur. Nam certe in eo cap. statuitur, inutiles & inanes eas esse literas quas secundo quis impetrat à Rom. Pont. ut ei beneficium tribuatur, cum tamen vi aliarum priorum literarum, quas fuerat adeptus, annuam pensionem fecerit, cū posterior es literas impetrauit.

Septimo queritur, An in eo, qui auctoritate Romani Pontificis suum beneficium deponit referuata sibi certa fructuum pensione, beneficium talis pensio censetur? Quidam existimant annuam pensionem saltem in hoc esse beneficium. Sed alij id probabilius negarunt

ea ratione, quod hæc quoque pensio ad vitæ vsus referuatur & datur: nec obitu clerici vacat, sed extinguitur; & Romani Pontifici aut, & concessu redimatur certa pecuniæ quantitate. Ex his perscipi potest, iura de beneficijs aliquid statuenda, non eo ipso in pensionarijs locum habere, nisi ipsi quoque exprimentur.

CAP. VI.

De Vicario perpetuo, an sit proprius beneficiarius.

PRIMO queritur, Ius Canonicum, & Ciuile, quem Vicarium appellent? Sciendum est Vicarij nomen latissime sumptum eum significare, qui gerit vices alterius, in cuius locum sufficitur. Vnde in iure Ciuili, & Canon. tit. extat de offic. Vicarij. Nam Magistratus, Iudices, & alij quilibet Præfecti suos habere solebant Vicarios, quorum opera utebantur in ciuilibus causis audiendis, cognoscendis, & definiendis, & iure reddendo: Episcopi item & Archiepiscopi sibi vicarios assignant quibus multa committunt: Et ipse etiam Rom. Pontif. quamuis sit Summus totius Ecclesiæ Pastor, & Christi Vicarius, tanquam vobis tamen Episcopus habet suum Romæ Vicarium. Sciendam est quoque duplicem, in iure Canonico esse Vicarium; vnum perpetuum, de quo in cap. Extirpanda, §. Qui vero, de prab. cap. Ex parte, de offic. Vicar. & cap. 11. Perpetuus, de Vide instrumet. alterum temporarium, de quo fit mentio in cap. Perennis de appell. Perpetuus Vicarius is dicitur, qui Episcopali auctoritate, & Canonica instit. delectus, in parochiali Ecclesia constituitur, etque certa ex annuis Ecclesiæ prouentibus portio assignatur tanquam laboris, & operæ merces. in ea que dicuntur in cap. Extirpanda, §. Qui vero, de prab. Et in cap. Ad hac, de offic. Vicar. & Gloss. in cap. ex parte, de off. Vicar. in verbo, perpetuus Vicarios. Abbas in cap. postulasti, de rescrip. nec potest eum, sine auctoritate Episcopi ab officio, & munere remouere: nec assignatam ei portionem minuere Rector qui in beneficio, & Ecclesia parochiali succedit, ca. Ad hac de offic. Vicarij: nec ipse item Episcopus potest ei administrationem adimere nisi iustis, & debitis causis condemnatur, ut colligitur ex cap. Ad hac de offic. Vicar. & cap. 1. de appell. Monacho. in 6. Vicarius vero temporarius is dicitur, qui auctoritate alicuius in locum alterius ad tempus sufficitur, & ad naturam eius, qui ipsum substituit, reuocari potest.

Secundo queritur, A quo, & in qua Ecclesia, & quibus ex causis Vicarius perpetuus possit iure constitui? Respondeo. eum auctoritate Episcopi institui, & in Ecclesia parochi, aliquoties beneficium aliquod parochiale curam animarum habens alicui alteri Ecclesiæ, vel Collegio Canonicorum, vel seminario clericorum, vel cœnobio Monachorum, vel Academiæ, vel hospitali domui, aut alteri loco pietatis causa extracto, & fundato, vel dignitati, vel præbendæ fuerit annexum cap. Extirpanda, §. Qui vero de praben. vel quando in parochia capella constituitur, eo quod populus parochiæ subiectus sit magnus, & in parochiam conuenire non possit: solet auctoritate Episcopi capella edificari, & in ea constitui vicarius perpetuus, in ea id quod habetur in cap. ad audientiam, de Eccles. adif. Tunc enim ex huiusmodi beneficio detrahitur iusta, & idonea portio, quæ vicario assignatur, ad commodum eius vitam sustentandam, cap. Extirpanda, §. Qui vero, de prab. & cap. Ad hac de off. Vicarij. Ex quo fit, vt multa sint Monachorum cœnobija, & aliorum Religiosorum Conuentus, quibus Romani Pontificis indulgentia, sunt annexa Parochialia beneficia, deducta portione, qua commodè sustentetur vicarius auctoritate Episcopi instituendus in ijs Ecclesijs, quarum erant beneficia. Hinc existit titulus in iure Canonico, De capellis Monachorum. Solet itidem beneficium curam animarum habens, annecti in perpetuum alteri beneficio dignitatem habenti, detracta iusta, & de-

bita portione, quæ ad commodum Vicarij vicium, & cultum sufficiat, ut colligitur, ex cap. Extirpanda, supra citato.

Querat aliquis. Quare ex huiusmodi beneficijs in perpetuum alteri annexis portio subtrahatur, vt ex ea Vicarius sustentetur? Respondeo, merito iura constituisse, vt is qui beneficium Parochiale habet sibi annexum, sit imunitus, ac liber à cura animarum, & ab obligatione, & præcepto inferuendi, & commorandi ac residendi in parochia: tale autem onus, ac cura, in Vicarium perpetuum transfertur, qui instituitur, vt ipse per se curam animarum habeat, ac eam Ecclesiam administret, ut insinuat in cap. 1. de praben. in 6. & cap. 1. De capellis monachorum in 6. & cap. Extirpanda, §. Qui vero. De praben. Vnde si querat, An penes Vicarium perpetuum, an vero penes Rectorem maneat cura animarum? De hac questione Abbas in cap. Extirpanda, §. qui vero, num. 15. de prab. Respondeo, cum Abbas esse penes Vicarium: & ideo Rector sacramenta conferre, nec debet, nec potest.

Tertio queritur, Quibus ex causis soleat Vicarius ad tempus constitui? Respondeo, multis de causis ipso iure concessis. In primis; quando quis legitime duas, vel plures Ecclesias habet, in quibus seruire, commorari, & residere nequit, inferuit per seipsum in vna, & in alijs Vicarium constituere iure compellitur. Hoc colligitur ex cap. Et temporis 26. quæst. 11. Secundo ratione negotiorum, & occupationum, quibus ipse Rector causa sui muneris, & officij detinetur: quo iure Episcopus, plures Vicarios instituit, cap. Ad hac De offic. Archidiacon. & cap. 1. De cel. Missa. Tertio, ratione peregrinationis, ad pia religiosa que loca susceptæ, & præsertim ad Terram sanctam cap. vltim. De voto & voti redempt. Quarto, ratione aegritudinis, & valetudinis incommodæ, & aegritudinis corporis, ut constat ex tit. De clerico agrotan. per aliquos capit. Quinto ratione iustæ absentia Episcopi auctoritate approbatæ. Vnde ratione studij literarij, vel alterius occupationis iustæ, & idoneæ, Rector Ecclesiæ Vicarium habet, cap. Relatum, de clericis non resident. & cap. Non oportet, de conses. distinct. 5. Sexto, ratione diuersæ nationis alio sermone, & lingua loquentis, cui Rector præficitur, capite quinto de Offic. ordinarij. Septimo causa habendi conciones ad populum, cap. Inter cetera, de praben. & cap. Quod Dei timorem, de status monacho. nam causa necessitatis, vel utilitatis Ecclesiæ Vicarius constituitur, cap. exposuisti. De praben. Octauo, eum Rector è ministerio, & officio deijcitur, vel remouetur à loco, cap. Ad audientiam de Eccles. adificam. Nono, cum Rector se ad religiosam vitæ statum confert, & in probatione versatur, cap. De monachis, de prabendis. Decimo, cum id eedit in maius diuini cultus incrementum, ex cap. illud, & c. Nihil. 7. q. 1.

Quarto queritur, An ratione consuetudinis Rector Ecclesiæ, vel alius beneficiarius, qui commorari, & residere in sua Ecclesia iure compellitur, iustam habeat excusationem, si per Vicarium sibi substitutum inferuiat? De hac questione Ioan. Selua in tract. de benefic. par. 4. quæst. 2. Respondeo, distinguendo, Rectori, cui est animarum cura commissa, iustam excusationem consuetudo non debet: tamen alijs beneficiarijs, nec curam animarum habentibus, quales sunt Canonici: vnde Ioan. Andr. & Abbas aiunt in cap. Extirpanda, §. qui vero, de praben. iuri posse consuetudinem hac in parte derogare nam in quibusdam Ecclesijs est vsus, & consuetudine receptum, vt Canonici per Vicarios inferuiant, & nihilominus fructus percipiunt. Alicubi est in more positum, vt etiam sine Vicario, ex iusta tamen causa absentes, vt fructus beneficij lucentur; ita vt alicubi etiam ex toto, alibi ex parte sibi illos acquirant: quæ in quibus, consuetudines seruari tuto queunt, vbi sunt receptæ. Hoc nimirum illi dixerunt ante Synodum Tridentinam qua tales consuetudines Canonicoz abrogantur, sess. 24. c. 12. de reformat.

Quinto queritur, an Vicarius Rectoris beneficium habere censetur eo ipso, quo Vicarius est? Respondeo,

distin-

distinguendum esse: Vicarius ad tempus, beneficiarius ve-
re & proprie non est, quoniam titulum, & ius non habet,
nec ipsius obitu beneficium vacat, & morte beneficiarii
totum eius munus & administratio finitur ac desinit, &
ex beneficii prouentibus solum sibi sumit, quod est ad vi-
tam vsus necessarium: reliquum beneficiario debet. Dices,
Vicarius Rectoris habet curam animarum: ergo & benefi-
cium; Respondeo, non iure & habitu. Est enim penes Re-
ctorem ius curæ, penes Vicarium vero functio & admi-
nistratio. Vicarius vero perpetuus in Ecclesia parochiali
beneficiarius ipso iure censetur: *Gloss. in cap. 1. de offic. Vi-
carii in verbo, in diuersis. Oldr. q. 232. ad fin. Aus. Buc. cons. 3. & colligitur ex c. postulasti. de rescript. & Gloss. ibi. & Abba-
te, & a ius in eo ca. & Clem. 1. de offic. Vicarii.* Obijcies, eo ipso
quo est Vicarius, vice fungitur alterius, ergo penes eum,
cujus est Vicarius, jus beneficii, & titulus consistit. Re-
spondeo, quidquid sit de hoc, in iure Vicarius perpetuus
in Ecclesia parochiali auctoritate Episcopi instituitur, pro
beneficiario habetur: ita vt ea portio, quæ ipsi ex annuis
beneficii prouentibus detracta destinatur, beneficium ju-
dicetur, qua in perpetuum datur, & obitu clerici vacat,
non extinguitur: & tanquam merces sacri ministerii, &
laboris quem Vicarius sustinet.

Sexto queritur, An pœna Canonice contenta in c. *De
multa, de praben. & in Extrava. Excecrabilis. de prabe. inter
Extrava. Ioann. 21.* non solum comprehendant Rectorem
parochialem Ecclesiam habentem, sed etiam Vicarium
in Ecclesia parochiali constitutum? Respondeo, distin-
guendo, si Vicarius est perpetuus, eas pœnas contrahere, si
simul habeat aliud beneficium, quod cum Ecclesia paro-
chiali, cuius est Vicarius, obtineri iure non possit, vt *dedu-
citur ex Clem. 1. de offic. Vicar. & tradit Abbas in c. Extrapan-
da. §. qui vero. n. 15. de prab.* Si vero sit Vicarius ad tempus,
in eas pœnas non incidit, etiamsi aliud beneficium simul
habeat, quod cum Ecclesia curationem animarum ha-
beat simul nequeat possidere, quoniam, vt præmonuit,
talis Vicarius in iure beneficiarius non habetur.

Septimo queritur, An munus, & officium Vicarii fi-
niantur, ac desinat mortuo Rectore, cuius est Vicarius, &
à iurisdictione, vel officio per suspensionem remoto &
deiecto? Respondeo, distinguendum esse: si Vicarius est
perpetuus, eius munus & officium non desinit; si est ad
tempus, finitur totum eius ministerium, ratio vtriusque
est: quia perpetuus auctoritate superioris, videlicet Epi-
scopi, & ipsius iuris est constitutus: ergo eius iurisdic-
tio, potestas & munus, obitu, & morte Rectoris non extin-
guitur. At vero Vicarius ad tempus est ad iuramentum eius, cu-
ius est Vicarius, ergo eius officium & munus finitur mor-
te Rectoris. *Hac Abbas in c. Extrapan. §. Qui vero. nu. 14.
De praben.* Hinc est, vt ea iura locum habeant in Vicario
perpetuo, quæ sunt de Rectore parochialis Ecclesie con-
stitutura, sicut eam hic intra annum à beneficio obtento
presbyter fieri debet, sic etiam Vicarius. *Vnde in Clem. 1. de
offic. Vicarii dicitur: Quæ de Ecclesie curam animarum ha-
bentibus per receptionem aliarum similium amittendis, ac de
iurarum Rectoribus promouendis ad sacerdotium, & de eorum
estate à iure statuta noscuntur, in perpetuis Ecclesiarum paro-
chialium Vicariis, & assumptis ad eas volumus observari.* Hæc ibi.

Octavo queritur, an officium quo fungitur Vicarius
Episcopi, appellatione beneficii contineatur? Respon-
deo cum *Abbate in c. postulasti. de rescript.* minime, quia huius-
modi Vicarius non est perpetuus. Si queras, An Episco-
pus Vicarium perpetuum in Ecclesia parochiali possit
constituere sine consensu patroni? *Gloss. in c. Ad hac, de offi-
Vicarii id Episcopum posse, eo quod patroni tantum
est nominare, designare, & offerre clericum in Ecclesia,
Rectore vacante instituendum. At cum Episcopus Vicarium
instituit in Ecclesia parochiali, non id facit, quia Ecclesia
Rectore vacauerit: ergo institutio Vicarii patroni consen-
sum non postulat. At Ioann. Andr. Abbas, Innocentium, &
alios veteres secuti ita distinguunt in c. citato. Ad hac. Si*

Vicarium perpetuum Episcopus instituit, ita vt det certam
quandam ex beneficio portionem, quæ tanquam benefi-
cium constitutum perpetuo duret, etiam post obitum
ipsius Vicarii, tunc necesse est, vt ad sit etiam Patroni con-
sensus, quia eius est clericum promovendum nominare,
& offerre: ergo si Episcopus Vicarium instituit, ita vt post
ipsius Vicarii mortem ius & auctoritas instituendi perpe-
tuo penes Episcopum duret, Patronus ius habebit Vica-
rium nominandi, designandi, & offerendi ab Episcopo in-
stituendum. Si vero tantum Episcopus Vicarium instituat,
ei assignata & destinata portio, quæ ad ipsius vitam sit
tantummodo permanens, non requiritur Patroni con-
sensus, eo quod portio eiusmodi nequaquam est in perpe-
tuum conferenda.

Nono queritur, An Vicarius ad tempus constitutus,
mortuo Rectore habeat ius petendi à successore stipendiū
totius temporis elapsi? *De hac questione Abb. in c. ad hac, n.
3. de offic. Vicarii.* Ratio dubitandi est ex l. *Qui operas. ff. locati,
& l. pecuniam. 2. C. de condi. ob causam, vbi dicitur: Pecuniam à te datam si hac causa, pro qua data est, non culpa acci-
pientis, sed fortuito casu non est secuta, unquam repeti posse, cer-
tum est.* Item constat, eum, qui locavit suas operas totius
temporis mercedem iure petere, si per eum non steterit,
quin operas suas præstiterit, & nisi in reliquo operas loca-
set, vt dicitur in l. diem sancto. ff. de Offic. Assessoris. & l. Adde,
& Cum quidam. ff. Locati & respondeo cum *Abbate in c. citato,*
ius habere petendi, vel interveniente Episcopi auctori-
tate, vel utilitate Ecclesie. Secus non: item, quoniam succes-
sor in beneficio debet sui præcessoris debita solvere, si ea
in tem, & bonum Ecclesie celsierit, c. 1. de solutioni. At In-
nocentius, *testis Abbate, ait. Si res acquisita gratis Ecclesia ad
successorem devenerint, & penes ipsum manserint, petat ab eo:
secus petat ab hæreditibus antecessoris.*

Decimo queritur, an Vicarius perpetuus in Ecclesia
parochiali constitutus, possit alium Vicarium sibi subro-
gare. Dubitationem mouet, quod Procurator siue ad li-
tes siue ad negotia, postquam contestatus est litem, alium
substituit ad litem; c. 1. *Ex 2. de Procurat. in 6.* quod ibi
notatur, communi est sententia receptum: *vt constat ex
Abbate in c. Clericos. de offi. Vicarii, num. 2.* Vicarium in sui
locum; alium non substituere atque supponere: alioqui
enim, & ille alius substitutus possit quoque alium in sui
locum sufficere, & ille itidem suffectus alium sibi subro-
gare, quod iura non permittunt, *vt inquit idem Panormi-
tanus in cap. citato, argumento ex cap. Cum in multis de re-
script.* Diceodum igitur est, Vicarium, si perpetuus sit, non
posse Vicarium perpetuum sibi substituere: quia cum Vi-
carius est constitutus, electa est industria personæ ejus,
item quia Vicarius perpetuus nequit nisi Episcopi aucto-
ritate institui. Cæterum potest temporalem Vicarium
substituere, vt loco quem diximus, docet Panormita-
nus Hostiensensem secutus, modo id faciat magna ex causa
impeditus, & ad modicum tempus; puta ad vnam heb-
domadam, vel duas, quia modicum in iure pro nihilo
habeatur: & dummodo ratò substituat, secus est de Pro-
curatore, qui contestata lite, vel incepto negotio, est qua-
si dominus litis, vel negotij.

Vndecimo queritur, an Rector iure Vicarium reuocet
quem ad tempus sibi subrogavit interposito iurejurando,
quo promisit se eum non reuocaturum? Respondeo cum
Abbate in c. Tua nobis, de offi. Vicarii, num. 5. si reuocet iusta
ex causa, eam reuocationem ratam esse & firmam: & Re-
ctor perjurus non habetur, quia iusjurandum adhiberum
est tacita conditione, quamvis non expressa, si Vicarius
rectè suo munere, & officio fungeretur. Alioqui perju-
rus est Rector, tamen reuocatio vim, & locum habeat.

Dodecimo queritur, An Vicarius Episcopi, quem
Ius Canonicum solet Officialem nominare, iurisdic-
tionem ordinariam habeat, an tantummodo delegatam?
Respondeo cum *Innocentio, Hostiensi, & Abbate in c. Tua
nobis, de offi. Vicarii,* ordinariam habere, eam nimirum
eam habeat in totum Territorium Episcopo subjectum.

Decimotertio queritur, An Episcopi obitu iurisdic-
tio Vicarij finiat, ac desinat? Respondeo cum *Hestiensi*, &
Abbate in c. Tua nobis, de officio Vicarij, num. 4. finiti: sic e-
nim habetur, *cap. 1. de officio Vicarij, in sexto.* & ita est consue-
tudinē receptam, quamvis Collegia Canonicorum ple-
ramque Vicarios Episcoporum soleant confirmare, vel ab
officio remouere. Item desinit iurisdic-
tio Vicarij, quando is qui Vicarium constituit, est sententia excommunica-
tionis, suspensionis, vel interdicti deinctus, ita ut acta Vi-
carij tunc rata, & firma non sint: *vt colligitur ex cap. 1. de of-
ficio Vicarij, in sexto.* Demum Vicarij Episcopi munus fini-
tur, si Episcopus suam Ecclesiam dimiserit, aut simpliciter,
aut ad aliam Ecclesiam translatus, aut sua Ecclesia priuatus,
vel ab ea amotus: tunc enim vacat eius Ecclesia, & Episco-
pus est veluti mortuus illi Ecclesie.

Decimoquarto queritur, An Episcopus absque consen-
su, vel consilio Collegij Canonicorum, possit sibi Vicari-
um adsciscere & reuocare? Respondeo, cum *Hestiensi*, &
Abbate in c. Tua nobis, num. 4. de officio Vicarij, eum posse, id-
que consuetudine approbatur, & seruatur.

Decimoquinto queritur, An Vicarius Romani Ponti-
ficis in Vrbe, sit Vicarius eius tanquam Patriarcha, & toti-
us Ecclesie Catholice Antistiti: An vero tanquam Episco-
pi Urbis: Respondeo, esse Vicarium tanquam Urbis Episco-
pi, quia iurisdic-
tio eius non extendit extra Urbem,
cap. Tua nobis, de officio Vicarij, & ibid. Abbas, & alij.

Decimosexto queritur, An hic Vicarius possit ad ordi-
nes promouere eos, qui sunt alijs Episcopis subiecti, sine
ipsorum literis, quas vocant, dimissionis, & an itidem
possit literas dimissionis dare Clericis sibi non subiectis,
ad ordines suscipiendos? Respondeo cum *Abbate in cap.
Tua nobis, de officio Vicarij, num. 5.* ex iure communi non pos-
se: nam seruare debet, quod habetur in *cap. Nullus, de tem-
poribus ordinat. in sexto*, vbi non ita legimus: *Nullus Episco-
pus, vel quouis alius absque superioris licentia, homini decessi
aliena Clericalem presumat conferre tonsuram.* Porro nos de
officio Vicarij generalim agemus lib. 6. *Moral. Institutio-
num.*

Vltimo queritur, An Rector legitime impeditus pos-
sit sibi Vicarium constituere? De hac questione *Panormita-
nus in c. Quoniam, 2. Ne Pralati vices suas. Ioan. Andreas in c.
Cum ex eo, de Elect. in sexto. Glossa in c. Precipimus, 21. quest. 2.*
Respondeo cum *Abbate*, Vicarium perpetuum ab eo con-
stitui non posse sine auctoritate Episcopi; temporarium
vero, ad modicum videlicet tempus, puta ad vnam, vel du-
as hebdomadas, sibi posse substituere sine auctoritate Episco-
pi: ad longum tempus non posse citra auctoritatem
Episcopi: *vt colligitur ex c. Cum ex eo, de elect. in sexto, & cap.
Peruenit. de Appellat. Sic Abbas loco citato.*

CAP. VII.

De Beneficijs simplicibus sigillatim, & pri- mum de prestimonijs.

Primo queritur, An prestimonium, siue prestimonia-
lis portio, sit beneficium Ecclesiasticum? Non sumi-
tur in presenti prestimonium; vt est portio aliqua quae da-
tur ex bonis Ecclesie alicui tanquam merces ob ministere-
rium profanum, non sacrum, & quae etiam in laicum
conferatur: sed vt est portio, quae dari solet Clerico, vt Cleri-
co. In multis ecclesijs Hispaniarum sunt prestimonia. In
ecclesijs dioecesis Conchen. sunt prestimoniales portio-
nes dari solite Canonice, & alijs Clericis.

In hac controuersia duplex est Doctorum opinio. Pri-
ma prestimonium negat esse beneficium: cuius auctores
eo sunt argumento permoti, quod prestimoniales por-
tiones sunt annui quidam prouentus ex beneficiorum
redditis detracti, & destinati ad sustentandos iuuenes,
qui literis operam nauant. Quamuis alij dicant, huius-
modi redditus ad subsidium hominum pro fide, & religio-
ne Catholica decertantium, ab ecclesia esse constitutos;

Alij vero, in subsidium Canonicorum in ecclesijs Catho-
dralibus Canonice, aut dignitate habentium. Ioan.
Selua *tract. de benef. par. 1. q. 3. Gas de personis. q. 28. nu. 5.*
senserunt prestimonium non esse beneficium, quibus sub-
scripsit eunt quidam iuniores, & inter Theologos *Palatinus
in 4. dist. 15. dist. 19.* Medina *tract. de oratione*, ea vnica ra-
tione conuicti, quod qui habet prestimonium, commo-
rari ac residere iure vlllo non cogitur in ecclesia, cuius est
prestimonium, vt est consuetudine receptum, nec in sui
locum aliquem substituitur debet, ac ita nec per seipsum,
nec per alium sibi subrogatum ecclesie inseruit; & vna
cum ipso prestimonio, quod habet, potest iure alia bene-
ficia possidere, haec enim omnia habet consuetudo rece-
pta: & quia prestimonium datur in vita subsidium, vnde
quis commode sustentetur.

At secunda opinio docet; prestimonium esse benefi-
cium: quae opinio est Hostiensis in *cap. Postulasti, de rescript.*
vbi testatur, Clementem IV. irritam licite electionem
Archidiaconi Compositellani, quia in habilis erat, eo solo,
quia in dispensatione sua de quibusdam prestimonijs non
fecerat mentionem: non obstante quod a quibusdam di-
cebatur, prestimonium non conferri nomine beneficiorum
ecclesiasticorum, cum in sola temporalitate consistat:
nam alius quam Praelatus, illa conferre non potest: nec
ille alteri quam Canonico, vel Clerico: nec potest illa sibi
retinere. Quare negari non potest, quin illa sint Ecclesia-
stica beneficia: & quin committat simoniam Praelatus, qui
illa venderet. Haec eadem tenent Speculator *in c. de legato, 3.
Videmus: vbi. Nunquid nocet, & Ioan. Andreas in c. Postu-
lasti, de rescript.* Eandem opinionem habent Antonius &
Ancharanus in *cap. citato Postulasti, Abbas in conf. 47. pa. 2.
Dominicus in cap. Quoniam, de concess. Praeb. in sexto, & conf.
109. Oldrad. conf. 81. Sotus lib. 10. de iustit. q. 3. num. 3. conclus.
2. Decius in c. Ad Aures, de rescript.* Hanc esse communem
sententiam, testatur Menoch. *de arbit. Indie. casu 207. n. 59.*
Ea vero inde colligunt, quod prestimonium conueniat tota
beneficij definitio, & ea omnia, quae beneficij ratio, &
natura postulat. Non enim conferri potest nisi per insti-
tutionem Canonice, & neque dari conuentione, aut alio
modo pacto, & promissione lucri, ac commodi temporalis,
nec in alios quam in Clericos conferatur; & in perpetuum
datur in titulum certae alicuius ecclesiae, nec tribuitur nisi
ob munus, & ministerium sacrum & ecclesiasticum; simi-
liter quoque obitu eius, qui illud habet, vacat: nec de-
mum potest ad haereditates transmitti.

In hac controuersia in primis notandum est, omnes
conuenire, prestimonium, siue prestimonialem portio-
nem non esse beneficium ecclesiasticum proprie, si non
datur in titulum, sed ad certum tempus committitur in
subsidium vitae: & de hoc prestimonij genere locuti sunt
Abbas, & Felinus in *cap. postulasti, num. 8. de rescript.* Gigas,
Ioan. Selua *locis supra citatis*, cum dicunt non esse benefi-
cium, & solum in temporalibus consistere. Tota questio
est de prestimonio; & prestimonialem portione, cum datur
in titulum, & cum obitu eius qui habet, vacat. Dein-
de incredibile quibusdam videtur, prestimonia fuisse pri-
mum instituta in subsidium iuuenum literis operam dan-
tium: & propterea fuisse portiones quasdam ex beneficiorum
prouentibus detractas, & processu temporis in bene-
ficia ecclesiastica transisse: quamuis prima sui origine bene-
ficia non fuerint. Vnde factum esse putant, vt qui prestimo-
nia nunc habent, liberi sint ab onere, obligatione, &
precepto residendi in ecclesijs, quarum sunt prestimonia,
ita vt nec per se, nec per alios in sui locum successores inser-
uire vlllo iure cogantur: quod certe horum beneficiorum
est proprium. Caeteros enim beneficiarios constat, vel per
se, vel per alios sibi substitutos, in ecclesijs ministrare de-
bere.

Verumtamen qualicumque fuerit prima prestimoni-
orum institutio, & origo; ego non dubito ea esse benefi-
cia, non solum iure nouo, sed antiquo etiam iure & que
communis. Nam in *cap. Quoniam, de concess. Praeb. in sexto,*

inter cetera beneficia numerantur. Sic enim ibi habetur: *Super Canonibus, Dignitatibus, Personatibus, Præbendis, Officiis, Portionibus, Præsimoniis, Ecclesiis parochialibus, ruralibus, & aliis quibusvisque beneficiis Ecclesiasticis vacaturis.* Sic eo loco. Fortassis tamen portionia aliquando dare solebant Pontifices, non ut beneficia, sed ut vitæ subsidia. Quicquid sit merito Pius V. Constitutionem edidit, quæ incipit: *Ad perpetuam rei memoriam*, ex proximo Lateranensi, & eam habet Nauarrus in *Manuali. cap. 25. nu. 122.* in qua Constitutione tametsi expresse non dicat, præsimonium esse beneficium; declarat tamen, omnes præsimoniales portiones habentes, oportere preces horarias recitare, ut debitum pensum exsoluant, cum beneficium propter officium; & ministerium conferatur. Nec refert, aliud ministerium in ecclesia præsent nec ne: satis enim est, si ad diuinum officium persoluendum iure cogantur: hæc enim ratione generali inferunt ecclesie.

Secundo queritur, An præsimonialis portio, vel præsimonium sit beneficium simplex? Respondeo, esse beneficium simplex, quoniam nec curam animarum, nec iurisdictionem, nec dignitatem habet. Item non habet Clerum, nec populum, nec administrationem.

Tertio queritur, An qui præsimonium, vel præsimonialem portionem habet, in sua ecclesia commorari, & residere iure cogatur? Quidam respondent præsimonium, vel præsimonialem portionem habentem, quod ad originem, & institutionem eius spectat, onere & obligat, residendi cetero, quoniam præsimonium, ut dixi, institutionem esse creditur in sustentationem adolescentium studiis litterarum vacantium. Sed hoc responsum aliis minime probatur, quia quicquid sit de prima præsimonialis portionis, vel præsimonii origine & institutione, proculdubio præsimonialis portio beneficium ecclesiasticum censetur; at omni beneficiario, iure communi impositum est onus & obligatio residendi, ut est constans multorum opinio, quam colligunt *ex c. Conquerente, & cap. Cum ad hoc, de Clericis non residendi*, de qua sententia suo loco dicemus. Alii vero probabilius vident, non eos omnes, qui beneficia simplicia habent, iure communi in suis ecclesiis residere compelli, quoniam in *c. ult. de Clericis non residendi, & alibi passim iure Canonico* dici solet, beneficia esse quedam, quæ residentiam requirunt, & alia quæ residentiam non postulant. Ergo ex ipso iure concluditur, aliqua esse beneficia, propter quæ beneficiarii residere minime coguntur; ac præsimonia, inquit, *præsimonia habentes, nullo iure in suis Ecclesiis commorari compelluntur.* Mihi tamen quicquid sit de communi Doctorum sententia, quæ docet omnem beneficiarium, residere iure communi oportere, certum videtur præsimonia, vel præsimoniales portiones habentes, ab onere, & obligatione residendi esse immunes, ac liberos, quia saltem consuetudine est receptum, ut testantur *Abbas & Oltrados locis supra citatis.*

Quarto queritur, An qui obtinet præsimonium habere queat auctoritate, & indulgentia Episcopi aliud beneficium simile, aut dissimile? Quidam affirmant, & addunt etiam, eidem Clerico posse Episcopum non solum duo, sed etiam plura præsimonia conferre beneficia. Sed hæc ante Concilium Tridentinum dici potuerunt; post illud tamen, ubi fuerit vsu receptum, locum non habent. Duo igitur mihi videntur certi iuris esse: Vnum est, duo, aut plura præsimonia beneficia, aut vnum cum alio dissimili etiam simplici, simul haberi non posse in eadem ecclesia sine Romani Pontificis auctoritate, ut suo loco susus dicemus. Alterum est: in diuersis ecclesiis duo præsimonia beneficia, vel vnum cum altero dissimili simul obtineri etiam episcopi indulgentia, & auctoritate nequeunt, si vnum eorum sufficiat ad honeste, & commode vitam Clerici sustentandam: quoniam Synodus Trid. *sess. 23. cap. 17. de reform. lege* sanxit in vniuersum, ne duo beneficia, etiam simplicia, vni Clerico conferantur, cum eorum alterum ad vitam sufficit commode transigendam.

Quinto queritur, An qui præsimonium habet, si absit ab ecclesia, alterum in sui locum sufficere debeat, qui seruiat ecclesie? Ratio dubitandi est, quoniam *ex cap. sancto-rum. dist. 70. & ex c. conquerente, & c. Cum ad hoc, de Clericis non residendi*, colligi videtur, beneficiarios simplices, cum absint ab ecclesiis, per alios deseruire debet, & *cap. ult. de rescript. in 6.* dicitur, beneficium ecclesiasticum propter officium dari.

Sed quicquid sit de iure communi: in more positum est, ut colligitur *ex Abbate, Oltrados, & Hostiensis locis supra citatis*, ut præsimonia habentes, quamuis absint a suis ecclesiis, nullam sibi substituunt, cuius loco inseruiant ecclesie. Verisimile est hæc beneficia, cum primum instituta fuerunt, dare consueuisse Pontifices, non ut beneficia, sed ut portiones de beneficiis subtrahat in aliorum alimentum, & vitæ subsidium, ut inde factum sit, huiusmodi beneficiarios, nec residere in ecclesiis, nec per se, nec alium inseruire cogi.

CAP. VIII

De Capellanis, siue Cappellis.

Primo queritur, Quo differat capellania à Cappella? Hanc questionem iam supra diluimus, *hoc libro c. 1. q. 5.* Secundo queritur, Vndenam dicta sit Capellania. Glossa in *c. concedimus, de consecr. dist. 1.* Capellam dici putat à caprarum pellibus: ait enim olim fuisse capellas turguriam pellibus caprarum contexta. Nam cum per Franciam Normanni, Sclavi, & Hungari sacras ædes flammis exarent, vel alia ratione euerterent, donec reficerentur, quedam turguria erigebantur, quæ caprarum pellibus tegere Franci consueverant.

Sunt tamen qui putent, huiusmodi turguria caprinis pellibus regi solita in militum castris ad rem diuinam faciendam, & audiendam. Verum tamen is potius assentior, qui tradiderunt, capellam esse Francicum nomen, quo significatur regumen, quod veluti tentorium sibi reges Francorum exarabant in castris militaribus, in quibus sacrum audire soliti erant: vnde etiam dictæ sunt cappe, vestes ad talos vsque demissæ, quibus vtuntur Canonici in diebus festis solemnioribus dum in choro diuinerum officiorum preces decantant, & quibus etiam Dominicane familie Fratres uti solent. Glossa in *Clem. In agro, de Statu Monachorum*, ait: cappas esse dictas, quia reges Francorum ad prælia procedentes, deferendas curabant Sanctorum Martyrum reliquias: & ideo tentorium in castris erigebant, in quo sacras reliquias reponerent, & in eo loco res diuina fiebat: vnde tentorium huiusmodi appellati cepit Francico nomine capella, eo quod esset cappa contextum: & Sacerdotes ipsius tentorii præfecti ad sacras reliquias pie, & religiose seruandas, & sacrificia libanda & offerenda, dicti sunt Capellani. Ex quo factum est, ut in iure Canonico capellæ nomine aliquando significetur Altare in sacra æde aliqua extructum, *c. quæsumus, & cap. altare, l. q. 3.* aliquando vero Oratorium, siue sacra ædícula à templo seuncta; aliquando Oratorium extra templum quidem positum, sed ipsi templo annexum & adhaerens; aliquando locus sacer in templo ferreis aut ligneis clausus cancellis, vnum, aut plura altaria continens. Hinc in iure Canonico extat titulus de Cappellis Monachorum quæ sunt sacra ædes ab ipsis Monachorum cænobis distinctæ & semotæ, aut ædícula in templis Monachorum inclusæ, in quibus Sacerdotes instituntur, qui earum curam habeant. Querat aliquis, quid ministerii, & officii obeat Capellanus? Respondeo: Capellanos in ecclesiis, in quibus sunt instituti, sacra facere, aut faciendam curare certis hebdomada diebus, aut etiam singulis quibusque, ut Cappellæ institutio postulat, aut ipsa consuetudo requirit.

Tertio queritur, An Capellanus, seu Cappellæ Præfectus, aut Rector beneficium habeat? Glossa in *Clem. 2.*

de decimis, in verbo, si beneficiorum, ad finem, ait: Eum beneficium habere, quando canque Cappella est auctoritate Episcopi fundata vel dotata, tunc enim non nisi Clerico, & Episcopi auctoritate conferitur: Huius Glosse sententia est communi consensu omnium approbata, vt constat ex lo. nne Selua, de benef. p. 1. quest. 4 n. 9. & Inola & Abbas in Clem. citata de decimis idem docuerunt, quod Glos. ponit. 1. quest. 3 & cap. significatum, de praben. Quando vero Cappella sine vlla Episcopi auctore constituitur, beneficium nō est. Ex quo fit, vt prima Capelle institutio in de spectari debeat, vt discerni queat, sit beneficium, nec ne: nam saepe contingit, vt laici, vel donatione inter vivos, vel testamento certa quaedam bona stabilia, siue prouentus annuos destinant ad sacra ministeria, ita vt ea bona filio, vel alteri legent ac donent, vt iure queat ad Ecclesiasticos ordines eligi, & promoveri, & vt habeat, vnde commode sustententur: & in ipsa Capelle institutione solent etiam conditionem apponere, ne Episcopus in hac bona se inferat, sed tota eorum bonorum cura, & administratio ad laicos patronos pertineat. Quare haec bona in beneficium Ecclesiasticum minime transeant, sed tantum in patrimonium Clerici, in cuius bonum cedunt. At vero si in ipsa institutione bonorem auctoritas Episcopi intercedat, in beneficium Ecclesiasticum ea bona transferuntur: & tunc Cappellani institutio ad Episcopum pertinet, quamuis ad laicos patronos spectet, Clericum ab Episcopo institutum nominare, designare, & offerre.

Quarto quaeritur, An Cappellania, siue Cappella sit beneficium simplex? Vna est omnium opinio; esse beneficium simplex: nisi cura animarum, dignitatem, iurisdictionem, aut rerum Ecclesiasticarum administrationem habuerit: hoc est, nisi habuerit clerum, populum, aut rerum Ecclesiasticarum gubernationem.

Quinto quaeritur, An Cappellanus, siue Cappella Rector in Ecclesiam commorari, & residere iure cogatur? Innocentius, Hostiensis, Io. Andreas, Abbas, & alij docent, communi iure omne beneficium, quamuis sit simplex, requirere, vt beneficiarius in sua Ecclesia commoretur, que resideat, quod colligitur ex cap. Conquerente, & ex cap. Cum ad hoc, de clericis non resid. in hoc enim capite praecipit Pontifex Antiocheno Patriarchae, vt absentes Canonicos, & ceteros beneficiarios ad residendum in Ecclesia compellat: & si non venerint, ex ipsorum beneficijs portionibus detactis, dum absentes fuerint, aliquos alios sustentent, qui Ecclesiae deseruiant: & reliquum, quod ex eorum beneficijs superfuert, in vtilitatem Ecclesiae vertant. Ergo si beneficiarij residere iure ipso non cogentur, non esset reliquum in Ecclesiae vsus impendendum, sed illis referandum.

Obijcies vt in cap. Clericos, de Clericis non resid. dici: Clericos in Ecclesijs sua iurisdictionis beneficia, qua residentiam exigunt, assuetos, & reliqua, quae ibi sequuntur; ergo sunt aliqua beneficia, quae iure non cogunt beneficiarios residere. Deinde passim dicere solemus, beneficiorum alia esse, quibus inest obligatio residendi, alia, quibus non inest. Responder Abbas, ideo in iure dici, aliquando beneficia residentiam requirere, quia aliquando possessiones, & res aliae, in quibus beneficia Ecclesiarum sunt constituta, dari solent quibusdam ad necessarios vitae vsus: quae cum non dentur iure, & titulo beneficij; Canones, & Iura non cogunt eos, quibus dantur, in Ecclesia residere. Ego tamen dicerem, omne beneficium, quamuis simplex, iure communi residendi obligationem & praecipuum afferre & imponere: consuetudine tamen esse aliqua beneficia, quibus nullum est residendi praecipuum iniunctum. Ac proinde, cum iura dicunt beneficia quaedam esse, quae residentiam requirant, alia quae minime: id intelligitur non quidem iure, sed consuetudine: ita vt sensus sit, beneficia aliqua esse, quae beneficiarijs imponunt obligationem residendi non solum iure, sed etiam

consuetudine, vel institutione, aut fundatione: alia vero, quae consuetudine, vel institutione quidem residendi obligationem non afferunt, quamvis iure communitatem habeant.

Hinc perspicuum esse potest, an Cappellanus in Ecclesia commorari, ac residere debeat: nam cum beneficium habeat, residere communi iure debet. Nunc vero consuetudine receptum est, vt Cappellani simplex tantum beneficium habentes, liberi sint & immunes ab obligatione residendi: hoc tamen locum habet in iis Cappellanijs, quib. nullum praecipuum residendi est impositum ex peculiari ipsorum institutione, vel privilegio, vel statuto, vel consuetudine speciali: vnde spectari debet earum institutio, vel Ecclesiae privilegium, aut consuetudo.

Sexto quaeritur, An Cappellania sit beneficium, quod iure simul haberi non possit cum alio beneficio? Sciendum est ex c. de multa, de praben. & Extr. Excrabitis, de Praben. 1. inter Extraneos Ioan. 22. quaedam esse beneficia, quae quis simul habere iure non potest: ita vt si vno obtento aliud etiam assequatur, ipso iure sit vno, nepe primo, vel secundo privato, si tamen vnum dimittere ipso iure cogatur. Haec autē beneficia sunt, aut quibus cura animarum inest, aut residendi praecipuum imponitur. Hinc est, vt qui vnum beneficium habet, etiam simplex, in quo residere debet iure communi, simul cum alio beneficio iure quoque residentiam postulante, habere non possit. At sicut consuetudine factum est, vt ait Abbas in c. cum omnes, de Constitut. vt quaedam beneficia simplicia nullam obligationem contineant residendi, sic etiam consuetudine quadam ante Concilium Tridentinum receptum erat, vt quaedam simplicia beneficia quis auctoritate Episcopi posset simul habere.

Si Cappellania igitur institutione sua, vel Ecclesiae privilegio, vel statuto, vel loci consuetudine non exigat, vt Cappellanus resideat, auctoritate Episcopi simul haberi potest cum alio beneficio simplici, cui nulla inest residendi obligatio: dummodo tamen vtrumque, nempe Cappellania, & aliud beneficium simplex simile, vel dissimile: in eadem Ecclesia non habeatur: hoc enim specialem Romani Pontificis auctoritatem, & indulgentiam postulat: vt colligitur ex c. literas, de concess. praben. & similiter dummodo alterutrum ad Clericum commode sustentandum non sufficiat: quoniam in Concilio Tridentino sess. 24. c. 17. De reformat. ita iurum est sic: Vt in posterum vnum tantum beneficium Ecclesiasticum singulis conferatur: quod quidem si ad vitam eius, cui conferitur, non esse sustentandum non sufficiat, licet nihilominus aliud simplex sufficiens, dummodo vtrumque personalem residentiam non requirat, eisdem conferri. Haec ibi. Porro ante Concil. Trid. constans quoque fuit Doctorum opinio, duo beneficia, etiam simplicia, simul obtineri non posse, si vnum ad Clericum honeste sustentandum satis esset. Sed hoc quamuis erat iure communi constitutum, consuetudine quadam receptum fuerat, vt Episcopus posset duo beneficia simplicia eidem Clerico dare, licet vnum eorum ad eius vitam sufficeret: quam consuetudinem Tridentina Synodus abrogauit.

C A P. IX.

De Beneficiarijs qui Assisi vocantur: de iis item qui Mansionarij: necnon & de iis qui beneficia Patrimonialia habent.

Primò quaeritur, Quoniam beneficiarij dicantur Assisi, & qui Mansionarij? Respondeo in c. cum ad hoc, de Cleri. non resid. Gregorium IX. scribere Antiocheno Patriarchae, vt reuocet ad residendum in Ecclesia absentes Canonicos & Assisios. Vbi Glossa annotat: Vocat Assisios, beneficiarios, qui non sunt Canonici, quique debent Ecclesiae seruire, nec vna cum Canonico ad communes tractatus conuocantur. Et dicuntur Assisii, quasi Assidui: & in multis Ecclesijs plures esse solent huiusmodi beneficiarij, qui Mansionarij quoque dicuntur. Haec Glossa.

Mco iudicio Affisij sunt j beneficiarij, qui in Hispania dicuntur Portionarij, hoc est, qui præter Canonicos, portiones habent in Ecclesijs Cathedralibus, vel Collegiatis integras, aut dimidias, de quibus capite sequenti tractabo.

Ex quibus cernere licet, eos Clericos, qui Canonici non sunt, habent tamen in Ecclesia beneficium, cuius causa in Choro debent diuinas laudes, & preces horarias, vel alias cantare, aut altaris ministerio adesse, vel sacra facere, dicitur in eo cap. Affisios, alibi Mansionarios, alibi simpliciter Clericos certæ Ecclesiæ, alibi Canonicos de mensa, aut Canonicos Institutos, alibi simplices beneficiarios.

Secundo quaeritur, An hi Clerici commorari, & residere in Ecclesia iure cogantur? Respondeo ex dictis: iure communi Clerici, qui simplex beneficium habent, residere debent, in Ecclesia, in qua situm est beneficium; vt est omnium iuris Canonici interpretum opinio, de qua suo loco dicemus: At vero consuetudine introductum est, vt simplices beneficiarij, qui non sunt Canonici, aut Portionarij, possint ab Ecclesijs abesse, dummodo tamen alios in suo loco sufficiant, quorum opera, & ministerio inferuie Ecclesiæ censentur: & quia, vt dixi, beneficiarij, quos ius Canonicum vocat Affisios, sunt iidem, qui Portionarij iure communi residere in suis Ecclesijs coguntur.

Tertio quaeritur, An duo quæ diximus simplicia habere quis iura conscientia possit? An item liceat alicui habere vnum ex his beneficijs cum alio simili, vel dissimili? Respondeo: iure communi neminem posse duo beneficia siue similia, siue dissimilia obtinere. In e. Sanctorum, dist. 70. dicitur: *Omnino in duabus Ecclesijs aliquem institutum non liceat: sed vnusquisque in qua institutus est, in ea tantum Canonicus habeatur.* Consuetudine ante Concilium Triden. receptum fuerat, vt auctoritate, & indulgentia episcopi posset quis duo beneficia simul in diuersis ecclesijs habere, dummodo in neutra residere iure, vel consuetudine cogere. Et quia Clerici simplicia huiusmodi beneficia habentes, obligatione residendi consuetudine sunt immunes & liberi; ideo ante Concilium Tridentinum, episcoporum auctoritate, duo & plura ex his beneficijs vni Clerico in diuersis ecclesijs conferbantur. At Synodus Tridentina sess. 24. cap. 17. de reformat. legem sanciuir, vt in posterum vnum tantum beneficium simplex conferatur, si ad vitam honeste sustentandam sufficiat.

Duo igitur sunt certi iuris; Vnum: in eadem ecclesia, etiam auctoritate, & indulgentia episcopi fieri non posse, vt quis habeat duo huiusmodi beneficia simplicia, siue similia, siue dissimilia, vt constat, ex cap. litteras de concess. prabendarum. Alterum est: in diuersis Ecclesijs etiam indulgentia, & auctoritate Episcopi posse neminem habere duo eius generis beneficia simplicia, siue similia, siue dissimilia, si vnum illorum sufficit ad vitam Clerici commode sustentandam. Hoc colligitur ex Concilio Tridentino session. 24. c. prædicti.

Quarto quaeritur, Quenam dicantur beneficia patrimonialia? Ratio quaestiois est, quoniam nec patrimonium est beneficium, nec vllum beneficium patrimonii rationem, & naturam habet, quo pacto igitur beneficium dicitur patrimoniale; Respondeo, alicubi, vt in Hispania, in diocesi Palentina, Calaguritana, & Burgensi sunt quædam beneficia simplicia, quæ patrimonialia vocantur, ob id nimirum, quod nequeant conferri, nisi Clericis ex patria, loco, vel Parochia oriundis: nam earum ecclesiarum statuta legitima auctoritate approbatis cautum est, ne dentur, nisi Clericis qui, vel ibi nati sunt, vel quorum pater, aut mater, vel auia, vel auus paternus, aut maternus, ibi fuerit. Appellatur ergo patrimonialia, quia Clericis eiusdem loci, vel patriæ, non alijs conferuntur: quare cum patrimoniale hoc beneficium possessore vacat, Clerici ex eodem loco & patria oriundi intra certum

tempus auctoritate Episcopi præscriptum sese offerunt, vt examinentur; & qui post examen dignior ceteris iudicatur, cum episcopus instituit, & colloca in beneficio: hoc est, ei beneficium conferri, cuius deinde possessionem nanciscitur.

Quinto quaeritur, an beneficium patrimoniale sit simplex? Respondeo, distinguendo: quando nullam curam animarum iurisdictionemue habet, simplex est beneficium. Ex quo fit, vt quauis iure communi is, qui illud habet, secundum probabiliorem multorum sententiam, residere in sua Ecclesia debeat; consuetudine tamen à residendi lege, & præcepto sit immunis, & liber.

Sexto quaeritur, An quis duo beneficia patrimonialia, quæ simplicia sunt, habere simul queat? Respondeo, certi iuris esse, in eadem ecclesia habere non posse, nisi Romani Pontificis indulgentia, & auctoritate. Deinde in diuersis ecclesijs post Concilium Tridentinum, auctoritate episcopi duo huiusmodi beneficia vni conferri non possunt, etiam si fuerint simplicia, si vnum eorum ad vitam Clerici honeste sustentandam sufficiat. Si vero illud minime sufficiat, potest episcopus, alterum eidem Clerico dare, dummodo inquit Concilium Tridentinum, sess. 24. cap. 17. de reformat. personalem residentiam non requirat.

CAP. X.

De his qui habent beneficia, qua Portiones vocantur.

PRIMO quaeritur, Quod beneficium intelligatur appellatione Portionis? Respondeo, in ecclesijs, quæ Cathedralis, vel Collegiatae vocantur, præter Canonicos esse quosdam alios Clericos beneficiarios, qui vna eum Canonicis in Choro diuinas laudes cantare ratione sui muneris, & officij debet: Hispanico sermone Racioneros appellantur, eorumque annui prouentus, eodem sermone dicuntur Raciones, quasi portiones quædam ipsis ad vitam sustentandam datæ. Tales beneficiarij reuera Canonici non sunt, neque enim in Choro inter Canonicos sedent, nec cū Canonicis, Decano, vel Præposito Collegij Canonicorum ad communia negotia resue conuocantur: vnde cum Canonicis in Comitibus, & conuentibus suffragium, aut sententiā non ferunt, nec in publicis supplicationibus, aut confessione, vel ingressu inter Canonicos incedunt, sedent, aut consistunt.

Secundo quaeritur, An eæ portiones sint beneficia simplicia? Respondeo, esse: neque enim habent curam animarum, iurisdictionem, vllamue dignitatem. Non habent Clerum, populum, vel rerum administrationem. Clericos eas habentes nonnulli sentiunt iis successisse, qui olim Cōgiarij dicebantur, inde nimirum; quod eis congiarium præbebatur. Congiarium vero erat Imperatoris munus, & certa quædam portio populo ad victum dari solita: sicut donatium militibus dabatur, sic plebeis congiarium: Sic dictum à congio, quod erat certæ mensuræ vas: & erat duplex: vnum, quod in pecunia dabatur, alterum erat munus, quod Princeps in populum conferre consueuerat, vt colligitur ex Herodiano in vita Alexandri Seueri, Tacito lib. 12. P. in Iuniori in Panegyrico. Seneca, lib. 4. de beneficijs. Clericis igitur quibusdam solebat ecclesia certam victus rationem præbere, quæ congiarium vocabatur.

Tertio quaeritur, An Clerici portiones habentes commorari, & residere in suis ecclesijs iure cogantur? Respondeo, iuxta probabiliorem multorum sententiam, iure communi residere debere. Sed ante concilium Tridentinum alicubi erat vsu receptum vt etiam si abessent, per alios tamen subrogatos inferuient. Cæterum in ipso Concilio sess. 24. capite 12. de reformat. ita statutum est. *Obtinentibus in Cathedralibus, aut Collegiatis dignitates, Canonicatus, præbendas, aut portiones, non liceat vigore cuiuslibet statuti, aut consuetudinis, ultra tres menses, ab eisdem Ecclesijs quolibet anno abesse, saluis nihilominus earum Ecclesiarum constitutionibus,*

qua longius seruit tempus requirunt. ac deinde paulo inferius subiungit: Omnes vero diuina per se, & non per substitutiones compelluntur obire officia, & Episcopo celebranti, aut alia Pontificalia exercenti, assistere & inferuire: atque in Choro ad psallendum instituto, hymnis, & canticis Dei nomen reuerenter districte, deuoteque laudare. Hæc ibi.

Quarto queritur, an quis possit duas, aut plures portiones simul habere? Respondeo, iure non posse, etiam si accederet Episcopi indulgentia, & auctoritas: quoniam, ut dixi, qui portionem habet in Ecclesia Cathedrali, aut Collegiali, in ea residere debet. Sed in Concilio Tridentino, sess. 24. cap. 17. de reformat. decernitur posse Episcopum Clerico vnum beneficium habenti, quod ad eius vitam honeste sustentandam non sufficit, aliud simplex conferre, quod sufficiat ad vitam, dummodo vtrumque personalem residentiam non requirat. Ergo siue in eadem ecclesia, siue in diuersis, nequit Episcopus Clerico duas portiones conferre, quia inest vtrique onus residendi: neque portionem, & Canonicatum, aut aliud beneficium, quod residentiam postulet: potest tamen habenti portionem conferre beneficium simplex, quod nullo modo, scilicet, nec consuetudine, nec privilegio, nec fundatione residentiam requirat, dummodo in eadem Ecclesia vtrumque non habeat, nec alterutrum sufficiat ad Clericum commode sustentandum.

CAP. XI

De ijs Beneficiarijs qui Canonici appellantur.

PRIMO queritur, Vudenam sint dicti Canonici? Respondeo, à Canonica pensione, hoc est, ab annona ordinaria, & regulari, quæ in eos tanquam merces, & stipendium distribui solebat: hæc enim pensio canonica, & annona ijs tantum præbebatur, qui erant in Canonicorum numerum cooperti, & admissi: cæteris Ecclesiæ ministris, & inferioribus Clericis aliquid pro cuiusque merito erogari solebat ex oblationibus piorum hominum incertis, quæ in ecclesia siebant: cum tamen Canonicis portio certa & ordinaria præberetur. Hinc duo sunt orta quorum adhuc vestigia nonnulla videmus: Vnum est, ut nemo in numerum Canonicorum recipiatur, nisi suffragijs ipsorum Canonicorum, & Episcopi, delectus: nam eo ipso quo quis erat in Canonicum admissus, ius acquirebat ad portionem illam ordinariam, & regularem Canonicis debitam: ius item ille habebat suffragium & sententiam ferendi in Canonicorum Collegio, in Confessu & Comitijs, habebat quoque inter Canonicos sedem. Alterum est, ut merito Canones, & iura Canonicatum à Præbenda distinguant. Nam Canonicatum appellant ius percipiendi præbendam, hoc est, Portionem certam, & ordinariam Canonicis dari solitam, vel saltem ius ferendi suffragium, vel sententiam in ipso Canonicorum Collegio, & habendi sedem in Choro, & recipiendi quotidianas distributiones, ut dicam inferius: & Præbendam vocant ipsam portionem fructuum, quæ Canonicis datur: ut colligitur ex Abbate, & alijs in c. Rudioribus, de præben. nu. 4. Aliquando tamen hæc duo confunduntur in iure, ita ut Præbendæ nomine ipsum ius Canonicatum accipiat, ac voce Canonicatus, portionem certam fructuum Canonicis obuenientium. Potest igitur quis in Canonicum recipi sine præbenda: nam olim Canonici erant absque vilo præbendarum distincto numero, ut testantur Innocentius in cap. vlt. de Cleric. non resid. Ioan. Andreas, Abbas, Antonius, & alij in c. Cum M. Ferrariensis, de Constitut. de hoc statim q. proxime sequenti.

Secundo queritur, Quotuplex sit Canonicus? Respondeo: duplicem esse: Aut enim est Canonicus in ecclesia, quæ dicitur Cathedralis: aut in ea, quæ Collegiata appellatur. Canonici in ecclesia Cathedrali constituti, sunt cæteris Clericis, & Canonicis digniores: eo quod

Cathedralis ecclesia Collegiaram honore vincit, & superat dignitate. Boer. in Traët. de ordin. grad. vtri. for. in penal. n. 24. & sequent. Quapropter Pontifex Maximus eis causas delegare solet, non minus quam alijs Clericis dignitate præditis, & statusum, de rescrip. in sexto. Ita Panormitanus, in c. Causam, qua de Iudic. quamuis Archidiacon. Ancharan. & Domin. oppositum doceant in cap. statutum de rescrip. in 6.

Tertio queritur, An aliquis possit in Canonicum ultra numerum Canonicorum, sine præbenda recipi? Questionem hanc mouet, id quod in cap. Relatum, de præben. dicitur: non esse rationi consentaneum, ut in Collegium Canonicorum admissus Præbenda careat: alioqui eum posset quis in diuersis ecclesijs in vna quidem Præbendam in altera Canonicatum habere. Respondeo cum Panormitan. in ca. Cum M. Ferrariensis, de Constit. n. 30. & in c. Relatum, num. 2. & cap. Dilectus, 1. & 2. de Præben. posse aliquem ultra numerum Canonicorum, dummodo non sit certus auctoritate Papæ ille numerus confirmatus, in Canonicum recipi sine Præbenda. Vnde in quibusdam ecclesijs Germaniæ, & Italiæ, & Galliæ solent Iuuenes dum literis dant operam, in Collegium Canonicorum coopertari, & admitti, quibus tamen Præbenda statim non datur, sed postea, cum aliqua eorum Canonico, & possit fore vocat. At receptus in Canonicum sine Præbenda, debet percipere, ut docet Panor. in c. Dilectus r. citato, n. 3. de præben. distributiones quotidianas: de qua re statim disputabo.

Quarto queritur, an qui est in Canonicum ultra numerum receptus sine iura præbendæ, beneficium ecclesiasticum habeat? Respondent quidam cum Abbate in v. In nostra, de rescrip. non habere, quoniam nondum habet ius in præbenda, sed ius ad eam, sic etiam Rota, de præben. decis. 2. in nouis: vnde Ioan. Andr. in cap. dilectus, 1. de præben. & in cap. cum nostris, de concess. præben. & cap. elatum de præben. ait: Canonicum sine præbenda, dici Canonicum: in herba. sic etiam Anchar. cap. cum cui, de præben. in sexto: ex quo fieret si verum hoc esset, vt eo tempore, quo sine præbenda est, preces horarias recitare, ratione officij, quod nondum habet, nullo iure cogatur; quamuis debeat in Choro præfens esse, & cum posteris diuinum officium obire, ac preces horarias cantare, vel recitare priuatim, si ius habet, vt dicam inferius, percipiendi quotidianas distributiones. Certe verius est, quod dicit Ludouicus Romanus, consil. 447. eum habere beneficium, quia iure percipit distributiones quotidianas, & habet alia iura beneficiarij, sic etiam Cardinal. Clement. 1. de præben.

Quinto queritur, Quam iura acquirat is, qui est in Collegium Canonicorum sine præbenda ultra certum numerum receptus? Glossa in cap. Dilectus, de præben. videtur docere, eum ius acquirere non quidem percipiendi præbendam, sed ferendi suffragium, & sententiam in ipso Canonicorum Collegio, in Confessu, & Conuentibus, & in Choro sedendi: sicut is qui in Monachorum cœnobium cooperatur, eo ipso habet ius eligendi, & sedendi inter Monachos. Item eo ipso quo quis in Collegium aliquod, vtputa Doctorum, vel Magistrorum admittitur, si pars & membrum illius, ergo inter cæteros, & cum cæteris Collegijs locum habet. Ioan. Andr. in c. cum M. Ferrar. de constit. scribit, Canonicum receptum sine præbenda auctoritate Romani Pontificis nullum ius Canonicis consequi, nisi aliud ipse Romanus Pontifex in literis expresserit: vt qui in Canonicum ultra numerum recipitur sine præbenda, auctoritate Canonice, consequitur eo ipso iura Canonici præter præbendam; & ita percipit distributiones quotidianas. Sed hoc non placet Abbati in c. cum M. Ferrariensis, de Constit. numero 30. nam maius ius debet habere, qui recipitur auctoritate summi Pontificis, quæ qui sola Canonicorum auctoritate admittitur.

Alijs vero probabilius videtur Canonicum sine præbenda receptum nullum ius habere, cum re non sit, vt illi falso putant, sed tantum nomine Canonicus. Consuetudini est in hac parte standum, aut statutis Ecclesiarum.

Certe receptus siue auctoritate, & consensu ipsorum Canonicorum, siue auctoritate Papæ, iura Canonici consequi debet, & percipere distributiones quotidianas, cum sit vere Canonicus: vnde ratione Canonice eas percipit, si præsens in Choro sit, habet suffragium in Capitulo, si sit sacris ordinibus initiatus, tenet itidem sedem in Choro, & pro illorum, & dilectus, & de præb. & Abbas ibidem.

Secundo queritur, An sine præbendis possint plures in Canonicos eligi? Respondeo cum Abbate, in capite dilectus primo, numero nono, de præbendis, posse, ac ita consuetudine in multis Ecclesijs seruatur: plures enim homines in Canonicos admittuntur, quibus deinde ordine quodam seruat, quæ vacat sunt præbendam conferuntur, Annotat Panormitanus, cum Canonicus ultra numerum, vbi est certus, recipitur: augeri Canonicorum numerum, non præbendarum; hæc etenim non vacant, nisi ratione numeri. ut colligitur ex ca. dilectus, de præbendis. Annotat etiam Innocentius, in cap. ult. de Clericis non residentibus. & in cap. cum M. Ferrar. de constitutionibus, in quibusdam Ecclesijs præbendas non esse distinctas, sed ita constitutas, vt ex omnibus Ecclesijs redditibus fiant verbi gratia decem, aut duodecim portiones, & hæc distribuuntur in Canonicos, siue hi plures sint, siue pauciores. Vnde si plures sint, minor portio cuique contingit; maior, si pauciores. In alijs vero Ecclesijs, & numerus præbendarum, & portionum, & Canonicorum itidem certus, ac definitus est, ita vt sint decem, vel duodecim præbendæ, siue portiones, & totidem similiter Canonici: vbi certus ac definitus est Canonicorum numerus, ibi ultra numerum, vnus aut plures Canonici recipi, & admitti queunt, & hi dicuntur Canonici supranumerarij: vbi non est certus numerus Canonicorum, & præbendæ distinctæ non sunt, nihil obstat, quominus plures Canonici recipi queant, & non dicuntur supranumerarij.

Septimo queritur, An cum quis in Canonicum recipitur, eius receptio præbendam primum vacaturam afficiat? Sciendum est, illud beneficium in Canonicum iure dici esse affectum, quod cum vacauerit possessore, non potest, nisi a certo Superiore conferri, aut certo Clerico dari. Quæstionis igitur sensus est, An si Titius sine præbenda sit in Collegium Canonicorum admittitur, eo ipso præbenda primum vacatura ipsi debeat, ita vt si alteri conferatur, sit irritum & inane quod sit? Respondeo cum Abbate cap. inter cetera, de præbendis, numero sexto, tamen si fuerit quis in Canonicum receptus, præbendam primo vacaturam non affici: quoniam nullus præter Romanum Pontificem, potest ius ad beneficia vacatura dare, ac propterea solus Romanus Pontifex potest afficere beneficia, antequam vacent possessore. Quare non eodem modo Collegium Canonicorum potest aliquem in Canonicum eligere, quo Romanus Pontifex: hic enim potest Canonicum recipere, præbenda primo vacatura ipsi promissa, ac Collegium Canonicorum non item; hoc enim aperte decernitur cap. 2. de concess. præbendis, in sexto.

Octauo queritur, an cum quis in Canonicum eligitur promissione illi facta à Canonicis de præbenda primo vacatura, si rata & firma talis Canonici receptio? Respondeo cum Abbate in cap. relatum, & cap. dilectus, primo de præbendis, numero sexto, promissionem, vt constat ex ca. secundo de concess. præbendis, numero sexto, esse irritam, & inane; ratam tamen esse creationem Canonici, siue receptionem: neque enim vitiosa promissio creationem ipsam irritam facit, cum creatio Canonici possit recipi a promissione vacaturæ præbendæ sciungitur: vnde locum habet id, quod in regulis iuris in sexto continetur: Vitiosum irritum non vitiatur.

Obijciens; Creatio Canonici, & promissio vacaturæ beneficij vnico & eodem actu perficitur; ergo totus actus infirmatur, & vitiat. Respondeo; quando duo iure a se iniuncti fecerint, & separati queunt, vnum minime ex

altero vitari, quamuis eodem opere compleantur; & cum illi datur præbenda, quæ vacat, non datur vi promissionis, sed vi Canonice, Abbas.

Nono queritur, Quid dicendum sit, quando Titius in Canonicum electus Collegium Canonicorum, & postea Caius auctoritate, & iussu Romani Pontificis Canonicus creatur; vtri potius, Titio, an Caio præbenda primo vacatura debeat? Respondeo cum Abbate in cap. relatum, de præbendis, numero 7. Caio deberi, non Titio. hic enim auctoritate Collegij receptus nullum ius sibi acquisiuit ad præbendam vacaturam; ille vero auctoritate Romani Pontificis admissus, ius illud habet.

Quæres, An talem Titium à Collegio receptus possit excipere contra Caum, qui litteras Pontificias impetrauit? Respondet Innocentius, in cap. relatum, citato, posse excipere litteras esse falsa narratione impetratas, quia si Romanus Pontifex de re tota certior fieret, litteras proculdubio non daret.

Sed Hostiensis, & Abbas in cap. relatum, de præbendis, oppositum sentiunt, quoniam Caius non debuit mentionem facere cum litteras Pontificias impetrauit, de Titio auctoritate Canonicorum electo, alioqui enim Canonici possent Romani Pontificis potestatem minuere, aut impedire. Item vbi non est certus numerus Canonicorum, cum moritur is, qui in Canonicum est receptus, non dicitur vacare Canonicatus, sed extingui, & cum alius recipitur loco illius, dicitur nouum ius Canonicatus creati. Abbas in cap. dilectus 2. de præbendis, n. 7. & c. dilectus, 20. sit.

Decimo queritur, an iure possint Canonici numerum præbendarum minuere? Respondeo cum Abbate in cap. cum M. Ferrariensis, de constitut. id Canonicos posse: cum enim annui præbendarum redditus non sufficiunt ad sustentandos e commode sexdecim, v. g. Canonicos, iure possunt præbendas redigere ad eum numerum Canonicorum qui ex redditibus honeste viuere queunt: In Ecclesia enim tot sunt beneficiarij instituendi, quot possunt ex illius prouentibus sustentari, cap. 1. de Institut. & c. 1. de statu Regularium in sexto. Obijciens, hoc minuere ipsius Ecclesiæ cultum, eo quod ex pluribus ministris fiant pauciores. Respondeo, id fieri ipsius iuris auctoritate, cuius sit cultus, cultum Ecclesiæ, & conseruare, immo etiam augere, sic etiam ministris iustis, ac debita stipendia assignare, ex quibus commoda alimenta percipiant. Si tamen numerus Canonicorum est definitus & certus, vel longissimo tempore, vel iureiurando, vel Romani Pontificis auctoritate, non possunt Canonici sua auctoritate eum numerum minuere, vel suppletur, Abbas in cap. dilectus 2. de præbendis.

Vndecimo queritur, An Canonici iure queant aliquos redditus in commune destinare, qui ultra præbendas singulis assignatas in eos distribuuntur? Respondeo cum Abbate capite citato, cum de constitutionibus, eos posse, vt ex illis totum Canonicorum Collegium onera communia sustineat: nam paratione ad cultum Ecclesiæ amplificandum, ultra præbendas sunt distributiones quotidianæ designatæ ex ipsis redditibus detractæ; & huiusmodi fructus ultra præbendas, dici soent bona communia Canonicorum, & ad mensam ipsius collegij pertinent.

Duodecimo queritur, Quod munus, & officium Canonicorum sit? Respondeo, hoc esse; in Choro preces horarias decantare, in Ecclesia sacra facere. Olim Canonici simul in eodem loco habitare consueuerant; in communi loco etiam dormire: in eodem triclinio, ad communem mensam prandere & cœnare, vt facilius, & commodius ad Dei laudes in Choro cantandas surgerent & conuenirent, & vt de moribus, & vita monerentur, vt legimus in Concilio Moguntino Canon. non. Turonensi capite 23. & Aquiligranensi primo sub Ludouico Pio Imperatore capite 117. Nec erant omnes sacris Ordinibus initiati, sed multi Clerici tantum, aut in minoribus ordinibus constituti; & Sacerdoti ipsis præposito parebant, vt patet ex Con-

cilio Agathensi tertio, capite octavo, & Laodicensi capite decimo quinto. Hinc consuetudo manavit, ac fluxit, quæ etiam nunc viget in Ecclesijs, nimirum ut Canonicorum Collegijs vnus præsit Decanus siue Præpositus, qui est totius Collegij caput. In Concilio Tridentino sessione vigesima quarta, capite duodecimo, de reformat. constitutum est, ut nemo deinceps dignitatem, Canonicatum, aut portionem recipiat, nisi qui eo ordine sacro initiatus sit, quam illa Dignitas, Præbenda, aut Portio requirit, aut in tali aetate; ut infra tempus à Iure, & ab hac sancta Synodo statutum, initiari valeat. In omnibus vero Ecclesijs Cathedralibus omnes Canonici, ac Portiones habeant annexum ordinem Presbyterij, Diaconatus, vel Subdiaconatus, Episcopus autem cum consilio Capituli designet, ac distribuatur, prout viderit expedire, quibus quisq; Ordo sacris annexus in posterum esse debeat: ita tamen, ut dimidia saltem pars Presbyteri sint, ceteri vero Diaconi, aut Subdiaconi: ubi vero consuetudo laudabilior habet, ut plures, vel omnes sint Presbyteri, omnino obseruetur. Hæc ibi habentur.

Decimotertio quaeritur, Qui Canonici dici soleant Supernumerarij? Respondeo eos intelligi, quos dixi in Canonicorum Collegium cooptari, & Canonicos creati ultra numerum certum præbendarum, & Canonicorum abque vlla præbenda ipsi statim attributa, ut docent Glossa, & Abbas, & alij in c. cum M. Ferrariensis, de cons. & c. pro illorum, cap. dilectus i. de præb.

Quæres, an his Canonici nempe Supernumerarijs distributiones quotidianæ debeantur? Hanc quaestionem supra hoc eodem capite, quaest. 5. tractaui. Et vt ibi notaui, duæ sunt opinionones; vna illis admittit ius distributiones percipiendi. Altera vero concedit. Nam Ioannes Andreas, Antonius & alij sentiunt, eum, si sit in Canonicum receptus auctoritate Canonorum, ius habere percipiendi: sic docent in c. cum M. de cons. Si vero auctoritate Romani Pontificis recipiatur, non habere, nisi id exprefert pontifex in litteris. Abbas & alij in eo cap. cum M. Ferrariensis, absolute aiunt, eum habere huiusmodi ius. Nos vero diximus supra, hæc in parte standum esse consuetudinibus, statutis & priuilegijs Ecclesiarum; quamuis reuera qui auctoritate Canonorum, vel auctoritate Papæ recipitur, non est cur non habeat ius percipiendi distributiones quotidianas, ut colligitur ex capite, pro illorum, ad finem, & capite dilectus i. ad finem de præb.

Decimo quarto quaeritur, In quibus Ecclesijs Canonici supernumerarij creati possint? Respondeo, in his in quibus est certus numerus præbendarum constitutus consuetudine, priuilegio, vel statuto, non in alijs; ut docet Panormitanus cum ceteris in cap. cum M. Ferrariensis, de Constitutionibus, in cap. dilectus, de præbenda. Idque ea ratione probatur, quia vbi non est certus numerus Præbendarum, vel Canonicorum, si vnus aut plures recipiantur in Canonicos, ij numerum non excedunt.

Decimo quinto quaeritur, An generali Clericorum vocabulo, Canonici quoque intelligantur in Iure? Causam dubitandi dedit Romanus Pontifex, qui, ut refert Panormitanus in cap. bona memoria, primo, de postulatione Prælatorum scribens ad Canonicos Rauennates, eos absolute, & simpliciter Clericos vocat. Cardinalis in cap. prædicto censet, nomine Clericorum generali Canonicos intelligi, tum quia id colligitur ex cap. bona memoria, citato, & ex c. per exemptionem, de priuileg. in 6. vbi significatur, Romano Pontifice alicuius Ecclesie Clericos eximente, Canonicos quoque esse exemptos intelligi: tum etiam, quia Canonicus nihil singulare habet, quo ceteris Clericis præstet, nisi id fuerit iure concessum: nã Clerici nomen, generis, & genus species suo ambitu coercet, & continet.

Sed verius mihi videtur, quod docuit Abbas, in cap. bona memoria, iam allegato, in ijs, quæ pertinent ad fauorem & gratiam, appellatione Clericorum etiam Canonicos comprehendi; in ijs vero, quæ ad odium, & poenam, non item: nam vbiunque species aliquid eximium & excellens habet, id nequaquam generis appellatione continetur. Vnde in cap. statutum, de elect. in sexto, nomine Ecclesie

parochialis non venit ecclesia parochialis, quæ dicitur Collegiata, quia vltra Parochiam Clericorum Collegium habet, & Innocent. in cap. Sedes de Rescrip. ait: Si Romanus Pontifex litteras det contra Titium Clericum, & quosdam alios, ea generali verborum clausula non continentur Canonici, quia sunt Clericis simplicibus digniores. Et Federicus Senensis consil. 71. tradit: Si Romanus Pontifex Cardinali priuilegium concedat, ut conferre queat beneficia iurum Clericorum, intelligitur etiam data facultas, ut det beneficia Canonorum, ad suam familiam pertinentium: Quia, inquit, in ijs quæ sunt fauoris, & gratia, nomine Clericorum Canonici quoq; significantur.

Ex quo fit, vt si Romanus Pontifex scribat episcopo, vt Titio Clerico in sua ecclesia beneficium conferat, voce beneficij non intelligatur Canonici, si in ecclesia præter Canonicos sint alij Beneficij simplices: si enim non fuerint, scribente Romano Pont. vt Titio in certa ecclesia beneficium conferatur; tunc beneficij nomine Canonici intelligitur. Vnde in c. bona memoria, de postulat. Prælat. generali voce Clericorum veniunt quoque Canonici, quia Rom. Pont. scripsit ad Clericos Rauennatis ecclesie, quorum erat episcopus eligere, at ius eligendi episcopum, non nisi ad Canonicos pertinebat.

Decimo sexto quaeritur, an Canonicus ecclesie Cathedralis eo ipso, quod est talis ecclesie Canonicus, dignitatem quæ est beneficium ecclesiasticum, habeat? Respondeo, minime. Canonicatus enim, tantum est simplex beneficium: est tamen Canonicus omnibus alijs beneficiarijs nobilior, dignior, atque præstantior: & Canonicus Cathedralis ecclesie honore ceteris Canonicis præstat. Imo Abbas, & Cardinalis in cap. bona memoria, de postulat. Prælat. tradunt Canonicos ecclesie Cath. cum in publicis supplicationibus, incedunt, vna cum episcopo, debere præcedere Abbatibus diocesis; quia ecclesia Cathedralis est ceteris illustrior: & Canonici itidem vna cum episcopo vnam ecclesiam efficiunt. Et Dominicus in capite Quamuis §. Quamquam, de præbenda, in sexto, scribit se ita respondisse, de hac re consultum.

Sed dubiæ quaestionis est, an canonicus ecclesie Cathedralis possit delegatus esse in causis, quas Rom. Pontifex solet committere Clericis dignitate præditis, iuxta id quod habetur in cap. statutum de Rescrip. in sexto. Sed hanc quaestionem ego iam sup. in hoc cap. dissolui quaest. 2.

Decimo septimo quaeritur, an nomine Capituli Prælati, siue episcopi quoque cum Canonicis intelligatur? Respondeo cum Abbate in cap. Eam re, de Rescrip. nu. 13. minime Prælatum voce capituli intelligi: nam quamuis sit caput ecclesie, non tamen est vnus ex ijs, qui sunt ex capitulo, ut ait Glossa in Clement. in 17. de aetate, & qualitate ordin. vers. in eisdem. Pro quo facit, id quod habetur, in cap. Postulasti, de concess. præbenda, & in iure sunt diuersi Tituli, de his, quæ sunt à maiori parte capituli.

Decimo octauo quaeritur, an in eadem ecclesia possit quis Canonicatum, & dignitatem habere? hoc est quaerere, an possit quis esse Canonicus, & Archidiaconus, vel Decanus, vel Archipresb. vel Prior siue Præpositus? Respondeo, iure communi non posse, quoniam duo beneficia, siue dissimilia in eadem ecclesia sine Romani Pontificis auctoritate, & indulgentia haberi nequeunt, cap. litteras, de concess. præbenda, & Doctores ibidem. At consuetudine ante Concilium Tridentinum alicubi introducendum erat, vt quis in eadem ecclesia dignitatem simul, & Canonicatum haberet: quam consuetudinem approbat Glossa in cap. 1. de Consuetudine, in sexto, in verbo. Nisi vnicum. & Glossam sequuntur Dominicus, Philippus Francus, & alij: Nam, vt constat ex cap. Eam re, de Rescrip. idem erat in eadem ecclesia Archidiaconus, & Canonicus: & ex cap. Cum in Ecclesia, præbenda, in sexto, Clementin. vltima de præbenda, patet episcopum esse simul Canonicum.

Quæres, an habens dignitatem, personatum, vel officium in cathedrali ecclesia sine canonicatu ferre possit suffragium, & sententiam in ipso Canonicorum Sena-

tu, siue Collegio, quod Capitulum vocant? Respondeo cum Abbate, quod ad consuetudinem spectat, in quibusdam Ecclesijs suffragium ferre: in alijs non item. Tota questio est de iure. Et respondet idem Auctor, Innocentium, in cap. 2. de institut. secutus, siue Canoniatu habentes dignitatem, personatum, vel officium, carere iure eligendi, & dicendi sententiam in capitulo. Nam, ut colligitur ex cap. Nouit. Et cap. Quanto, de ijs qua fiunt à Prelatis, Canonici, & Episcopus vnum Collegium quasi corpus efficiunt, vbi nihil dicitur de alijs, qui Canoniatum habent. At privilegio, statuto, vel consuetudine, qui dignitatem citra Canoniatum habet, potest suffragium in Collegio Canoniorum ferre, ut ait Abbas.

Decimo nono quaeritur, An Titius in Ecclesia Cathedrali simul habens Canoniatum, & dignitatem, vel personatum, vel officium, ferat duo suffragia, & duplicatas quotidianas distributiones iure percipiat? Hanc quaestionem fuisse tractat Panormitanus, in cap. Cum olim, de sent. Et re ind. nu. 2. Et sequentibus. In primis ait, esse consuetudines Ecclesiarum seruandas: in quibusdam enim illarum, & duo suffragia; & duplicatas distributiones quotidianas percipit; alijs vero vnum tantum suffragium, & simplices distributiones. Sed roget quispiam, quid sit secundum iura dicendum? Respondet idem Panormitanus cum Federico Senensi consil. 115. alias 117. aliquando in vnum Clericum duo huiusmodi iura conuenire, ita ut quando vno munere & officio fungitur; alterum exequi & obire non possit; & tunc vna tantum ei portio debeat, verbi gratia: Canonici est etiam in eadem Ecclesia Capellanus, qui tanquam talis rem diuinam facit, & tunc in Choro diuini officij praesens esse non potest, ut Canonici, ac proinde distributiones quotidianas sibi eatenus non acquirat. Aliquando vero in eundem Clericum duo iura ita cadunt, ut vtrique simul satisfacere queat: & tunc, ait Panormitanus, huic duae portiones iure debeat, quae duobus alioqui Clericis darentur: non enim potior est ratio, cur vnam acquirat, non alteram portionem, cum idem Clericus tanquam Canonici, & tanquam dignitatem habens diuini interfit officij. Huic sententiae fauet, quod habetur in l. Titius, §. Qui Marco, ff. de annuis legat. vbi legato generali per speciem eidem factum non derogatur, quando non fit simpliciter ob eandem causam. Ut si testator legat vni libero centum, & postea legat quid annuum omnibus liberis, habebit ille annuum legatum, & centum peculiariter legata. Eidem quoque sententiae fauet Cynus, Petrus, & Bartolus, dicentes in leg. Si seruus communis, ff. de stipulation. formor. Si quis legauerit Religiosis in certo Caenobio, instituti Dominici degenibus vnicam tunicam, & Priori vnum Codicem Biblicum; Prior tanquam vnus & Religiosis tunicam habebit, & tanquam Prior Biblicum Codicem. Secus esset, si sic testator dixisset: Lego priori Biblicum Codicem, & singulis Religiosis eiusdem Conuentus vnam tunicam: tunc enim testator Priorem à numero caeterorum excepisse videtur.

Vigesimo quaeritur, An Canonici, qui non est Subdiaconus, habeat ius ferendi suffragium in collegio Canoniorum? Respondeo minime. Nam in Clementina. Ut si quis, de atate, & qualitate ordinando, habetur: Ut si, qui diuinis in Cathedralibus, vel Collegiatis, Secularibus, vel Regularibus Ecclesijs sunt mancipati officij, vel mancipabuntur in posterum, & reliqua. Et statim sequitur: Statuimus, ut nullus de cetero in huiusmodi Ecclesijs vocem in capitulo habeat, etiamsi hoc sibi ab alijs libere concedatur, nisi saltem in Subdiaconatus ordine fuerit constitutus. Idem confirmatur Concilio Tridentino sessione 22. cap. 4. Quod si contingat, dum electio fit, vel aliquid aliud, ut interfit Canonici, qui non est Subdiaconus, non ideo est irritum, quod fit: sed suffragium eius Canonici non numeratur cum alijs. Ioannes Andreas in cap. Quod gratiose, de regul. iur. in sexto. Abbas, in cap. 1. de Procurator.

Vigesimo primo quaeritur, Ius Canonium quos interdum Canonicos Cardinales appellet? Sciendum est,

in Ecclesia Rauennate quosdam Canonicos Cardinales appellari, alios vero non item: Glossa in cap. Pador, vrigesima secunda, questione secunda, ait Canonicos Rauennates per irrisionem dici Cardinales, sicut dicitur Rex Scharorum.

Sed certe probabilius videtur, quod docent alij, eos vocatos olim fuisse Canonicos Cardinales, quia in ea Ecclesia erant ceteris Canonicis digniores; aut quia erant Canonici principales. Nam & in Ecclesia Compostellana, vbi repositum est corpus Sancti Iacobi Apostoli, auctoritate Pontificia, quidam Canonici vocantur Cardinales, quod ij nempe soli, non alij, in altari maximo, vbi iacet sacrum Apostoli corpus, sacrificium facere, & offerre queant; ac propterea ceteris eiusdem Ecclesiae Canonicis praestant honore, & dignitate.

Paulus Tertius Pontificij diplomatis auctoritate anno Domini millesimo quingentesimo quadagesimo nono; Canoniorum Cardinalium Rauennatum nomine abrogato, nomine eius Ecclesiae Canonicos pares effectit.

Praeterea, ut constat ex cap. Pastoralis 7. quest. 1. Et cap. relatio 20. quest. 1. cap. Presbyteri distincti. 24. cap. Fratritatem, dist. 71. primarij nobiliorum Ecclesiarum Sacerdotes, & Praefules temporibus Gregorij Magni, & Gelasij I. Cardinales dicebantur.

Vigesimo secundo quaeritur, An Canonici iure communi in sua Ecclesia commorari, & residere cogantur? Respondeo, iure communi residere debere, ut suo loco fuis ostendam. Sed ante Concilium Tridentinum multum iuri communi consuetudo derogauerat. Nam alicubi, ut in Italia, erat vsu receptum, ut Canonici à suis Ecclesijs absissent, ut refertur Abbas in cap. Cum omnes, de Constit. quem morem idem Concilium sess. 24. cap. 12. de reformat. sustulit, & abrogauit.

Vigesimo tertio quaeritur, An Canonici possint aliud beneficium simul habere auctoritate, & indulgentia Episcopi? Respondeo, ante Concilium Tridentinum etiam fuisse consuetudine introductum, ut posset Episcopus eidem Clerico in diuersis Ecclesijs Canoniatum, & Praestimoniale, vel aliud quodlibet simplex beneficium, quod residendam minime requirit, sua auctoritate conferre. At vero Concilium Tridentinum sess. 24. cap. 17. de reformat. constituit, ut Episcopus vni Clerico habenti beneficium, quod ad vitam eius commode sustentandam sufficiat, aliud, quamuis simplex dare non possit. Si quis item vnum habeat Canoniatum, seu beneficium simplex, alium Canoniatum, vel beneficium simplex in eadem Ecclesia, siue Romani Pontificis auctoritate habere non potest, cap. litteras, de concess. praebenda; siue alterum beneficium sufficiat, siue secus: ratio est, quia duo beneficia sub eodem recto, ut Canonici & iura loquuntur, hoc est, Ecclesia, siue Romani Pontificis consensu haberi nequeunt. Nec vnus & idem in diuersis Ecclesijs potest esse Canonici, quoniam ex iure communi, & Concilio Tridentino Canonici in sua Ecclesia commorari, ac residere debent: nec item Canonici potest in alia Ecclesia obtinere beneficium aliud simplex, quod residendam postulet. Potest tamen Episcopus Canonico conferre beneficium simplex in alia Ecclesia, quod residendam non requirit, si neutrum per se sufficiat ei commodum victum & cultum praebere.

Quando, & quomodo, & coram quibus Canonici Fidei professionem emittere debeat, An in Ecclesia per substitutum sibi Clericum seruire queat, & quomodo in choro stare, & cantare iure cogatur, alibi dicam.

CAP. XII.

De beneficijs Parochialibus. & reliquis curam
Animarum habentibus.

PRimo queritur, Vndenam dicti sint Parochii? Sciendum est, apud Ethnicos olim Parochos dictos fuisse eos, qui Legatis publice Romam missis salem & ligna præparabant, hoc est, qui omnium rerum copiam Legatis Regum, Principum, ac Populorum hospitio receptis suppeditabant, vt annotauit Aeron. in illud Horatij, lib. 1. sermonum Satyr. quinta.

Tunc Parochi, quæ debent ligna salemque.

Vnde instar horum dictos esse Parochos in Ecclesia quidam arbitrantur, eo quod sint Sacerdotes auctoritate Episcoporum Ecclesijs præfici, vt plebibus, siue populis sacrum diuini verbi, & Sacramentorum pabulum ad pacandos animos subministrant. Alij vero putant, Parochum dictum quasi patrem. Patres autem Græcis est incola siue habitator in loco. Pomponius Iuriconsultus in l. pupillus ff. de verborum significat. ait: Incola est, qui in aliquam regionem domicilium suum consulit, quem Græci Patres vocant.

Secundo queritur, Quid parochiæ, nomine veniat in Iure Canonico? Respondeo, parochiam duobus modis accipi; Primo enim parochia dicitur tota diocesis, dist. 92. cap. Si quis ordinatus, & duobus sequentibus capitulis. Secundo parochia vocatur certa alicuius diocesis Ecclesia, habens populum certis limitibus distinctum. Archid. in cap. Licet Canon de elect. in sexto, Miles in verbo Ecclesia parochialis, Romanus consil. 316. Alexander consil. 74. in principio, lib. 6. Ioan. Andr. & Abbas in Rubrica de parochijs. Et hoc modo sumpta parochia, vni Presbytero committitur, vt in c. Baptisimum, & reliqua Sacramenta Populo ministrat, & confertur, cap. 1. & alij de paroch. & Clem. Dudum de sepultu. Hi igitur Presbyteri dicuntur habere parochiale beneficium, quibus parochialis Ecclesia curanda, & regenda confertur.

Tertio queritur, Vndenam Ecclesia aliqua parochialis esse dignoscitur? Constantis est omnium opinio, quam habet Federicus in consil. 135. citans ibid. Archidiaconum & Hofstensem. quam etiam habent Gomes in Regula de Idiomate q. 11. & Rebuff. in Praxi beneficio. tit. de dispensat. ratione atatis, vers. etiam si curam habeat, non sufficere ad Parochialem Ecclesiam, si sacri baptismatis fontem habeat, quod aliqui salutaribus aquis imbuti renascantur in Christo: nec item si cœmeterium, vbi aliqui sepulture ius habeant: quoniam hæc duo Ecclesia, quæ non est parochialis, potest habere, vel consuetudine, vel privilegio, vel concessu & auctoritate superioris Arist. r. s. Quare Ecclesia, quæ dicitur Parochialis, eo ipso est baptismalis. Ceterum baptismalis non continuo est parochialis. In eam conueniunt omnes Auctores, quos supra citauimus, Ecclesiam Parochialem dignosci ex eo; quod habeat populum certis limitibus, ac finibus distinctum, (quamuis auctoritate Episcopi fieri posset, vt parochia per familias distingueretur, vt dicam inferius, lib. 8. cap. 16. q. 14.) qui in ea Sacramenta percipere, ipso iure compellitur: præsertim vero si in ea Ecclesia singuli eiusmodi populi habitatores annuam peccatorum confessionem facere, & sacram in Paschate Eucharistiam suscipere consueverunt. Imo, vt parochialis Ecclesia probetur, non sufficerent testes, qui dicerent se passim audisse, Sacramenta in ea Ecclesia ministrari solita fuisse, nisi etiam testentur plures se id vidisse. Gomes loco citato.

Quarto queritur, Quibusnam in rebus ius Ecclesiæ parochialis consistat? Respondeo cum Abbate in rub. de paroch. & Hofstensi in Sum. tit. de parochijs. §. 2. hoc ius situm esse in ijs quæ sequuntur. Primo, vt in ea populus ipsi subiectus Baptisimum recipiat. Secundo, vt quisque in ea semel in anno sacrafaciat suorum peccatorum confessionem, ca. omnis de poenitent. Tertio, vt sanctissimum Chri-

sti corpus quotannis in Paschate percipiat, c. omnis de poenitent. Quarto, vt iusto ac debito tempore extremam sacri olei unctionem ab ea petat. Clem. 1. §. Dudum, de sepultu. Quarto, vt eorum, qui matrimonio iunguntur, nuptiæ in ea solemnè ritu celebrentur, c. 1. de clandest. despon. & ca. Alter 30. q. 5. cap. suam, de simon. cap. Placuit. 13. q. 3. Sexto: vt in ea mortui sepeliantur. Clem. Dudum, de sepul. & Verum. Septimo: vt ibidem diebus festis populus rem diuinam audiat, cap. 3. de paroch. Octauo, vt ei decimam fructuum partem quotannis soluat, ac reddat, cap. quæst. 16. quæst. prima. Nono, vt primitias itidem fructuum, & alias, quæ de morte sūt, oblationes pendat, ac præstet, c. Omnis de consil. c. dist. prima. Vnde oblationes omnes, quibus aliquid offertur in cultum & venerationem alicuius imaginis depictæ in pariete, qui continetur intra limites Parochiæ, debentur Parocho: vt inquit Anson. & Abbas in Rubrica de paroch.

Quinto queritur, An idem sit Parochiale beneficium, quod beneficium curam animarum habens? Respondeo, ex Innocentio cap. Cum satis, de offic. Archidiacon. n. minime: nam beneficium, cui est cura animarum annexa, latius patet, quam parochiale beneficium: is enim beneficiarius dicitur curam animarum habere, qui habet iurisdictionem in Clericos, vel laicos, ita vt iure possit eos vinculo excommunicationis obstringere, suspendere, facis interdicere, absoluerè, visitare, capere, & viatos in carcerem mittere; & alia huiusmodi, quæ ad mores corrigendos pertinent; nec tamen eo ipso dicitur habere Parochiale beneficium, c. dudum Ecclesia 2. de elect. & Glossa ibidem. Vnde multi eorum, qui habent dignitatem, habent quoque iurisdictionem in Clericos; vt Decanus, Præpositus, Prior, Archidiaconus; Archiepiscopus: qui tamen omnes earent Parochiali beneficio. Ius beneficij Parochialis consistit in hoc, vt Parochus habeat populum, cui Sacramenta, & sepulturam ministrat, & det: cui verbum diuinum annunciet. Hæc Gomes. in Regula Cancellaria d. 1. diomat. q. 11. vers. Et ideo pro vero intellectu Ex quo fit, vt ea iura quæ de beneficio Parochiali quippiam constituant, non eo ipso in omni beneficio curam habenti locum habeant, vt ibid. ait Gomesius.

Sexto queritur, An omnis Parochialis Ecclesia habeat populum sibi subiectum? Respondeo, ex Cardin. consil. 48. §. Quidam nobilis. & Gomesio in Regula de Idiomate q. 11. contra Federicum in consil. 135. dupliciter Ecclesiæ cuiuspiam populum esse subiectum: aut iure, & habitu, aut actu duntaxat. Vtu enim venit aliquando, vt populus Ecclesiam, & locum deserat, & alio commigret ob pestem ibi uentem. Secundo ob bellum diuturnum. Tertio ob soli sterilitatem. Quarto ob aëris, & calis intemperiem. Quinto ob captiuitatem quam incurrit, dum venit in manus hostium Christiani nominis. His de causis plebs ex patria alio profecta, vel etiam vi abducta solet Ecclesiæ, & Parochiam suam deserere, & tunc ea Ecclesia iure quidem: & habitu populum habet, actu non item; ac præterea Parochialis esse non desinit.

Septimo queritur, An vna Parochia possit in duas diuidi, & qua id auctoritate fiat? Ceteri iuris est, vnam Parochiam interdum in duas diuidi, ne, cum vna sit, populo non sufficiat. Doctores in c. Ad audientiam, de Ecclesijs adf. Solet igitur vna Parochia diuidi ob viarum interualla, aut impedimenta, & obstacula passim occurrentia: Aut ob crebram & assiduam populi frequentiam: ita vt duæ Parochiæ, populi magnitudini, & frequentæ sint commodiores. Vnde in Concil. Trident. sess. 21. ca. 4. de reform. dicitur In iis vero (Ecclesijs) in quibus ob locorum distantiam, siue difficultatē, Parochiani sine magno incommodo ad percipienda Sacramenta, & diuina officia audienda accedere non possunt, nouas Parochias, etiam in iuris Recloribus, iuxta formam Constitut. Alexand. 11. quæ incipit: Ad audientiam, constituere possint, illis autem Sacerdotibus, qui de nouo erant Ecclesijs nouiter erectis præficiendi, cõpetens assignetur portio arbitrio Episcopi ex fructibus ad Ecclesiam matrem quomodocumque per-

inuentibus: *Et si necesse fuerit, compellere posse populum ea subministrare, quae sufficiant ad vitam dictorum sacerdotum sustentandorum, quatenusq; reservatione generali, vel speciali, vel affectione super dicta Ecclesias, non obstantibus.* Haec ibi. Porro Episcoporum est Parochias diuidere, nouas erigere, ut dicam inferius. Et quamuis id faciendum sit Rectoris, Patronice consensu: potest tamen Episcopus, si iusta, ac debita causa subfit, etiam inuitis Rectoribus, & Patronis Parochias diuidere nouis erectis: *ut inferius explicabo, cum de Episcoporum munere, officio, & potestate tractabo.*

Octauo quaeritur, Quomodo intelligantur Præuilegia auctoritate Pontificia cõcedi solita Religiosis Ordinibus Dominicæ, & Franciscanæ familiae, & alijs Mendicantibus, cum dicitur: *Saluo iure Parochiali?* Respondeo cum Syluestro in verbo *parochia*. excipi decimas, primitias & alias oblationes ipso communi iure Ecclesiæ parochiali debitas.

Nono quaeritur, Quot ac quibus modis quis ex vna Parochia in aliam transeat? Respondeo, tot, ac ijs plane modis, quibus domicilium acquiritur, Parochiam etiam acquiri: vbi enim quis suum domicilium animo, & voluntate ibi commorandi constituit, ibi & Parochiam acquirit. Si quis item festri tempore in aliqua Parochia commoretur, & in ea Sacramenta penitentiae, & Eucharistiæ suscipiat, & diuina audiat, illius Parochianus efficitur. *Abbas in cap. omnia. de penit. Syluester in verbo Parochia, ad finem.*

Decimo quaeritur, An Rector vnus Parochia, possit alieni Parochiani confessiones audire? Respondeo, minime, nisi consensu expresso, vel tacito illius Rectoris, cui est ille Parochianus subiectus: nam ad sacram penitentium confessionem audiendam requiritur iurisdictionio. Solum aliquando tacitus quidam subesse consensus, cum scite, & tolerantè Parocho aliquis alteri Parocho sua peccata confiteatur.

Vndecimo quaeritur, An Parochus eorum, qui sunt ipsi subiecti, confessiones extra Parochiam possit audire? Respondeo cum Hostien. in *Sum. tit. de Maiorit. & Cardin. in Clem. Dudum, de sepul. Syluest. in verbo Confessor. l. quest. 14.* posse: quoniam tamen ad excipiendas sacras penitentium confessiones, & ad absolvendos homines a peccatis iurisdictionio requiritur: hæc tamen res tota extra Parochiam fieri potest, quia non est functio iurisdictionis exterioris, & contentio: nec enim fit cum cognitione causæ in iudicio exteriori.

Duodecimo quaeritur, An cum literæ Pontificiæ impetrantur, vt alicui Clerico, Dignitas, Personatus, Officium, vel beneficium conferatur in certa Ecclesia, locum habeat in beneficio parochiali, siue curam animarum habente? Respondeo, minime: sic enim habetur in *c. Cum in illis, de præben. in secto.* vbi dicitur: *Quibus beneficia curam animarum habentia committuntur, maior quam in ijs, qui ad alia promouentur, idoneitas requiratur, intentionis nostræ nequam existit, vt cum aliquibus de Ecclesijs personaribus dignitatibus, beneficijs quibuscumq; de animarum cura mentione non habita, prouideri mandamus, ipsi de ijs, quibus eiusmodi cura imminet, possit, aut debeat prouideri.* Sic ibi. Hoc intelligitur, nisi in literis exprimat beneficium, Parochiam, vel curam animarum habens: quoniam Parochiale beneficium, aut curam animarum habens, est speciali qualitate affectum, cuius debet expressa mentio fieri.

Quæres, quonam iure, diuine Canonice tantum Parochus, aut Beneficiarius curæ animarum prefectus in sua Ecclesia commorari, & residere debet: & quomodo annum agere, cum ad Parochiale beneficium promouetur: & intra quantum temporis spatium à cura suscepta presbyter fieri, & an aliud beneficium simul habere queat? has quaestiones infra commodius diluemus.

Decimotertio quaeritur, Quæ sit in Iure Ecclesiæ Matrix? Glossa in *Clem. l. de sent. excom. ait, Matrici Ecclesiæ vocamus Maiorem baptismalem aliarum matrem*: ideo enim

Matrix appellatur, quia in ea per baptismum renascimur, *ut dicit alia Glossa in Clem. l. de Bapti.* Aliquando somitur pro Ecclesia Cathedrali *c. Venerabilis, de verbo significat. Glossa in Clement. l. 5. Quibus, in verbo, Maribus, cap. l. de princ. cap. ex transmissa, de prescript.*

Decimoquarto quaeritur, Cuius auctoritate Ecclesia aliqua Parochialis fiat? Respondeo, auctoritate Episcopi, qui fines designat, plebem constituit, Parochialem nominat, *cap. Nullus omnino 16. quest. 7.* Et ideo cum discutitur, num parochialis Ecclesia sit, inquiritur, quando edificata fuit: cuius consensu fuerit extructa: quibus operibus, quibus conditionibus affecta, *Abbas in c. Mesjana, de Elect.*

Decimoquinto quaeritur, Quomodo dotata debeat esse parochialis Ecclesia? Respondeo, ita dotatam esse debere, vt possit saltem ex dote ipsius vnus Presbyter cum alio Clerico ministro commode sustentari, & iura Episcopalia persoluere: & quando opus sit, hospitalitate vt, *ca. l. de præb. in 6. c. v. quisquis, de vita, & honesta Clerico.*

Gaudet priuilegio, vt infra fines eius alia Ecclesia, vel Capella edificari non possit. *c. Quibuscumq; 16. q. 1. c. pastoribus, de his, qua sunt à Præb.*

Si ita exiguos, & tenues redditus habet, vt commodos non sit, Episcopus potest cum ea coniungere aliquod aliud beneficium simplex, vel curam animarum habens quod regulare non sit. *Concil. Trid. sess. 21. cap. 5. de reformatione, sess. 24. cap. 13. §. In paroch. c. 1. de præb. in 6.*

Si amplos, & vberes redditus habeat, & numerosum populum, qui ad Ecclesiam commode conuenire non possit, Episcopus curare debet, vt noua Parochia edificetur, & ei dos assignetur, quæ sufficiat, *c. Ad audientiam, de Eccl. adif. c. Glossa, & Abbas ibidem, & Concil. Trid. sess. 21. c. 4. de reformatione in ijs vero.*

Si tam numerosus est populus, vt vnus parochus curæ tanti populi par esse non possit, debet Episcopus tot Presbyteros constituere, quot sufficiant ad munus & officium commode obeundum: & assignet eis debitam portionem. *Concil. Trid. cap. 4. de reformatione, sess. 21.*

Si in oppido, vel villa nulla sit Parochialis Ecclesia; curet Episcopus, vt denuo erigatur, vel quæ sit ab alia distincta, vel alteri annexa. *Concil. Trid. sess. 21. cap. 13. de reformatione.*

Decimosexto quaeritur, Quid facere debeat Parochus, vt recte suo officio & munere fungatur? Respondeo: inter alia debere diebus Dominicis & festis, itemque Quadragesimæ ieiunij diebus (nisi fuerit legitime impeditus) verbum diuinum populo sibi commissio annunciare, pueros docere Fidei rudimenta, libros necessarios habere, Missale, Breuiarium, Catechismus Romanum, Concilium Tridentinum, Biblia, & aliquas breues Summas selectiores, quæ tractent de Casibus conscientiae, vt vocant. Item Parochus diligenter inquirat, an obstetrices sciant formam Baptismi, ne in baptizando errent. Librum habeat, in quo scribantur eorum nomina, qui Baptismum suscipiunt, parentum item eorundem, ac susceptoris illorum: non et annum, mensem, & diem, in quo singuli baptizantur: librum item, in quo scribat eos, qui Confirmationis Sacramentum accipiunt, parentes eorum, & susceptores. Diebus Dominicis indicat dies festos, & ieiunia, quæ in hebdomada occurrunt. Curet, vt singuli quotannis sua peccata confiteantur, & in Paschate sacrum Christi corpus accipiant: de ijs qui non consententur, Episcopum certiore faciat: exteros matrimonio ne coniungat, nisi prius adhibita diligentia inquirat, qui sint illi, vnde veniant, & rem totam ad Episcopum deferat. Peregrinorum ad Parochiam venientium, vt in ea habitent, fidem, religionem, vitam, & mores scire curet, vt videat, num Sacramenta suscipiant, rem diuinam audiant, dies festos obseruent,

CAP. XIII.

De beneficiis dignitatem habentibus.

In primis queritur, Quinam Beneficarij de Iure Canonico dignitatem habere dicantur, siue quæ beneficiaræ dicantur dignitates? Sciendum est, quemadmodum in civili Repub. quædam administrationes honoris, & dignitatis gradum habent; sic etiam in Ecclesia quædam beneficia esse, quæ alijs præstant honore, & dignitate, & hæc dicuntur in Iure Canonico dignitates. Vnde extat titulus de præbendis, & dignitatibus; & in Ecclesijs Cathedralibus, & in ijs quoque, quæ Collegiatæ vocantur, sunt Canonici & alij, præter Canonicatum, aut simplex beneficium, habentes dignitatem, qui vulgo dignitates dicuntur; vt Decanus, Præpositus, Prior, Archidiaconus, Primicerius, Thesaurarius, Archipresbyter, & similes.

Secundo queritur, Ex quibusnam Beneficarijs dignitatem habere dignoscitur? Respondeo ex omnium sententia, quam habent Innocentius, Hostiensis, Ioannes Andreas, Abbas, Felinus in cap. cum accessissent, de Constitut. & cap. ad aures, & cap. Nonnulli, de rescript. Item Hostiensis, in Summ. titul. de præbend. & dignitat. §. Quid sit dignitas; Abbas quoque in cap. de multa, de præbend. Ioannes Selua de beneficiis part. 1. quest. 2. numer. 22. In primis illum Beneficarium generatim habere dignitatem; qui vel rerum Ecclesiasticarum administrationem; vel iurisdictionem aliquam in Clericos habet. Quare qui ratione beneficij, quod habet, potest in clericos excommunicationis, suspensionis, & interdicti pœnis animaduertere, & eos absolueri; capere, vineire, in carcerem trudere, & dignitatem habet. Qui honorificum item locum, ac sedem in Choro tenet, in confessu, in Comitijs, in Conuentibus, dignitatem habere creditur. Qui præterea in eligendo, in sententia ferenda; in publicis supplicationibus, in incessu ceteris antecedit, & præstat; is etiam, qui vsu & consuetudine dignitatem habere iudicatur; quamuis omni iurisdictione, & administratione careat.

Tertio queritur, An dignitatis nomine in titulo iuris Canonici, de præb. & dignit. intelligatur etiam Episcopus, & quilibet alius superior Antistes? Respondeo, nequaquam esse dubitandum quin Episcopi & alij superiores dignitatem habeant; at veto simplici appellatione dignitatis in materia de præb. & beneficiis nequaquam intelliguntur Episcopi, & alij Præfules superiores, sed inferiores, vt patet in tit. de præb. & dignit. ita Glossa in c. 2. de præb. in 6. in ijs igitur, vt constans est omnium opinio, quam habet Abbas in c. cum Vintoniensis, nu. 2. de elect. & c. multa, de præb. quæ ad fauorem & gratiam pertinent, nomina dignitatis Episcopus etiam intelligitur; at in ijs quæ ad pœnam & odium spectant, non item.

Quarto queritur, Quot sint beneficia dignitatem infra Episcopatum habentia? Respondeo distinguendo: si de dignitatibus infra Episcopatum sermo sit, dignitatem habent ij qui sequuntur: Abbas, Præpositus, Prior, Decanus, Archidiaconus, Primicerius, siue Præcentor, aut, Cantor, item Succentor, Archipresbyter, Thesaurarius, Sacrista, aut Custos, Scholæ Magister, siue Scholarchus Cappellanus Magnus. At si comprehendamus etiam Episcopum, & ceteros eo maiores, dignitatem habent Roman. Pont. Card. Patriarcha, Primas, Archiepiscopus, seu Metropolitanus, & Episcopus; de quibus postea est differendum suo loco singularim. Communis opinio, quam habet Io. Selua de ben. p. 1. q. 2. n. 23.

Quinto queritur, An ius distinguit inter dignitatem, personatum, & officium? Respondeo cum Abbate, Inno. Hostiensis & Io. Andr. & Io. Selua locis supra citatis, hæc tria aliquando in Iure Canonico pro eodem accipi, veluti in c. cum accessisset de Constit. vbi idem officium appellatur dignitas, & personatus. Aliquando tamen distinguuntur: nam in c. de multa de præb. postquam sancitum est, ne quis duas

dignitates habeat, vel duo beneficia Parochialia, vel curam animarum habentia, subijcitur: Idem quoque de personatib. constituitur: & c. 1. de consuet. in 6. dicitur, Ne quis duas dignitates simul obtineat, vel personatus, vel officia, vel administrationes, Archid. c. 1. de consuet. in 6. docet, hæc tria differre. Nam dignitas, est administratio rerum Ecclesiasticarum cum iurisdictione coniuncta; personatus vero habet prærogatiuam quandam sine iurisdictione in Ecclesia, vt pura, cum quis in Choro, in Confessu, in Collegio, in procedendo, suffragium ferendo, habet sedem, & locum honorabiliorum; ac digniorem: officium vero, est administratio rerum Ecclesiasticarum sine iurisdictione.

Ceterum Abbas loco citato sentit, horum trium que diximus, discrimen ab Archidiacono propositum, ex ipso iure non colligi, ac proinde ea minime differre, sed pro varietate locorum tantummodo vnum atque idem diuersis esse vocabulis appellatum. Nam in multis, inquit, Ecclesijs dignitas, personatus vocatur: & in quibusdam quilibet beneficiarius, cui est cura animarum commissa, dicitur personatum habere: quare magis in his consideranda est res ipsa, quam nomen. Nihilominus tamen communi est consensu receptum, vt si dicitur dignitatem habere; pœnes quem est iurisdictionis auctoritas. Tandem concludit ille eum habere dignitatem, qui vocatur nomine, quod in iure significat dignitatem, etiam si iurisdictione careat; vt si vocetur Archipresbyter, Archidiaconus, Primicerius, Thesaurarius, Sacrista. Is quoque dignitatem habet, qui pro more, vel consuetudine patriæ, vel Ecclesiæ censetur esse dignitate præditus, quamuis omni administratione rerum Ecclesiasticarum, & iurisdictione in clericos vacet. Qui demum beneficio gaudet institutione sua dignitatem habente, dignitate potiri iudicatur, ac dicitur. Hæc ex illo.

Sexto queritur, an lex quæ constituta est in c. de multa, de præb. & in Extravaganti, qua incipit Execrabilis, de præb. inter Extravag. Ioann. 22. comprehendat eum, qui in Ecclesia habet dignitatem solo nomine, non re? Archid. & Innoc. teste Abbate loco cit. videntur negare, sed Abbas affirmat. Ceterum leui negotio utraq; conciliatur opinio: quoniam Archid. & Innoc. non negant eam locum habere in eo, qui nomine, non re est dignitate præditus, dummodo tamen aliquam in Ecclesia prærogatiuam habeat, scilicet in Choro, Confessu, Collegio, Comitijs, publ. supplica. sedem & locum digniorem.

Septimo queritur, An dignitatem habeant Priores, Guardiani, Rectores, & alij Ordin. Mendic. Præfecti, qui toti Conuentui, siue Collegio Religios. præstant & pleriq; dubitant, quidam affirmant dignitatem habere, alij negant. Nos autem hac in re distinguendum putamus: aut enim nomen, & vocabulum dignitatis accipitur, vt significat Ecclesiasticum beneficium, de quo agitur in c. de multa, & in Extravaganti, Execrabilis supra citata, & in cap. 1. de consuetudine in 6. & hanc dignitatem non habent, quandoquidem hæc munera, & officia in beneficijs Ecclesiasticis minime numerantur. Aut nomen dignitatis sumitur, vt significat administrationem, officium curam; & iurisdictionem, siue intelligitur c. 1. 2. & vlt. de offic. Iud. deleg. in 6. & hanc dignitatem habent ij, quos diximus, Præfecti: nam in totum monasticum Religiosorum Conuentum iurisdictionem habent, administrationem item, & curam rerum ad ipsum Collegium pertinentium. Vt proinde merito dicatur eos fungi posse munere, & officio Conferuatorum Apostolicorum, iuxta id quod habetur in c. 1. 2. & vlt. de offic. Iudic. deleg. in 6. Aut sumitur pro eo, cui potest delegari causa à Pontifice Romano, iuxta id, quod dicitur in c. statutus, de rescript. in 6. & hoc modo dignitatem habere censentur prædicti. Ceteri vero his inferioribus quamuis in Conuentu, & Collegio reliquis præstant, dignitatem non habent, si sint horum potestati, & gubernationi subiecti. Tales sunt, qui in Dominicana familia dicuntur Subpriores, in ceteris Religiosorum Ordinibus, Vicarij, in alijs Vicerectores, aut Subministri, vel

Vicerepositi. Obijcies Prior, Rector, Guardianus, & etiam Abbas Monastici Conuentus, solent esse ad certum tempus, scilicet ad triennium; ergo dignitatem non habent. Respondeo dignitatem, vt est Ecclesiasticum beneficium, in perpetuum, hoc est, ad totam Clerici vitam conferri; at dignitas, quæ sufficit ad munus, & officium Conservatoris, vel Delegati Pontifici siue Apostolici, non est necessario perpetua: neque enim id iura in pradi-
bitis vrbibus capitibus de offic. Iud. deleg. in 6. requirunt.

Octavo quaeritur, An generalis Vicarius Episcopi, qui in Italia dicitur Officialis, in Hispania Prouisor, alibi Vicarius, dignitatem habeat? Respondeo distinguendo: Aut dignitas est beneficium Ecclesiasticum de quo in cap. de multa de praben. & in Extravagan. Ioannis 23. de praben. & in cap. primo, de consuet. in 6. & hanc dignitatem generalis Vicarius Episcopi non habet, cum munus eius, & officium non sit beneficium Ecclesiasticum: neque enim in perpetuum datur, sed ad nutum Episcopi reuocari potest: nec obitu Vicarij vacat, sed finitur, ac desinit. Aut dignitas est munus & officium cum iurisdictione, & administrati-
one coniunctum, quale est Apostolici munus Conservatoris, vel delegati Iudicis, de quo in supra memoratis illis de officio Iudicis deleg. & de rescrip. capitibus in 6. & hanc habet dignitatem Generalis Vicarius Episcopi: administrat enim res Ecclesiasticas, ius dicit Clericis: neque hæc dignitas debet esse perpetua.

Nono quaeritur, An Cancellarius Academiae, auctoritate Pontificia approbatae habeat dignitatem? Respondeo, habere, sed eam tamen dignitatem, quæ est munus & officium cum iurisdictione coniunctum, quodque sufficit ad Apostolici delegati Iudicis, vel Conservatoris functionem, iuxta id, quod habetur in c. statuti de rescri. in 6. & cap. 12. & ultim. de offic. Iudicis deleg. in 6. non autem eam habere dignitatem, quæ beneficium Ecclesiasticum in iure censetur.

Decimo quaeritur, An dignitas debeat esse perpetua? Respondeo distinguendo: aut dignitas est beneficium Ecclesiasticum, aut est nomen solum muneris, & officij, quo fungitur Iudex delegatus Apostol. priori modo sumpta dignitas est perpetua, quia hoc beneficij ratio & natura postulat, vt supra dixi: at posteriori, potest non esse perpetua: munera enim & administrationes iure possunt ad certum tempus conferri, & cum delegantur, vel committuntur alicui, ad tempus non in perpetuum committuntur.

Vndecimo quaeritur, Quotus ætatis annus in dignitate Ecclesiast. requiratur? Hanc nos quaestionem inferius suo loco soluemus. lib. prox. seq. & alias etiam quatuor sequentes: scilicet, quas animi dotes habere debeant, qui sunt in dignitatibus constituti. Deinde, quanta litteratura, hoc est, scientia in eis requiratur, vt rite suo munere fungi possint. Præterea, an in suis Ecclesijs commorari, & residere communi iure cogantur, & quibus ex causis ab eis possint abesse. Postremo, an quis duas dignitates in eadem Ecclesia, aut in diuersis habere queat; & an qui est ad dignitatem promotus, simul possit aliud beneficium, cui sit cura animarum annexa, vel simplex in eadem Ecclesia, vel in diuersis habere.

CAP. XIV.

De dignitatibus speciatim, ac primum de officio Archidiaconi.

PRIMO quaeritur, Quisnam Archidiaconi nomine in iure veniat intelligendus? Respondeo esse tempora distinguenda: in primis Apostolorum temporibus septem Diaconi in singulis vrbibus, quibus præficiebatur Episcopus, de morte creabantur; ex quibus deinde is qui antiquitate cæteros præibat, dici coepit Archidiaconus, quasi Diaconorum princeps, siue inter Diaconos primus. Huius autem eo tempore proprium erat curare diligenter, vt cæteri Diaconi rite & suo ordine suum

munus & officium obirent. At progressu temporis Archidiaconi potestas longe maior euasit, cum ei ab Episcopo data est ampla non solum in Clericos inferiores, sed etiam Presbyteros auctoritas, Cap. 1. de offic. Archid. vbi dicitur, Archidiaconum esse Episcopi Vicarium, vnde cum sit ipso iure Vicarius Episcopi, habet cognitionem, & iurisdictionem eo ipso, quod Vicarius est, l. secunda. C. de offic. Vicarij, & cap. pen. de offic. Vicar. sic Glossa in cap. 1. de offic. Archidiacon.

Secundo quaeritur, Quæ sint Archid. partes ac munia? Respondeo, ex cap. 1. de offic. Archid. Archidiaconum in primis esse Episcopi Vicarium; sic enim ibi dicitur: Archidiaconus post Episcopum sciat se Vicarium eius in omnibus, & omnem curam in Clero tam in Vrbe positurum, quam eorum, qui per Parochias habitare noscuntur, ad se pertinere, siue de eorum conuersatione, & restauratione Ecclesiarum, siue doctrina Ecclesiast. & casuarum verum studio: & delinquentium rationem coram Deo redditurus est: & vt de vrbis in tertium annum si Episcopus non potest, Parochiam vniuersam circumeat, & cuncta qua emendatione indigent, vice sui Episcopi, & corrigat & emendet.

Deinde in c. offic. de officio Archidiaconi dicitur, Proprium munus eius esse, cum Episcopus factis operatur, sanctum Euangelium cum voluerit, legere, vel alicui Diacono præcipere vt legat. Eius item est præcipere, vt cæteri Diaconi suis vestibus induantur: vt cum Episcopo ad Missæ sacrificium procedant: lectiones & responsoria in matrice Ecclesia præscribere & audire: ita vt nemo Euangelium, aut sacram epistolam, vel lectionem, aut responsoria in Ecclesia publice legere, aut cantare queat, nisi cui Archid. auditio iam & probato facultatem dederit. Ipsius quoque est inter Acolythos munera portare, quis videlicet eorum candelabra; quis thuribulum deferre, & quid minorum Clericorum quisque præstare debeat. Ad eundem pertinet vasa diuinis Ecclesiæ vrbibus dicata sedulo custodire, vt dicitur in c. Ea que de offic. Archid. Etat etiam Archidiaconi, eos examinare qui promouebantur ad ordines, quive præficiebantur ecclesijs, eosque episcopo offerre, ea ad hac, de offic. Archid. Idem Archid. singulorum Presbyterorum iurgia & causas audiebat. Hoc etiam habetur in c. Ad hac, de offic. Archid. Præterea pecuniam ecclesiæ causa pietatis datam Archid. accipiebat, & episcopo reddebat; Diaconorum delicta ad episcopum deferrebat: monebat Presbyteros, cum ieiuniorum, aut dierum festorum tempora instabant: quo absente, eam curam proximus illi Diaconus subibat, c. perlectis; §. Et sumi dist. 24. Ad Archidiaconum quoque spectabat, Prælatos in sede locare, ac possessionem beneficiorum Clericis dare, c. Ad hac, & c. Cum satis, de offic. Archidiacon.

Atque hæc quidem ille poterat, non tamen ea quæ sequuntur. Non poterat literas commendatitias dare c. significasti, de offic. Archid. Nec item ratione sui muneris, nec iure communi poterat curam animarum committere, cap. Cum satis, de offi. Archid. Iure item communi nequit ille excommunicationis sententiam ferre, c. Archidiaconus, de offi. Archid. Nec in Monachorum cœnobia intra sui Archidiaconatus terminos constituta iurisdictionem habebat, c. dilecti, de offi. Archidiacon.

Tertio quaeritur, An archidiaconus habeat curam animarum? Glossa, Innoc. Hostien. Ioan. And. & Abbas in c. Cum satis, de offi. Archid. hanc tractant quaestionem, & multa in vtramque partem iura producant: & quidam affirmant, quidam vero negant. Nec quaeritur hoc loco, archidiaconus habeat nec ne eam curam consuetudine, & vsu, sed, An ratione sui muneris & officij, item an habeat iure communi.

Animaduertendum est ex Innoc. c. citato, c. cum satis, curam animarum dupliciter accipi: aut enim est potestas ordinis cum iurisdictione coniuncta, qua quis baptismum ministrare, & sacras penitentium confessiones audire, & eos à peccatis absolueret, & alia sacramenta dare potest, aut est iurisdicatio in foro iudiciali, qua quis in alium fi-

bi subiectum potest sententiam ferre: qualis est potestas excommunicandi & suspendendi ab officio clericos, & sacris interdicendi, capiendi, vinciendi, in carcerem mittendi, corrigendi, & Ecclesias iniuendi. Archidiaconus cum Presbyter non sit, iure communi, & ratione sui muneris, non habet potestatem ordinis ad confessiones penitentium excipiendas, & à peccatis absoluedi, nec potest tanta auctoritas, & potestas committi. Est enim iure diuino potestas Presbyteri. Rursus iure communi Archidiaconus nequit iurisdictionem dare Presbyteris, qua possit peccata aliorum audire, & ab eis absolui: At vero speciali Episcopi facultate, & mandato potest Archidiacono committi, vt Presbyteris ipse hanc iurisdictionem det, vel datam auferat, restringat: nec enim tunc Archidiaconus Presbytero vllam det potestatem ordinis: hanc enim per consecrationem Presbyter habet; sed materiam subijcit, aut subtrahit, circa quam Presbyter agere, & operari solet. Item Archidiaconus iure communi potestatem habet excommunicandi, suspendendi, sacris interdicendi: & hoc est, quod iura volunt, in cap. *Archidiaconus, de officio Archidiaconi*. potest tamen haec habere Episcopi auctoritate demandatam atque commissam, aut consuetudine comparatam, quam habebat olim Archidiaconus Ambianensis, vt constat ex cap. *Dudum 2. de elect.* Iure itaque communi Archidiaconus habet eam curam animarum, qua possit clericos corrigere, eorum iurgia, & causas audire, delicta ad Episcopum deferre, Ecclesias iniuere.

Quarto quaeritur, An Archidiaconus habeat beneficium, cui in sit cura animarum, & in quo locum habeant, quae statuuntur de beneficijs curam animarum habentibus, in cap. *De multa, de praben. & in Extrauaganti Excommunicabilis Ioan. 22. de praben.* Respondeo, distinguendo, in primis, si Archidiaconus consuetudine, & vlti excommunicare, suspendere, & sacris interdicere queat, curam animarum habet, & comprehenditur illis duabus Constitutionibus, quae generatim loquuntur de beneficio quolibet curam animarum habente: nam in cap. *Dudum 2. de elect.* Pontifex ait: *Euidenter constat, Archidiaconum Ambianensem curam animarum habere, quin consuetudine suspendit, excommunicat, & absoluit Presbyteros, & Priores, & Parochiales Ecclesias interdicat.* Haec Pontifex eo loco atque ita sentiant Glossa, Ioannes Andreas, & Abbas in eo capite. Imò etiam iure communi Archidiaconus curam animarum habet, quia, vt dicitur in eodem capite. *Dudum*. Archidiaconus visitat, & inquit, quae viderit inquirenda, & procurat ratione visitationis recipit; quod est curam animarum habere. Praeterea etiam si Archidiaconus omni cura animarum careat, quod consuetudo passim obtinuit; comprehenditur tamen illis duabus Constitutionibus Pontificijs, *De multa, & in Extrauag. Excommunicabilis*, quia saltem Archidiaconus personatum habet; sic enim dicitur, *e. Dudum, citato.*

Quinto quaeritur, An Archidiaconus sit in dignitate constitutus, ita vt ijs iuribus comprehendatur, quibus clerici prohibentur duas dignitates habere? Respondeo, in primis non esse dubitandum, quin sit dignitate praeditus, qualis requiritur in *e. statutum de Rescriptis. in 6. in eo, cui causae à Romano Pontifice delegari, ac demandati queunt, & qualis requiritur in his, qui Apostolici Conservatoris munere fungi possunt, iuxta id quod habetur in c. 1. 2. & vlt. de officio iud. deleg. in 6.*

Item Archidiaconus iure communi est constitutus in dignitate, quae est beneficium Ecclesiasticum: quia ex toto titulo de officio Archidiaconi, huiusmodi dignitas collitur. Caput igitur propositae quaestiones est, An vbi Archidiaconus consuetudine, omni cura animarum, & iurisdictione carer, censetur dignitate praeditus? Ac meo quidem iudicio, etiam is Archidiaconus dignitate praeditus esse iudicari debet, in quo locum habeant iura in cap. *De multa, & in Extrauagante, Excommunicabilis*, sancita: factis enim est, si Archidiaconus iure communi eam digni-

tatem habeat: si item in choro, & in confessu, in ingressu, in conuentibus Canonico, & suffragijs ferendis praerogatiuum, & gradum honorificum obtineat, vt reuera vbiq; in Ecclesijs habere consuevit.

Sexto quaeritur, Vnde factum sit, vt tanta Archidiaconus non solum in clericos inferiores, sed in Presbyteros etiam, & Archipresbyteros iurisdictione, & auctoritate polleat? Respondeo, Presbyterum quidem esse ordinis potestate, & consecratione longe Archidiacono maiorem; sed in iurisdictione tamen longe minorem. *Hest in sum. tit. de officio Archidiaconi*. quod inde ortum est, quoniam Episcopus amplam Archidiacono iurisdictionem solebat concedere, cum illius Vicaria passim vteretur opera, vt pote liberi omni onere, oblatione, & potestate Sacramenta conferendi; Presbyteri vero erant populi commissi, ac propterea à suis Ecclesijs, sine earum graui detrimento abesse non poterant.

Septimo quaeritur, an in vna Cathedrali Ecclesia possint esse plures Archidiaconi? Respondeo, in multis Ecclesijs reuera plures esse: nam vel in vna Toletana sex esse feruntur Archidiaconi, in alijs duo, in alijs quatuor, aut quinque: ob id arbitror, quia olim Episcopi, ex Diaconis duos, tres, quinque, sexve antiquiores constituunt pro suarum Ecclesiarum multitudinem, vt bene in omnibus tota diocesis, alioqui vna, & ampla, gubernaretur: vnde eius gubernatio in tres, quatuor, aut etiam plures partes distributa, plurium antiquorum Diaconorum cura committeretur. Porro illi Diaconi ob iurisdictionem & potestatem sibi ab Episcopo demandatam, dici coeperunt Archidiaconi; inter quos vnus semper ceteris honore, & dignitate praestabat, nimirum is, qui iurisdictionem habebat in clericis, & Presbyteros Ecclesiae Cathedralis, & aliarum, quae erant in Vrbe, cui praeretur Episcopus.

Porro quota aetas in Archidiacono requiritur, quanta litteratura, quis ordo: An item Archidiaconus in sua Ecclesia commorari, ac residere debeat: An demum, cum Archidiaconatu iure queat aliud beneficium simile, vel dissimile, videlicet simplex, aut curam animarum, vel dignitatem habens, in eadem Ecclesia, vel diuersis obtinere: dicitur inferius.

CAP. XXV.

De Archipresbyteri potestate, munere & officio.

PRIMO quaeritur, Quis in iure Archipresbyteri nomen obtineat? Quemadmodum inter Episcopos Episcoporum primus, siue antiquissimus dici coepit Archiepiscopus, & inter Diaconos primus, siue ceteris antiquior, dictus est Archidiaconus: Sic primus Presbyterorum Archipresbyter vocatur, quasi Presbyterorum primus, siue Praefectus. Et olim sicut post Episcopum Archidiaconus honore, dignitate, & iurisdictione primus erat; sic post Archidiaconum proximus erat Archipresbyter. Vnde & in Iure Canonico post titulum de officio Archidiaconi, proxime sequitur titulus de officio Archipresbyteri. Solet etiam Archipresbyter vocari Decanus, vt in *e. ad has de officio Archidiaconi*. eo quod decem Clericis praesit.

Secundo quaeritur, Vter sit maior ordine dignitatis Archidiaconus, an Archipresbyter? Respondeo, iure communi Archipresbyterum esse Archidiaconi iurisdictioni, & potestati subiectum. *ca. 1. de officio Archipresbyteri*. dicitur: *Archipresbyter sciat se subesse Archidiacono, & eius praecipis sicut sui Episcopi, obedire debere.* Haec ibi. Quare Archipresbyter, cum ratione sui muneris presbyter sit, ordinis consecratione, & potestate maior est Archidiacono, qui tantum Diaconus est: at iurisdictione longe minor, & inferior est iure communi: *Gloss. in c. 1. de officio Archipresbyteri*.

Tertio quaeritur, Quae munera, & quae partes sint Archipresbyteri? Respondeo in *ca. de officio Archipresbyteri*, sic habetur: *Specialiter ad eum pertinet ministerium super o-*

omnes Presbyteros, curam agere animarum, assidue in Ecclesia stare, & ut in Episcopi sui absentia, ad vicem eius, Missarum solemniter celebret, & Collectam dicat, aut cui ipse inuenerit, & cap. Ministerium eodem tit. dicitur: Ministerium Archiepiscoporum in eo constituitur, ut diligenti cura provideat ministerium sacerdotum Cardinalium, qui solemniter debent agere officium in communicatione corporis & sanguinis Domini nostri Iesu Christi: a sacrosancto die Dominico incipiendo, per omnes horas Canonice indeclinabiliter perseuerent, ut opus Dei digna, & sancte perficiatur ab eo, cui committitur. Provideat etiam Archiepiscopus vitam sacerdotum Cardinalium, precipue sui obtemperando Episcopi, ne aliquando eadem, aut scurriliter torpeant. Si Episcopus item de fuerit exceptis his, que prohibita sunt, Archiepiscopus provideat cuncta, que in Sacerdotii ministerio perfici debent; fontes benedicere; infirmum oleo perungere, paenitentem infirmum consulo Episcopo reconciliare, paenitentiam excois aliis sacerdotibus inungere. In precipuis festiuitatibus, aut ipse celebrationem Missa solemniter implet, aut ad sui iussione cui committitur, peragat veneranter. Cap. officium, eod. tit. Quando Episcopus Missam canit, debet precipere sacerdotibus, ut induant se vestimentis sacris, & qualiter ad Missam procedant: debet enim precipere custodi Ecclesia, ut in sacratio Christi Eucharistia propter infirmos non desit: debet infirmis providere, & provideo precipere sacerdotibus, ne forte, sine confessione, vel confirmatione corporis, & sanguinis Domini nostri Iesu Christi moriantur: confessione peccatorum eorum, qui a foris veniunt, recipere cum omnibus sacerdotibus, & exinde per prouisionem Pontificis magnam debet illis adhibere curam ad Christianos quos faciendos, & baptizandos infantes. Hæc ibi.

Quarto queritur, Quotuplex sit Archiepiscopus? Respondeo, esse duplicem; Vnus vocatur Urbanus, de quo in c. officium, de offic. Archiepiscopi. Officium Archiepiscopi de urbe constat, quando ibi presul, presertim, vice eius officium inchoare, benedictione presbyterales in Ecclesia dare, Missam, quando voluerit canere, vel eum de sacerdotibus iussit. Sic eo loci. Hic ergo Archiepiscopus perfectus erat cæteris Presbyteris vrbis, in qua erat Sedes Pontificia, & Ecclesia Cathedralis.

Alter vero Archiepiscopus est Vicarius, qui iurisdictionem habebat in Presbyteros in singulis pagis, castris, & villis constitutos; de quo in c. ut singula, de officio Archiepiscopi. habetur: Ut singula plebes Archiepiscoporum habeant propter assiduum erga populum Dei curam, qui non solum imparit vulgi sollicitudinem gerat, verum etiam Presbyterorum, qui per minores titulos habitant, vitam ingi circumspeditione custodiat. Nec attendat Episcopus non egeri plebem Archiepiscopo, quasi eam ipse gubernare valent: quia est valde idoneus sit, docet tamen, ut sua onera partiatur: & sicut ipse matrici Ecclesia preest, ita Archiepiscopi presint plebibus: ut in nullo titubet Ecclesiastica sollicitudo: cunctis tamen referantur ad Episcopum, nec aliquid contra eius decretum ordinare presumant. Hæc ibi continentur. Vbi Glossa annotauit, Archiepiscoporum esse duplicem, Cuiusmodi & Ruralem. Hinc peripicitur causa, ob quam in vna diocesi sint aliquando multi Archiepiscopi: nam erat vnus Urbanus, aut duo, vel tres, cæteri vero Vicarij in castellis, & villis constituti, vt cæterorum Presbyterorum, qui minoribus Ecclesijs præerant, curam haberent. Hinc quoque factum est, vt in Vrbe Roma ecclesie Lateranensi vnus præficeret Archiepiscopus, qui solet esse Cardinalis, & alius ecclesie S. Mariæ Maioris, qui Cardinalis idem est, & tertius ecclesie Sancti Petri in Vaticano, qui pariter est Cardinalis: quoniam in huiusmodi ecclesijs Romanus Pontifex aliquando sedet.

Quinto queritur, an archiepiscopus habeat curam animarum? Respondeo, iure communi, vt ex ijs, quæ diximus, constat, eum habere: nam penes ipsum erat iurisdictionis potestas in reliquos Presbyteros: eorum scilicet, & aliorum factas confessiones audiebat: ipsi erat aliorum cura commissa, vt dicitur in c. officium de officio Archiepiscopi, item ipse pbebi, cui præferebatur, sacramenta mi-

nistrabat, paenitentium laicorum confessiones excipiebat & eos a peccatis absoluebat.

Sexto queritur, An archiepiscopus iurisdictione sit ordinaria, an delegata? Respondeo Glossa in c. Ut singula, de officio Archiepiscopi. ordinariam esse, hoc autem ille colligit ex cap. i. de officio iudicis ordinarij, & ex cap. Ex litteris, de consanguinitate, & affinitate. Nam Archiepiscopus iure communi, & ratione sui muneris iurisdictionem habet, ergo habet ordinariam, non delegatam.

Septimo queritur, An archiepiscopus dignitatem habeat? Respondeo, iure communi habere dignitatem, quæ requiritur in eo, cui causæ aliquæ à Romano Pontifice delegantur, de quo in c. statutum de rescript. in 6. Eam tamen habet quæ requiritur in Conferuatoribus Apostolicis, de quibus in cap. i. 2. & ut. de offic. iud. deleg. in 6. Habet præterea iure communi dignitatem quatenus dignitatis nomine beneficium ecclesiasticum significatur, quoniam vt diximus, Archiepiscopus inter eos, qui dignitate sunt præditi, numeratur. Vlt tamen, & consueudine multis in locis nullam iurisdictionem; aut dignitatem habet in foro iudiciali, siue contentioso; nullumque territorium, in quo suam potestatem exerceat, sed tantum curam plebis sibi commissæ, in ijs quæ pertinent ad sacramenta.

Octauo queritur, An archiepiscopus Urbanus à casibus Episcopo referuatis possit absolvere? Respondeo, cum Hostiensis, & Ioanne Andrea, quos citat, & sequitur Siluest. in verbo, Archiepiscopus. q. 2. iure communi & ratione sui muneris non posse, nisi expressio Episcopi consensu.

Quæres, An à peccatis quæ Episcopo referuata non sunt, possit absolvere omnes, qui in vrbem ex eadem tamen diocesi veniunt? Respondeo, posse, vt ex superioribus patet.

Nono queritur, An archiepiscopus Vicarius iure omnes absoluat, qui ex tota sui episcopi diocesi ad ipsum accedunt? Respondeo, ratione sui muneris, & officij non posse, quoniam, vt ex c. vlt. de offic. Archiepiscopi constat, iurisdictionem tantum habet in plebem sibi commissam.

Decimo queritur, An archiepiscopus Vicarius habeat ius, & auctoritatem instituendi eos, qui à Patronis Ecclesiarum, quarum ipse curam habet, nominantur, designantur, & offeruntur? Respondeo, eos iure communi nullum habere ius & auctoritatem, nisi tantum alicubi, vt in archiepiscopo Florentino pro eius ecclesie more, & consueudine; teste Siluestro in verbo, Archiepiscopus questione quinta.

Hoc loco queri etiam poterat, Quotus ætatis annus in Archiepiscopo requiratur? Quans etiam, & quanta literatura & scientia? Quis ordo sacer. An item in sua Ecclesia commorari, & rendere debeat? an aliud beneficium simile, vel dissimile simplex, vel curam animarum, vel dignitatem habens in eadem Ecclesia, vel diocesi obinere queat; sed ad hæc omnia inferius suo locu commodius respondebo.

CAP. XVI.

De officio Primicerij, Sacristæ, & Custodis.

PRIMO Queritur, Quisnam Primicerij nomine intelligatur in iure Canonico? Sciendum est, olim in ecclesia Cathedrali fuisse Cantorum scholam institutam, quorum munus erat officia diuina, horarias preces in choro pie & studiose cantare, vt diuina laudes religiose celebrarentur. Huic scholæ vnus præferebatur, cuius cura, studio, & opera clerici ad cantum, & Chorum destinati docebantur, vt in sacrorum librorum lectionibus, & in diuinis officijs, & preceationibus ecclesiasticis probe exercitati essent. Hic igitur Præfectus, Primicerius appellari cæpit. Sciendum etiam est Primicerium dici eum, qui in quocunque ordine primum locum obtinet. In Nouella constituitur. & sepius repetitur Notariorum Primicerius,

id est,

id est, primus, & Primicerius fabricæ, l. 2. C. de fabricenfib. lib. 11. Primicerius domesticorum, protectorum, equitum, l. 2. §. 1. vlt. C. de domesticis & protectis. Primicerius mensurum, l. 1. C. de mensuris lib. 12. Primicerius in officio præfectorum Prætorio apud Veget. l. 2. c. 21. Primicerius protectorum apud Ammianum Marcell. lib. 18. Primicerius Exceptorum, Primicerius singulariorum, Primicerius Augustalium, Primicerius scriinarum, Primicerius deputatorum, Primicerius sacri cubiculi. l. 1. qui à præbitione tyro in C. Theodosian. & apud Cassiodor. lib. 11. varia. Sic Primicerius legionum apud Guald. Episcopum Tyri lib. 2. de bello sacro. ca. 19. Sic Primicerius defensorum, & Cardinalis Primicerius apud Luitprandum lib. 6. de reb. per Europam gestis. Sic S. Augustin. vocat Stephanum Primicerium martyrum ser. 21. de tempore. Is qui Primicerium in quocunq; ordine sequebatur, dicebatur Secundicerius, & qui post hunc erat Tertiocerius, in Rubrica de Primicerio, & Secundicerio. prout constat in l. 1. C. de præpos. agen. in rebus. Aliquando Primicerius dicebatur Notarius principis, qui cæteris honoris gradu antecedebat: antiqui enim in ceratis tabulis scribebant. In præsentī loco Primicerium, vocamus eum, qui erat Præfectus scholæ Cantorum.

Secundo queritur, Quod munus, & officium Primicerij sit, in c. 1. De officio Primicerij habetur: *Ve Primicerius sciat se esse sub Archidiacono, sicut & Archiepiscopus, & ad eius curam specialiter pertinere, ut præsit in docendo Diaconus, vel reliqua gradibus Ecclesiasticis in ordine positus: ut ipse disciplina, & custodia insistant, sicut pro animabus eorum coram Deo rationem esse redditurus: & ipse Diaconus donet lectiones, qua ad nocturna officia clericorum pertinent: & de singulis studium habeat: ut in quacunque re capacem sensum habuerit, absque ulla vacet negligentia: aut à quo ipse iussit, instruantur.* Hæc eo loco.

Tertio queritur, an Primicerius sit Beneficiarius, habens dignitatem, vel saltem personatum? Respondeo, esse: nam Primicerius dignitate præditus est, vbiunque reperitur, eo quod in choro, confellu, comitijs Canoniorum, & suffragijs ferendis gradum, & ordinem honorificum habeat. Quare quæ statuuntur in cap. De multa. de præben. & in Extravagan. Execrabilis, de præben. Iohannis vigesimo secund. & in cap. super specula, ne clerici, vel Monachi, in Primicerio locum habeant, ut ibi Doctores testantur.

Quarto queritur, Quem Sacristam ius Canonicum appelle? Respondeo, in hunc modum: Idem meo iudicio videtur, esse Sacrista, qui nunc in Ecclesijs solet Theaurarius nominari, quoniam veriusque videtur esse idem munus, & officium, ut colligi videtur ex cap. Periculis. §. ad Theaurarium. dist. 25.

Quinto queritur, Quæ sint Sacristæ, siue Theaurarij partes, & munera? Respondeo in c. 1. de offi. Sacristæ, sic haberi: *Sciat Sacrista se subiectum Archidiacono, & ad eius curam pertinere custodiam sacrorum vasorum, vestimentorum Ecclesiasticorum, seu totius thesauri Ecclesiastici: nec non qua ad luminaria pertinent, siue in cera, siue in oleo.* Sic ibi. Huius etiam munus est, singulis operarijs ab Ecclesia conductis debita stipendia reddere. Alicubi Theaurarius dicitur esse Sacellarius, à paruo nimirum sacco quem ferebat secum, vel habebat, ad pecunias Ecclesiæ in eo reponendas, & asseruandas.

Sexto queritur, an Theaurarius dignitatem vel personatum habeat? Respondeo, habere: quia in choro, confellu, comitijs & suffragijs ferendis gradum, & locum honorificum habet.

Septimo queritur, Quisnam Custodis nomine accipiat in iure? Respondeo, in cap. 1. de officio Custodis, sic haberi: *Custos Ecclesiæ, cui ea quæ Ecclesiæ competunt, custodienda committuntur, oportet ut sui Archidiaconi iussioni in cunctis obediat: in cunctis horis signa timpanulorum pulsanda, ipso Archidiacono iubente, ab eo pulsantur: pallia, vel linteamina altaris, seu cuncta vasa Ecclesiæ indifferenter custodiat; lampades, & laternas in accendendo, seu extinguendo perisigil xistat: no aut supra modum lucendo oleum deperat: aut mi-*

nus lucendo obscurior sit Ecclesiæ, & capite sequenti: *Ita est etiam curare, ne desit panis, & vinum ad sacrosanctam Altaris hostiam immolandum, item, ne thorvis copia vniquam desideretur. Archidiacono item annuente, elemosinas, ac ceteras omnes oblationes, dum Episcopus abest, in fratres distribuere potest. Præterea, in cap. 1. eod. tit. habetur: [Si Custos ignavum se in suo officio, & munere obeundo ostenderit, & ab Archidiacono monitus, & correptus non resipuerit, ab eo officio per Episcopum submouetur, alio magis idoneo in eius locum suffecto.]*

Octavo queritur, an Custos sit idem, qui Sacrista, & Theaurarius? Vt enim hæcenus diximus, vtriusque eadem partes, & munera videntur esse. Aiunt quidam esse eundem, id colligentes ex eo, quod in cap. Custos 2. de offic. Custodi dicitur: *Ita res, Archidiaconus, Archiepiscopus, Custos, sunt tres Ecclesiæ columna: ergo Custodis appellatione intelligi videtur ipse Sacrista, siue Theaurarius.* Certe pro varietate Ecclesiarum, & locorum videtur nunc idem dici Sacrista, nunc Theaurarius, nunc Custos.

CAP. XVII.

De Decano.

Primo queritur, Quænam iura Canonica Decanum nominant? In toto iure Canonico nullus extat titulus de officio Decani, quare totum eius munus, auctoritas, & potestas ex consuetudine, & more pendet. Decani fit mentio in ca. Dilectis, de Appellat. c. Dilecti, de sententia communi in sexto c. Dilectis 3. de Præben. c. Constitutus, c. Constitutus, de appellat. At in c. Ad hæc, de offic. Archidiacon. habetur, Archiepiscopus alicubi vocari Decanos. Et certe cap. in cap. di. 50. §. c. 1. §. 2. dist. 60. Archiepiscopi vocantur Decani. Sed nos in præsentī Decanum accipimus, ut ab Archiepiscopo distinctum. Porro, teste Hesliensis in c. Dilecti, de appellat. in omnibus fere Ecclesijs Franciæ, & Hispaniæ, consuetudine receptum est, ut is, qui præsit toti canonicorum collegio, in choro, in confellu, comitijs, & suffragijs ferendis, Decanus vocetur; cum tamen in Ecclesijs quibusdam non Decanus, sed Præpositus nominetur, qui toti canonicorum collegio præficitur.

Secundo queritur, an Decanus iure canonico habeat dignitatem, vel personatum? Respondeo, illum habere: ut colligitur ex capit. paulo ante productis, & super specula, ne clerici, vel Monachi, Proinde iura quæ continentur in cap. De multa, de præben. & in Extravagan. Iohannis 22. Execrabilis, de præben. & in cap. super specula, ne clerici vel Monachi, in Decano locum habeant.

Tertio queritur, an Decanus habeat iurisdictionem: ita vt excommunicationis, suspensionis, & interdicti sententiam ferre possit? Respondeo, Decanum consuetudine eam iurisdictionem in multis Ecclesijs habere; nam ut constat ex c. Dilectis, de appellat. Decanus, de quo ibi agebatur, poterat sacris interdicitur: & c. Dilectis, de sentent. excommuni in sexto, Decanus ille poterat excommunicationis poenam irrogare: & ex c. Irrefragabili. §. Excessus, de offi. iud. ordin. in sexto. Canonicorum collegium, cui Decanus præest, poterat sacris interdicitur civitati.

Quarto queritur, an Decani iurisdictione sit ordinatis, vbi eam habet? Glossa in c. Cum ob Ecclesiarum de offi. iud. ordin. censet, iurisdictionem Prælatorum Episcopo inferiorum esse etiam ordinariam, cum eam habeant. Quidquid sit; Decanus consuetudine ordinariam iurisdictionem habet, non delegatam.

Quinto queritur, an Decanus habeat curam animarum? Respondeo, habere: vt enim paulo ante dixi, est toti canonicorum collegio præfectus, & in canonicos, & alios clericos iurisdictionem habet; at iurisdictione in clericos, ut indicat cap. Dudum 2. De præben. est eo ipso cum cura animarum coniuncta.

CAP. XVIII.

De Præposito.

Primo queritur, Quisnam Præpositi vocabulo intelligatur? Respondeo, in iure Canonico nullum quoque titulum extare, De officio Præpositi: eius tamen sit mentio non raro in Responsis Romanorum Pontificum. Sciendum est, in Ecclesijs Germaniæ, Poloniæ, Flandriæ, & Angliæ, Præpositum personatum, ac dignitatem habere: habet pariter alicubi iurisdictionem, & curam animarum eo, quod toti Canonico collegio præsit.

Præpositus Ecclesiasticus Latine dicebatur, olim à Græcis Oeconomus, is nimirum, qui proventus Ecclesiasticos administrabat, & secundum Episcopum plebi præerat. Iustini. in *Novella 67. §. 2.* ubi si Episcopus diutius Ecclesiã deseruerit, vetat Oeconomum quidquam ei prouentibus suppeditare: ac iubet eos potius in pios vsus conuertiri. *lib. 1. Fœdorum tit. 1. §. 1.* Abbas, Præpositus, & si antiquitus consuetudo eorum fuerit, feudum dare possunt. *lib. 1. Fœdorum tit. 3. §. 2.* Si quis Præpositus, aut ministeriale aliquis res Ecclesiasticas prouidere debet, ac aliquo inscriptionis titulo cuique concesserit, quod ad damnum alicuius Ecclesiæ pertinet, pro fructu collegio computetur. Saepè autem Abbas, Præpositus, Custos coniunguntur, ut *lib. 2. Fœdorum tit. 54. l. 1. §. 19. & lib. 3. tit. 10. l. 1.* Ad præpositum itaque pertinebat reddituum Ecclesiasticorum cura, & administratio.

Præpositi in Romana militia dicebantur, qui sub Tribunis certo militum numero præfecti erant. Suetonius in *uita Orbis: Ausus etiam est in Illyrico militis quosdam, quod motu Camilli ex poenitentia Præpositos suos, quasi defectionis aduersus Claudium auctores, occiderant, capite punire.* Modest. *leg. 3. §. 2. ff. de re militari: Si Præsidis inquit, vel cuiusvis Præpos. ab excubationibus desistat quis, peccatum desertionis subicit. Et §. vltim. Qui Præpositum suum protegere noluerunt, vel deseruerunt, occiso eo, capite puniuntur.* Sic etiam *leg. 6. §. vlt.* Præpositi dicuntur sub Rubrica C de Susceptorib. Præpositi qui horreis, pagisque Præfecti erant, *lib. 2. eod. tit.* Horreis scilicet, in quo species fisco debite importabantur, pagis autem, vnde exportabantur.

CAP. XIX.

De Abbate seculari.

Primo queritur, Quis Beneficiarius Abbatis nomine intelligatur? Respondeo duo esse Abbatum genera. Est enim vnus Abbas regularis, alter secularis, de quo in præsent. Abbas secularis in multis Ecclesijs, quæ Collegiatae vocantur, accipitur, qui præsit toto Canonico Collegio, in quibusdam Ecclesijs solet Prior, in alijs Præpositus nuncupari.

Secundo queritur, Quanta sit Abbatis dignitas? Respondeo, in multis Ecclesijs Cathedralibus, post Episcopum, primam esse Abbatis dignitatem. Sunt enim quidam Abbates, qui non solum in clericos, sed etiam in laicos sibi subiectos Pontificiam, seu Episcopalem iurisdictionem habent, & insignia pariter Pontificia gestant: videntur enim annulo, mitra & baculo pastoralis, & horum dignitas est Episcopo proxima.

Alij vero sunt Abbates longe minores, qui nec Pontificiam iurisdictionem habent, nec Episcoporum insignia deferunt: & horum dignitas non sequitur proxime Episcopi dignitatem. Abbatie tenent locum, & gradum medium inter superiores dignitates, cuiusmodi est Episcopus: & alias inferiores, quales sunt Decanatus, Archidiaconatus & similes. Abbas post Ioan. An. in c. Maioribus de preben. Dec. in c. Decernimus, de iudic. Ioann. Selus de benef. part. 1. quaest. 2. num. 36.

Id etiam sciendum est, in quibusdam Cathedralibus Ecclesijs inter alios dignitate præditos reperiri aliquos Abbates qui nulli Canonico Collegio præfunt: sed

Azor. Instit. Moral. Pars II.

solum in choro, in confessu, & comitijs prærogatiuum habent, vt in Toletana Ecclesia Cathedrali. Olim foras erant in Ecclesijs Collegialibus, vel Conuentualibus Monachorum Præfecti: sed quia Canonico Collegio & Ecclesiã deserunt, Præfecti Abbates in Cathedralibus Ecclesiã demigrarunt. Ex dictis perspicitur, quando Abbas iurisdictionem habeat, quando secus: An item curam animarum habeat. De ætate vero & literatura, qua debet esse præditus, libro proxime sequenti dicetur.

CAP. XX.

De Priori.

Primo queritur, Quis Beneficiarius Prioris nomen habeat? sciendum est, Priorem, vel esse regularem, vel secularem. Prior secularis in quibusdam Ecclesijs, quæ Collegiales dicuntur, pro eo accipitur, qui toti Canonico Collegio præest. Sicut enim iuxta Regulam B. Benedicti, Præfectus Monastici Conuentus, Abbas nominatur, iuxta Regulam S. Augusti, Prior, siue Præpositus: sic in multis Ecclesijs Collegialibus primarijs vitijs extructis, fundatis, vel dotatis Præfecti, aliquando Abbates, aliquando Priores vocantur. Prior igitur secularis est dignitate præditus: habet & iurisdictionem ordinariam in clericos, & pariter animarum curam.

Secundo queritur, Quis sit Prior Regularis in iure? Respondeo, Prior Regularis est duplex. Vnus dicitur Conuentualis: de quo in *Clem. 2. de rege. & Cle. Ne in agro, §. Ceterum de statu Monach.* Alter dicitur Prior Clausstralis, de quo in c. Cum ad Monasterium, de stat. Monacho. Prioratus Conuentualis est dignitas, siue dignitatis nomen sumatur pro officio Conservatoris, aut iudicis delegati Apostolici: siue pro beneficio Ecclesiastico, capit. nisi essent, de preben. & *Clem. 2. de rege. & Cle. Ne in agro, §. Ceterum de statu Monach.* Prior autem Conuentualis, vel legitur à Conuentu, siue Collegio, cui præficitur, & confirmatur à Superiore, vel fit, siue creatur per collationem à Superiore Prior Clausstralis non est dignitas: ratio diuersitatis est, quia Prior Conuentualis toti Conuentui, siue Collegio Monachorum præest: at Prior Clausstralis non item, quia non est, nisi in Monasterio cui præsidet Abbas, & ita ipse est sub Abbate, à quo constituitur: vt Clausstri in Monasterio curam habeat iuxta Regulam, & Monasticam disciplinam. Hinc etiam est, vt Prior Conuentualis ab officio amoueri non possit nisi manifesta, & rationabili causa, puta si fuerit dilapidator, vel si incontinenter vixerit, aut tale aliquid egerit, quo metatur priuationem officij, aut si maior necessitas alterius officij ex consilio fratrum id requireret, cap. Monachi, de statu Monacho. Prior vero Clausstralis nuda Abbatis remoueri ab officio potest, vt alibi ostendam. Cardinales auctoritate Summi Pontificis, sicut habent aliquas Abbatis regulares in administrationem, & commendationem perpetuam, sic etiam habent aliquos Prioratus Conuentuales.

CAP. XXI.

De Plebano.

Primo queritur, Quis sit in iure Canonico Plebanus? Respondeo, aliquorum esse sententiam, Plebanos dici eos, quibus in villis, castris, & oppidis animarum cura committitur, ita vt à Parochis differant, quibus in ipsis vrbibus celebrioribus animarum curatio, & Ecclesiarum administratio demandatur. Verum enim vero Plebanus vocatur is, qui est Præfectus Ecclesiæ, siue plebis, habentis in sua iurisdictione & potestate cappellas, seu minores Ecclesias, quibus Vicarij in perpetuum, vel ad tempus præficiuntur, vt colligitur ex ca. 1. de capell. Monacho. in sexto, & c. 1. Ne cleri, vel Monach. eod. lib. & Inno. c. dilectus, de capell. Monac. Proprie vero dicuntur Plebani,

qui

qui in maioribus celebrioribusq; oppidis constituuntur; quibus præter Ecclesiæ propriæ curationem; certarum quoque Ecclesiarum, & certorum presbyterorum, qui minoribus Ecclesijs præstant, inspectio & observatio committitur: *ut videtur colligi ex cap. ult. de Off. Archipresbyteri, innuit Panormitanus in cap. Ad audiendam, de Ecclesijs adifician.*

Secundo quaeritur, An Plebanus Ecclesiasticum beneficium habeat? Respondeo habere; sic enim colligitur ex *c. Quod Dei timorem, de statu Monacho. Et ea super specula, ne clerici, vel Monachi, c. l. Ne clerici, vel Monachi, in sexto.*

Tertio quaeritur, An Plebanus animarum curam habeat? Respondeo, iure communi habere: non id enim obscure indicant. *cap. Quod Dei timorem, de statu monacho, c. cap. l. Ne Clerici, vel Monachi, in sexto.*

Quarto quaeritur, An Plebanus dignitatem habeat? Respondeo, in iure communi Canonico, tantum dici eum habere curam animarum, ut constat ex locis supra citatis. At in quibus Plebanus in iure dicitur Prælatum, *ut videre est in locis supra citatis, cap. super specula, ne clerici, vel Monachi, c. l. eod. tit. in 6. at Prælatum dignitatem habet, Respondeo, cum Gloss. Et Abbate in c. 2. de iudic. Prælatum in iure generaliter dici eum, qui est in Ecclesia Præfectus, & personatum habet, ac proinde omnis Parochus & Beneficiarius curæ animarum Præfectus, Prælatum vocatur in cap. de Reclorib. de Clerico agrotante.*

Quinto quaeritur, An Plebanus etiam si nondum sacerdos sit creatus, comprehendatur in *c. super specula, ne clerici, vel Monachi, ubi excommunicatio constituitur aduersus Archidiaconos, Diaconos, Plebanos, Præpositos, & alios clericos personatum habentes, & presbyteros, qui legibus, & medicis operam dederint. Respondeo, comprehenditur, ut eo loco Gloss. annotauit, quia in ea constitutione generatim dicitur, Plebanos, ac ubi vis non distinguit, nec nos distinguere debemus.*

Sexto quaeritur, An Plebanus personatum habeat? Respondeo, habere, quoniam in Ecclesia personatum habet is, qui in ea prærogatiuam per honorificumque gradum tenet, quo clericis eiusdem Ecclesiæ antecedit, vel in sedendo, vel in suffragio & sententia ferendo, vel in incessu, vel in publicis supplicationibus: sed Plebanus est Præfectus Ecclesiæ habetis capellas, quibus clerici tanquam Vicarij præficiuntur, ut colligitur ex capitul. supra citatis.

C A P. XXII.

De Præcentore.

Primo quaeritur, Quis sit Præcentor? Respondeo, in Ecclesijs, præsertim Cathedralibus, siue Collegiatis inter eos, qui sunt præditi dignitate, numerari Præcentorem, qui solet etiam Cantor vocari: sit mentio Præcentoris in *c. cum olim, de consuetudine.* Olim siquidem cum esset instituta schola Cantorum ad diuinas laudes in choro decantandas, sicut toti scholæ cantorum vnus præfectus erat, qui Primicerius dicebatur: sic toti cantorum Choro in duas partes diuiso vnus præerat, qui Antiphonas & Psalmos inchoabat. Nam Psalmi alterius versibus à clericis cantabantur, & Præcentoris erat cantum incipere. Vnde & alicubi dicitur Cantor, alibi Præcentor, ut in Ecclesijs Anglicanis, *c. cum olim, de consuet.* Quomodoque vocetur, dignitatem, vel saltem personatum habet, *ut patet ex cap. cum olim, citato, quoniam in choro, consessu, comitijs Canonicorum, & suffragiis ferendis prærogatiuam obtinet.*

Quæres, An eius munus in iurisdictione & cura animarum consistat? Respondeo, minime, nisi ubi fuerit consuetudine introductum.

Secundo quaeritur, Quisnam Succentoris nomine intelligatur? Respondeo, in quibusdam Ecclesijs maxime Cathedralibus solet esse beneficiarius. Succentor appellatus, cuius est mentio in cap. Inter dilectos. De excess. Prælator.

Eius autem munus & officium est, absente Cantore siue Præcentore incipere tantum in choro, Antiphonas & Psalmos inchoare. Vade in quibusdam Ecclesijs vocatur Vicecantor, quia Cantoris vice fungatur.

C A P. XXIII.

De Magistro scholæ.

Primo quaeritur, Quemnam Ecclesiæ quædam Scholasticum nomen? Olim Ecclesiæ Cathedralibus vnus aliquem constituitur solebat, qui clericos omnes inferiores cantum Latino sermone, & alias artes ac disciplinas doceret, ut sciret Latine legere, scribere, loqui, & cantare, & ut q; de officiis diuinis recitarent, probe intelligerent, ac proinde eum Magistrum scholæ vocabant, qui in modo etiam in nonnullis Ecclesijs dicitur Scholasticus, in alijs Scholarchus, hoc est, scholæ Præpositus, siue Præfectus.

Secundo quaeritur, An scholæ Magister dignitatem habeat? Respondeo, dignitatem aut saltem personatum in Ecclesijs Cathedralibus habere: alicubi etiam est alius eo inferior, dignitate quoque personatum præditus, qui dicitur Vice-scholasticus, absentis Scholastici munus & officium exequi & præstare solitus.

Porro annotandum est olim, Scholasticum vocari solitum Aduocatum. *l. 2. C. ad litem aduocato.* Lex est in Codice Theodosiano, in hæc verba: Non latet, Scholasticus vltra modum acceptis honorarijs in defensione causarum annuam & sumptus accipere consueuisse. In Concilio Sardicensi, cap. 10. Scholastici ex foro dicuntur, & in Concilio Carthagenensi, cap. 99. Iudices Scholastici. In martyrio Dorotheæ Virginis, Theophilus quidam aduocatus, Præsidis Scholasticus vocatur. *Scholasticus nomine,* inquit Tacitus lib. de Oratoribus, *primum nuncupari sunt Rhetores, & Declamatores, restitutum scitarum: deinde à filiis lucibus transit ad verum.* Plinius 2. epist. *Adhuc Scholasticus tantum est.*

C A P. XXIV.

De Capellano maximo, siue maiore, ut vocant.

Primo quaeritur, quis Cappellanus maior, siue Magnus, siue Maximus vocetur? Sciendum est, in quibusdam Ecclesijs, potissimum Cathedralibus, inter alios in dignitate, vel personatum constitutos, quendam esse, quem Cappellanus maiorem vulgo appellant: cuius munus & officium ex ipsarum Ecclesiarum consuetudine & more pendet: Nam cum in Ecclesijs solent esse multi Cappellani: dictus est Cappellanus maior, si, qui cæteris Cappellanis honore & dignitate præstat. Et forsasse partes eius erant curare, ut cæteri Cappellani suum officium debitis temporibus obirent. Quare vbiunque more Patriæ vel Ecclesiæ dignitatem, aut Personatum habere intelligitur, numerari debet inter eos, qui sunt personatum, & dignitate præditi, ut in Ecclesia Toletana censetur.

C A P. XXV.

De Prælato.

Primo quaeritur, Quis Prælati nomine accipiatur in iure? Hanc questionem tractat Abbas *ca. Decernimus de iudi. num. 16. Glossa in eo capite* ait: Prælatorum nomine intelligi eos, qui iurisdictionem ordinariam habent, ut Episcopi, Abbates, & alij Ecclesiastici Iudices ordinarij: & hi proprie, *ut Abbas tradit,* Prælati dicuntur in iure. Minus etiam proprie, eodem teste Abbate, vocantur Prælati, qui in Ecclesia, sine Iurisdictione prærogatiuam, & hono-

& honorificum gradum habent, ut P. bani, Decani, Archiepiscopi, & similes. cap. 1. de atat. & qualis. ordinandor. cap. Romana. §. Necessitatem. De foro compet. in sexto. Item late & imple appellatur Prælati, Rectoria Ecclesiis curam animarum habeat, ut colligitur ex cap. 1. de clerico agrotan. At non proprie dicuntur Prælati: Nam in Clem. dudum. §. In Ecclesiis de sepultu. Rector, & Prælati separati ponuntur. Hinc apparet, proprie in iure Prælatos dici eos Religiosos, qui Monastici Conventus, siue cœnobii totam curam & administrationem cum Iurisdictione ordinaria habent.

CAP. XXVI.

De beneficiis regularibus, & Manualibus.

Primo queritur, Quod beneficium Regulare dicatur in iure? Respondeo, illud quod fundatione, dotatione, institutione, iure, privilegio, vel consuetudine dari, aut conferri non potest, nisi clericis certæ religionis instituto & regula adstrictis: ut colligitur ex cap. 1. de Cappell. Monacho. Doctores videntur, & cap. de beneficiis, de præben. in sexto, Glossa in §. Item ordo in verbo, regularibus de collat. an pragmat. Rebus in Præben. beneficium regularia beneficia multiplicia.

Secundo queritur, An beneficia regularia dentur iure tituli, an iure administrationis tantum? Respondeo, cum Romani Pontificis indulgentia dantur clericis, nullo voto religionis professis, iure administrationis conferri, non autem iure tituli. At vero clericis eius religionis, cuius sunt beneficia, regula & professione adstrictis, dantur iure tituli.

Sed sciendum est, etiam cum in hos clericos religiosos conferantur, sæpe dicit, ea iure & ratione administrationis dari: quod non impedit, quo minus, & iure tituli eadem collata intelligamus. Religiosi enim cum perpetuæ paupertatis votum solemniter fecerint, proprium quid amplius iam habere non possunt; ac proinde, cum suæ religionis beneficia superiorum auctoritate consequuntur, & obtinent, habere potius iure & ratione administrationis, quam iure tituli dicuntur, ne putent se fructuum, ac proventuum dominos esse, sed tantum usufructuarios: ex beneficiis enim fructus percipiunt ad usus vitæ necessarios; cum tamen cæteri beneficiarum ratione tituli fructus beneficiorum colligant, & accipiunt tanquam operæ & laboris mercedem. Rursus, religiosi dicuntur iure & ratione administrationis beneficia religionis obtinere, ut sibi commenda, siue commissaria: quia ita habent ea, ut superiorum suorum nutu possint reuocari, eo quod Monachi voluntas superioris est voluntati subiecta: cum tamen cæteris beneficiariis secularia beneficia non nisi iustis de causis adimi queant. Quare cum dicuntur Religiosi beneficia suæ religionis iure administrationis, ut sibi commissa, vel commenda habere, non hoc ideo dicitur, quia ius non habeant fructus percipiendi, aut eo quod rationem reddere cogantur. De omnibus enim in vniuersum fructibus beneficii libere statuere possunt, quamuis non nisi in bonos usus impendere eos fructus debeant.

Tertio queritur, Ex quibus beneficium regulare dignosci queat? Respondeo, vel ex fundatione, & dotatione, vel institutione eius, vel collatione, quod si nihil horum constiterit, tunc beneficium regulare censetur, si hi qui conferunt, non nisi clericis regula certæ religionis adstrictis conferunt. Roget quispiam, an regulare beneficium transeat aliquando in seculare, & e contrario? Respondeo, spatio quadraginta annorum regulare beneficium in seculare conuertitur, & e contrario, ut colligitur ex cap. cum de beneficio, de præben. in sexto, & Clem. 1. de supplen. Præben. neglig. Ius enim Canonice voluit, ut tanto temporis intervallo beneficii status quadam præscriptione mutaretur, ita ut Religio, aut Ecclesia secularis suum beneficium amitteret, quippe aliarum rerum do-

mina etiam præscriptione, ex vno in alium transferuntur.

Et animaduertendum est, regulare beneficium, aut seculare, statum suum præscriptione mutare, quando quadraginta annorum spacio, clericis certæ religionis regulam professis sine vlla Romani Pontificis indulgentia datur. Dicimus, sine vlla Romani Pontificis indulgentia: quia non sufficit, si regulare beneficium in clericum omni religionis voto solutum, quadam Romani Pontificis relaxatione conferatur. Nec etiam satis est, si eadem Principis indulgentia detur clericis secularibus iure administrationis, commendationisve, non tituli.

Ex quo fit, ut regularia beneficia, quas Abbatis vel Prioratus appellant, multi Cardinales, & alij primarij Ecclesiastici viri, Romani Pontificis auctoritate possideant. Nec idcirco desinunt esse regularia beneficia: siquidem eis non conferuntur, ut ea iure tituli habeant, sed iure administrationis, eisque potius commendantur, quam conferuntur. Deinde Romani Pontificis privilegio, vel auctoritate Religiosi, nonnunquam seculare beneficium habent: quod tamen non ob id desinit esse seculare, nec enim ipsis datur, ut iure tituli habeant, sed iure administrationis, & commendantur, & committitur.

Quarto queritur, Vndenam beneficia regularia primū orta sint? Respondeo, cum quibusdam Monachorum Cœnobiis auctoritate Romani Pontificis aliquas ecclesias fuisse coniunctas, ea conditione & lege, ut in eis Vicarij perpetui, ex ipsis Monachis constituerentur, & ipsis cœnobiis subiectæ essent. Deinde multis Abbatis, & Prioribus Monasticorū Conuentuum Præfectis annui sunt Abbati aut Priori destinati & additi fructus, certa quadam portione relicta ad commoda Monachorum alimenta. Præterea liberalitate & munificentia Principum, Regum, & aliorum diuitum, ac potentum hominum fundata, & dotata sunt pleraque Monachorum cœnobia, quibus sunt præfecti Abbates vel priores, eisque assignati redditus annui quibus sustententur. Hisigitur modis sunt beneficia regularia instituta: & quia magna fuit aliquando Regum, & aliorum Principū pietas ac liberalitas in Ecclesias, & præsertim in Monachorum conuentus & Collegia, ideo multi Abbates & Priores opulentissimos beneficiorum redditus obtinent, ut in Germania, Polonia, Gallia, Hispania, Italia, Sicilia, & olim in Anglia, & Scotia.

Quinto queritur, An aliquando regulare beneficium conferri queat clericis secularibus? Respondeo, in ea. Inter quatuor, De religiof. domib. Sic haberi, Quamdiu Monasteria per regulares remanere potuerint ordinata non sunt ad seculares clericos transferenda: sed si regulares defuerint, propter eorum defectum, in eis seculares clerici poterunt ordinari. Hæc ibi Abbas hoc loco docet, hunc ordinem esse seruandum, ut si alij eiusdem cœnobij fuerint, hi adhibeantur, sin minus, aduocentur alij Monachi alterius cœnobij, eiusdem tamen ordinis. quod si nec hoc fieri queat supponantur alij alterius ordinis religiosi, ut colligitur ex cap. Relatum, ne clerici, vel Monachi. Quod si etiam hi desiderentur, tunc seculares clerici in eorum locum sufficiuntur.

Sexto queritur, An quando nulli omnino sunt religiosi, quibus regulare beneficium conferatur, seculares clerici Episcopi auctoritate præfici queant? Respondeo, cum Abba. in ea. Inter quatuor de religiof. dom. poli. Sic enim dicuntur: propter regularium defectum, in eis seculares clerici poterunt ordinari.

Septimo queritur, An Monachus eo ipso quo est Monachus, regulare beneficium habeat? hoc est: An Monachus beneficium regulare censetur? Glossa in Clem. Dispensatam, in verbo, beneficium, de Indic. sentit Monachatum esse officium sicut officium Sacristæ aut Custodis, ac proinde insinuat, Monachatum esse regulare beneficium; ac ita Monachum eo ipso regulare beneficiū habere, quia auctoritate Superioris, in Monachorum numerum cooperatur, & recipitur, & ob hoc vna eū cæteris habet ius eligendi, & suffragium ferendi in comitiis: habet etiam ius

petendia alimenta ex ipso cœnobio. Item quia Canones & iura dicunt, Monachum eligi, postulari & prouideri. Ego vero potius Panormitano in eadem Clementina assenti-or, neganti, Monachum proprie & simpliciter habere officium vel beneficium, sed votum, & ratione voti ius quoddam spirituale, & simile in multis iuri, quod habet clericus beneficiarius. Et hoc est quod Glossæ argumenta conficiunt: Nihilominus tamen Monachus quæst. Canonicius regularis, dicitur esse beneficiarius, & Canonicatus regularis est beneficium Ecclesiasticum. Ita in ea Clement. quam paulo ante retuli, Panormitanus.

Octauo quaeritur, Quinam Præceptores dicantur in religiosorum ordinibus? & An sint beneficium præditi? Respondeo, in iure Canonico nihil de præceptoribus constitutum haberi, nisi quod in c. Depretati, de iudicis, coram fit mentio: & ibi multa de Præceptoribus Innocentius, Hostien. Io. And. Anton. & Panormitan.

Sciendum igitur est, in quibusdam religiosorum ordinibus, præsertim ad militandum, vel excipiendos hospitio peregrinos, vel curandos ægros, vel sustentandos egenos, institutos administratores Domorum, vel prædiorum, vel annuorum reddituum, vel quorumlibet bonorum ad ipsum religiosorum ordinem pertinentium, dici Præceptores, quales apud Italos vocantur in ordine militum S. Ioann. Hierosolymitani, S. Antonij in diocesi Wiennensi, sancti Spiritus in Saxia, in alma Vrbe: huiusmodi Præceptores tribus votis obstricti, & regulam ipsius ordinis & religionis professi, ab ipso totius ordinis Magistro, vel ab aliis ipsius nomine & auctoritate in administrationibus domorum, prædiorum, & aliorum bonorum ad ipsum ordinem pertinentium constituuntur, & certos habent annuos redditus, vnde commode sustentantur, ex quibus eorum certam pensionem in usus certis, & præscriptos iuxta ipsius ordinis regulam impendunt, & reliquum sibi sumunt, ac retinent tanquam suæ operæ & laboris mercedem.

Quæres, Quibusnam eiusmodi Præceptores comparentur? Innocentius loco citato ait; eos comparari Institutibus, qui negotio dominico gerendo præficiuntur. Et ita Præceptores dicti sunt quasi administratores. Mihi magis placet, quod dicit Panormitanus, eos comparari Prioribus regularibus, manualibus quidem, si sola superioris Magistri, vel Præceptoris auctoritate constituuntur, nam eius nutu possunt ab officio amoueri: perpetuis vero Prioribus, si Collegium, vel animarum curam ergo populum habent tunc enim vel eliguntur à collegio vel auctoritate ipsius, populi cura præficiuntur: & ideo tunc non Superioris Magistri vel Præceptoris officio deici nequeunt.

Nono quaeritur, An huiusmodi Præceptores Regulæ beneficium habere intelligantur? Respondeo, nihil obstat, quantum nobis videtur, quo minus annuos proventus, quos illi percipiunt, & habent, beneficia regularia vocemus. Habet enim ius eos exigendi & capiendi ob ministerium & officium, quod præstant; nec sine Canonica institutione huiusmodi proventus annui possidentur: nam Superiorum auctoritate conferuntur, & non nisi Clericis ipsius religionis regulam & institutum professis. Nec dantur ad certum & definitum tempus, sed vel ad vitam ipsius Præceptoris, vel saltem ad nutum Superioris conferentis, hoc est, ad tempus incertum, quoad Superiori vilius fuerit.

Decimo quaeritur, An hi Præceptores habeant Regularia beneficia iure tituli, an iure administrationis? vel commendationis? Respondeo, iuxta regulas ordinum talia beneficia & dicuntur dari iure administrationis, & commendari, & committi, & dicuntur panter conferri, Nimirum cum Magister Præceptorum deligit, ac præficit, dicit: Ego N. vel Nos N. conferimus tibi N. &c. Vnde vere huiusmodi Præceptores Canonice instituuntur: & siue titulum habeant, siue secus, dum modo certam pensionem fructuum in eos vilius, quos regula præscribit, impendant, possunt arbitrari

tuo de reliquo quod superest, statuere; modo tamen id in honestos & bonos vilius intendant; nam eo ipso, quod Religiosi sunt, peculij, aut beneficij, quod habent, fructus in vanos aut malos vilius impendere, Canonico & diuino iure prohibentur. Obijcies: huiusmodi Præceptorum, cum dantur, dicuntur commendari, & committi: & commissio hæc & commendatio est ad tempus. Respondeo, nihil obstat, quoniam dicitur etiam conferri.

Vndecimo quaeritur, Quodnam beneficium vocetur Manuale? Respondeo, illud, quod ad nutum conferretur reuocari & auferri potest. Cætera quidem beneficia habere conferuntur, & collata non conferuntur ad nutum eius, qui contulit, sed iustis de causis in ipso iure contentis Clem. Quin regularis in verbo Reuocare de supplen. Prælat. neglig. Selua israel de benef. par. 2. q. 21. num. 2. Nicolai Mitis in verb. beneficium.

Duodecimo quaeritur, An Manuale beneficium vere, proprie, & simpliciter beneficij rationem, & naturam habeat. Gambadus, de officio & potest. Legati lib. 4. n. 3. & sequ. videtur negare, esse proprie beneficium Ecclesiasticum. Quæstio non mouet id quod de Manuali beneficio dicitur est nam si ad nutum conferentis reuocari potest, sequitur, ut in perpetuum non detur, at beneficia Ecclesiastica, ut sepe iam dixi, in perpetuum conferuntur, hoc est, dum beneficiarij viuunt, nam perpetuum sic fit iure, quoniam in l. ff. Pro socio, sic dicitur Societas coiri potest, vel in perpetuum, in est, dum viuunt, vel ad tempus. Respondeo, negari non posse ut docere videntur Fider. consil. 35. Glossa in Clem. 1. de supplen. neglig. Prælat. Nauar. de regular. Comm. 2. nu. 6. Manuale beneficium esse, vere, proprie, & simpliciter beneficium: nam absolute beneficium vocatur, & cætera habet quæ beneficio conueniunt: nec conferretur ad tempus certum ac definitum, hoc enim cum beneficij natura & ratione pugnat, sed ad tempus incertum & infinitum, scilicet, quoad illud reuocari Superior, quod quidem beneficij rationem non tollit, aut minuit: Nam si Superior voluerit, potest beneficium per totam vitam in beneficio retinere: argumento sumpto ex cap. vlt. de Rescrip. in 6. Huc accedit, quod perpetuum dicitur in iure, quod est potestate & habitu perpetuum, ut constans est omnium opinio. Sic enim Innocentius, Hostien. Abbas, & Glossa in cap. Clericos, de cohabit. Clerico & mulierum, verbo, perpetuum, at Manuale beneficium, potest Superior, si velit, nunquam reuocare. His adde, quod perpetuum iura vocant quæ certo tempore non finitur ac terminatur, etiam si detur ad nutum & voluntatem Superioris. I. Insuperius ff. de excusat. tutorum, ubi habetur, à Principe delatum in illam exculationem tutelæ habere, quia is honor tutelæ delatus finem certi temporis ac diei non habeat. Idem colligitur ex l. sufficit ff. De condic. indeb. Dices perpetuum dici non posse quod accipitur datum ab alio, & ad nutum eius reuocabile. Respondeo, satis esse, si eo modo sit perpetuum, quia ad beneficij rationem sufficit: beneficij autem ratio non postulat nisi vt ad certum & finitum tempus non conferatur, ut supra dixi, cum beneficij naturam & definitionem explicarem. Insuper eiusdem beneficia obitu beneficiarij non extinguuntur, & desinunt, sed vacant, & postea rursus conferuntur.

Decimo quarto quaeritur, An in omnibus, sit idem iuris de Manualibus beneficiis, quod de cæteris? Respondeo cum Federico consil. 35. & Glossa in Clem. 1. de supplen. neglig. Prælat. & Nauar. de regula. com. 2. num. 6. idem iuris esse: hoc solo dempto, quod beneficia Manualia possunt ad nutum Superiorum reuocari.

Decimo quinto quaeritur, An beneficium Manuale sit regulare? Respondeo, plerumque beneficia regularia, quæ auctoritate Superiorum regularium conferuntur Monachis ac religiosis, esse Manualia, quia religiosus est Abbat & Superiori subiectus: ac prouide cum ab eo accipit beneficium, potest ad nutum eius in Monasterium reduci cap. cum ad Monasterium de statu Monacho. Clem. Quin regular. de supplen. Prælat. neglig. Ac vero beneficia regularia,

quæ per electionem factam à Collegio Monachorum conferuntur, nutu Abbatis nequaquam reuocantur, quia non sunt ab eo simpliciter collata. Si item beneficium regulare curam animarum erga populum, siue plebem habeat, non est ad nutum Abbatis reuocabile, quia eo ipso, quo habet curam animarum, beneficiarius consensus & auctoritate Episcopi constituitur, cuius est curam animarum committere, & Ecclesijs curam animarum habentibus idoneos ministros præficere, 16. q. 1. c. de Monachis. Præterea si beneficium regulare sit Monacho à Romano Pontifice collatum, vel confirmatum, non potest ad nutum Abbatis reuocari, c. Cum inter, de elect. cap. Porreita, de confirmat. vit. vel inutil.

Decimo sexto quaeritur, An inter beneficia secularia sint aliqua Manualia? Respondeo pauca admodum esse Manualia: neque enim ad nutum conferentium reuocari queunt. Aliqua tamen solent esse Capellanæ, & alia quædam simplicia beneficia minoræ, quæ ad nutum conferentis reuocantur, ac propterea Manualia merito dicuntur, immo alicubi Parochiales Ecclesiæ ad nutum Episcopi auferuntur, vt apud Hispanos in diocesi Cordubensi.

CAP. XXVII

De Episcoporum nomine, ordine, & dignitate.

Hætenus de iis Clericis tractauimus, in quos beneficia inferiora conferuntur: reliquum est, vt nunc de iis patere agam, qui sunt in maioribus beneficijs & dignitatibus constituti: ac primum de Episcopis.

Quæritur primo, Quænam sit Episcopi nominis Etymologia? Sciendum est, hoc nomen Episcopi esse Græcum, & apud Ethnicos veteres fuisse nomen magistratus cuius erat panis, & cæterarum rerum ad cibum & victum pertinentium curam habere, vt colligitur ex *Munerum 2. ff. de muneribus, §. honoribus, §. remarebo, vbi dicitur: Item Episcopi qui præsumunt panem, & cæteris venalibus, que ciuicium populis quotidianum victum suggerunt, personalibus muneribus funguntur.* Vnde Cicero ad *Atticum* scribit: *Vult me Pompeius esse, quem tota hac maritima ora habeat inuicem, id est, speculatorem, & custodem.* Translatum igitur est nomen à profano ciuili Magistratu, ad sacros Ecclesiæ Præsules & Antistes, quod illorum præcipuum munus sit gregis sibi commissi mores & vitam explorare & inspicere. Episcopus igitur Græce dictus est, qui Latine dicitur, speculator. c. Clericus d. 21. vel Superintendens cap. *Qui Episcopatum.* 8. q. 1. Episcopus enim Ecclesiæ præfectus mores & vitam eorum, qui sunt ipsius curæ concrediti, speculatur, ac perspicit.

Quæres, An solus Episcopus nomine Diocesani intelligatur, cum in iure communi dicitur Diocesanus? Et, An soli Episcopi intelligantur, cum in iure nominantur Ordinarij locorum. Respondeo *sum Glossam in Clem. 1. de Vita. & honest. Cleric.* solum Episcopum intelligi. At vero Ordinarij locorum, etiam dicuntur alij Prælati Episcopo inferiores. *Glossa in c. Ordinarij, de offi. ord. in 6.* Quæres etiam, Quibus nominibus soliti fuerint Episcopi nuncupari? Respondeo, in c. 1. de sacra unitione. §. *Per frontis*, vocari summos sacerdotes, c. vlt. 3. q. 1. c. *Videntes*, 12. q. 1. c. *Legum* 4. q. 2. Et Nicolaus *in c. Pontifices* 7. q. Et *Isidor. c. 1. d. 21.* vocat Episcopos, Pontifices. sic etiam vocantur in c. *Messana de elect.* Immo *Isid. eo capite* vocat eos maximos pontifices, hoc est, maximos sacerdotum: & dicit eos Pontificatus apicem habere in c. *Venerabilis de præb.* Episcopatus appellatur culmen dignitatum olim Episcopus dici solebat Papa, hoc est, Pater patrum, sic *S. Hieron. in epist. ad S. Augustinum*, rex aut quater vocat eum sanctum & venerabilem Papam; & *Alipiu* appellat Papam. Idem in *Epistola ad Chromatium Aquileiensem Episcopum*, vocat eum venerabilem Papam. Sed sciendum est, nunc excellentia, dignitatis & potestatis causa,

solum Roman. Pontificem Christi Vicarium, & summum in Ecclesia Pastorem merito vocari Papam, qui est omnium patrum, hoc est, Episcoporum, Archiepiscoporum, Primatum & Patriarcharum pater. Eadè ratione dicitur, summus aut maximus Pontifex, qui est omnium Pontificum, hoc est, Episcoporum primus, & maximus, vt *infra latius ostendamus.*

Episcopus itidem dicitur. *Illustris. Bartolus in l. omnes populi, q. 4. ff. de iust. & iure*: quamuis *Baldus in l. Ad similitudinem. C. de Episc. & Cleric.* ait, Episcopum esse similem illustri personæ, non tamen esse illustrem, Cardinalem vero illustrem esse. Dicitur etiam Episcopus persona egregia, ad quem, si testis esse velit, mitti debet instrumentum, vt domi suæ testimonium reddat, si vel. *Glossa in l. Ad egregios ff. De iureiur.* Anima duertendum quoque est in Conc. Aphricano c. 26. vt habetur in c. *Prima, d. 99.* constitutum esse in hunc modum: *Prima sedis Episcopos non appellatur Princeps sacerdotum, vel summus Sacerdos, aut aliquid huiusmodi, sed tantum Prima Sedis Episcopus.* Sancti illi Patres nomen honorificum, modestæ causa recusabant, nihil tamen contra auctoritatem summi Pontificis Romani statuerunt: solum Canonem ediderunt de Episcopis, qui erant per Africam constituti.

Secundo quaeritur, An Episcopus sit tantum muneris, officij & functionis nomen, an vero etiam dignitatis & potestatis? Nostræ tempestatis Hæretici, contendunt Episcopi nomen, solum esse functionis, muneris & officij, non potestatis. At illi profecto ex nominis Etymologia falluntur: quoniam etiam nomen significet eum, qui speculatur, ac perspicit: attamen sumptum etiam est ad significandam dignitatem, auctoritatem & potestatem, quæ est in Episcopo, vt statim dicemus, magna, & multiplex.

Obijcies, *B. Augustinum, vt habetur in c. Qui Episcopatum, 8. q. 1.* dicentem: *Episcopi nomen, est operis, non honoris, Græcum est enim, atque inde ductum vocabulum, quod ille, qui præficitur illis, quibus præficitur, superintendit, curam illorum scilicet gerens.* Respondeo, hoc dixisse *S. Augustinum*, vt nominis Etymologiam designaret, non potestatem, est enim vocabulum deactum ab officio & cura: sed potestatis est nomen.

Tertio quaeritur, An Episcopatus sit Ordo à cæteris septem ordinibus Ecclesiasticis distinctus. Hanc quaestionem nos, cum de sacramento Ordinis tractabimus, commodius dilucemus. In præsentia dixisse satis; de hac re duas esse sententias, quarum vna affirmat, altera negat. *Albertus, §. Thom. Bonauentura, Richard. Scotus, Durandus, Paludanus in Quarto distinct. 24. Summistæ, Angelus, Rosella, Siluester, Tabienus, Antoninus, Armilla* secundam opinionem sequuntur. *Alfidioren. vero lib. 4. tract. 8. cap. 1. Supplementum in dist. 24. q. 1. ar. 3. dub. 9.* & quidam alij primam amplectuntur sententiam: vt etiam *Almainus 4. dist. 24. q. 1. Palaeus eod. lib. §. dist. disput. 2. Medina de continentia Saeror. homin. c. 16. Sotus de inst. Saeror. tra. de ord. lect. 2. c. 4. Nauar. in Man. c. 22. nu. 18.* vbi dicit esse opinionem omnium Pontificij iuris interpretum: eamque probabilem esse dicunt *Sotus, Durand. & Palu.* Certe, Ordo aut nomen est officij, gradus, dignitatis, administrationis, & potestatis in conferendo Sacramento: Aut est nomen potestatis in Eucharistia consecranda & offerenda. Si primo modo sumatur Episcopus, alium ordinem habet atque sacerdos, eum in superiori & eminentiori gradu sit, dignitate officio & potestate constitutus: aliqua sacramenta potest Episcopus administrare & conferre, quæ presbyter non potest: vt inferius ostendam. At si posteriore modo accipitur, verius est, quod veteres Theologi, ac plerique iuniores senserunt *Sotus in 4. dist. 24. q. 2. c. 3. Ledesma in 4. par. q. 36.* Episcopum non habere ordinem distinctum. Etenim cum consecratur Episcopus, datur ei altior & superior dignitas, facultas & potestas ordinis, quæ duo sacramenta, scilicet confirmationis & ordinis, tanquam legitimus & ordinarius minister conferet: sed non datur ei superior potestas in Eucharistia preparanda administranda, consecranda, & offerenda prouisus & mortuis. Theologi ordinem vocant,

vt est nomen potestatis in Eucharistia: iuris Canonici Doctores ordinem latius accipiunt, vt est nomen potestatis in sacramentis conferendis. Ceterum contra Theologos obicitur nonnulla Canonici iuris interpretes. Primum quia in Episcopo est duplex potestas, Ordinis, & Iurisdictionis, siue administrationis, quae possunt à se inuicem separari: nam in Episcopo electo & confirmato, sed qui consecratus non sit, est potestas iurisdictionis, non ordinis Episcopalis: & in Episcopo consecrato, sed interdicto, excommunicato, vel legitima auctoritate ab Episcopatu deiecto, vel amoto, & in eo, qui Episcopatu sese legitime abducit, est potestas ordinis, non iurisdictionis: ergo Episcopatus est ordo à sacerdotio distinctus. Secundum: Episcopus aliquando est suspensus à beneficio, aliquando ab ordine Episcopali. Tertium: sicut Sacerdotes & Diaconi consecrantur, & per consecrationem accipiunt ordinis potestatem: sic Episcopi consecrantur, & per consecrationem accipiunt potestatem ordinis, quam Presbyteri non habent. Quartum quia *Glossa in c. Cleros. d. 21. c. annuum. d. ff. 32. c. ep. Diaconos. d. ff. 93. cap. Cum in praeterito, d. ff. 84.* multis rationibus ex iure Canonico sumptis probat Episcopatum, esse ordinem distinctum, non solum iurisdictione & administratione, vt differt Archiepiscopus ab Episcopo, sed etiam ordinis potestate, vt differt Presbyter à Diacono, quoniam diuersa consecratione consecratur Episcopus. Quintum, quia non est maior ratio, cur diaconatus, aut Subdiaconatus sit ordo quam Episcopatus, Respondeo, haec omnia solum probare Episcopatum ordinem esse, quatenus nomen ordinis significat gradum habentem potestatem conferendi Sacramenta. Nam Episcopus, vt dixi, duo Sacramenta conferre potest scilicet Confirmationis & Ordinis: quae Presbyter non potest, & hoc modo Canones & iura ordinem accipiunt, & hanc potestatem appellant potestatem ordinis, quae Episcopi per consecrationem accipiunt. At Theologi ordinem vocant, vt est nomen potestatis ad Eucharistiam consecrandam & offerendam pro viuus & mortuis; vel ad materiam preparandam, vel seruandum in altari Sacerdoti Eucharistiam consecrandi & immolanti. Et hoc modo Episcopatus ordo non est à Sacerdotio distinctus, quāuis Diaconatus & Subdiaconatus sit Ordo.

Non probo, quod ait Hugo. apud *Archidiaconum. c. Diaconos. d. ff. 93. videlicet: Episcopatum ordinem esse nullius dubitatur, nisi cecus & ordinatus, cum specialis ordinatio in Episcopo habeatur post Sacerdotium.* Sic ille. Certe miror, cur sic contra Theologos Insignem laxauerit. Cecus ergo ipsius iudicio est S. Thomas, cecus S. Beneuentura, cecus Scotus, Richardus, Albertus, qui sentiunt, Episcopatum ordinem non esse. Quare quicquid ille vna cum ceteris iuris Canonici Doctoribus dixerit, Canones & iura Episcopatum ordinem vocant, quatenus ordo est nomen potestatis conferendi certa Sacramenta, & hoc Theologi nunquam negant. At Episcopatus, ordo non ea ratione, qua ordo significat potestatem Eucharistiam consecrandi vel preparandi ea, quae sunt necessaria in altari ad Eucharistiam conficiendam.

Quarto quaeritur, An in Episcopo per consecrationem imprimatur character à Sacerdotali characterē distinctus Ratio dubitationis est, quia Episcopo datur potestas ordinis distincta à Sacerdotali, ergo in eo character distinctus imprimatur. Profecto, iuxta S. Thomam in 3. d. ff. 24. in Episcopo non imprimatur alius distinctus character: sicut neque Clericis characteres distinguuntur, quocumque potestates, functiones, & munera differunt. Nam simplex presbyter duas habet potestates, sanctissimum videlicet Christi Domini nostri corpus consecrandi, & illud pro viuus & mortuis offerendi, & auditis poenitentium confessionibus, eos à peccatis absolvendi: cum tamen S. Thomas, & alij communiter doceant, vnum tantum esse Sacerdotis characterem. Ergo non eo ipso, quo per consecrationem Episcopus nouam accipit potestatem, & dignitatem, nouum characterem susci-

pit. At inquit, Episcopi facultas, est potestas ordinis: item est potestas duo Sacramenta conferendi: denique est potestas, quae deleri non potest, ergo in Episcopo est alius character, si quidem character ordinis nihil aliud est, nisi potestas ordinis ad Sacramenta conferenda, vel aliquid facrum faciendū: quae potestas nunquam deletur: Respondeo, esse quidem potestatem ordinis, & quae nunquam deletur, sed non distinctum ordinis characterem: quia vt dixi, distincte potestates ordinis non semper distinctos characteres consequuntur, vnus & idem character diuersas habet, aliquando ordinis potestates, & munera, & functiones.

Quinto quaeritur, An Episcopus iure diuino altiore superioremque habeat potestatem, quam Sacerdos? Olim & tunc quidem Haeretici, videlicet Lutetani, & Caluianiani sequuti Io. Wicleffum, & Arrium, docuerunt Episcopum à presbytero in potestate, dignitate, & munere non distingui iure diuino, verum Ecclesiae auctoritate factum esse, vt Episcopi dignitas atque potestas sit maior & superior quam Sacerdotis, quia quaedam munera & officia solum Episcopus reservauit: idque colligere contendunt, tum ex quibusdam S. Pauli Apost. testimoniis, quibus promiscue Presbyteros vocat Episcopos, & e contrario: tum etiam ex nonnullis S. Hieron. locis, vbi docet, sicut habetur in cap. elem. d. 99. olim in Ecclesia eundem fuisse Episcopum & Presbyterum, quamuis duobus nominibus appellatum. Postea vero, vt lites & dissidia tollerentur, esse constitutum, vt vnus Presbyter aliis presbyteris praesideret, qui quidem diceretur Episcopus, sicut Diaconis multis vnus Diaconus praeficitur exteris maior, dignior & superior, Archidiaconus nominatus: in epist. ad Euagrium, quae est ordo 85. Hieronym. sic ait: Cum Apostolus perspicue docens eosdem esse Presbyteros quos Episcopos, quare auctoritatem, audi testimonium: Paulus & Timotheus seruis Christi omnibus sanctis in Christo Iesu, qui sunt Philippis, cum Episcopus & Diaconus vis & aliud exen. plerum: Attendite vobis & curate gregem, in quo vnus spiritus sanctus presit Episcopus, vt regeret Ecclesiam Domini. Et alibi Apostolus ait: Reliquite Creta, vt constitueret Presbyteros per civitates si quis est sine crimine. Oportet etiam Episcopum sine crimine esse. Noli negligere gratiam, quae est in te, quae data est tibi per prophetiam cum impositione manuum Presbyteri. Et Petrus in 1. Epist. cap. 5. Presbyteros in vobis precor presbyter. Et deinde subiungit idem Hieron. Quod vnus Episcopus electus sit, qui ceteris proponeretur, in schismate remedium factum est. Nam & Alexandria à Marco Euangelista vsque ad Heraclam, & Dionysium Episcopos, Presbyteri semper vnus ex se electum in exceliori gradu collocatum, Episcopum nominabant: quomodo si exaruit Imperatorem faciat, aut Diaconum eligant de se, quem indurium nauerint, & Archidiaconum vocent. Quid enim facti, excepta ordinatione, Episcopus, quod Presbyter non faciat? Haec ex Sancto Hieronymo.

Ceterum B. August. in lib. de Haer. c. 53. & Epiph. Haer. 75. inter Haereticos connumerant sententiam Arrii, assententis Episcopum à presbytero minime dignitate & potestate differre, nec Episcopum olim fuisse presbytero superiorem. & Trident. Synodus Sess. 23. can. 6. & 7. definiit, Episcopum à presbytero diuino iure distingui: & anathemati subiicit oppositū dicentes, vel assententes, eo quod Episcopus ratione potestatis & dignitatis qua fungitur, duo sacramenta, nempe confirmationis & ordinis conferat quae duo presbyter ministrare non potest. Canone 6. Concilium sic ait: Si quis dixerit in Ecclesia Catholica Hierarchiam diuina ordinatione non esse institutam, qua constat ex Episcopo, & Presbyteris, & ministris, anathema sit. Et can. 7. Si quis dixerit, Episcopos Presbyteris non esse superiores, vel non habere potestatem confirmantis, vel ordinantis, vel eam quam habent illis esse cum Presbyteris communem, anathema sit.

Nec his quidquam aduersantur, quae Haeretici ex S. Paulo Apostolo, aut ex Hieronymo opponunt, superius à nobis iam posita. Nam Apostolorum temporibus, passim presbyteri, qui in ciuitatibus constituebantur, simul etiam erant Episcopi, erant siquidem pauci & rari Ecclesiarum

Præfati, & deo a postoli frequenter populis pastores præficebant utraque potestate prædicos, *vt loco citato Epiphanius testatur*, ac proprieta eos, & presbyteros & Episcopos simul creabant, vt in singulis ciuitatibus præfco ofset Ecclesiasticus Præfatus, qui posset omnia Sacramenta conferre, ministros constituere, presbyteros consecrare. Postea vero crescente presbyterorum numero, Ecclesia alios creauit presbyteros, vt sicut erant Episcopi, & presbyteri potestates & functiones distinctæ, sic etiam in his diuicis personæ constituerentur. Et hoc est proculdubio, quod voluit etiam S. Hieronymus indicare, olim vnum & eundem Ecclesiæ ministrum, Episcopi simul & presbyteri potestate & munere functum esse. Postea vero Ecclesiæ more & instituto, Episcopum à presbytero fuisse distinctum: non quidem quod sanctus Hieronymus velit, Episcopi dignitatem & potestatem esse ab ecclesia constitutam (eam enim Christus instituit, cum sit diuina quedam facultas certa quedam sacramenta conferendi, sed hoc tantum vult, olim Episcopi & presbyteri potestates in eandem personam conuenisse; & postea ecclesiam sua auctoritate diuersas personas in his muneribus & potestatibus constituisse. Vel vt aliis placuit, olim episcopi & presbyteri nomen idem erat, ita vt episcopi vocarentur presbyteri: & contra presbyteri dicerentur episcopi: quia episcopi appellantur Græce superintendentes, & presbyteri seniores: quæ duo, & in episcopos & in presbyteros cadunt: aut certe Hieronymus voluit, episcopum à presbytero iurisdictionis potestate, & electionis formula differre ecclesiæ more & instituto, quamuis iure diuino ordinis potestate distinguantur; & non solo ecclesiæ decreto. Ait enim in *Epist. paulo ante producta*, episcopum à presbytero ordinatione differre. Non mihi probatur quorundam sententia asserentium veteres patres eam opinionem tenuisse, quam docuisse sanctus Hieronymus videtur, ita vt senserint episcopum à presbytero minime diuino iure secerni: sic aiunt, *senferunt in epist. ad Ephes. 4. Ambrosius, Chrysostomus, Augustinus, Theodoretus, Primasius, Sedulius, Theophylactus, Oecumenius*. Sed profecto quid illi dicant, S. August. & S. Epiphanius, vt superius monuimus, eam sententiam, vt hæreticam damnauerit. S. Ambrosius autem & S. Chrysostomus aperte episcopum à presbytero distinguunt, solum igitur magni illi patres dicere voluerunt, olim episcopos vocari eisdem quos & presbyteros: aut episcopi & presbyteri potestates eidem impertiri & conferti solitas.

C A P. XV III.

De Episcoporum electione.

Primo queritur, Quot, & quæ sint ad episcoporum creationem necessaria? Respondeo, tria potissimum, scilicet, electionem, confirmationem, consecrationem. Primo eligitur episcopus: electus superioris auctoritate confirmatur, confirmatus, consecratur. Voce vero electionis comprehendimus etiam quamlibet nominationem, qua vel Clericorum Collegium, vel patronus, qualis solet esse Rex, Imperator, vel Princeps, aliquem nominat, designat, & offert Romano Pontifici ad Pastorale & episcopale munus. Nomine vero confirmationis intelligimus non solum superioris actionem, qua aliquem electum & designatum ad episcopatum confirmat, sed etiam actum illum, quo episcopum nominatum, designatum & oblatum à patrono, in episcopali dignitate & munere constituit: vel denique actum, quo sine vlla electione facta à Canonice vel Clericis, & absque vlla etiam nominatione, designatione, & oblatione facta à patrono, Romanus Pontifex alicui episcopatum confert. Huiusmodi enim collatio sic dicta, vt ait *Abbas in c. inter corporalia de translatione*, vi ac potestate sua electionem, nominationem, designationem & oblationem continet: consecratio vero est, qua electus episcopus, & confirmatus deinde ab episcopis vngitur, & consecratur.

Secundo queritur, An episcopatus iura conscientia optari, ac peti queat? S. Tho. 2. 2. q. 185. art. 1. docet nec optari, nec peti posse, nisi duabus ex causis: aut ob manifestam necessitatem imminuentem, qualis merito censetur, cum nullus veller hoc onus assumere, aut nullus repeteretur, ad hoc officium idoneus. Sic enim temporibus Apostolorum accidit, quod & nunc potest contingere, vel in Gentilium prouinciis, qui ad Christi fidem conuertuntur, vel in iis regionibus, in quibus dominantur Hæretici, vbi rari admodum Catholici presbyteri inuenirentur: vel ob communem aliorum salutem, vt vsu venire potest, cum multi episcopi ambiunt, rudes tamen & imperiti; aut corruptis & deprauatis moribus: qui si in episcopos eligantur, magis oberunt, quam proderunt Ecclesiæ Dei. Vnde teste S. Greg. in *Pastoralis p. 1. c. 7*. Hætas cupiens proximo prodesse, laudabiliter officium prædicationis appetit.

Animaduertendum est, non esse idem, episcopatum ambire, quod optare aut petere: is enim ambit, qui quibuslibet artibus etiam malis, ad episcopatum aspirat, at potest quis optare & petere his modis & artibus, quas ius naturale diuinum, aut Canonicum non prohibet, nimirum in his duobus casibus, quos S. Thom. superius expressit. Ambitio igitur, quæ est immodica honorum & dignitatum cupiditas, merito damnatur ab omnibus quamuis earum expetitio, aut petitio non semper improbetur. Et profecto tot ac tanta in episcopo requiritur Apostolus; & muneris eius ac officii ratio tam multa postulat, vt quisque sibi merito timere debeat, ne dicam exhorrescere, cum tantum munus assumit. Quæ causa multis sane ac magnis in ecclesia Dei viris fuit id muneris refugiendi. Nazianzenus siquidem è patria discessit, ne ad eum honoris gradum ascendere cogeretur. S. Ephrem eiusdem rei gratia, infaniam simulauit. S. Ambrosius noctu secessit, ac se occultauit. S. Bernardus bis aut ter episcopatum sibi vltro oblatum respuit. Idem B. quoque Thomas fecisse perhibetur, sanctus Cyprianus, & ipse diu recusauit, sanctus Augustinus suscepit inuitus, sanctus Bonauentura semel quantum potuit, reseruit, sed postea tandem, Rom. Pontificis iussu coactus recepit. Porto circa electionem episcopi hæc tractari debent, primum, quorum sit episcopum eligere. Deinde quis possit in episcopum eligi: tertio, quando, vbi, & quomodo sit episcopus eligendus: Postremo quid iuris & potestatis habeat episcopus rite & legitime electus.

Tertio queritur, Quonam pacto olim eligeretur episcopus? Respondeo, Primo Apostolos auctoritate accepta à Christo Domino in sui locum episcopos elegisse, & creasse. Nam singuli eorum idoneos præfecerunt ecclesiarum Pastores, qui in *cap. Quorum vices*, d. 68. dicuntur Apostolorum locum tenere. Deinde vero primis illis episcopis, quos creauerunt, Apostoli vita sanctis, totum ius eligendi & creandi episcopos, ad Rom. Pontificem pertinuit, tanquam ad successorem Petri, cui data est à Christo Domino summa potestas in totam ecclesiam: & hoc est, quod dicitur in c. omnes d. 22. *Omnes siue Patriarchæ cuiuslibet apicem siue metropolitim Primatus, aut Episcopatum Cathedralis, vel Ecclesiarum, siue cuiuslibet ordinis dignitatem inquit Romana Ecclesia*. Sic ibi. At vero primis illis ecclesiæ temporibus post Apostolos, expresso, vel tacito Romanorum Pontificum consensu electiones episcoporum fiebant. Nam scientibus, & non repugnantibus, nec aliud statuentibus Romanis Pont. cum iure possent, clerici cuiusque ecclesiæ Cathedralis in vnum simul contententes, vnum quandam in episcopum nominabant, designabant, eligebant. In hac potro nominatione, designatione, & electione non semper idem mos & vsus est retentus. Aliquando enim clerici simul & populus nominabant, designabant, eligebant, & offerebant. *c. solutus est. 7. quæst. 1. c. Plebs. c. Noffs. c. Episcopos. c. litteras. d. 62.* Aliquando populus quidem petebat, ac postulabat Episcopum, clerici vero eligebat. *cap. nulla. d. 62.* Aliquando, & ipse populus non so-

im petebat, sed etiam nominabat, & designabat, clerus vero eligebat *c. nulla, c. ius*. Aliquando etiam Episcopus sibi ad iurisdictionem adiecit, quem postea successorem nominavit, vel morti vicinus Episcopum in sui locum successorem designavit. *c. S. Petrus 8 q. 1. & S. Aug. epist. 11. P.* Aliquando clerici eligebant, populus vero nominabat, & Principis requirebatur assensus. *c. Quia igitur, c. Quanto, c. Principali, c. Rhearina, c. vobis, c. Lectus di. 63. & c. Quod sicut de elect.* Donec tandem Canonica est sanctione decretum, ut soli Clerici Episcopum eligerent, laicis penitus exclusis. *cap. Nullus, c. Adrianus, c. Non est, c. non licet, d. 36. c. Si deinceps 16. q. 7.* Et ad extremum, tota Episcopum eligendi facultas, ad Canonico-rum Collegium redacta & deo iura est, ita ut soli Canonici, exclusis non solum laicis, sed etiam ceteris Ecclesie Clericis quamvis beneficiariis, Episcopum eligerent: quae lex & consuetudo diu in Ecclesia duravit per Germaniam, Galliam, Angliam, Poloniam, Italiam, & Hispaniam: ut dicam inferius. Quae postea lex Romanorum Pontificum auctoritate est abrogata, & ius nominandi, designandi, offerendi & praesentandi Episcopos, datum est Regibus, Imperatoribus, atque Principibus eorundem Romanorum Pontificum nutu & assensu. Vnde nunc Hispaniae Reges, Episcopos nominant, designant, eligunt, & offerunt Romano Pontifici, ut eos in Ecclesiis instituat. Idem ius habent Reges Galliae, & Poloniae: solum per Germaniam vetus consuetudo in Ecclesia servatur, in quibus Canonico-rum Collegium Episcopum nominat, designat, & eligit: electus vero, Rom. Pontificis auctoritate confirmatur.

Non itaque insciamus veterem ritum ac morem Episcopos eligendi, quo plebe praesente, immo, & ipsius suffragiis aliquando eligebantur: nam in Africa illum morem esse observatum, constat ex electione Eradii successoris S. Aug. de quo extat epist. eius 150. In Graecia aetate S. Chrysost. ex libro eius 3. de Sacerdotio: in Hispaniis, ex epist. Cypriani ad Clerum, ac Plebes in Hispania consistentes, de Basilde, ac Martiale qua est epistola num. 68. & ex S. Isidoro lib. 2. de officiis Ecclesiasticis: in Galliis, ex epistola Caelestini Papae Romae quoque ex Epist. S. Leonis 87.

Quae quidem eligendi Episcopi ratio, usque ad S. Gregorium I. ut constat ex eius Epistola, immo & ad Carolum Magni, & Ludovici Pii Imperatorum usque tempora perduravit: hi enim cum novis Regnum atque Imperium legibus stabilirent, & confirmarent, in hunc modum de Episcoporum electione sanxerunt, teste Sigonio lib. 4. de Regno Italiae Sacrorum Canonum non ignari, ut Dei nomine sanctae Dei Ecclesiae, suo liberius potuerunt honore, assensum Ecclesiastico ordini praebemus, ut Episcopi per electionem Cleri & populi secundum statuta Canonum, de propria diocesi, remota personarum & munerum acceptatione, ob viam meritum, & sapientia donum eligantur, ut exemplo, & verbo sibi subiectis usquequam prodesse valeant. Hec ibi. Ex quibus perspicitur, Carolum Magnum, aut non habuisse unquam ius eligendi Episcopos, aut si habuit, id iuris habuisse privilegium Romani Pontificis, & eo privilegio postea sua sponte cessasse. Extat Canon Conc. Tolos. c. Qui in aliquo d. 51. in hac verba: Sed neque ille deinceps sacerdos erit, quem nec clerus, nec populus propria civitatis elegit. & c. Nulla d. 72. ex Decreto Leonis dicitur: Nulla ratio sinit, ut inter Episcopos habeantur, qui nec de clericis sunt electi, nec a plebebus expetiti. c. Adrianus d. 63. habetur, Adrianum Pontificem Carolo Regi tradidisse ius & potestatem eligendi Episcopos, & Archiepiscopos per singulas provincias ipsis subiectas: ita ut nisi ab eo laudarentur, & instituerentur, a nemine sacerentur: quam Episcopi institutionem Inuestituram vocarunt, eamque annuo dato & porrecto baculo perfici voluerunt: idem ius concessit Leo VIII. Othoni primo Imperatori, ut habetur in c. in Synodo. d. 63. An haec duo decreta, ut Gratianus citavit, veritatem habeant, plene & late dicam lib. proximo sequenti cap. 2. quasi 3. Nam meo iudicio ea decreta sumpsit Gratianus ex Sigeberto Monacho, qui in hac re deceptus est. Porro concessum est ius nominandi, vel petendi Episcopum,

plebi, ne inuitis ouibus pastor traderetur: & ut probaretur eorum testimonio quibus dabatur: & ut magis amaretur, & coleretur ab iis, quorum precibus & votis fuerat postulatus. Carolo, Ludovico, & Othoni primo Regibus tributum est, ius Episcopos nominandi, ad lites & dissidia clericorum, & populorum tollenda. Præterea constat ex Gratiano d. 63. per aliquot capita, & ex Conc. Laodiceo. can. 12. & 13. & ex Gracii Synodo à Martino Brachar Praefule collectis can. 1. & 2. & ex citata S. Leonis Epistola, electionem Episcoporum, ad plebem minime pertinere. Leonem singulorum in electione officia distinguit: requirit vota civium, testimonia a populorum, electionem clericorum. Electio per subscriptionem, nominatio vero, postulatione, vel designatione, voce tantummodo fieri solet. Et Henricus III. Imperator sibi usurpauerat ius eligendi Episcopos & Archiepiscopos. At Leo IX. & Greg. VII. eiusmodi ius Ecclesiae restituerunt, ut scilicet clerus & populus Episcopos nominaret & eligerent, legibus sanxerunt. Idem constituerunt Alexander II. ante Greg. VII. & Paschalis II. post eundem Greg. VII. in septe Sigonio lib. 7. de Regno Italiae. Tandem electio Episcoporum a tempore Greg. VII. deuoluta est, aut reuocata ad clerum, & deinde ad Collegia Canonico-rum, eaque consuetudo, ut constat ex Decreto Innocentii IV. Gregorii X. Nicolai III. & Bonifacii VIII in VI. de elect. duravit multis seculis, immo usque ad Clementem V. ut patet ex eius Constitutionibus in Conc. Viennensi editis, de elect. in Clementina. Postea vero datum est Rom. Pontificum auctoritate, Regibus tanquam Ecclesiarum patronis, ius nominandi, designandi, & offerendi Episcopos, ab ipso Romano Episcopo instituendos. Ex quo factum est, ut Episcopi, Regum & Principum aulam & Curiam sequantur. Testis item Innocentius in c. Quod sicut, de elect. & super his de Accus. & Abbate in c. 1. de elect. cap. Cum inter. eod. titul. Princeps debet certior fieri de morte Prelati, antequam ad electionem procedatur.

Quaeritur, An sit iuris diuini, ut populus in Episcopo eligendo suffragium ferat? Haereticis contendunt iuris esse diuini, idque colligere conantur ex quibusdam sacrarum literarum locis, ex Cypriani, & quorundam aliorum patrum testimoniis. Sed constans & vera est omnium Catholicorum sententia, ius eligendi Episcopum, nequaquam esse à Christo Domino plebi datum; liberum tamen Ecclesiae reliquisse, ut ipsa quod magis expedire iudicaret, in hac parte decerneret: quare Ecclesia in hac re postea praesentate temporum, personarum & rerum, varium morem seruauit. Quibusdam enim Principibus bene de Reip. Christiana meritis privilegium dedit, ut ipsi Episcopos nominarent, designarent & eligerent: quo quia illi paulatim abuti coeperunt, merito illud auulserunt. Sic etiam aliquando permittit, ut populus vna cum Clero Episcopum nominaret & eligeret; quod tamen ius deinde ob varia incommoda iure est abrogatum. Non igitur diuini iuris est, ut populus, vel nominet, vel postulet, vel designet, vel eligat, vel offerat, sed totum hoc est in libera Ecclesiae potestate & arbitrio relictum. Obiicit ex B. Cypriano epist. 68. dicente. Diligenter traditione diuina, & Apostolica obseruatione obseruandum esse & tenendum, quod apud nos quoque & fere per provincias vniuersas tenetur, ut ad destinationes site celebrandas, ad eam plebem, cui Praepositos ordinatur, Episcopi eidem provinciae proximi quique conueniant, & Episcopus deligatur plebe praesente, quae singulorum vitam plenissime nouit, & vniuersiusque actum de eius conuocatione perspexit. Idque colligit S. Cyprianus. tum ex electionibus in veteri testamento factis, tum etiam ex his, quae in nouo memorantur. Nam Act. 1. sic est Matthias in Iudaea locum Apostoli substitutus, & Paulus ac Barnabas in Euangelium Dei segregati, immo etiam, sic septem Diaconi electi. Respondeo, ex his omnibus colligi, cautum modo, id factum fuisse: non tamen iure diuino sic fieri oportere. Nec enim quidquid Christus, vel Apostoli fecerunt, id fieri ab aliis iussit. Et cum dicit S. Cypria-

At. 11.
At. 6.

nas id traditione diuina esse seruatum, nomine traditionis non ius intelligi, sed ritum & morem, qui factio ipso ad tempus seruatus est, tum in veteri Hebræorum populo, tum etiam initio Apostolica ecclesia surgentis.

Quinto queritur, An iure diuino episcopus prohibeatur a substituendo in sui locum successore? quod perinde est, ac si quereretur, An sit iure diuino tantum, ne episcopus successorem nominet, designet, vel eligat? Conuenit inter omnes esse iure Canonico decretum, ne episcopus successorem instituat, *vt constat ex c. Episcopo, 1. & 2. c. cap. Plerique, c. Moses, c. Apostolica, 8. quasi. 1.* Noluit enim ecclesia, vt dignitates Ecclesiasticæ in morem civilium successione transmittentur, quoniam sunt partim à Christo Domino, partim ab ipsa ecclesia institutæ: ac proinde non nisi ecclesiæ auctoritate conferuntur. Caput igitur questionis est, An contra ius diuinum faciat episcopus, si successorem sibi designet, & eligat? et re nihil de hac re iure diuino legitur constitutum. Immo historia prodiderunt, Petrum Apostolum sibi Clementem Romanum in successorem delegisse. *c. Si Petrus 8. q. 1. & Valerius Episcopus Hipponensis Augustinum successorem suum nominauit, ep. 110. apud eundem Augustin. ex qua etiam constat, Seuerum episcopum M. leuitanum designasse sibi successorem: quod certe tanti viti non fecissent si iure diuino id facere prohibiti fuissent.*

Quæres, An saltem cum iure naturali pugnet, vt episcopus successorem eligat? Respondeo, ex quadam parte pugnat: alioqui enim multa inde incommoda & mala pullularent, vt ipsa per se nos docet experientia: ac propterea nunquam id heri ecclesia permittit: & hoc sufficit ad probandum id cum ipsa rei natura aliqua ex parte pugnat. Sed num saltem Rom. Pontificis auctoritate fieri potest, vt episcopus successorem eligat? Respondeo Patrum in *cl. c. de elect. fieri posse, tunc enim non propria, sed Rom. Pontif. auctoritate Episcopus id facit, ac vt constat ex c. Petri 7. q. 1. id conceffit Zacharias Bonifacio Episcopo Moguntino.*

Sexto queritur, Intra quantum tempus spatium Canonici debent Episcopum eligere? Respondeo, intra tres menses. *c. Ne pro defectu, de elect. c. Postquam d. 50 c. Obuanti- bus, d. 63.* Qui quidem dies computari incipiunt non à die vacantis ecclesiæ, sed à die, qua innotuit Canonici vacatio ecclesiæ. *Inno. c. alii in c. Ne pro defectu, de elect.* Item hi dies minime numerantur, si Canonici fuerint legitime impediti: *Gloss. in eod. c. Ne pro defectu, de elect.* Quæres, ad quem deuoluitur potestas eligendi, si Canonici negligant electionem? Respondeo, deuolui ad proximum superiorem, videlicet ad Metropolitanum. *c. ne pro defectu, de elect. quamuis olim deuoluebatur ad Rom. Pontificem, c. Cum dilectus, de concess. præbenda.* Et superior debet intra tres menses episcopum eligere ex ea ecclesia, si in ea dignum inueniat: sin minus, ex alia. *cap. Ne pro defectu, de elect.*

Septimo queritur, Quis ordo ecclesiasticus in eo requiratur, qui in episcopum eligatur? Respondeo, ordinem sacrum necessario requiri: nam iure communi constitutum est, vt saltem sit Subdiaconus is, qui eligatur. *c. Amul- tis, de acc. c. qual. ord. c. nullus, d. 60.* quare qui Subdiaconus non est, postulari quidem episcopus potest, non tamen eligi. Is enim postulari non potest, qui aliquo Canonico vinculo tenetur obstrictus, a quo Roman. Pontificis auctoritate solui queat, eligi vero nequit, nisi is qui nulla Canonica lege impeditus est: quod si is, qui non est Subdiaconus, eligatur, electio est irrita & inanis: nec sufficit, si cum electio superiori offeratur, vt ab eo confirmetur, si: factis ordinibus initiatus, quoniam electio initio fuit irrita, vnde lapsu temporis non conualescit. *Abb. in c. cum vero, §. inferiora, num. 10. de elect.*

Octauo queritur, Quotus ætatis annus requiratur in eo, qui in episcopum eligatur? Respondeo, *vt constat in cap. Cum in cunctis, de elect.* tria potissimum requiri in eis, qui ad dignitates ecclesiasticas eliguntur, quæ sunt vitæ & morum integritas: matura ætas, & litterarum scientia &

cognitio: & vt ait Abbas, *eo capite*, quartum additur, vt sit ex legitimo matrimonio natus. Ergo is qui in Episcopum eligitur, iure communi necessarium est, vt annum tricesimum exleuerit. *cap. Cum in cunctis, de elect.* Si roges, An si cum ætatis annum non compleuerit, electio sit irrita? Respondeo, esse: quare postulari quidem potest, cum Romani Pontif. beneficio eximi à iure canonico queat, non tamen eligi, quoniam qui postulant, non consentiunt in postulationem, vt in ecclesiæ sponsum, sed vota sua in superiorem dirigunt, vt ille admittere velit postulationem, *vt notat Abbas, in rubric. de postulat. post Innocens. cap. 1. de postulat. §. Gloss. cap. 1. eod. tit. in sexto.* Item dum quis postulatur Episcopus, solum petitur à Rom. Pontif. vt eum à Canonico soluat impedimento, quo eligi & creati possit. At cum eligitur, non id petitur, sed vt confirmetur electus, at confirmatio requirit, vt idoneus sit & aptus, ab omnique canonico vinculo solutus, & liber is qui eligitur: nec item satis est, si, cum confirmatur, annum tricesimum exceßerit: *Abbas in cap. cum vero, §. inferiora, de elect.*

Nono queritur, Quanta litterarum scientia requiratur in eo, qui in episcopum eligatur? Respondeo in hunc modum: in primis iure communi illiteratus est ineptus ad ordines quoslibet Ecclesiasticos, & proinde ad quodlibet beneficium, etiam simplex. *c. illiteratus, dist. 36. c. cap. vis. de Temporib. ordin. in sexto.* Illiterati, ad ordines habentur inepti, nam beneficium datur propter officium, *cap. vltim. de Regul. iuris.* Qui vero simpliciter illiterati dicantur, ita vt si in beneficiarios eligantur, nulla sit eorum electio, inferius ostendam. *lib. 6. c. 6. q. 1. c. 2. in c. omnes psallentes, dist. 38. ex 6. Synodo dicitur, eum qui est ad episcopatum promovendus, nosse debere omnem diuinam scripturam: vnde cum quis ordiantur, aut creatur episcopus interrogatur, an sciat testamentum vetus & nouum, & responderet, se scire. Merito querit Richard. quodlib. 3. q. 23. an lethaliter peccet episcopus, qui sic respondet, cum tamen ignoret vtrumque testamentum. Censet Richard. eum lethaliter peccare, si ignoret generaliter mandata Dei, articulos fidei virtutes & vitia, & sacramenta: quia tunc perniciose mentitur, cum graui damno animarum, quarum curam suscipit. Si tamen nouerit prædicta, aut ea, sine quorum noticia suo munere, & officio fungi non potest, quamuis nesciat vtrumque testamentum, lethaliter non peccat: quia consuetudo, quæ est optima legum interpret. *c. cum dilectus, de consuetudine, sic intelligit & interpretatur prædictam questionem factam episcopo.**

Querit ibidem Richardus, An episcopus ignarus eorum, quæ sunt necessaria ad pastorale munus & officium, debeat se Episcopatu abdicare? Respondeo non debere, si diligentiam adhibeat in illis addiscendis, quamuis graui- ter peccauerit in suscipiendo Episcopatu: ac si negligat ea nosse, debet episcopatum deponere. Sic ille. Meo iudicio, aut debet Episcopatum dimittere, aut sibi idoneum adiutorem adiscere: alioqui enim suo muneri & officio non satisfaciet.

Item in Episcopo iure nouo Concilio Trident. Sess. 22. ca. 2. requiritur, vt alicuius Academiæ, & Gymnasii publici suffragio & Auctoritate sit creatus Magister, aut Doctor, vel Licentiatus in sacra Theologia, aut in iure Canonico: quod si ad nullum literarium gradum promotus sit, sufficit, si publico alicuius Academiæ testimonio probe- tur idoneus ad alios docendos. Si Monachus vero Religiosus fuerit, satis est simili testimonio & approbatione Superioris eius scientia & peritia comprobetur. *Ita ex Concilio.* Huiusmodi vero testimonium reddi potest, si eius scientia fuerit multorum virorum sapientium iudicio commendata, aut fere omnibus nota.

Decimo queritur, An qui est sacre Theologiæ peritus, sit iuris Pontifici consulto præferendus? Iuris Canonici Doctores plerique, *Hofstien. c. Abb. §. alii in cap. 1. de consanguinit.* contendunt Theologum esse, iuris consulto digniorem, vbi sunt Heretici conuincendi, refutan-

da ha-

de heredes, dogmata Fidei confirmanda annuncian-
dum, & promulgandum Christi Euangelium; ut puta si in
regionibus Hæreticorum, vel Paganorum eligantur Epi-
scopi: & sic præcis ecclesiæ temporibus, ac per aliquot de-
inde secula, Theologi merito præferebantur Ecclesiis:
vbi vero nulli sunt Hæretici, nulli Paganis, præferendum
volunt iuris Pontificii consultum, quia ad lites & causas,
ad dissidia, ad negotia, quæ inter Catholicos agitantur,
aprior est, & vtilior iuris Canonici scientia & cohibito,
quæ ex ipso iurè Ciuili, & Philosophia morali manauit.
Iura autem scripta maxime conducunt, ad optimam Re-
publ. administrationem. At vero Theologi, vt Caietanus
2. 2. q. 18. art. 3. Maior in 4. dist. 24. quest. 10. Sotus lib. 4. de iust.
quest. 6. artic. 2. iuniores, vt Salon 2. 2. q. 63. art. 2. *Controuersia
secunda*, simpliciter Theologia gnarum Iurisconsulto an-
teponunt: eo quod episcopi munus, sit diuini verbi an-
nunciatione populum pascere suæ curæ commissum, &
ex Apostolo definit Concilium Trid. Sess. 3. c. 11. & Sess. 24.
c. 4. Profecto in ea Synodo Sess. 22. c. 3. cum dicitur, eligen-
dum in Episcopum, doctorem, seu Licentiatum esse debe-
re; Sic dicitur *In sacra Theologia, aut in iure Canonico*. Vbi
priori loco, sacræ Theologiæ cognitio & scientia memo-
retur: ergo is videtur esse simpliciter præponendus, si paria
sint cætera. Et cum ordinatur & creatur Episcopus, roga-
ratur, An sciat vtrumque testamentum, scilicet vetus & no-
uum. Et certe argumentum magnum sumitur, quod quid
dicant Hostiensis & Panorm. *In causis de elect. c. super spe-
cula, de Magist.*

Vndecimo queritur, An sufficiat, aliquem esse Docto-
rem, vel Licentiatum in Theologia, aut iure Canonico,
vel publico, alioqui sapientium hominum testimonio ap-
probatum, quamuis reuera tam peritus & doctus non sit,
quam censetur? Respondeo, sufficere, vt electio sit rata &
firma, honorificum Academicæ ad prædictum honoris
gradum aut publicum sapientium hominum iudicium.

Nam in aliis huiusmodi Doctor, vel Licentiatas gau-
det privilegiis, & prærogatiuis hoc colligo ex *Abbate, An-
tonio, & Siculo, in c. Clerici de iudic. ar. in foro conscientia*, siue
secundum conscientiam, debet is qui eligitur, & pro-
mouetur, si reuera indoctus & imperitus fuerit, id curæ &
saluti in litteras conferre, vt idonee suum munus & officium
præstare, & obire queat, vel saltem viros doctos ad-
fescere, vt eorum opera & ministerio suppleat, quod sibi
desit: alioquin, quilibet peccat, ea nesciens, quæ ad suum
munus & officium spectant. Nec tamen Episcopatum id-
circo dimittere iure compellitur, dummodo ipse per se,
vel per alios populum sibi concredendum pascendum &
gubernandum, diligenter curet, vt postea generatim de
beneficiis iis ostendam.

Duodecimo queritur, Quenam alia in episcopo ius
Canonicum requirat, & postulet? Respondeo, ex B. Paulo
oportere etiam, qui in episcopum eligatur, esse corpore in-
tegrum, fama candidum, religiosum, ac probum, pruden-
tem temperatum, sobrium, castum, hospitalem, mansue-
tum, non neophyrum. Deinde is qui vel excommunicati-
onis, interdicti, vel irregularitatis sententia, aut vinculo
& impedimento teneretur obstrictus, eligi nequit: vt infra
clarius patebit, cum ageitur generatim de iis, qui ad bene-
ficia ecclesiastica promouentur.

Decimotertio queritur, Quæ iuris pœna afficiantur ii,
qui indignum & ineptum eligunt scientes? Respondeo,
eos non solum eligendi tunc esse iure & potestate priuatos:
ita vt eligere Episcopum nequeant, sed etiam in pœnam
suspensionis à suis beneficiis ad triennium incurrere, hoc
est, à beneficiis triennio suspensos esse vt constat ex c. *Cum
in cunctis, & Clerici c. C. Cum Vintonensis, & c. Per inquisiti-
onem, de Elect.* Quæres, ad quem tunc deuoluatur potestas
Episcopum eligendi? Respondeo ad Rom. Pontificem de-
uolu. c. *Quamquam in sexto*.

Decimoquarto queritur, An electus, antequam sit con-
firmatus possit ea, quæ sunt iuris electionis administrare?
Respondeo, minime. c. *Qualiter, & c. Quod sicut, de Elect. &*

c. *Anaritia, de Elect. in sexto*. Sed quare iura prohibuerunt, ne
Episcopus administret antequam sit confirmatus eius ele-
ctio? Quidam aiunt ideo veruisse, quia electio fit à Cano-
nicorum collegio; at Canonici iurisdictionem conferre
nequeunt. Sed melius respondet Glossa in c. *Anaritia cita-
to, in verbo Confirmatur*, ideo prohibuisse, quia aliqui E-
piscopi confirmationem à superiori habere non poterant.
Item si contingeret, vt electio esset improbanda, &
irrita habenda, difficile Episcopi ab incepta munitis
functione remoueretur.

Deinde, idem iuris est de Episcopo à patrono nomina-
to, designato & oblato: hic enim donec canonicam insti-
tutionem obtineat, nullam habet iurisdictionem, quoniam
eam Patronus dare non potest. Quæres, an si Epi-
scopus electus à Canonicis, vel à Patrono designatus &
oblatus administret ea, quæ sunt iurisdictionis ante con-
firmationem & institutionem Canonicam, amittat ipso
facto ius electionis? Respondeo, amittere: sic enim statu-
tum est. c. *Anaritia, de elect. in sexto*.

Quæres præterea, an eo ipso quo se inferit in admini-
strationem, fiat ipse iurisdictionis, ita vt ad eundem Epi-
scopatum, vel diuersum eligi, designari & offerri non
queat? Respondeo cum *Abbate in c. Qualiter de elect. num. 8.*
inhabile esse: vnde quod pertinet ad hoc, irregularita-
tem contrahere videtur. Si ibidem queratur, An factus
ante confirmationem, se in administrationem intrudat,
& contra alium beneficium quod ipse habebat, pessimi-
lud repetere & recupeare, ius electio & reuocatio? Respon-
deo, cum *Abbate & Innocentio cap. citato* posse, quoniam
cum nulla fuerit electio, quecumque postquam electus est,
gessit, irritum est & inane. Secus vero fuisset, si electio ini-
tio facta vim & locum habuisset; tunc enim tametsi a-
utoritate superioris irrita ferret, & vana, non eo ipso ta-
men irrita iudicaretur ea quæ post electionem gessit.

Decimoquinto queritur, Intra quantum tempus
spatium Canonici debeant electionem electo Episcopo
denunciare? Respondeo in c. *Captiuos, de elect. in 6.* sic ele-
ctio definitur: *Electores intra octo dies, postquam conuocati fue-
runt, debent de electione electum Episcopum certiorare facere,
quod si neglexerint, siue distulerint, qui in culpa fuerint, ab ele-
ctionis prosecutione penitus sint exclusi; & à beneficiis quæ obti-
nent in ipsa Ecclesia, per triennium, iussu eius: ad qua si intra illud
tempus temere, vel aliquo quasito colore se ingresserint, ipse iure
sint illis beneficiis priuati.*

Decimosexto queritur, Intra quantum tempus, is qui
est à Canonicis electus, debeat consensum electioni præ-
stare? Respondeo, in c. *Quamuis, de elect. sic esse constitutum:*
*Electus intra mensem computandum à tempore electionis sibi
nunciata, debet consensum præstare, quod si distulerit, ius, si quod
ex electione quaesierat, amittat: nisi forte ea sit electi conditio, vt
electioni suæ absque superioris consensu ex prohibitione, seu qua-
uis professione sedis Apostolo consentire non possit. Quo casu idem
electus, vel electores ipsius consentiendi licentiam, ab eius superio-
re, cum ea celeritate, quam superioris ipsius præsentia, vel absen-
tia permiserit, petere sudent: & habere. Alioquin si lapsi tempo-
re pro eiusdem superioris præsentia, vel absentia, moderando, seu
iusmodi licentia eos nequaquam obtinere contingat, electores ec-
tunc ad electionem aliam procedendi, liberam habeant facultatem.*
Sic ibi. Et addit Glossa in verbo *Facultatem: Et electus,
iure, si quod sibi competeat, sit eo ipso priuatus, per Extraua-
gantem Benedicti de elect. Si religio sus, inter communes.*

Decimo septimo queritur, Quid dicendum, quando e-
lectus dissentit, aut recusat, aut sese postquam consensit,
iure suo abdicat, siue episcopatum oblatum repudiat: aut
si statim à consensu in electione præstito moriatur, quid-
nam electores tunc facere debent? Respondeo in ca-
pit. *Si electio, de elect. in 6.* sic haberi: *Si electio ex eo non sortia-
tur effectum, quia electus consentire recusat, vel post consensum
renuntiat iuri suo, aut forte diem claudit extremum, seu propter
occultum eius vitium irritatur, electores qui iam fecerunt, quod
spectabat ad ipsos, in iuris terminum eligendo, habeant de
dissentiu, renuntiatione, morte, vel irritatione predicti, ac si con-*

catio noua esse tempus integrum ad electionem aliam celebrandam, dummodo nihil fraudulenter egerint in praemissis. Sic ibi. Addeque Gloss. ibidem in verbo. Aliam. Eadem ratione idem dicendum in tertia & quarta. si secundus vel tertius discesserit, renunciat, moritur, vel occulto aliquo vitio impeditur, ne sit Episcopus, & idem in veterioribus.

Decimo octauo quaeritur, Vbi nam fieri debeat Episcopio electio? Respondeo cum Ioan. Andr. Panorm. & aliis in ca. Quod sicut de elect. in Ecclesia Cathedrali, hoc enim colligitur ex c. Cum terra, & c. Cum sicut, de elect. quamvis Hostien. in c. Cum terra, de elect. dicat, consuetudinem, si alicubi recepta fuerit, esse seruandam; quod si nulla sit, sufficit si fiat in aliquo loco idoneo & commo: quia in c. Quod sicut, citato non dicitur simpliciter in Ecclesia Cathedrali.

Quaerens, an vim habeat electio, cum sit extra Ecclesiam Cathedrali? Abbas quo diximus in loco paulo ante, secutus Glossam in c. In nomine Domini, dist. 23. censet, electionem non valere, si fiat absque legitima & debita causa extra ambitum ecclesiae Cathedralis, valere rament factam in quolibet loco commo intra ecclesiam Cathedrali, siue facta fuerit in Choro, siue in Capitulo. Conuenit inter omnes in c. Cum terra, & in c. Quod sicut, de elect. postea, si iusta & debita causa subit, locum electionis mutari: postea, cum honesta & legitima adest causa, Episcopum eligi extra ecclesiam Cathedrali, in loco, in quem Canonici conuenire commode queunt, ex c. Quanto, dist. 13. & c. In nomine Domini, dist. 23.

Decimo nono quaeritur, An viuente Episcopo, & mortuo vicino, possit Episcopus alius eligi. Aut de eligendo possint Canonici tractare? Respondeo, minime, nam in c. Nullus Pontifex habetur. Nullus Pontifex Romano viuente, aut Episcopo conuati sua praesumat loqui, aut partem sibi facere, nisi tertio die de depositione eius adunato Clero, & filii ecclesiae, & tunc electio fiat, c. Bonae, de elect. reciditur auctoritate Summi Pont. quaedam electio, eo quod Episcopo nondum sepulture mandato Canonici de eligendo successore tractauerunt.

Duodecimo quaeritur, Quomodo sit Episcopus eligendus? hoc est. Quamnam formula in electione seruanda & tenenda sit. Respondeo, formulam, quae praescribitur in ca. Quis propter, de elect. tenendam & seruandam esse: de qua postea, cum generatim de electione tractabitur.

C A P. XXIX.

De confirmatione qua Episcopus electus confirmatur.
& de potestate, quam post electionem nanciscitur.

Primo quaeritur, Cuius sit confirmare Episcopos electos a Collegio clericorum, aut instituire Episcopos nominatos, designatos, oblatos a Patrono? Respondeo, veterem morem fuisse, vt Episcopus a Clero & populo eligeretur, & nominaretur a populo. Qui denique Episcopus, Archiepiscopi, siue Metropolitanus, aut Primatis siue Patriarchae auctoritate confirmaretur. c. Plebs, c. Nosse, c. Episcopus, c. Literas, dist. 63. Deinde Episcopi a Collegio Canonico rum eligebantur, & auctoritate Metropolitanus confirmabantur. cap. Quoniam, dist. 10. & c. Nosti, c. Transmissam, de elect. c. Cum ex illo, de Translat.

At postea Romani Pontifices sibi Episcopatum conferendorum, vel confirmandorum quorumuis ius reseruauerunt. Vnde quamuis alicubi, veterem more & vsu retento, Canonico Collegio Episcopos eligunt, Romanus tamen Pontifex electos confirmat. Similiter etiam vbi cumque Reges & Principes nominant Episcopos, designant, & offerunt, Rom. Pontifex eos instituit, ac ita electionem Episcopi a Collegio factam, sequitur confirmatio; quae sit Rom. Pontificis auctoritate: nominationem vero & designationem, & vt iura vocant praesentationem factam a Patrono, sequitur institutio, eiusdem Rom. Pon-

tificis auctoritate facta, Ad Rom. itaque Pontificem, quatenus est a Christo Domino toti ecclesiae praefectus vt pastor, & ipsiusmet Christi Vicarius, iure pertinet Episcopos creare, vel nominando & eligendo, vel instituyendo, vel confirmando, vel simpliciter ecclesiae praeficendo, & totam eorum curam & administrationem conferendo. Et nihilominus potest aliis concedere, vt Episcopos eligant, vel nominent & designent, immo etiam vt nominatos & designatos a Patrono instituant; electos a Collegio Canonico confirmet, & absolute ac simpliciter creent, vt postea declarabo.

Secundo quaeritur, penes quem sit nunc ius & potestas conferendi Episcopatus? Sciendum est, in iure Canonico collationem Episcopatus dici, cum libere & simpliciter superioris auctoritate confertur absque ulla electione facta a Collegio Canonico, aut nominatione & designatione facta a Patrono. Nam quamuis Rom. Pontifex dat electo aut nominato Episcopatum; potius tamen dicitur electum a Collegio confirmare, & nominatum a Patrono instituire, quia facta a Collegio electione aut nominatione & designatione a Patrono, necesse est secundum canones & iura vt electum confirmet, & nominatum & oblatum instituat, si alioqui dignum & idoneum esse comperit. At vero cum sine electione aut nominatione Episcopatum tribuit, libere & simpliciter dicitur conferre. Est autem penes Romanum Pontificem tale ius & potestas conferendi. Olim quidem, vt superius insinuat, cap. 28. & 3. nonnulli Imperatores, Reges, & Principes per vim & nimiam potentiam sibi vsurparunt, vt ipsi Episcopos non solum eligerent, designarent, nominarent, praesentarent, sed etiam ecclesiae praeficerent: quamvis Gratianus in cap. Adrianus, dist. 63. & in c. In Synodo, ibid. Sigebertum Monachum secutus, falso putauerit id iuris, habuisse Imperatores ex privilegio Romanorum Pontificum. Deinde, est illis eiusmodi facultas concessa, partim quia, qui postea successerunt Imperatores, libere id potestatis & iuris vsurpati deposuerunt, vt fecit Henricus V. Henrici V. filius teste Sigonio lib. 7. de Regno Italiae, partim quia Romani Pontifices omnino eam potestatem contra Canones & iura vsurpatam ab Imperatoribus, summa ope, & studio abrogandam curauerunt, nimirum Leo IX Alex II. Greg. VII. Paschalis II. teste eodem Sigonio ibidem: ac ita nunc nullus alius, praeter Romanum Pontificem, Episcopos creat, Episcopatusve confert: quamuis alicubi vel Collegia Canonico eligant, vel Patroni nominent, designent, & offerant instituentes, quod & suo in loco dicam.

Tercio quaeritur, An possit Episcopus ita creati Romani Pontificis auctoritate, vt nulli certae ecclesiae adscriptus sit, siue vt nulla sit ei certa ecclesiae in tus, & titulu assignata? Olim ecclesiae decretis cautum erat, ne Presbyter, imo nec Diaconus, nec Subdiaconus, nec alius Clericus inferior, sine certae ecclesiae titulo ordinaretur. Vnde dist. 70. c. Sanctorum dicitur: Sanctorum Canonum statutus consona sanctione decernimus, vt sine titulo facta ordinatio, irrita habeatur. Et cap. Neminem eadem dist. ex Concilio Chalcedonen. habetur: Neminem absolute ordinari iubemus Presbyterum, neq. Diaconum, neque quemlibet in Ecclesiastica ordinatione constitutum, nisi manifeste in Ecclesia sua ciuitatis, aut in Martyrio, aut in Monasterio, hic qui ordinatur, mereatur ordinationis publicae vocabulum. Iure item communi creati nequit Episcopus, si ecclesia careat clero, & populo. Clem. vt pleriq. de elect. secus vero, si careat alterutro solum. Glossa ibidem. Deinde vero vsu est introductum, vt non solum clerici, sed etiam presbyteri, nulli certae ecclesiae addicti creentur.

Quaestio igitur est, An etiam fieri, Papae auctoritate possit, vt Episcopus sine ulla certae ecclesiae titulo instituat. Haec enim id nunquam factum legimus, siquidem ii etiam Episcopi vulgo Titulares dicti, constitui non solent, sine certis ecclesiarum titulis, earum nimirum quibus olim Episcopi praesuerunt, & nunc a Saracenis, & Turcis, in quorum potestatem deuenerunt, tenentur. Quorundam est sententia id fieri iure non posse: quibus

sub.

subscribere videntur, Baldus in *Auth. Licentiam, C. de Episcop. & Cler. Barbatus tract. de praesentia Cardinalium par. 1. q. 3. Gomes in Regul. Cancell. de Annuali possis. q. 47. vers. Accedit etiam ad hoc. Episcopos nullam Ecclesiam tenentes, & Comites Patinos non dici proprie Episcopos, vel Comites, sed tantum improprie: sicut inquit, Canonici Cardinales Raenannenses, & Mediolanenses, olim dicebantur Cardinales, & tamen proprie Cardinales non erant, sed improprie, ut dicunt Gloss. in *c. pudor. 32. q. 2. Abbas in cap. bona. 1. de postulatione prelator. Et ratio id probare videtur: quoniam eo ipso, quo quis est Pastor, & episcopus, certae alicuius Ecclesiae est sponfus, & alicuius commisi gregis pastor: nec fieri potest, ut matrimonium, & sponsalia contrahantur nisi inter coniuges, & sponfos. At ut constat ex *c. Inter corporalia, de translat. Inter ecclesiam, & episcopum coniugium spirituale contrahitur. Adde quod in Episcopo est iurisdictionis potestas, & ordinis: at iurisdictione esse non potest, nisi in aliquos nostrae potestati subiectos.***

Contra alii, cum Hosti. & Abbate in *c. inter corporalia, de translat. sententiis id fieri posse quamvis factum non sit, ea ratione permoti; sicut Episc. simpliciter Ecclesiam, cuius est pastor, Romani Pontificis auctoritate dimittens, vere & proprie episcopus est, & tamen sine certa ecclesia manet, *c. inter corporalia, de translat. sic etiam potest initio Episcopus sine certa ecclesia titulo creari, & consecrari. Deinde in Episcopo sunt duae potestates, una ordinis, altera iurisdictionis, nec aliquid impedit, quo minus una se iungatur altera: nam Episcopus qui est electus, & confirmatus, non tamen consecratus, habet potestatem iurisdictionis, non ordinis: quid igitur impedit quo minus ordinetur, & consecratur Episcopus accepta tantum ordinis potestate, non iurisdictionis? sicut is qui ecclesiae suae iure cedit, manet cum sola potestate Ordinis, non iurisdictionis, & sicut in Presbytero potest esse sine iurisdictione ordinis potestas. In *cap. Inter corporalia, de translatione dicitur aperte. [Cum quis episcopali praeditus dignitate, nullius tamen ecclesiae possit esse episcopus: quoniam modum de illo constat, qui oneri Pontificali renunciat, non honori.]***

Quo loco Hostiensis, & Abbas plane docent, posse absolute simpliciter aliquem episcopum consecrari, qui nulli certae ecclesiae obligetur. Episcopus igitur ordinari, & consecrari poterit absolute, hoc est, si tantum episcopalem consideremus auctoritatem, ita ut solam accipiat ordinis potestatem absque iurisdictione: & hic consensu alterius episcopi possit, in illius diocesi obire, & exequi ea quae sunt ordinis, possit Christum conficere, pueros confirmare, clericos ordinare, templa, altaria, vasa, consecrare. Potestas vero iurisdictionis non datur alicui, nisi in certum populum, cui possit ius dicere. Item ex *c. Quoniam, de Offic. Iud. ordinis. constat, iure aliquando episcopum posse sibi Vicarium adiungere, qui habeat etiam pontificiam Ordinis potestatem. Vbi Abbas annotavit in hunc modum; ex quo fit, ut quis absque episcopatu creetur episcopus: quoniam eiusmodi Vicarius consecratus, Episc. erit, sine episcopatu. Sciendum est civitatem, quae suum episcopum interfecit, inter alias poenas hanc etiam mereri, ut sede episcopali careat. Ita *c. nos 25. q. 2. & c. Felix. §. civitas, de penis in 6. ideo eum habere, non quando is episcopus consecratus erat, restantur Bal. in l. si nondum. C. de furtis, in l. 2. C. de inoffic. testam. Couat. lib. 2. variarum resolutionum. c. 8. n. 9. ad finem.**

Quarto quaeritur, Quid sit id, quod communiter Canonici iuris interpretes tradunt, Romanum Pontificem solo verbo dicendo, sis sacerdos, vel sis episcopus, episcopum, siue Praelatum, aut sacerdotem eum facere, siue creare. Felin. in *cap. 1. de conscri. num. 23. ver. fallit quarto, ex Angelo. l. 2. C. de crim. Sacril. §. l. 1. C. de sent. passis. Rebuff. in praxi benesic. par. 1. tit. de clericis a quibus creantur. n. 9. Iacobus. de Concil. lib. 4. q. 4. ver. hoc tamen intelligorem. Respondeo eos, obscure tem tractasse, sed secundum veritatem nihil aliud docere possunt, nisi hoc, videlicet, aliquem posse solo Romani Pontificis verbo Sacerdotem vel episcopum confi-*

tui, quod attinet ad potestatem iurisdictionis, non ordinis, ita ut potestatem ordinis non recipiat, sed tantum iurisdictionem forensam: nam ordinis potestas nequit sine ordinatione, & consecratione confecti, quamvis Innoc. *c. Presbyter, de sacram. non iteran. dicat. Credimus quod nisi essent forma postea inuenta, sufficeret ordinari dicere, si Sacerdos, vel alia equipollentia verba, quod licet Host. Ioan. And. Abbas, & alii approbent, mihi non placet: est enim facultas Eucharistiam consecrandi pro viis & mortuis offerendi, & alia Sacramenta ministrandi divina, non ab Ecclesia; sed a Christo instituta, quae potestas characterem impressum in anima requirit & postulat. Solum igitur dicere possunt isti auctores, potestatem iurisdictionis solo verbo a Romano Pontifice posse concedi; & hoc verum est: nam si prudens ac volens Pontifex eam concesserit, data censetur: nam hoc ipso quo Titium certae ecclesiae Episcopum sciens ac volens nominat, compellatur, potest illi conferre potestatem iurisdictionis, quae Titium possit illius ecclesiae Beneficia in clericis conferre, excommunicare, constitutiones condere, ieiunia indicere, dies festos instituire, & id genus alia. Similiter si velit, potest alique Subdiaconum, vel Diaconum Parochum in certa ecclesia solo verbo, instituire, quia potestate Ordinis praeditus non erit; habebit tamen potestatem iurisdictionis, quae illius ecclesiae curam suscipiant, ita ut in ea ceteros clericos, vel populum gubernare queat, & ea quae sunt iurisdictionis, & ordinis potestatem non postulant, praestare & exequi, quamvis nunc iure Canonico, Episcopus, vel quisvis alius ecclesiae Praelatus, iurisdictionem non acquirat sine Pontificis literis, quibus ecclesiae sibi collatae possessionem apprehendat, ut dicam inferius, *hoc cap. q. 9.**

Quinto quaeritur, Quid iuris & potestatis habeat Episcopus, postquam est Canonica institutione confirmatus, nondum tamen consecratus? Respondeo, iure communi habere ea quae sunt iurisdictionis, non quae Ordinis. Vnde potest excommunicare, suspendere, interdicere, visitare, corrigere, punire, Synodum convocare, Beneficia conferre, ecclesias minores coniungere & annexere, diuidere: voti, & iurifurandi vincula solvere, constitutiones ponere, causas audire, & cognoscere, quorundam peccatorum abolutiones sibi referuare. Nam ex *c. Transmissum, & c. Nostri, & c. Qualiter, & Nihil est, de elect. Et c. inter corporalia, de Translat. aperte colligitur, Episcopum Canonice confirmatum, potestatem iurisdictionis non Ordinis nancisci, quod, ut ait Panormitanus in *c. Inter corporalia, de Translat. locum habet in episcopo electo, & confirmato: quamvis Sacerdos nondum sit, nihil enim impedit, quo minus in eo qui Presbyter non est, sit Episcopalis iurisdictionis potestas.**

Sexto quaeritur, an idem iuris & potestatis habeat Episcopus, qui est a Romano Pontifice per collationem, quam dicunt, ad dignitatem Episcopalem promotus? Respondeo eum Abbate loco citato *Et c. Inter corporalia, de Translat. collationem qua Romanus Pontifex Episcopum creat, siue electione a Collegio Canonico, aut designatione siue presentatione facta a Patrono, habere vim electionis, nominationis, designationis, presentationis, institutionis, & confirmationis, ac proinde idem iuris quod habet Episcopus post electionem confirmatus, aut post nominationem, & designationem Canonice institutus, habet etiam is, qui per collationem a Romano Pontifice ad dignitatem Pontificiam promovetur.*

Septimo quaeritur, An episcopus electus & confirmatus, nondum tamen consecratus possit Episcopo consecrato delegare, & committere ea quae sunt ordinis? nam certum est ante consecrationem, Episcopum electum & confirmatum, ea quae sunt ordinis, per se obire, & exequi non posse, quare quaestio est, an possit ea per alium Episcopum consecratum? Respondeo cum Abbate, in *c. suffraganeus, de elect. num. 6. & in cap. cum ex illo, de translat. Episcopo, num. 10. possit ea committere: vnde quamvis non possit Clericos suos ad sacros ordines promovere, potest tamen*

alteri episcopo committere, ut eis sacros ordines conferat. Similiter tamen Archiepiscopus nondum consecratus suum suffraganeum episcopum consecrare non potest: potest tamen alius episcopus facultatem concedere, ut eum consecraret, ut colligitur ex *suffraganeis, de electi* Pari ratione nequit Christus consecrare, & pueros baptismate ablutos consecrare, templa, vasa, & altaria consecrare: & tamen potest episcopo consecrato facultatem dare, ut hæc in sua diocesi faciat, nam ipse non dat aliis episcopis, cum hæc committit, potestatem ordinis, quam reuera non habet, sed solum tribuit facultatem, ut alii episcopi in iis, qui sunt: ipsius potestati subiecti, ea quæ sunt ordinis, exequantur, ac idcirco solum aliis episcopis clericos, vel laicos, vel ecclesias suas subiciat.

Obiicitur id, quod ex regulis iuris habetur in *cap. pro suo, de regul. iuris in 6. Quod nostrum nomine non licet, nec alieno locutur, & Quia per alium facit, per seipsum facere videtur*, in *cap. qui per alium de regul. iuris in 6. Et c. mulieres, de sent. excomm. m. n.* Respondeo, hæc in presenti locum non habere: quia cum episcopus electus, & confirmatus, qui nondum est consecratus, committit episcopo consecrato, ut suæ ditionis hominibus ordines conferat, nequaquam illi dat potestatem ordinis, ac proinde alius episcopus ad ordines non promouet clericos potestate ordinis accepta ab episcopo, qui consecratus non est, sed ea quam ipse per suam consecrationem adeptus est. Solum igitur habet liberam facultatem consecrandi clericos alienos, quos antea facultate non poterat. Nam pari ratione Collegium Canonico- rum suo viduatum Antistite, potest alteri episcopo committere, ut clericos consecret, *cap. cum nullus, de temporibus ordinum in 6.* & tamen certi iuris est non posse Collegium clericos ordinare, solum enim gerit vicem episcopi in quibusdam, quæ sunt iurisdictionis. Glossa & Doctores in *c. cum olim, de maiori. Et obed. Et in cap. eodem tit. in 6.* Potest idem Collegium sede episcopali vacua alieno episcopo facultatem dare, quæ in diocesi, munera quædam Pontificia obcat; *cap. pontifices. 8. q. 1.*

Octavo queritur, An episcopus confirmatus, ante consecrationem, & sacerdotium possit concedere peccatorum condonationes, quas indulgentias vocamus? Respondeo cum *S. Thoma in quarto, dist. 20. quæstion. 3. artic. 3. Et quæst. 4. artic. 2. quem etiam Panormitanus in cap. suffraganeis, num. 3. de electione, Et Calderinus in c. accedentibus, de excess. prelat. sequuntur*, posse, quoniam hæc potestas non est ordinis, sed iurisdictionis: nam per huiusmodi condonationes peccatorum non confertur sacramentum, sed ex ecclesie thesauro, qui Christi Domini, & sanctorum meritis constat, bona impartuntur nobis, quibus pœnæ peccatorum remittuntur.

Nono queritur, An episcopus confirmatus possit iure communi plene obire, & exequi ea quæ sunt iurisdictionis, antequam sit possessionem adeptus? Hanc quæstionem tractauit Panormitanus, in *capit. Transmissam, de electionibus, num. 3.* vbi refert duas sententias: Innocent. enim, Hostien. & Ioan. And. quos ipse Abbas citat, affirmant, eo quod in *c. Nostri, Et c. Qualiter, c. Nihil est, Et c. Transmissam, de electio. iura post electionem, & confirmationem, nihil aliud in episcopo requirunt ad plenam administrandi potestatem, ergo non est necesse ut episcopus possessionem nactus sit, nisi alicubi fuerit consuetudine receptum, ne episcopus admittat, quæ sunt iurisdictionis, donec fuerit possessionem assecutus.*

Cæterum Archidiaconus, Dynus, & Petrus Ancharanus, quos etiam ibidem refert Abbas, negant posse episcopum exequi, quæ sunt iurisdictionis, nisi possessionem consecutum. Quicquid dicat Abbas loco citato, illud prius probabilius videtur. Nam iure communi antiquo, de quo Innocentius, Hostien. & Ioannes Andreas loquuntur, non requirebatur possessio: satis enim erat electio & confirmatio, ut illi tradiderunt, nisi vbi aliud vsu receptum erat: at vero iure nouo quod habetur in *Extravaganti Insuper, de elect. inter Extravagantes communes*, opus est, ut

episcopus si velit ea quæ sunt iurisdictionis exercere, obtineat literas Apostolicas, sine quibus nec admitti, & recipi tanquam episcopus, nec possessionem ecclesie sibi collatæ consequi potest. Nam in ea constitutione sic habetur: *Præsenti perpetuo valitura constitutione sancimus, ut qui apud Apostolicam Sedem promouentur, aut confirmationis, consecrationis, vel benedictionis munus recipiunt, ad commissas eis ecclesias, absque Apostolica Sedis literis, huiusmodi eorum promotionem, consecrationem, seu benedictionem continentibus accedere, vel bonorum ecclesiasticorum administrationem accipere non presumant, nullique eos absque dictarum literarum ostensione recipiant, aut eis pareant, vel intendant.* Hæc in ea constitutione: quæ pœnam deinde constituit in episcopos quidem, ut sit & irritum & inane quicquid fecerint, nec aliquid sibi ex proventibus acquirant: in Canonicos vero & Clericos qui ipsos sine huiusmodi literis admiserint, vel ipsis paruerint, ut tamdiu sint à beneficiorum suorum perceptione suspensi, donec Apostolicæ Sedis gratiam metuerint obtinere. Panormitanus in *c. Qualiter, de elect.* meminit huius Extravagantis, dicens: Nullum episcopum, antequam habeat literas Apostolicas, iure posse administrare, aut recipi ab ecclesia tanquam Præsulem; alioqui recipientes, aut receptus, incurrit in pœnas prædictæ Extravagantis.

Decimo queritur, An electus episcopus debeat petere confirmationem, & intra quantum tempus? Respondeo ex *cap. Quam sit, de elect. in sexto*, sic haberi: *Ceterum quibus electus intra tres menses post consensum electionis de se celebrata præstitum, confirmationem electionis ipsius petere non omittat.*

Vndecimo queritur, An si intra tres menses electus episcopus confirmationem non petat, ius, si quod ex electione acquirerat, amittat? Respondeo, in eodem capite statutum esse, ut electus, intra tres menses à consensu, quem electioni præstitit, confirmationem petat, si nullum iustum impedimentum obstat, puta infirmitas, viarum discrimen, aut superioris dissensus, aut longa loci distantia: ut Glossa docet *Ibidem*. Sufficit autem, si petat, quamuis non obtineat, ad pœnam vitandam, si quidem per ipsum non stet quo minus confirmetur. Item si electores petunt, aut si petat electus per procuratorem. Glossa in *capit. Quam sit, de elect. in sexto*. Immo etiam amicus si ne mandato si petat, sufficit, dummodo eius nomine petat, & electus ratum habeat. Glossa *ibidem*: modo intra legitimum tempus ratam & acceptam habeat, scilicet intra tres menses; alioqui si trimestre spatium effluerit, electio penitus est inanis, etiam si postea consentum præstet electus: ut notauit Glossa. Quares quid dicendum, si quando electus transacto trium mensum intervallo, confirmationem petat, & impetret? Respondeo, eam nihilominus esse irritam & inuilem, quia quod ab initio irritum fuit, temporis elapsu non conualescit. Sed cum interdum eueniat, ut aliquorum locorum vicinitas breuius tempus expositat, aliquorum distantia longius: incerto in *c. Cupientes, de elect. in sexto*, constitutum est, ut electus, cuius confirmatio ad Romanum Pontificem spectat, infra mensem à die, quo electioni consentum præstitit, ad Sedem Apostolicam iter arripiat, & quo citius commode poterit, cum omnibus iuribus, ut ibi dicitur, coram Romano Pontifice sistere conetur confirmationem petiturus.

Duodecimo queritur, A quonam Episcopus petere confirmationem debeat? Respondeo, à superiore cui subicitur: nam iure communi antiquo, episcopus electus, & Romani Pontificis auctoritate non exemptus, confirmationem ab Archiepiscopo, siue Metropolitanano petebat, *cap. quoniam, dist. 100. Et cap. cum dilectus, de elect.* Exemptus vero ab Archiepiscopi potestate confirmationem petebat à Romano Pontifice, cui erat proxime subiectus. Nunc autem per Hispaniam, Galliam, Siciliam, Italiam, Sardiniam, & Poloniam, quia Episcopi non à Canonicorum Collegiis eliguntur, sed à Regibus nominantur, designantur, & offeruntur, non confirmationem, sed institutionem à Romano Pontifice petunt. Si qui Episcopi in Germania

a Collegiis Canonicoꝝ eliguntur, Romani Pontificis auctoritate confirmantur.

Decimotertio queritur, An Romani Pontificis concessu, in eadem Ciuitate duo Episcopi auctoritate, & potestate pares institui possint? Respondet Panoritanus in c. *Quoniam, de officio ordinarii, num. 4.* Glossam secutus in cap. *Non ausim, 7. q. 1.* id iusta de causa fieri posse, quod illi colligunt ex eo, quod Valerius Hipponensis Antistes, vt constat ex *S. Augustini, epist. 110.* sibi S. Augustinum Episcopum aequi pares eiusdem Ciuitatis esse non possunt: quamuis vnus possit esse alterius Vicarius, vel Adiutor, multis de causis, vt ait *Abb. in cap. 1. de parochiis.* At quia Romani Pontificis potestas est iuris Canonici auctoritate superior: potest in eadem Ciuitate duos Episcopos constituere, nec enim hoc cum iure aliquo diuino, vel naturali pugnat: possunt enim duo in eadem Ciuitate habere iurisdictionem a que communem: sicut etiam Titius & Caius eiusdem rei vel serui possunt habere a que commune dominium. Obiicies ex c. *inter corporalia, de translat. Episcop.* Inter Praesulem, & ecclesiam contrahitur coniugium: at vnus sponse duo sponsi & viri esse non possunt. Respondet, in hac parte non esse idem iuris de coniugio corporali, quod de spirituali: quia iure diuino & naturali vxor non est, nisi vnus viri & sponsi: at ius diuinum vel naturale non praecipit, vt vna Ciuitas, vel Ecclesia vni tantum sit Antistiti subiecta.

Deinde obiicies, totius Ecclesiae Catholicae nequit esse nisi vnus summus Pastor: ergo similiter vnus tantum Ciuitatis vnus Episcopus: alioqui eam erunt eiusdem Ciuitatis duo capita, quod est monstrum. Respondet, esse iuris diuini, vt Ecclesiae Catholicae vnica non praesit, nisi vnus summus Christi Vicarius Petri successor: ac proinde humana potestate, vt loco citato docet Glossa fieri non potest, vt ecclesiae Catholicae sint duo summi Pastores: Christus enim vnus esse voluit, non duos, eum dixit: *Et super hanc petram aedificabo ecclesiam meam: & alicubi: Fiat vnus ouile, & vnus Pastor.* Item natura in corporibus vnus tantum caput constituit atque praefecit: & ideo naturaliter eiusdem corporis duo capita esse non possunt: at vero nec ius diuinum, nec naturale prohibent duos esse eiusdem ciuitatis Antistes, Romani Pontificis potestati subiectos. Sicut etiam quia ius diuinum, vel naturale non verat duo, esse in ecclesia Catholicos Imperatores, qui sint ipsius in solidum defensores, custodes, & patroni Romani Pontificis auctoritate fieri potest, vt duo in ecclesia Imperatores, potestate pares creentur, vnus qui toti Orienti, alter, qui Occidenti praesit: vt *Glossa, Archidia. omnes, & Panoritanus* locis supra citatis tradiderunt.

C A P. XXX.

De Episcoporum consecratione: & quid iuris, & potestatis habeat Episcopus consecratus.

PRIMO queritur, An episcopus electus, & confirmatus, intra certi temporis spatium consecrari debeat? Respondet, debere, nimirum intra tres menses a die electionis, vt colligitur ex Concilio Chalcedonensi cap. *Quoniam quidam, dist. 75.* & ex Pelagio Papa c. *Quoniam quoniam, dist. 110.* & ex Pelagio c. de *Syracusana, dist. 28.* nisi legitimum subest impedimentum. Alioqui si non ad quos ea res pertinet, negligentes fuerint, poenis ecclesiasticis puniuntur. Vnde in Concilio Tridentino sess. 23. c. 2. de reformat. decretum est sic: [Ecclesiis Cathedralibus, seu superioribus quocumque nomine, ac titulo praefecti etiam si sanctae Romanae Ecclesiae Cardinales sint, si munus consecrationis intra tres menses non susceperint, ad fructuum percipiendorum restitutionem tenentur: si intra rotidem menses postea id facere neglexerint, ecclesiis ipso iure sint priuati.]

Secundo queritur, Ordinationi, vel Consecrationi Episcopi, quor Episcopi interesse iure debeant? Respondet

in hunc modum: Olim intererat Metropolitanus, & Comprovinciales etiam Episcopi, aut saltem per literas eorum petebatur assensus, cap. *Episcopi ex Concilio Niceno, & c. Ordinationes ex Anacleto, c. Comprovinciales ex Anacleto, dist. 64.* Ab Apostolis, & iure communi constitutum est, vt Episcopus a tribus Episcopis consecraretur cap. *Porro dist. 66. ex Anacleto.* Nam B. Iacobus Apostolus, cognomento Iustus, a Petro, Ioanne, & al. et a Iacobo Apostolis ordinatus est: qua in re suis successoribus formulam dederunt, vt non nisi a tribus Episcopis, Episcopus ordinetur. Idem etiam in c. *Nec Episcopi, de Tempore Ord.*

Obiicies, singulos Apostolorum per ciuitates Episcopos consecrasset: Paulus enim multis locis Episcopos creauit. Respondet, non esse iuris diuini vi Episcopus a tribus saceretur Episcopus, sed Apostolica tantum constitutionis, & iuris, ac proinde ante hoc ius quique Apostolorum poterat per se Antistes, & Episcopos creare, & consecrare. Quaes; Quando in prouincia, in qua fuerint plures Episcopi, vnus tantum superesse contigerit, cum locus consecrare Episcopum non possit, & nullos quos conuocet, habeat comprovinciales Antistes, quid factu opus sit? De hoc in Sardienli Concilio, vt refertur in cap. *Si forte, dist. 63.* statutum legitur, vt superstes Episcopus conuocet vicinam prouinciam Praesules & cum eis comprovinciales sibi Episcopos ordinet; qui si venire recusauerint, Primatis, vel patriarchae, vel Romani Pontificis, auctoritate venire cogantur: Et impensis, ac sumptibus ecclesiae suo pastore vacuae congregentur; quod si tenues redditus habeant, tunc quique suis sumptibus venire debet.

Tertio queritur, quo pacto fieri Episcopi consecrationem Canones, & Iura decernant? Respondet sic fieri: congregatus Episcopis die Dominica, & hora tertia res diuina sit, & serutinium cum precibus celebratur, c. *Ordinatioque Episcoporum, dist. 75.* Scrutinium in eo capite vocatur examen, quo examinari debetis, qui ordinatur Episcopus, secundum ea quae habentur in c. *Qui Episcopus, dist. 23.* Duo Episcopi supra caput eius qui consecratur, Euangelii codicem tenent, cap. *Episcopus, dist. 23.* c. *Ordinationes Episcoporum, dist. 75.* Manus imponunt, & vnus super eodem benedictionis munus infundit, cap. *Episcopus, dist. 23.* Ceteri qui ad sunt, caput eius suis manibus tangunt, & illud vna cum manibus sacro chrismate inungunt c. *1. de sacra unct.* Quibus peractis, Episcopus consecratus, ecclesiae Romanae, & eius Pontificibus fidelem se esse futurum iureiurando promittit, iuxta formulam contentam in c. *Ego, de iureiuram. c. significasti, de elect.* Quaes, an quilibet trium Episcoporum manus imponentium, & Euangelii Codicem teneantium, consecret? Sunt qui dicant, nullum per se solum consecrare, sed omnes tres simul, sicut cum tres trabem portant, trahuntque, nullus eorum per se solus id facit, sed omnes simul & coniunctim. Sic Glossa & Hugo in cap. *Episcopus, dist. 23.* Sed verius est, ait Syluester in verbo *Consecratio* num. 1. quod Hostiensis & Gostredus docuerunt, vnus totam consecrationem efficere, alios vero adiutores esse.

Deinde queres, An ad substantiam consecrationis pertineat, vt Episcopi teneant Euangelii codicem super caput Episcopi qui consecratur? Respondet ex communi sententia, hoc minime ad consecrationis substantiam pertinere, sed iuris esse Canonici praecipuum. Glo. in c. *Episcopus, dist. 23.* quia vnus Syluester in verbo, *Consecratio* num. 1. oppositum docere videtur.

Postremo queres, An ad consecrationis Episcopi substantiam spectet, vt fiat die Dominica, hora tertia, & re diuina facta? Respondet, minime, sed horum singula iuris Canonici lex & praecipuum, non ipsius consecrationis substantia, requirit & postulat, vt notatur in cap. *Ordinationes Episcoporum, dist. 75.* c. *Quod sicut, s. super eo de elect.*

Querat item quispiam, An ad rationem consecrationis Episcopi pertineat, vt fiat a tribus Episcopis? Teste Syluestro, consec. 1. num. 1. Paludanus in libro de potestate Papae sentit, ternarium Episcoporum numerum ad substantiam consecrationis non pertinere: vnde eodem auctore, S. Grego-

nus legitur concessisse, vt in Angha ad Christi Domini fidem conuicta, episcopus possit ab vno episcopo consecrari. At Glossa in c. Nec episcopi, de temporib. ordina. sentit, nihil agi, si episcopus a paucioribus episcopis, quam a tribus consecratur. Quod probat, quia haec est formula, inquit, ab Apostolis tradita cap. Porro, dist. 76. Et sine forma res non subsistit. Haec Glossa sententia a ceteris iuris Canonici Doctores communiter est eo capite approbata, & recepta. Vnde Hugo in eo c. ait: Si tantum in mundo duo superessent Episcopi, tertius consecrari non posset episcopus, donec Papa alium iussisset, vel eo mortuo generalis ecclesia mutaret formam ab Apostolis constitutam, & iussisset, vt episcopus consecraret episcopum.

Sed quicquid illi dicant, auctoritate Summi Pontificis, siue Generalis Concilii seu ecclesiae concedi potest, & institui, vt vnus episcopus iustus de causis episcopum consecraret, eo quod non Christus Dominus, sed a postoli constituerunt, vt episcopus a tribus episcopis consecratur. At Apostolorum decretum, quando iuris diuini non est, potest ecclesia mutare, cum iusta subest causa: vt in multis quae de decretis Apostolorum id ecclesiam fecisse constat. Nec item in c. Porro, dist. 66 habetur consecrationem a paucioribus, quam a tribus episcopis factam, irritam esse, & inane.

Sed quid dicendum, quando vnus episcopus sua auctoritate priuata alterum Episcopum consecraret, rata ne ac firma ea consecratio esset, quamuis peccaret episcopus consecrans, quod perinde est, ac si quaeretur, An is, qui consecratur, episcopalis ordinis potestatem susciperet, licet ab ipso esset & functione remotus, & iurisdictioni potestatem priuatus? Iuxta praedictam Glossam, & alios in cap. Nec episcopi, de temporib. ordina. ille ordinis potestatem non accipiet, quia consecratus non esset, nulla enim, secundum eorum, quos supra memorauimus, sententiam, est consecratio, nisi a tribus episcopis facta, iuxta Apostolicum decretum. Ceterum Paludanus dicit, illum esse consecratum episcopum, & ordinis potestatem recepisse, qui putatur ad substantiam consecrationis non pertinere, vt sit a tribus episcopis, vel a duobus, sed ab episcopo consecratus. Item si episcopus confirmet, vel ordinet Clericum, confirmatio, & ordinatio valet, quamuis ipse confirmando, vel ordinando peccet. Ergo si episcopum ordinet, valet ordinatio: quia haec omnia facit episcopus, potestatem ordinis, quae ab eo nunquam deletur, nec deleri potest, cum sit per consecrationem accepta.

Quarto quaeri potest in hac materia, An Summi Pontificis, siue ecclesiae potestatem fieri queat, vt Presbyteri episcopum consecraret: quod est quaerere, An Romani Pontificis mandato, consensu siue auctoritate, si Presbyteri episcopum consecraret, valeat consecratio, & consecratus ordinis episcopalis potestatem recipiat? Hanc quaestionem breuiter attigerunt Durand. in 4. dist. 7. quaest. 2. nu. 7. & 10. Paludanus in eodem libro & dist. 9. art. 3. post conclus. 2. in responsione ad 1. Capreol. eodem lib. & dist. 9. art. 3. in responsione ad primum.

In primis Glossa in cap. Manus, de consec. dist. 5. c. cap. peruenit, dist. 95. regulam generalem posuit, delegata a summo Pontifice potestatem posse quemlibet id Sacramentum conferre, quod ipse suscepit. Vnde colligit, ordinatum Clericum mandato Romani Pontificis posse ordinem ministerium quem ipse habet: & laicum confirmatum posse ex commissione Papae confirmationis Sacramentum conferre. Ac proinde secundum Glossam, potest Romanus Pontifex delegare Diacono, vt Diaconum ordinet, Presbytero vt Presbyterum consecret, & clerico minori, vt det ordinem quem ipse suscepit: quam sententiam Innocentius & alii videntur approbare in cap. Quando, de consec. Sed S. Thomas in quarto, dist. 25. q. 1. art. 1. ad tertium aliter sentit, in hunc modum scribens: Papa, qui habet plenitudinem potestatis, committere potest non episcopo pertinentiam ad episcopalem dignitatem, modo illa non habeat immediatam relationem ad corpus Christi verum: ideoq. ex eius commissione Sacerdos simplex potest conferre ordines minores, & confirmare, non autem non Sacerdos: nec Sacerdos maiores Ordines, qui habent immediatam relationem ad Corpus Christi verum, supra quod consecrandum Papa non habet maiorem potestatem, quam simplex Sacerdos. Haec ille. Praedictam Glossam sententiam omnino refuto inferius lib. 5. cap. 2. quaest. 12. quoniam mihi videtur cum S. Thomae doctrina pugnare, & vnus S. Thomae auctoritas maioris momenti est apud me, quam Glossae sententia. Paludanus loco citato ait, posse Romanum Pontificem Presbytero delegare, siue committere, vt episcopum consecret. Durandus loco praedicto ante Paludanum docuerat, hoc dicere absurdum esse, & contra Scripturam sacram. Nam Apostolus ad Hebraeos, cap. 7. scribit, maiorem a minori non benedicat: episcopus iure diuino est Presbytero superior. Sed dicit Paludanus, Episcopum quamuis maiorem, posse a Presbytero consecrari, non quidem auctoritate, & potestate ordinaria, sed demandata, & delegata a summo Christo Vicario. Paludani sententiam videtur Capreolus loco praedicto approbare. Dicendum itaque est, non posse Romanum Pontificem delegare Presbyteris, vt episcopum consecraret: quia diuino iure episcopus Presbytero superior est, & Ordinis potestatem habet, quae caret Presbytero: ergo eam potestatem Ordinis Presbyter dare non potest, quippe qui eam non habet, sicut nec Diaconus potest, etiam summi Pontificis mandato, vel auctoritate Presbyterum consecrare. Et haec sententia magis congruit cum iis, quae dixit S. Thomas loco citato.

Quinto quaeritur, Quot & quanam ea sint, quae in episcopo ad potestatem ordinis pertinent? Respondeo: sane multa. In primis episcopus per hanc potestatem confert confirmationis Sacramentum, Christum conficit, facit Oleum infirmorum, creat Clericos, Virgines consecrat, templum, sacella, altaria, vasa & vestes: Clericos & gradu deicit, quae quidem omnia in c. Quamuis, dist. 68 referuntur. Et communiter Canonici iuris interpretes docent, in c. Inter corporalia, de translat. Inter electum, & confirmatum Antistitem, & ecclesiam, esse coniugium quoddam spirituale contractum, simile coniugio corporali rato, non consummato: at inter episcopum confirmatum, & consecratum esse spirituale coniugium simile matrimonio corporali consummato.

Sexto quaeritur, An inter ea, quae episcopo ad potestatem Ordinis pertinent, sit aliquid discrimini? Respondeo, esse, nam quaedam eorum episcopo iure diuino, hoc est, Christi auctoritate, & institutione conueniunt: cuius generis sunt, Christum conficere, Oleum infirmorum facere, Confirmationis Sacramentum conferre, Clericos creare, Sacerdotes, & Episcopos consecrare. Cetera Canonico tantum iure ad episcopum pertinent: puta ecclesias, altaria, vasa, vestes, & virgines sacrare, haec enim ecclesia episcopis munia referuauit. Obiicit: si quinque illa prima Episcopo iure diuino conueniunt: qui sit, vt aliqua eorum Romani Pontificis auctoritate Presbytero committi ac delegari queant? nam eorum actuum Episcopus iure diuino est minister, ergo fieri ab alio nequeunt: sicut quia Sacerdos est minister Eucharistiae conficiendae & offerendae, humana potestate fieri nequit, vt Diaconus eam consecret, & offerat? Respondeo, Christi institutione factum esse, vt episcopus sit illorum quatuor, vel quinque minister, ordinarius, & ratione officii quo fungitur: at nihil impedit, quo minus etiam Presbyter sit minister, non ordinarius quidem ille, sed delegatus nutu, consensu, siue mandato Rom. Pont. & in hoc Romanus Pontifex ius diuinum, vel Christi institutionem non mutat: nec enim facit, vt Presbyter sit minister ordinarius (tunc enim proculdubio & Christi institutio mutaretur) sed solum facit, vt auctoritate, & mandato ipsius sit minister delegatus, quod Christus minime prohibuit. At inquit: ergo etiam Rom. Pont. facere poterit, vt Diaconus non quidem, vt ordinarius minister, sed vt commissarius, & mandatus, seu delegatus consecret Eucharistiam, vt offerat. Re-

pondeo, non esse idem iuris, tum quia Diaconus Presbyteri characterem non habet, at in Presbytero est idem character qui in episcopo, quamuis non eadem potestas ordinaria: tum etiam, quia ecclesiae traditione, & vfu didicimus, posse presbytero Rom. Pontificis auctoritate committi aliqua ex iis, quae sunt in ipso episcopo potestatis ordinis; non tamen Diacono quae Sacerdotalis ordinis potestati conueniunt.

Septimo quaeritur, An episcopus presbytero possit committere & demandare, quae sunt potestatis ordinis? Respondeo cum Panormit. & communi sententia in c. ascendentibus, de excess. prelator. certi iuris esse, quod constat ex cap. Aqua, de consec. Ecclesia, posse episcopum, quamuis consecratus non sit, committere presbytero, quae sunt iurisdictionis, non autem quae ordinis: ac proinde potest ei demandare vti causas cognoscere, sententiam ferre, delicta punire, beneficia conferre, aliquos excommunicationi, suspensioni, interdicto subiciat, indulgentias concedat, eos item communioni restituat, quoniam haec, & alia sunt iurisdictionis: Non tamen vt Christina officia, paruulos confirmet, Clericos ordinet, aut oleum infirmorum, vel Catechumenorum, faceret, templa, vel altaria, vasa, vel vestes consecret, Gloss. & alii, in c. quanto, de consuet. & c. aqua, modo citata, Syluest. verbo Episcopus q. 8. Nec potest dare insignia episcopalis dignitatis, vt mitram, baculum, anulum, c. vt apostoli, a. de priuileg. in 6.

Quare, An si episcopus, quae sacri ordinis sunt, Sacerdoti committat, & deleget, sit rata, & firma delegatio, quamuis ea demandando contra iura delinquat? Respondeo, non solum peccare episcopum ea delegando, sed totum id, quod eius mandato a Sacerdote sit irritum esse, & inane: quia cum quis quippiam commissa & demandata potestate facit, nullus est momenti, nisi fiat iura, & concessu eius, qui committere & delegare potest: At Presbyter cum hac obit solo sui episcopi mandato, ea non praestat Roman. Pontif. nutu & concessu, qui solus potest committere: ergo quamuis episcopus committat, nihil facit Presbyter. *Legit. Glossam in c. Peruenit. distinctio 95. & Glossam in cap. Manus, de consec. distinctio 6. ad finem, & Abbatem, in cap. Quanto, de consuetud.*

Octauo quaeritur, An Sacerdos sibi praescribere possit ea, quae in episcopo sunt potestatis ordinis? Quaestionem mouet, quod multi Abbates, vt constat ex cap. Quoniam, dist. 159. & c. Cum constringit, de ata. & quali. ordin. primam Clericorum tonsuram, & quatuor Minores ordines consecrunt: & Cardinales item, qui non sunt episcopi, sed solum presbyteri, Respondeo cum Couarr. lib. 1. variar. resolut. cap. 10. nu. 14. & Panormit. in c. Quanto, nu. 2. de consuet. & Ioan. Andr. in c. 2. de preb. in 6. nequaquam posse praescribere, quoniam vt quis possit aliquid praescribere, opus est, vt ad id habendum sit aptus, & idoneus, sitq; capax eius, ac possit legitime possidere. *Glossa cum aliis in c. causam qua, de praescrip. Alioqui enim Laicus posset praescribere, quae sunt iura spiritualia, & quae ad potestatem ordinis pertinent.*

Quod vero de Abbatibus obiectum est, nihil concludit: quia Abbates minores ordines commissa sibi potestate conferunt, ac proinde Romani pontificis priuilegio, siue permissu, vnde nunquam praescribunt, ita vt id habeant ratione muneris, & officii, quod obeunt, sed tantum vfu & consuetudine iure communi approbata id faciunt, delegata & demandata potestate: quam quidem potestatem potest Ro. Pont. quandoque voluerit, adimere, & abrogare: idem dicitur de Cardinalibus, qui episcopi non sunt.

Nono quaeritur, An is, qui cum nondum Sacerdos sit, consecratur Episcopus, potestatem suscipiat Episcopalem? Haec quaestio eadem est atque illa: An consecrationis pontificiae substantia per se iure diuino ordinem Sacerdotalem requirat: an vero solum ex ecclesiae praecocepto id potest? Duae sunt opiniones: 1. Iste Couarr. lib. 1. variar. resolut. ca. 10. nu. 14. Prima communi fere Canonici iuris interpretum consensu recepta est: cum ordinem sola iuris, & praecocepti Canonici ratione requiri: ac proinde si quis nondum

presbyter creatus faceret episcopum, vere episcopus esset, & pontificiam ordinis potestatem adipiscitur. *Sic Ioannes Andreas, Hostiensis, Abbas Geminianus, & alii partim in cap. 1. de Clerico per saltum promoti partim in c. ex litteris, de excess. preb. id colligitur ex eo, quod quante Diaconatum acceptum consecratur Sacerdos, vere presbyter fit, & sacerdotis potestatem consequitur: nam ordines ecclesiastici sunt inter se distincti, & superior inferiorem praecocepto ecclesiae, sed non ipsa rei natura, & conditione deponit: ergo paritate pontificiae ordinis potestatis, cum omnino a caeteris sit distincta, potest sine reliquis, quamuis per saltum, & contra Canones & iura suscipi.*

Secunda opinio negat episcopum fieri eum posse, qui ante sacerdotium consecratur Antistes: quae opinio videtur communis esse omnium Theologorum, vt Scoti, Richardi, Paludani, Soti, & aliorum, in 4. dist. 24. Syluest. in verb. ordo. 2. q. 1. *Glossa item in ca. 1. de Clerico per saltum promoti, in verbo, ministrare, sibi contraria in c. Solitudo, dist. 52. Vnico autem argumento permouentur huius opinionis auctores, quod episcopus est presbyter, & Sacerdos perfectus & summus, ergo sicut non potest esse magnus & vehemens calor, quin sit calor, sic nec perfectus presbyter, quin sit presbyter. Nec impedit quo minus potestas ordinis in episcopo a potestate presbyteri distinguatur, quoniam haec duae potestates quamuis inter se differant, superiori tamen ipsa natura, & conditione rei, & non solum ecclesiae praecocepto inferiori requirit, cum differant sicut perfectum, & minus perfectum: quod locum non habet in aliis ordinibus ecclesiasticis, in quibus, quia potestates sunt omnino distinctae, nec se habent, sicut perfectum, & minus perfectum, Superior solum ecclesiae decreto inferiori postulat. Verior est in hac parte sententia Theologorum, quam iuris Canonici Doctorum. His tamen sententiae prioris auctores opponunt, quod in episcopo potestas ordinis pontificia a potestate Sacerdotis omnino distinguitur: est enim potestas obeundi aliud omnino, quam quod efficit potestas Sacerdotis: at potestates diuinitus effectum penitus distinguuntur, concedunt tamen iuris Canonici Doctores, si quis qui nondum presbyter creatus est faceret Episcopus; recepturum quidem eum pontificiam potestatem, non tamen vsum, & administrationem: ac proinde si pontificium munus praestiterit, & obeat, haud dubie peccare, quamuis quod fecit, sit ratum. Item fatentur, ei episcopo demandari, & delegari non posse, vt presbytero consecraret, nimirum cum ipse presbyter non sit quare tamen caetera male ab eo per talem potestatem ordinis facta, vim & locum habeant, nullus tamen eius Sacerdos ab eo consecratus, etiam si illum consecret. *Couarr. lib. 1. variar. resolut. c. 10. nu. 15. ad finem cum glo. in c. 1. de cler. per saltum promoti, in verbo, ministrare.* Si quaeras, an si quis ordinetur episcopus, antequam sit Subdiaconus, vel Diaconus recipiat ordinem pontificium? Respondeo cum glossa in cap. 1. de cler. per saltum promoti in verbo, Ministrare, communiter approbata, recipere, dummodo sit Sacerdos, quam conditionem addit Glossa, quia sequitur secundam sententiam, de qua modo dixi.*

Decimo quaeritur, An summus Pontifex possit Episcopo abrogare potestatem ordinis, quae potest certa Sacramenta conferre, ita vt irritum sit, & inane, quod facit episcopus, si confirmationis, & ordinationis sacramentum ministrat contra Ro. Pont. constitutionem prohibentem ne ea sacramenta administret. Inn. Abbas, & alii pontificii iuris interpretes in c. Quanto, de consuet. docuerunt id iuris & potestatis posse Summum Pontificem auferre, ita vt nihil agat episcopus, si ea Sacramenta conferat. Hanc sententiam Castrus, lib. 2. de Iusta Haereticis punito. c. 22. dicit haereticam esse. *Couarr. lib. 1. variar. resolut. c. 10. nu. 8. dicit esse periculosam, & ait, nulla ratione defendi posse: vt amaretus, inquit, Alexan. Adrian. & Maior, quoniam potestas ordinis episcopis adimi non potest, cum sit per consecrationem data, & sit iuris diuini: sicut non potest episcopo, aut presbytero auferri potestas consecrandi, & conficiendi cor-*

pus Domini, vnde Castrus, & Courruuias tria dicunt; Primum, Summus Pontifex nequit adimere Episcopis potestatem conferendi Sacramenta, quae sunt Episcopo referuata, cuiusmodi sunt Sacramenta confirmationis, & ordinis: & quamvis lege prohibeat, ne ea Sacramenta ministrent, nihilominus si peccando conferant, ratum & firmum erit Sacramentum. Secundum, summus Pontifex potest prohibere, quo minus Episcopus eam potestatem ordinis exerceat, & ita vsum & functionem interdiceret. Tertium, potest Romanus Pontifex Constitutionem edere, qua abroget Episcopis potestatem consecrandi altaria, templa, vasa, virgines, vestes, & alia huiusmodi: quia hanc potestatem habuit Episcopus non iure diuino, non à Christo proxime, sed iure Canonico & ab Ecclesia: ergo sicut ecclesia concessit, sic potest auferre & denegare.

Vndecimo quaeritur. Quenam in episcopo ad potestatem iurisdictionis spectent? Prospecto exceptis iis, quae paulo ante iam dixi in episcopis ad potestatem ordinis pertinere; caetera omnia ad potestatem iurisdictionis spectant.

Quaestiones tamen est dubiae, & incertae, quam tractant Doctores in c. Non potest, de regul. iuris in sexto. & Abbas in cap. Transmissam, de elect. nu. 4. An Clericus è gradu deicere, & ab ordine amouere, sit potestatis ordinis, an iurisdictionis? Duae sunt opinioniones. Prima docet esse iurisdictionis; secunda vero potestatis ordinis. Sic Glossa, sic Hostiensis, Abbas, Ioannes Andreas, Ioannes Lingnanus, Geminitas, & haec magis cum ipso iure consentit. Nam sicut Clericos ad ordines prouehere, est potestatis ordinis, sic eos ab ordine amouere, & è gradu deicere, est eiusdem auctoritatis. Nam eius, qui ordines auctoritate ordinaria confert, est etiam ordinis, hoc est, ordinum vsum & functionem auferre, aut de hoc sententiam ferre.

Duodecimo quaeritur. An episcopus lethaliter delinquat, si lethalis peccati conscius consecratur? Quidam affirmant, ea ratione, quod per consecrationem, potestatem ordinis suscipit; quae est facultas quadam sacramenta conferendi: igitur eo ipso, quod cum lethali peccato accipit consecrationem, facit contra sanctitatem Sacramento debitam: indignè enim suscipit potestatem spiritalium sacramenta ministrandi. Negant alii, quoniam per consecrationem, nullum Sacramentum, nullumque characterem suscipit: quamuis quadam ordinis potestatem consequatur. Prima opinio videtur valde probabilis, nam quamuis per consecrationem episcopi, character non imprimatur: tamen ordinis potestas, qua episcopus fit aptus & idoneus, & proinde dignus minister ad quadam Sacramenta ministranda.

Decimotertio quaeritur, An omnis Pontificia episcoporum dignitas, & potestas sit iuris diuini? quod perinde est, ac si quaeretur, An episcopi sint iure diuino instituti? vel, An episcopalis potestas sit diuina, an ecclesiastica quidem, sed humana? Quidam simpliciter fatentur, episcopalem dignitatem & potestatem esse iuris diuini. Sic *Barbatia in tractat. de praesent. Cardinal. quaestione prima, Gignas de Personis. quaestione secunda, numero tertio, Ioannes Sclua in tractat. de Beneficiis, quaest. quarta, numero decimo septimo. Maior in quarto, distinctio decima septima, quaestio septima Conclusi. 1. & distinct. 24. quaest. 3. Concl. 2. Henricus, quolibet. 9. quaest. 52.* Ratio horum Auctorum est, quia episcopos, & iungit non ipsa ecclesia, sed ipse Christus instituit, qui in Apostolis episcopos successores elegit & creauit: alioquin enim, si ecclesiarum Antistes iuris diuini non essent, posset Romanus Pontifex omnes episcopos è medio tollere: *Quamuis diuinitus & episcopatum diuisio sit, inquit, Romanorum Pontificum auctoritate facta.* Et Sotus in 4. dist. 20. quaest. 1. art. 3. post quartam Conclusionem, & art. 4. post conclusionem secundam ait: *Cane tamen ne subinde hinc elicias, episcopos, & Presbyteros esse de iure positius. Sicut enim, ut paulo ante diximus de iure diuino. Quare Papa facere nequit, ut nulli sint Episcopi in Ecclesia, aut Sacerdotes.* Bannes secunda secunda quaest. 1. art. 10. dub. 5. conclusionem secundam dicit. *Præter Romanum Pontificem, institutio aliorum Episcoporum est de iure*

diuino: hoc est, quod sint Episcopi in Ecclesia Dei, non est, de iure humano, sed diuino: non est humanum inuentum, sed diuinum, non solum quantum ad potestatem Ordinis, sed etiam quantum ad potestatem gubernatiuam Ecclesiarum. Sic isti. Sed plene, meo iudicio, quaestionem non diluunt: quia quaestio est de iurisdictione episcoporum.

Sunt igitur de iurisdictione episcoporum duae sententiae inter Catholicos: Prima docet iurisdictionem episcoporum non esse proxime à Romano Pontifice, sed à Deo, videlicet à Christo Domino. Sic videntur sensisse, qui sequuntur Auctores: *Henricus Quodlib. 9. quaestione 22. Maior in 4. distinct. 24. quaest. 3. Concl. 2. & distinct. 17. quaest. 7. Conclusi. 1. Castrus lib. 2. de Iusta Haeretic. puni. cap. 24. Victoria de potestate Papae, relect. 2. quaest. 2. proposit. 27. 28. 29. Petrus Sotus de Institut. Sacerdotum Lect. 2. de necess. & ministr. Confess. Henricus ait hic: Si consideremus iurisdictionis acceptionem, illam, à Christo in Apostolis prædecessoribus suis acceperunt Episcopi, & non alio medio, nisi Sacramento Consecrationis & Confirmationis sua Electionis: quemadmodum Papa suam in Petro accepit immediate à Christo. & non alio medio, quam Sacramento Consecrationis aut electionis: & hanc habent quoad substantiam potestatis in eisdem, quae pertinent ad regimen Ecclesiae, secundum edita diuinae legis. Et paulo inferius dicit: Et licet Episcopi habeant potestatem non à Papa, sed immediate à Christo, tam eam, quae est Ordinis, quam eam, quae est iurisdictionis in ordinando Ecclesias, secundum instituta diuinae legis: tamen iurisdictionem in ordinando, Ecclesia secundum edicta à Papa instituta, & in resumendo ea quae Papa subtraxit, habent à Papa, & à Deo mediante Papa. Castrus ait in hunc modum: Quoniam etsi ritus consecrationis episcopi sit ab ecclesia institutus: potestas tamen iurisdictionis episcopalis non ab homine, sed à Deo est illis concessa.*

Victoria tres propositiones constituit. Prima est. *Quilibet aliorum Apostolorum à Petro potuit relinquere successorem in quacunque prouincia, à quo esset verus Episcopus illius prouinciae.* Secunda est: *Non solum Apostoli hoc potuerunt, sed quilibet successorum similiter potuit relinquere sibi successorem.* Tertia est: *Quilibet Episcopus in sua prouincia potuit condere legem, ut Presbyteri eligerent sibi Episcopum, etiam inconsulta Sede Petri.* Petrus Sotus sic ait: *Non est negandum, quin à Christo ipso, & diuino iure habeant potestatem in suis subditos omnes Episcopi, & omnes Parochi. Data quidem est Petro Superioritas in omnes, sed non propterea ablata est ab aliis propria potestas, & iurisdictione. Nec antiquissimi illi Episcopi Cyprianus, Augustinus à Romano Pontifice quicquam sibi arbitrabantur in sua diocesi commissum esse. Electione plebis, & ordinatione Comprovincialium quasi ministerio quodam putabant suscipere se auctoritatem.*

Secunda sententia dicit, omnem iurisdictionem Episcoporum esse à Rom. Pont. à Deo vero per Roman. Pont. deriuari: hoc est, non esse proxime à Deo, sed per interpositam Romani Pontificis personam. Sic *Turrecremata in Summa lib. 2. cap. 54. & sequentibus. & in c. in nouo testamento, dist. 21. & ibi Glossa, sic Abbas, & Felinus, in c. Translato, de Constitution. Augustinus Triumphus de Potesta. Eccles. q. 1. artic. 1. Sic Caietanus in Opusculis Tomo 1. Tract. 1. de Potestat. Papa, in Puncto 2. Vargas in Opuscul. de iurisdictione Episcoporum, Proposit. 4. Haec sententia est verissima, & teste Caietano loco citato, omnium Theologorum & Doctorum Catholicorum testimonio comprobata. Eam olim egregie defendit Paludanus in Tractatu de immediata causa Ecclesiae potestatis. art. 5. Conclusa. & Herueus in Opuscul. de Potesta. Papa: vers. Ad euidenciam secundi, & in vers. Nunc autem restat tractare: inter errores quinq; primum recenset errorem asserentium, potestatem Episcoporum, & Parochorum, esse proxime à Deo. Sic isti. Episcopi enim omnem à Roman. Pont. iurisdictionem accipiunt, & habent: & Rom. Pontifex Episcopos nominat, designat, eligit, instituit, creat, distribuit, sacris interdicit, & è gradu Pontificio amouet, & deicit. Nec Christus, præter Apostolos, vllum alium Episcopum creauit.*

In hac controuersia sunt quadam ambigua, quae prius

oportet distinguere, quā definire. Nā si quæstio est de potestate non iurisdictionis, sed ordinis potestas huiusmodi non solum est à Christo Domino instituta: sed etiam accepta per consecrationem, qua Episcopus consecratur, ita ut proxime accipiatur à Christo Domino, qui eam dat per sacram ordinationem. Est enim facultas ad sacramenta quædam conferenda, quæ Presbyter ministrare non potest. Ecclesia vero sicut sacramenta non instituit, sic nec materiam, nec formam, nec ministros ordinarios eorum, ac proinde, nec potestatem ea conferendi, quamvis ministerio ecclesiæ Sacramentorum ministri ordinentur & consecrentur: in his enim consecrandis Christus est principalis auctor, ecclesia vero ministra Christi. Si vero quæstio est de potestate iurisdictionis, ea quidem quamvis spiritualis, sacra & diuina potestas sit, hoc est, à Christo Domino instituta, non à Repub. ut temporalis gubernandi potestas, attamen episcopis datur à Ro. Pont. Christi Vicar. & Petri successore: tota enim iurisdictione, quæ est penes quoslibet ecclesiarum Antistites, & alios inferiores Præfectos, à Ro. Pont. manat, ac pendet. Hoc enim inter ipsum, & cæteros episcopos interest: quod iurisdictione Ro. Pont. in totam ecclesiam est iuris diuini à Christo Domino instituta, & accepta; cæterorum vero omnium episcoporum iurisdictione, est à Rom. Pont. tanquam Christi Vicario, & summo, ac primo totius ecclesiæ pastore suscepta. Et hinc est, ut summi Pont. iurisdictionem nulla humana potestas, aut ex toto abrogare, aut ex parte minuire, restringere, mutare variareve possit: at episcoporum iurisdictionem Rom. Pont. iure potest tollere, minuire, restringere, mutare, aut variare, prout maiorem, minoremve illis facultatem concedit.

Dices, Christus instituit, & creauit Apostolos, & deinde illi episcopos successores: postea ecclesiæ suis episcopos viduatæ sibi pastores elegerunt, & deinceps ita semper est factum: ergo episcopi sunt à Christo constituti. Respondeo: eo ipso quod Christus Petrum sibi Vicarium substituit, ipsi dedit ius & potestatem instituendi, & creandi omnium ecclesiarum episcopos, ita ut etiam si Christus nullos episcopos institueret, posset Petrus per acceptam potestatem à Christo, iure, & ratione sui muneris episcopos creare. Quod autem Christus Dominus, aliquot episcopos delegit, id fuit priuilegium ipsis concessum, ita ut Christus in hoc fecerit id, quod alie qui Petrus ipseus Christi Domini auctoritate facere potuisset. Item, quod deinde Apostoli per totum terrarum orbem episcopos instituerint, & creauit, int, id fecerunt priuilegio à Christo Domino accepto; ac proinde potestate sibi ab eo delegata & mandata: & ita illud priuilegium vna cum ipsis desinit, ac finitum est, tanquam priuilegium personarum; quod acceptum est, non tanquam in ecclesia perpetuo manurum, nec transturum ad Apostolorum successores. At vero Petrus iure muneris & officii quod acceperat à Christo, potuit per vniuersum mundum episcopos creare.

Et quia illud munus non fuerat à Christo datum tanquam priuilegium solius personæ, sed tanquam officium, ad eius successores deriuatur. Ideo penes Roman. Pont. est iurisdictione ordinaria à Christo Domino accepta: penes alios vero quamuis sit ordinaria, (nam aliquando est delegata) ab ipso tamen Romano Pontifice habetur & pendet. Et sicut duo aliquando Magistratus à Rege proxime creantur vnus superior, alter inferior, ac proinde tota inferioris iurisdictione datur à Rege, superioris tamen Magistratus potestati subiicitur: Sic primi Episcopi Apostolorum successores acceperunt quidem ab Apostolis, à quibus sunt in certis ecclesiis constituti iurisdictionem: sed Petro & Apostolis, ac eorum successoribus subiectam.

Obiicies primum id, quod habetur. *Act. 20.* vbi Paulus loquens ad episcopos, & Presbyteros Ephesinos ait: *Attendite vobis et vniuerso gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei.* Respondeo episcopos esse à Spiritu sancto constitutos, sed per interpositam Romanam Pontificis personam, à qua proxime iurisdictionem acci-

piunt: & illi episcopi ad quos Paulus loquebatur, etiam ab Spiritu sancto positi, non autem proxime, sed per ipsos Apostolos, qui ipsis iurisdictionem dederunt. Quod ecclesia facit, dicit Spiritum sanctum facere, non proxime, sed per interpositam ecclesiam, sicut cum ecclesia in Concilio Canones & leges condit, & sancit, dicit: *Visum est Spiritui sancto, et vobis:* & tamen non omnes Canones & leges ecclesiasticæ dicuntur esse iuris diuini, aut dicuntur esse proxime à Deo. Item Spiritus sanctus promittitur à Domino docturus omnem veritatem ecclesiam, quam tamen docturus erat per interpositos eiusdem ecclesiæ præfectos. Eodem modo Paul. *ad Ephes. 4.* ait, Deum potuisse Apostolos, Prophetas, Doctores, Euangelistas, pastores vique ad conflagrationem seculi; & tamen non omnes doctores, & pastores ponit Deus proxime per seipsum, sed per interpositam ecclesiam.

Secundo obiicies; Etiam potestatem ordinis non accipit Episcopus proxime à Deo, siquidem Deus nullum episcopum nunc ordinat, vel consecrat proxime per seipsum, sed per interpositos ecclesiæ præfectos: ergo nulla est differentia inter potestatem ordinis & iurisdictionis. Respondeo ex *Thoma in 2. 2 q. 39. art. 3.* magnam esse differentiam inter illa duo. Nam potestas ordinis datur per aliquam ordinationem, siue consecrationem: at potestas iurisdictionis datur per simplicem hominis inunctionem absq; ordinatione, vel consecratione. Vnde episcopus antequam consecratur, iurisdictionem habet: & potestas ordinis deleri non potest, cum tamen potestate iurisdictionis priuatur læpius Episcopus. Potestas igitur ordinis dicitur accipi proxime à Deo, non potestas iurisdictionis: quia cum datur potestas ordinis, solum interponitur inter Deum & episcopum, vel Sacerdotem ordinatum sacra ordinatione, vel consecratione, ut instrumentum quoddam, per quod Deus potestatem ordinis concedit: & quamvis interponatur episcopus qui consecrat, vel ordinat solum interponitur, ut minister ordinationis per quem ut instrumentum Dei, potestas ordinis confertur. Et hinc fit, ut potestas ordinis deleri, & tolli, aut restringi & minui non possit. At cum episcopus accipit potestatem iurisdictionis, inter Deum & episcopum interponitur Ro. Pont. in quo tanquam in suo Vicario, & capite totius ecclesiæ, voluit Christus Dominus omnem iurisdictionem ecclesiasticam esse, ut ab eo tanquam à capite, post Christum Dominum in omnes ecclesiæ Præfectos manaret. Ac proinde cum datur potestas iurisdictionis, non interponitur vlla ordinatio, vel consecratio, ut Dei instrumentum: sed interponitur Ro. Pont. persona, quæ proxime à Christo Domino accipit omnem ecclesiasticam iurisdictionem cum aliis ecclesiæ ministris ex parte communis eadem. Hinc etiam perspicitur, quare iurisdictione cuiuslibet Rom. Pont. dicitur accepta proxime à Christo, & non iurisdictione alicuius alterius episcopi: quamuis Ro. Pont. à Card. eligatur: nam cum Ro. Pont. eligitur, ei iurisdictionem electores non dant, quia nemo dat quod non habet, sed dat ei Christus Dominus: electio vero est veluti conditio, sine qua Rom. Pont. à Deo iurisdictionem non acciperet. Sed cum aliquis Episcopus eligitur, & confirmatur à Romano Pont. vel ab alio auctoritate ipsius, electio & confirmatio, non est veluti conditio, sine qua episcopus iurisdictionem à Deo non acciperet, sed est id, per quod Ro. Pont. dat ei iurisdictionem in ea prouincia, cui præficit: vnde fit, ut electores Ro. Pont. nequeant iurisdictionem eius restringere, minuire vel auferre. At Rom. Pont. cum episcopum creat, potest iurisdictionem eius restringere, minuire & abrogare.

Tertio obiicies, episcopi vocantur Legati, Vicarii, Ministri Christi, successores Apostolorum, Fratres Rom. Pontificis, ergo habent iurisdictionem à Christo: alioqui enim solum essent Vicarii & adiutores Rom. Pontificis. Respondeo, ex his non colligi, eos habere iurisdictionem proxime à Christo, sed habere eam à Christo quidem, sed per Rom. Pontificem cui commisit Christus, ut episcopos crearet, & iurisdictionem ordinariam impertiret. Vnde episcopi non

tant Vicarij Rom. Pont. qui ad nutum ipsius reuocari queant, sed sunt pastores, & duces, & iudices animarum. Ordinarj à Roman. Pontifice creati tanquam à principe, & summo Christi Vicario.

Quarto obiicit: Officiū Episcoporum sua natura postulat iurisdictionem, ergo si Christus officium instituit Episcoporum, eo ipso dedit eis iurisdictionem. Respondeo id non concludi, quoniam satis est si Rom. Pontif. quem Christus suum Vicarium in terra reliquit, eam Episcopos impertiat. Item reuera Episcopos postquam est consecratus, potestatem Episcopalem Ordinis habet, & vere Episcopos est, quamuis ob crimen, sit iurisdictione, Papæ auctoritate priuatus, aut ipse suam Ecclesiam, Papæ consensu relinquat.

Quinto obiicit. Apostoli Episcopos elegerunt, & deinde singulæ Ecclesiæ successores sine Rom. Pontif. ergo Episcopi non habent iurisdictionem à Rom. Pontif. Respondeo, quod singulæ Ecclesiæ Episcopos, & eorum successores elegerint, id factum est expresso vel tacito consensu Rom. Pont. qui electis ab Ecclesia Episcopis iurisdictionem tacite conferebant, dum eos expresse vel tacite confirmabant.

Ultimo obiicit. Ergo potest Rom. Pont. facere, vt nulli sint Episcopi? Respondeo, non posse, quia mandatum habet à Christo Domino, vt in partē lux curæ Episcopos creet. Nam in Ecclesia est diuina ordinatione instituta Hierarchia, quæ consistat Episcopis, Presbyteris & ministris: vt docet Concil. Trident. Sess. 23. Can. 6.

C A P. XXXI.

Quanam sint iura Episcopalia, quæ Episcopus possit exigere à Clericis, & Religiosis sibi subiectis.

Primo quaeritur, Quanam illa sint quæ ad potestatem iurisdictionis in Episcopo pertinent? Respondeo, in e. Conquerente de Offic. Iud. Ord. sic habet: Episcopus in Ecclesiis suis diocesis habet Canonice obedientiam, subiectionem, reuerentiam, institutionem, destitutionem, correctionem, reformationem, ac censuram Ecclesiasticam, iurisdictionem quoque causarum omnium ad forum Ecclesiasticum iure spectantium, penitentia scilicet solemnem impositionem, & Sacramentorum omnium, quæ ab Episcopo sunt recipienda collationem, Synodum, & Synodaticum seu Cathedralicis nomine duos solidos, quartam decimarum, & mortuorum, visitationem quoque annuam. Hæc ibi. Quæ verba explicans Panormitanus, ita scribit: Iura Episcopalia multa sunt quibus Ecclesiæ diocesis suo Episcopo obligantur. Nam ei primo debent Canonice obedientiam, quam eum agnoscant & adæant, vt iudicem. Secundo debent obsequium & cultum, quæ eum colant & venerentur, vt dominum. Tertio reuerentiam, tanquam patri & magistro. Quarto Episcopus in omnibus suis diocesis Ecclesiis habet ius instituendi Clericos à Patrono nominatos, & confirmandi electos à Collegio Canonicorum, vel Clericorum, & conferendi beneficia simplicia, & parochialia, & alia Ro. Pont. non reseruata, & priuandi Clericos beneficiis ob crimina, & gradu deiciendi, à sacris, & piorum societate amouendi. Habet enim ius emendandi & corrigendi, quæ contra Canones, constitutiones, & iura sunt, & ad ius pristinum reuocandi, & quotannis Clericis ad Synod. conuocandi iure pariter communi quilibet Ecclesia Parochialis ex decimis omnibus quæ ipsi soluantur, debet Episcopo quartam partem: item ex omnibus, quæ pro finere offeruntur, quartam etiam partem, quæ dicitur quarta feneratorilis. Præterea potest Episcopus petere subsidium ex causa manifesta & iusta, vt puta quia Episcopatus multorum debitorum onere prematur, aut tenues habeat redditus, qui non sufficientes ad Episcopum commode sustentandum, vel quia Episcopus sit profecturus ad Concilium, vel ad Regem aliquem, vel Principem, ad communia negotia gerenda, & hoc appellatur subsidium charitatis. Item quia quotannis debet Ecclesias visitare, ab eis potest exigere impensas habita ratione facultatum ad ipsas Ecclesias pertinentium. Hæc omnia colliguntur ex c. Conquerente, supra

cauto. Sed plenius singula horum inferius explicabo. cap. 42. Potest itaque Episcopus conuocare Synodum constitutiones condere, c. De concilio. c. Propter Ecclesiasticas quæst. 18. dies item festos instituire, c. Prominciandi. de cons. dist. 3. c. de ijs Concil. Trident. Sess. 25. c. 12. de regul. certa peccatorum genera sibi reseruare, à quibus ipse solus absoluat, consuetudine, vel constitutione Synodali, vt dicam proxime sequenti, quæst. 5. potest itidem rigorem iuris certis in causis laxare, voti & iurifurandi minime, alioqui Romano Pontifici reseruati vinculum soluere, vt ostendam inferius cap. 48. & 49. ea impedimenta, quæ matrimonium impediunt, non tamen dirimunt, remouere, vt probabo inferius c. 49. & facultatem concedere, vt matrimonium contrahatur siue publicis in Ecclesia denunciationibus Concil. Trident. Sess. 24. c. 1. de reformat. matrim. & coniugibus voto simplici Castitatis, vel Religionis adstrictis, vt debitum coniugale petant, si probabile incontinentiæ periculum incurrant, & difficilem ad Ro. Pont. aditum habeant, vt ostendam inferius c. 49.

Confert item Episcopus beneficia simplicia in Ecclesijs suæ diocesis constituta, ita vt etiam ea cum extra territorium commoratur, conferre queat & eidem Clerico vnum simplex beneficium habenti potest alterum dare, dummodo vtrumque assiduam in Ecclesia Clerici præsentiam non requirat, aut non sit in eadem Ecclesia, & neutrum sufficiat ad honeste Clericum sustentandum. Permutationes & resignationes itidem beneficiorum simplicium multis ex causis admittit & approbat: imponit beneficio, & Ecclesiæ nouum onus, tacitæ transactionem inter Beneficiarios litigantes: diuidit Beneficia pingues redditus habentia: copulat, coniungit & vnita, quæ tenues habent redditus. Inferius agam speciatim de potestate, quam habet Episcopus circa Beneficia Ecclesiastica c. 54. Cœnobio Monachorum aut pauperum Seminario adolescentum, siue Clericorum Collegio annectit in perpetuum Beneficia simplicia: Clericos quos sibi Patronus offert examinat: idoneos & dignos instituit. Quod si Patronus indignum designet & offerat, excludit & eiicit: certo tempore elapso per deuolutionem Beneficium confert: absoluit à suspensionibus & irregularitatibus etiam Roman. Pont. reseruatis, si contractæ sint ex delicto occulto, nec sint ad forum exterius delatæ: præterquam ex homicidio voluntario. Potest eos, qui non sunt ex legitimo matrimonio nati, ad Ordines Minores, & ad Beneficia simplicia habiles & idoneos reddere, & promouere.

Dat item facultatem, vt Parochus bis ob certas quædam causas eodem die festo sacrum faciat: Item vt in altari mobili, quod portatile vocant, & in domibus priuatis res diuina fieri queat. Potest item eligere confessarium, ex Presbyteris sibi subiectis, per quem absoluat ab ijs peccatis, censuris, pœnis & irregularitatibus, à quibus ipse possit alium sibi subiectum absolueri. Missarum numerum contrahit certis ex causis: iubet testamenta executioni mandari, & succedit in officium testamentarij executoris negligentis ad annum: debet in sua diocesi commorari, & residere, & debitis temporibus Ord. & Confirmationis sacramenta conferre. Dat suis Clericis peregrinationem suscepturis literas commendatitias, dimissorias item ijs, qui per alienum Episcopum sunt ad ordines prouehendi. De his omnib. singularim agam inferius.

Præterea ex Concil. Trident. Sess. 25. cap. 12. & 13. de reformat. multa quoque Episcopus potest in Monachos vel Religiosos, & in eorum Cœnobis, Ecclesijs, vel Cappellis, tum ratione sui muneris & officij, tum Roman. Pont. auctoritate sibi commissa & delegata, de quibus late dicam inferius cap. 52. in præsentis latius sit breuiter attingere, quæ sequuntur. Episcopus potest compellere Religiosos vt in suis Ecclesijs seruent interdita, & censuras ab eo latas, dies quoque festos, & vt ad publicas supplicationes, nisi in hoc sint speciatim exempti, ob communem salutem & vtilitatem indicatas vocati conueniant, Concil.

Triden. Sess. 25. ca. 12. de regular. Examinat. & approbat Con-
fessarios, & Predicatores à Religiosorum Superioribus
electos & sibi oblatos, Concil. Triden. Sess. 23. cap. 15. Et Sess.
5. e. 2. de reform. ut. Visitat Religiosorum Cappellas, vel Eccle-
lesias populi curam habentes, Concil. Triden. Sess. 25. cap. 8.
de reform. & Religiosus extra claustra notorie, & cum a-
liorum offensione delinquens, à suo superiore intra tem-
pus et ab Episcopo præfixum non punitus, potest Episco-
pi auctoritate puniri. Sess. 25. ca. 14. de regul. Item vt Delega-
tus Romani Pontificis, potest, Abbatibus negligentibus,
compellere Monasteria, vt aliquem habeant, qui sacras
Scripturas interpretetur, & doceat: Sess. 5. capit. 1. Item, vt
Ecclesijs suis Parochialibus prouideat, Sess. 5. cap. 2. Item
Commendata Monasteria, Abbatis, Prioratus, & Præ-
posituras, in quibus Religiosa obseruantia & disciplina
non viget, nec non Beneficia tam cum cura, quam sine cu-
ra qualitercunque Commendata, visitare quotannis pot-
est, suaque auctoritate instaurare, restituere & curare Sess.
21. cap. 8. Item Monasteria Sanctimonialium sedi Apolto-
licæ proxime iubeat etiam sub nomine S. Petri, vel S.
Ioann. Capitulorum, vel alias quomodocunque nuncu-
pentur, tanquam Delegatus gubernare potest. Sess. 25. c. 9.

CAP. XXXII.

Quædam alie questiones de Episcopis
diluuntur.

Primo queritur, An dignitas Episcopalis soluat & li-
beret à Patria potestate, & ab omni fortuna, & condi-
tione seruili, & ab ascriptia quoque seruitute? Respon-
deo: liberat, & seruitus dist. 54. & est constitutus omnium o-
pinio. Immo vt ait Gloss. in eo c. si seruus, soluit etiam & exi-
mit ab omni seruitute curiali, quamuis in eo capite nege-
tur ab hac seruitute esse liberum Episcopum: at vt ibi
Gloss. annotauit, illud sumptum est ex *Aut. b. de Sanctiss. Epi-*
scop. coll. 9. quod in Iure Canonico locum non habet.

Secundo queritur, Quotplex sit lex Episcopalis in
Iure? Respondeo esse duplicem, in cap. *Dilectus. de Offic. Iud.*
Ord. Et Gloss. ibi. Vnam, quæ dicitur Iurisdictionis, qua et-
iam tenentur Monast. alioqui non exempta, & in Episco-
pi ditione constituta, vt dicunt in eo capite Gloss. Abb. Henric.
Boier. Zabare. Et Felia. Et in c. conquirentes de Ordin. cap. Audi-
tis, de prescrip. Et Gloss. in c. 1. to. q. 1. Altera dicitur diocesa-
na, qua lege minime Relig. Monast. alioqui non exempta
obligantur, sed Clerici tantum secularis. In his duabus
legibus totum ius & potestas Episcoporum consistit, de qui-
b' in c. Dilect. de off. Iud. Ord. vbi Gl. docet eas leges sic inte-
re esse diuersas, vt per legem iurisdictionis Episcop' curâ ani-
marum committat, penis delicta coerceat, Ecclesias mo-
de retur, & consecrataltera quoque, vasa, vestes, & virgines
faciet: & Christina conficiat, & cætera præstet, quæ ad Sa-
cramenta pertinent. & alia, qua numerantur in c. Conquire-
ntes, §. præcedenti. de Off. Ord. vsq; ad verbû. Synodû: quæ omnia
in dando, inquit Gloss. seu faciundo consistunt Per legem ve-
ro diocesanam Episcopus Synodum cogit ad funeris exe-
quias soluendas & coonestandas, Clericos conuocat: i-
tem ex ijs, quæ pro funere offeruntur, portionem certam,
nimirum quartam exigit. Et similiter quartam recipit ex
omnib. decimis parochialib. & subsidium quoq; cum ne-
cesse est, vt vel ad Concilium Generale, vel ad Ro. Pon. vel
ad Pr. n. iter suscipiat. Item onasi nponit excipiendi ho-
spitio Præl. & alios primarios viros peregrinos: Quæ, in-
quit Gloss. in recipiendo consistunt, à quib. Monast. sunt iu-
re ipso exempta: & prouidead legem diocesanam non spe-
ctant, to q. 1. c. 1. Et q. 3. c. Inter cetera, Et 11. q. 1. Quam sit, Et 17.
q. 1. c. Placuit. Ab ijs vero quæ in dando consistunt, & ad le-
gem iurisdictionis pertinere dicuntur, Monasteria libera
non sunt communi iure, sed priuatis Romanorum Pon-
tificum priuilegijs, quæ sunt Religiosorum Ordinibus
concessa.

Cæterum Abbas in c. *Dilectus. de Off. Iud. ordin.* improbat
differentiam quam Gloss. constituit inter legem iurisdictionis

& diocesanam, quoniam Monasteria solute iure com-
muni debent impensas, quas facit Episcopus causa visit-
tandi ea c. *Sopite. c. 5. e. Venerabili de consi.* & tamen eae impen-
sæ in recipiendo consistunt: Item monasteria iure com-
muni soluunt Episcopo quartam funeris cap. *Requisisti de*
Testam. & tamen quarta funeris in recipiendo consistit.
 Quare ipse Abbas Innocentium secutus in c. *de stat. Mona.*
 aliter has duas leges distinguit, videlicet: quia multa ad le-
gem diocesanam pertinent, & à quibus Monasteria alio-
qui non exempta, libera & immunia sunt c. 110. *quasi 1. A.*
 lia omnia ad legem iurisdictionis spectant: in primis sub-
sidium quod Episcopo soluitur, & in iure appellatur Ca-
thedraticum, ad legem diocesanam pertinet, ca. *Quam sit*
 18. *quasi 2.* ab hoc libera sunt iure communi Monasteria,
 vt ait *Card. in Clem. 1. §. 1. de excess. præl. Inno. in cap. 1. de*
statu Monac. Item & decima pars oblationû, quæ aliquan-
do est tertia pars, aliquando quarta, aliquando dimidia,
spectat ad legem diocesanam, à qua libera iure Monaste-
ria sunt c. *de his c. Antiquis 10. quasi 1. Et Pro utilitate 16.*
quasi 1. Et c. 1. De statu Regu. c. Nimis, de excess. Prælato. Deci-
ma prædialis, item quarta funeralis, ad legem pertinent
diocesanam 16 *quasi 1. c. Quasi. Et c. Decimas, at à quarta fu-*
 nerali iure Monasteria non sunt libera, c. *Requisisti de Testa.*
 & à decima prædiali exempta iure non sunt, nisi certis ex
causis nimirum cum proprijs laboribus & sumptibus Rei-
giosi agros suos colunt, c. *Ex parte. c. Dilecti. c. Suggesti. c. Nuper*
de Decimis. Item legis Diocesanæ est, vt Episcopus quem
maluerit ex Clericis subiectis possit communis boni cau-
sa mittere Romam ad Pontificem, vel ad alios Principes,
quod ius in Monacho non habet c. *Quam sit 18. qu. 1. nisi*
 Monasterium curam plebis haberet: *Ann. c. 1. de statu Mona.*
 Item ad legem diocesanam atinet, vt Episcopus in qua-
libet ade sacra suæ diocesis publico ritu, & cæremonia
Missæ sacrificium facere, & Cathedralam & sedem locare
possit, vt ad populum conciones habeat, vel vt causis iu-
diat, c. *Luminis 18. quasi 2.* Ab hac lege Monasteria etiam
non excepta sunt iure communi libera, ne Monachi interur-
bentur *Inno. Et Abb. in c. Dilectus. de Off. Iud. Ord.* Legitur in
diocesanæ est, vt Episcopo vita functo oēs Clerici vocari
possint, ad exequias funeris coonestandas, ad quas Reli-
giosi iure venire cogi nequeunt, *Gloss. item Inno. Et Abb. in c.*
Dilectus de Off. Iud. Ord. Et colligi potest ex c. Placuit 16. q. 2. Legis
 item Diocesanæ est Clericos ad Synodum conuocare
Gloss. in c. Dilectus. cit. inno. in c. 1. de statu Mona. 10. An. Et Za-
bar in c. Dilectus. Licet Host. in sum. si. de Off. ord. §. quid perti-
nent, & Imola in c. Dilectus prædicto, sentiat esse legis iuridi-
 ctionis. Ab hoc iure exempti sunt Religiosi c. *Episcopos dist.*
 18. Eiusdem quoque legis est vt Ecclesie contribuere cum
necesse est, vt Episcopus iter suscipiat, vel ad Romanum Pō-
tificem, vel ad Regem, vel ad Concilium ob commune bo-
num *Card. in Clem. 1. de excess. Prælato.* à quo etiam iure Mo-
nasteria sunt libera, *Card. in Clem. 1. §. 1. De excess. Prælato. Inno.*
cap. 1. de statu Monach. Item exempta sunt ab hospitibus
excipiendis, & à publicis supplicationibus quas populo, &
Clero indicit Episcopus non magnis ex causis, sed solitis,
ordinarijs & leuebus. *Abbas cum Gloss. in cap. Dilectus, de*
Offic. Iud. Ord. Nam legis diocesanæ est, vt Episcopus
 compellere possit Clericos ad excipiendos Prælatos ali-
quos vel Dominos, *Gloss. Et Inno. Et Abbas in c. Dilectus cit.*
1. Quod si Episc. domi suæ hospitio susceperit, potest
 idem Cler. secularem cogere, non Monast. vt sumptus
faciat. *Archid. c. Vnio. q. 3. Abb. in cap. Cum Apost. de censib. si*
 opes Episcopi ad eos sumptus non sufficiant. *Card. in Clem.*
 1. *de excess. Prælato.* His exceptis cætera sunt legis non diocesa-
næ, sed iurisdictionis.

Tertio queritur, An Episcopus iure queat de Eccles-
bonis testari? Respondeo, testari quidem posse de bonis sui
patrimonio, aut de iis bonis, quæ quasi patrimonium ha-
bent; de iis item, quæ aliorum donatione, vel industria sua
vel arte; non autem de fructibus Episcop. nisi testandi
peculiarem habeat à Roma. Pont. facultatem: quam dare
potest, non solum vt testetur in pios vsus, sed etiam gene-
ratim

facim vt testetur in quoslibet vsus etiam non pios; non tamen vanos & iniuriales, sed de hac quæst. & alijs ad testandi facultatem pertinentibus fultus suo loco tractabo lib. 7. cap. 9.

Quarto quæritur, An Episcopus laico possit committere causam spiritualem? Respondeo, minime, immo nec Clerico simul & laico, quomam laicus iure communi causas spirituales agere non potest.

Quinto quæritur, Quot, & quæ sint crimina, quorum absolutio iure communi Episcopo referatur? Hanc quæstionem Sylu. in verb. casus q. 5. Respondeo, ex Const. Benedicti XI. quæ incipit: Inter cunctas, de Pri. inter Ex. in uag. communes, esse quatuor: Primum quidem, peccatum Clerici, quod est pœna depositionis dignum, quodque irregularem inducit: Secundum Omne peccatum, quod olim pœnitentia solemniter expiari solebat, videlicet crimen graue: quod totum populum conturbat id. 50. c. in capite. Tertium, incendium domus, frugum, aut aliarum rerum, quod quis sciens committit, vel ad id consilium, auxilium, operam, vel aliquam rationem prestat; c. Pessimam 23. q. 8. Locum habet in peccato ante denunciationem. Quartum est delictum, quod Rom. Pont. ex comm. fubicit, cuiusque absolutio Episcopo referatur. Quidam Blasphemiam addunt, quæ olim solemniter pœnitentia coerceretur, sed certe communi non referatur, nisi publica & manifesta sit & ad forum exterius delata, Angel. & Syl. in verb. Blasphemia, quasi. 6. & 7. ex Goffre. Hostien. Innoc. Abbate.

Sexto quæritur, Quorum criminum absolutio generalis consuetudine Episcopo referatur. De hac quoque Syl. casus c. 4. Glof. in c. Si Episcopus, de pœn. & remiss. in 6. Respondeo, ex Const. Bened. XI. paulo ante cunctas, inter cunctas, de Pri. ul. Episcopo referatur esse absolutioem criminum sequentium: Primum est crimen homicidij voluntarij, etiam à laicis admisi, quod quidem pariter trahunt ad mutilationem, vel amputationem membri, non tamen percussioem, & ad mandantem, vel consilium, vel auxilium dantem ad homicidium, vel membri abscissionem. Secundum est crimen falsi in literis, vel in quibuslibet alijs tabulis, & instrumentis scriptis, quod etiam profertur ad testem falsum, simplicem, vel iuratum, qui occultat veritatem, & ad Aduocatium, vel scribam, vel procuratorem, qui instrumenta scripta vnius litigatoris, aduersario eius ostendit. Tertium, violare libertatis Ecclesiasticæ crimen. Quartum Sorilegi, aut diuinationis impietas. Quintum, quidam Episcopi speciali consuetudini sibi referunt bonorum incerto restitutionem, quæ mala fide capta fuerant & inique retinebant. Sextum alij etiam Episcopi speciali consuetudine sibi referunt flagitia, incestus, aut stupri, aut nefarie libidinis & congressus, nimirum virorum cum alijs viris, contra naturam, aut cum bestiis rem turpem habentium. Septimum rursus alij quidam Episcopi referunt sacrilegium opere patratum: quod locum habet in eo sacrilegio, quo locus sacer violatur, aut quod est rei sacræ turrim; non tamen in eos, qui contra votum castitatis emissum, cum femina rem habet, vel in eo qui lethalis peccati confensus & reus se infert in sacra, etiam si sacramenta conferat vel suscipiat.

Octavo quæritur, A quibus pœnis iure ipso impositis, Episcopus sit immunis, & liber? Sylu. in verbo Episcopus q. 11. Respondeo, nullam pœnam suspensionis, & interdicti Episcopum contrahere, nisi in ipsa suspensionis, vel interdicti sententia, expressa Episcoporum mentio sit facta. Nam in c. Quia periculosum, de sent. ex comm. in 6. sic est definitum. Nos deliberatione prouida duximus statuendum, vt Episcopi, & alij superiores Prelati, nullius constitutionis occasione, sententia, siue mandati, suspensionis, vel interdicti incurrant sententiam, vllatenus ipso iure, nisi ipsi de Episcopi expressa mentio habeatur. Dicitur, aut Glof. suspensionis, vel interdicti; Quia secus est de sententia excommunicationis: nec enim voluit Pontifex Episcopos hoc privilegio potiri, vt liberi essent à sententia excommunicationis ipso iure

lata. Vnde ipsi etiam Episcopi comprehenduntur in Can. Siquis suadente. 17. q. 4. & in c. Pro humani, de Homicidio in 6. Quare si Pontifex iuberet generatim Clericos, & Prelatos omnes solvere certam pecunie pensionem, pœna interdicti vel suspensionis constituta in eos, qui non parent, ea pœna non afficeretur Episcopi id mandati negligentibus. Quæres, An etiam Episcopi sint immunes & liberi à pœna suspensionis, si Constitutio, sententia, vel mandatum pœnam suspensionis à Beneficio constituat? Hostien. sentit eos ab hac pœna non esse liberos, sed solum à pœna suspensionis ab officio: eo quod in c. Quia periculosum, aperte dicatur: Quia periculosum est Episcopis & eorum superioribus, propter executionem Pontificali officij, quod frequenter incumbit, vt in aliquo casu interdicti, vel suspensionis ipso facto sententiam incurrant; At Glof. cuius opinio est communi consensu recepta, in vniuersum censet, in nullam suspensionis pœnam Episcopos incidere, nisi ex presse nominentur. Neque mirum est si Glof. sententia in hac parte magis omnibus probetur: quoniam post Hostiensem Bonifacius VIII. hoc videtur declarasse in c. Si compromissarius, de elect. in 6. §. Huiusmodi, vbi postquam dixerat compromissarium, qui sciebat elegit indignum, triennio ab Ecclesiasticis beneficiis ipso iure suspendi, & compromittentes quoque, si ad ratum scienter habuerint, alioqui non item; subiungit: Huiusmodi pœnam Episcopus non contrahit, si adlegendum sit compromissarius, cum iure nullam sententiam suspensionis incurrat, nisi de ipso expressa mentio habeatur. Sic ille.

Nono quæritur, Quid Episcopus ratione sui muneris, & officij præstare iure communi debet? Respondeo, eum singulis annis Synodum conuocare debere, vt clericos admoneat & constitutiones in ea legantur. c. placuit. 10. q. 1. Sed hoc consuetudine ipsa est fere abrogatum. Deinde singulis annis, si eodem modo potest, debet Episcopus intueri omnes Ecclesias, Monasteria, hospita domos suæ ditionis. Conc. Tolet. 4. c. 35. Conc. Trident. sess. 24. c. 3. de reformatione. Debet itidem in Synodo idoneos viros deligere, & eos iureiurando sibi obligare, vt ad ipsum vel alium à se missum referant, quicquid in locis suæ ditionis fieri cognouerint contra Ecclesiasticos Canones, & iura, si delictum ad forum Ecclesiasticum attineat. c. Episcopus in Synodo 35. q. 6. Insuper debet in Ecclesijs quæ Baptismales dicuntur, præficere idoneos magistros, qui clericos & pauperes, & alios erudiant in primis Christianæ religionis elementis, & literarum studiis, & liberalium artium præceptis, si necessitas id requirat, cap. de quibusdam dist. 37. Præterea palam & publice gestare debet Episcopus lineam amictum alijs communibus indumentis impositum, nisi religiosus fuerit. Clerici officia de vita & honest. Cler. Præter hoc vbi temporalem iurisdictionem habet, laicum iudicem constituit, qui in causis, quæ criminales dicuntur, ius dicat. c. ex literis, de excessib. prelat.

Quæres, An ei tuta conscientia speciatim committat causam criminis pœna capitis digni? Respondeo, posse committere, ita tamen, vt ei solum generatim mandet, vt in causa ius dicat, & æquitatem seruet: non autem directo, aut oblique sententiam mortis delegare iure potest: alioqui irregularitatem contrahet. c. ex literis, de excessib. prelat. Sed quid si Iudex ex eo quærat reus ne sit capite plectendus? Respondere solummodo potest, et quod æquum est & iustum, esse iudicandum. Si vero iudex fateatur dubitare se, an reus pœnam capitis mereatur: respondere nequit eam mereri: sed solum, vt leges, & iura, & peritos consulat alioqui enim, vt dixi, in pœnam irregularitatis incurret. c. ex literis, de excessib. prelat. Nequit etiam, cum sententia capitis vel mortis executioni mandatur, præfens adesse: sua enim præfentia ipsam sententiam approbare, & ratam habere videretur: c. ex literis citato.

Debet etiam Episcopus Clericos antequam ad Ordines prouehantur, examinandos curare, ne cui cito manus imponat, quoad ipsi constet de legitima eorum ætate, & probitate morum & vitæ, de idonea literatura, de ortu eorum

legitimo: *Siluest. Episcopus 9. d. 6.* Caueat autem diligenter, ne temporale commodum pro ordinibus suscipiatur. Debet item Clericos à Patronis nominatos, delinatos & oblatos examinare, sint digni & idonei nec ne ad Beneficia *Conc. Trident. sess. 24. c. 18. & sess. 25. c. 9. de reform.* An vero digniori Beneficium conferre ipso iure cogatur, postea docebimus. Quæri hoc item loco potest, An Episcopo liceat Beneficia vel Officia Ecclesiastica in propinquos conferre, tum An et liceat officia temporaria: quæ ad ipsius iurisdictionem spectant, pretio vendere, vel locare, infra commodius disseremus.

Insuper debet Episcop. in Ecclesijs Cathedralibus, & Conuentualibus viros idoneos constituere, qui sacras ad populum conciones habeant, & positentium confessiones excipiant, & qui Ecclesias & loca suæ diœcesis visitent: quibus omnibus omnia suppediret, vnde commodum sustentari queant. *Inar. cetera, de Offic. iud. Ordin. Roger. quispiam,* quæ Ecclesijs hac in parte vocentur Conuentuales? Respondeo, seculares, quæ Collegiales, dici solent. Nam Conuentualis Ecclesia dicitur, in qua est Collegium Clericorum, siue secularium, siue Regularium. Deinde si roget quis, An lechalliter peccet Episcopus, si hæc singula negligat? Respondeo, peccare cum aliquid horum dolo, lata, vel ex leui culpa prætermittat, non tamen si ex leuissima. Reliqua vero de potestate Episcoporum persequar, postquam de Archiepiscopis, Primatibus & Patriarchis egero.

Decimo quaeritur, An qui vouit religionem ingressurum, & voto non impleto Episcopus debeat Episcopatu abdicare & votum implere? Debet, inquit, Pont. votum vinculum relaxare. *Peritus, de voto & voti redemp. Innoc. 3. scribit Episcopo cuidam: Nos igitur tibi consulimus, ut si vitam desideras sanare consentiam, regimen resignes Ecclesiæ memoratæ, ac reddas alijssimo vota tua.* Sic etiam S. Thom. 22. *quæst. 189. ar. 3. ad 1.* Obijcies Episc. status est perfectior statu religiosorum, ergo huiusmodi Episcopus non cogitur Episcopatu deposito religionem ingredi. Respondeo, nihil hoc impedit, quia votum sub præceptum cadit. Episcopatus vero consilij, non præcepti opus est. Dices licet transiit ad religionem ad Episcopatum? Respondeo transiit huiusmodi fieri auctoritate summi Pontificis, non propria voluntate religiosi.

CAP. XXXIII.

De auctoritate Archiepiscopi, eiusque potestate & officio.

Primo quaeritur, Vnde dicitur Archiepiscopus sit, & quæna fuerit Archiepiscoporum origo? Respondeo, Archiepiscopum Græce dici Principem Episcoporum, hoc est, primarium Episcopum. Et est is Episcopus, qui primariæ alicuius provincie ciuitati, quæ est aliarum mater & caput, præest, & quia primaria provincie ciuitas alias ciuitates habet sibi subiectas, & Episcopi singulis ciuitatibus præficiuntur: ideo Episcopus est is qui in vna provincia præest ciuitati, cui subiectæ sunt aliæ quædam ciuitates totidem habentes Episcopos. Et hinc fit, vt Archiepiscopus aliquando multis Episcopis, aliquando paucissimis præest scilicet quatuor, tribus, duobusve tantummodo, immo aliquando vni soli: & sunt aliqui Archiepiscopi, qui nullos sibi subiectos episcopos habent vt Archiepiscopus Rossanensis, teste auctore libri, qui dicitur, *Provinciale omnium Eccles.* Meo iudicio Archiepiscopus factus olim non est sine Episcopo suffraganeis, sed cursu temporis, vel suffraganei Episcopi auct. Rom. Pont. sunt exempti, vel eorum Eccles. annexæ, & coniunctæ sunt Ecclesiæ Metropolitanæ.

Secundo quaeritur, an Archiepiscopus idem sit qui Patriarcha? Olim Archiep. vocari solebat Patriarcha, vt constat ex Iustiniano Imp. *Novell. 11. c. 23.* in quibus Archiep. appellat Patriarchas. *Iubemus* inquit, *beatissimos Archiep.*

piscop. & Patriarchas, hoc est, seniores Romæ, & Constantinopolit. & Alexandria, & Theophilos, id est, Antiochia, & Hierosolym. Et in *Novell. 16. Imp. Iustinian. Aug. Anthemio sanctiss. & beatiss. Archiepisc. Constantinop.* & *uniuersali Patriarcha.* Et in *Conc. Maticeo 2.* sub Guntiamo Principe in Gallia, Archiepiscopus Lugdunensis vocatur Patriarcha. Et *Greg. in libro de historia Francorum,* Archiep. Lugdunensem appellat Patriarcham, &c. *Conquest. 9. quæst. 3.* Archiepiscopus Bituricensis Patriarcha nominatur: & in Oriente non nulli Archiepiscopi præter Constantinopolitanum, & Antiochenum Patriarchæ nomen retinuerunt, quia talis est apud eos consuetudo, vt Archiepiscopos nominent Patriarchas. Hinc etiam factum est, vt in Occidentis Archiepiscopus Aquiliensis habuerit nomen Patriarchæ, quia episcopi & Presbyteri Dalmatiæ, & Istriæ, more Orientalium eum sic nominabant, cui parebant, tanquam earum prouinciarum Archiepisc. Et hoc maxime conuenit cum ipsa nominum Etymologia. Nam Patriarcha Græce dicitur patrum Princeps, hoc est, episcoporum primus, & Archiepiscopus dicitur est Princeps episcoporum.

Sciendum est, tres primos Archiepiscopos vocatos fuisse Patriarchas, Romanum, Alexandrinum, Antiochenum, vt inferius ostendam. Paulo post fuerunt quinque, quoniam additi sunt Constantinopolitanus, & Hierosolymitanus. hi quinque postquam dicebantur Patriarchæ, & Archiepiscopi: at vero postea cœperunt vocari Archiepiscopi, multi episcopi eorum qui primarijs Prouincijs Ciuitatibus præerant, ideo factum est, vt quinque illi primi Archiepiscopi retinuerint Patriarchæ nomen, & dicitur Patriarchæ, quia à cæteris Archiepiscopis ampliori iurisdictionis potestate differabant: immo præerant etiam multis Archiepiscopis, quoniam quidam eorum episcoporum, qui præfecti fuerant primarijs Ciuitatibus Prouinciarum, quæ subiectæ erant Patriarcharum curæ & potestati, facti sunt Archiepiscopi: ita vt Patriarchæ illi quinque non solum episcopos, sed etiam Archiepiscopos præesse cœperint: & ita constituti sunt Episcoporum & Archiepiscoporum patres.

Tertio quaeritur, an Archiepiscopus sit idem qui Primas? Respondeo, olim Archiepiscopus dicitur solitus Primas, quia reuera erant principalium ciuitatum episcopi, & Primas idem erat, qui primæ Sedis, seu Ciuitatis Episcopus: sed postea, quia multi aliarum Ciuitatum episcopi creati sunt Archiepiscopi, nomen Primatis datum est ijs tantum Archiepiscopis, qui præerant Ciuitatibus, sub quibus erant aliæ Ciuitates Archiepiscopos habentes. Ita vt Primates sint patres non solum episcoporum, sed etiam Archiepiscoporum: vt Cantuariensis episcopus vulgo dicitur Primas in Anglia: Eboracensis olim vocabatur Primas Scotia: Toletanus dicitur Primas Hispaniæ, Bituricensis habetur Primas Aquitanicæ: Carthaginensis erat Primas Africæ: de quorum singulis postea dicam. Præterea ex Romanis Pontificibus S. Anicetus vetuit, vt haberetur in c. *Nulli. dist. 99.* ne Archiepiscopi, Primates vocarentur: nam Primates primas sedes in provincijs tenebant Archiepiscopi non item: hoc est, Primates præerant Ciuitatibus quibus subiectæ erant aliæque Provincie, Archiepiscopi Ciuitatibus, quibus subiciebantur aliæ Ciuitates episcopos habentes. Vnde Primas est Archiepiscopo iurisdictionis, non ordinis potestate superior. Idem colligitur ex cap. *Prouincia. dist. 99. quod sumptum est ex B. Anacleti episcopi, & ex cap. Vrbes, & ex cap. in silis. dist. 80.* in quibus locis S. Clemens explicat, vbi nam sint Archiepiscopi, vbi Patriarchæ, siue Primates constituendi.

Quarto quaeritur an Archiepiscopus sit idem qui Metropolitanus? Cuius ad *Novell. Iustiniani 2.* ait maiorem esse Archiepiscopi, quam Metropolitanam dignitatem, quia Archiepiscopus idem erat qui Patriarcha vel Primas: quod colligitur ex cap. *cleros. dist. 21.* idque sumptum est ex *Isidoro*, vbi S. Isidorus Archiepiscopos distinguit à Metro-

Metro-

Metropolitans. & Glossa *ibidem* in verbo, Archiepiscopus, ait, Archiepiscopus dici Primates, vt ex ipso S. Isidoro constat.

Dicendum est Archiepiscopum, & Metropolitanū esse eundem, postquam Patriarchæ, vel Primates deserunt vocari Archiepiscopi, nomen superius retinentes. Quoniam Metropolitanus est Episcopus, qui præest ciuitati, quam alie ciuitates Episcopos habentes agnoscent, vt matrem, & caput. Et ita Metropolitanus cœpit dici Archiepiscopus, cum illi, qui præerant Ciuitatibus, quib. Prouinciæ, & non tantum Ciuitates subieiebantur, vocari cœperunt Patriarchæ, siue Primates. Nunc igitur Archiepiscopus idem est, qui Metropolitanus: & tum Archiepiscopus, tum Metropolitanus dicitur Suffraganeos Episcopos habere: at Primas est, qui & Archiepiscopus, hoc est, Metropolitanus, & Episcopus præest. Sicut igitur Archiepiscopus, hoc est, Metropolitanus, iurisdictione est episcopo superior; sic Primas iurisdictionis potestate est Archiepiscopo, hoc est, Metropolitanano maior.

Quinto queritur, Vtrum Archiepiscopus ab Episcopo differat potestate iurisdictionis? Respondeo, differre: nam est maior, & amplior Archiepiscopi iurisdictione. Episcopus enim præest Ciuitati, & vicis ei subiectis; at Archiepiscopus, vt ciuitati quæ est aliarum ciuitatum Episcopos habentium mater, & caput, cui sunt subiectæ alie ciuitates. Porro episcopi Archiepiscopo subiecti dicuntur, in Iure Canonico Suffraganei. c. 1. de foro competent. in 6. & c. Suffraganeis, de elect. c. Antiqua, de Priuileg.

Sexto queritur, An Archiepiscopus ab episcopo differat ordinis potestate? Respondeo, minime. Vnde quod attinet ad Sacramenta, & reliqua, quæ sunt potestatis Ordinis, nihil amplius habet Archiepiscopus, quam episcopus.

Septimo queritur, Cur dictus sit Archiepiscopus, cum in Concilio Carthaginensi, vt habetur in c. Prima Sedis dist. 99, vetitum fuerit, ne primæ Sedis episcopus appelleretur Princeps Sacerdotum, vel Summus Sacerdos? Respondeo, eos episcopos Africanos humilitatis, & modestiæ ratione habuisse; & ideo id vetuisse: sed vsus obtinuit, vt non solum vocetur primæ Sedis, vel ciuitatis episcopus, sed etiam Archiepiscopus; sicut etiam appellatur Patriarcha, qui præest ciuitati, cui subiectæ sunt multæ ciuitates & Prouinciæ, episcopos, & Archiepisc. & Primates habentes.

Octauo queritur, Quotnam sint ad creationem Archiepiscopi necessaria? Respondeo, Archiepisc. sicut & Episcopus iure communi eligi à Collegiis Canonicorum, & Superiorum auctoritate confirmari, vel à Regibus, ac Principibus, tanquam Patronis nominari, designari, & offerri, vel presentari, & deinde auctoritate Romani Pontificis institui: vel absolute, & simpliciter absque vlla electione à Collegio, vel designatione à Patrono facta per collationem, vt iura vocant, à Romano Pontifice creati. Potest autem Archiepiscopus fieri, vel qui ante fuerat episcopus consecratus, vel qui ante episcopus non erat. Si creetur Archiepiscopus is, qui ante episcopus consecratus non fuerat, necesse est, vt consecratur, quia per consecrationem potestas ordinis confertur: quamuis Archiepiscopus electus à Collegio per confirmationem Romani Pontificis auctoritate factam, in quibusdam potestatem iurisdictionis accipiat etiam ante consecrationem: & idem iuris est de Archiepiscopo à patrono nominato, electo, & designato, & à Romano Pontifice instituto, & nondum consecrato: est enim consecrandus, cum antea fuerit simplex sacerdos. Quare Archiepiscopus intra totidem menses debet confirmationem, vel institutionem, vel consecrationem à die electionis, à Collegio, vel designatione à patrono facta petere: intra quod tempus, sunt ea singula ab Episcopo postulanda.

C A P. XXXIV.

De auctoritate, & vsu Pallii.

Primo queritur, Quodnam sit Archiepiscopalis potestatis, & dignitatis infigne? Respondeo esse pallium, de

quo in iure Canonico erat titulus, de auctoritate & vsu pallii, & de quo etiam Gratianus in Decretis agit per aliquot Capita dist. 110. *Ep. in e. Galliarum* 25. q. 2. Quarat aliquis, Quod genus ornamentum appellatione pallii intelligatur? Respondeo esse vestem candidam ex lana alba contextam, habentem circulum humeros constringentem, & duas lineas ab anteriori, & posteriori parte pendentes, & quatuor Crucis signis purpureis distinctam, quorum vnum habet in pectore, alterum in humero sinistro, tertium in dextro, quartum in scapulis.

Si quaeras, Quid sit, & vnde dictum Pallium? Respondeo, ex S. Isidoro, Pallium esse, quo administratorum scapulae conteguntur, vt dum ministrant, expeditius discurrant. Plautus:

Si quid facturus es, appende in humeris Pallium.

Et pergas, quantum valet tuorum pedum pernices.

Dictum autem Pallium à pellibus, quia prius super indumenta pellicea veteres induebantur, quasi pellea. Sic Isidorus. Oium sicut toga erat vestis Romanorum exterior, sic pallium erat Græcorum: Et sicut togam Romani tunicae imponebant, sic Græci sua pallia tunicis. Quare apposite, sicut exteriores vestes quibus induimur, pallia vocantur; sic pallium, dicitur vestis illa breuis, quam super omnia indumenta Archiepiscopus suis humeris imponit.

Porro pallii origo antiquissima est in Archiepiscopis. Auctor vetus rituum ecclesiasticorum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ lib. 1. tit. 10. c. 5. id colligit ex Maximo episcopo, & Eusebio Casariensi: Rupertus lib. 1. de Diuinis offic. c. 27, scribit, Maternum à S. Petro missum, Treuerensi ecclesiæ hæreditatem pallii suis successoribus reliquisse. Quicquid sit de hoc, S. Gregorius certe multam Pallii mentionem facit in Epistolis lib. 1. Epist. 30. & 39. lib. 6. Epistol. 23. lib. 7. Epist. 126. lib. 4. Epist. 54. lib. 12. Epistol. 42. lib. 7. Epistol. 112. & Epistol. 5. lib. 4. Epistol. 14. & 15. lib. 7. Epist. 129. Et post Gregorium ceteri, qui de Diuinis officiis tractauerunt: meminerunt Aleuinus, Rabanus, Rupertus, Innocentius. Et Auctor ille rituum ecclesiasticorum, Sanctæ Romanæ ecclesiæ, supradictus tradit, pallium peti hac verborum formula: Ego N. electus Ecclesiæ N. instantor, instantius, instantissime peto mihi tradi, & assignari pallium de corpore Sancti Petri sumptum: in quo est plenitudo Pontificalis officii. Vnde in c. significasti, de elect. dicitur pallium à corpore B. Petri assumptum, ita vt cum id Romanus Pontifex alicui Archiepiscopo tradit, & confert, dicatur mittere, siue conferre ex corpore B. Petri assumptum, quod, vt Glossa in eo c. explicat, ideo dicitur, quia super altare, vbi corpus B. Petri iacet sepultum, Romani Pontificis auctoritate consecratur: & ex eo altari sumptum ad Archiepiscopos mittitur, vel potius, vt ait Auctor rituum ecclesiasticorum loco citato, quia pallia consecrata ad Basilicam Principis Apostolorum deferuntur, & ponuntur per Canonicos super corpora Petri, & Pauli Apostolorum sub altari maiore; vbi factis vigiliis illa per noctem dimittunt, deinde restitunt Subdiaconis, qui ea in loco honeste, & commode conseruant. Hæc ille.

Secundo queritur, Quænam sit formula, qua pallium Archiepiscopi confertur? Respondeo Glossam c. Ad honorem, de Auctor. & vsu Pallii, hanc esse: Ad honorem Dei omnipotentis, & B. Mariæ Virginis, & B. Petri, & Pauli Apostolorum, & Domini Pape & N. Pape Ecclesiæ Romanæ, & Ecclesiæ N. tibi commissa, tradimus tibi N. pallium de corpore B. Petri sumptum in plenitudinem Pontificalis dignitatis, vt utaris eo intra Ecclesiæ tuam certis diebus, qui exprimuntur in Priuilegio Ecclesiæ tuæ concessis à Romana Ecclesiæ.

Quæres, Quinam sint illi dies? Respondeo, cum eadem Glossa *ibidem*, sic dicente: Hi sunt, Natiuitas Domini, festiuitas S. Ioannis Euangelistæ, & S. Stephani protomartyris. Circumcisio Domini, Epiphania, Dominica in ramis Palmariū, Feria 5. in Cæna Domini, & festiuitas in sabbato sancto, & in tribus diebus Resurrectionis Dominicæ, & Pentecostes solemnitas S. Ioan. Bapt. & omnium Apostolorum, & solennitas in tribus festiuitatibus B. Mariæ Virg. *Ep. in commemoratione omnium Sanctorum, in*

Dedica-

Dedicatione Ecclesiarum, & principalibus festiuitatibus Ecclesie tue, in ordinationibus Clericorum, & in consecrationibus Episcoporum, & in die anniuersario tue consecrationis. Hac Glossa.

Tertio queritur, Intra quot menses Archiepiscopus pallium petere iure cogatur? Respondeo, intra tres menses à die consecrationis, vel confirmationis, vel institutionis, vel collationis, si ante non fuerat consecratus, nisi iustam impedimentum obstat. *c. Quoniam. dist. 10.* Et debet illud obnixè, & totis viribus petere. *c. Prisca eadem distinctione:* ac petens debet iureiurando promittere, se Romano Pontifici obediturum. *c. Operatum ead. dist. 10.* Idem iureiurando promittit se Fidem Catholicam, & Romanam, ac Catholicam Ecclesiam unitatem, pacem, & concordiam seruaturum. *c. Significasti, de elect.* Si roges, An Episcopis palliū aliquando conferatur? Respondeo, cum Hostiensis, in sum. tit. de auctor. & usu pallii. §. 3. peculiari Romani Pontificis beneficio quibusdam Episcopis tradi, nimirum, Hostiensis in ostiis Tyberis fluiti, Papiensis in Longobardia, Lucens in Tuscia, Rambergensis in Germania, & ut habetur in c. Cum in iuuentute, de presumpcio. Quinque ecclesiensis in Hungaria.

Quarto queritur, A quonam pallium petere debet Archiepiscopus? Respondeo, olim, ut constat ex c. Antiqua de Priuil. Archiepiscopus magnis illis quatuor Patriarchis subiectos, Constantinopolitano, Alexandrino, Antiocheno, Hierosolymitano, palliū petere consueuit à suo Patriarcha. Sic enim dicitur de illis Patriarchis: *Licenter & ipsi suis Suffraganeis pallium largiantur pro se recipientes professionem Canonica, & pro Romana Ecclesia sponsonem obedientie ab eisdem.* Nunc vero Archiepiscopus pallium Romani Pontificis beneficio, & auctoritate confertur.

Quinto queritur, An Archiepiscopus ante palliū acceptū, posse iure ea munera obire, & exequi, quæ sunt potestatis ordinis, vel iurisdictionis? Respondeo, in primis nō posse Archiepiscopus se nominare. *c. Nisi. De auctor. & usu pallii:* nec posse conuocare Conciliū, nec chrisma cōficere, nec dedicare Basilicas, nec ordinare Clericos, nec Episcopos consecrare. *c. Quod sicut. §. Præterea, de Elect.* Ex quo fit, ut non plenam iurisdictionis, nec Ordinis potestatem habeat. Vnde in c. 1. de auctoritate & usu pallii dicitur, cum pallio plenam Pontificiam potestatem confertur.

Obijcies id, quod habetur in c. Suffraganeis de elect. ubi legitur, mandato Metropolitanī post confirmationē Electionis suæ, etiam si pallium non receperit, licere Suffraganeis electū, qui ad ipsius Metropolitanī iurisdictionem pertinet, consecrare, quod petendū est, ac si diceretur: Metropolitanus confirmatus ante pallium acceptū, potest aliis Episcopis committere, ut suū Suffraganeū consecrent, & ordinent. Glossa, cum aliis quibusdam aliquando dicit, constitutionem illam, Suffraganeis, non esse receptā. Cæterum verius est, quod eadē Glossa alibi, Panormitanus, & alii in cap. illo suffraganeis, docuerunt, Archiepiscopū confirmatū, & nondum pallium adeptum, posse aliqua, quæ sunt potestatis iurisdictionis, non tamen omnia, quoniam quæ maiora, & grauiora sunt, in iure non potest, ac proinde non potest per se Conciliū conuocare, ut habetur in c. Quod sicut. §. Præterea, de elect. Potest tamen Episcopis facultate concedere, ut suam Suffraganeam consecrent, ac proinde, ut Clericos facerent, aut dedicent, & consecrent Ecclesias: quia huiusmodi facultatem concedere, est quidē potestatis iurisdictionis, sed non numeratur in his, quæ maiora, & grauiora reputantur. Nequit enim, ait Hostiensis, in sum. tit. de auctor. & usu pallii, quæ sunt potestatis ordinis, Sacramentū confirmationis conferre, virgines consecrare, aut Abbates, publicam, & solemnem penitentiam agentes, Ecclesie reconciliare, & cætera, quæ sine Missæ sacrificio non obit. At ea quæ stola tantum indutus exequi & facere solet, potest, ut si calices, & alia huiusmodi vasa consecret, si cæmeteria faceret, ac dedicet. Et similia. Sic Hostiensis in sum. tit. de auctor. & usu pallii, §. Quid sit pallium.

Sexto queritur, An si Archiepiscopus faciat ea, quæ sunt potestatis ordinis ante pallium obentum, rata sint & firma? Respondeo, esse distinguendum: aut antea fuerat consecratus Episcopus, aut secus: Si antea consecratus, & ordinatus non erat, ea irrita sunt, & mania, quoniam, ut supra dictum est, Presbyter ea, quæ sunt potestatis Pontificiæ, præstare non potest, & si præstet, nullus sunt momenti. Si vero consecratus ante iam fuerat, peccat quidē contra Canones & iura, obeundo, quæ sunt potestatis ordinis, facta tamen ab ipso subsisterent; ut si Clericos consecraret, Chrisma conficiat, pueros baptismate reuocatos confirmet: hæc enim a potestate ordinis vim suam, & firmitatem accipiunt.

Querēs, An Archiepiscopus ante pallium receptum, obeundo munera Archiepiscopalis potestatis, aliquam iuris pœnam contrahat? Respondeo, nullam; at persequentiam potest ab officio, & ministerio remoueri, aut aliam mitioni pœna puniri.

Septimo queritur, An iure possit uti palliū extra Ecclesiam suam? Respondeo, in c. 1. de Auctor. & usu pallii factum esse, ut extra Ecclesiam suam pallio non utatur. Ecclesie vero nomine, ut ibi dicitur, intelliguntur omnes Ecclesie Præuincie, ipsius diuioni ac potestati subiectæ. potest igitur in huiusmodi Ecclesiis uti pallio intra Missarū solemniam; extra Ecclesiam vero non potest. ut in publicis supplicationibus, in conuulsu, in comitiis.

Octauo queritur, An Archiepiscopus possit suum pallium alteri commodato dare, ut si det alteri Archiepiscopo facultatem, ut in suis Ecclesiis soleat ritum rem diuinā faciat? Respondeo, non posse. sic enim habetur in cap. Ad hoc, de auctor. & usu pallii. Quoniam Pallii usus uti persona priuilegium, ac proinde ad alium non transit: ob eam causam iure est constitutum, ut Archiepiscopus suo pallio indutus sepeliatur, ca. 1. de auctoritate & usu pallii. quod si Archiepiscopus ad aliam sedem Superioris auctoritate transferit; secum etiam pallium, quod in priori Ecclesia acceperat, transferret, ac nouum accipit, & cum utroque sepelitur, teste Panorm. in cap. ad hoc, supra citato.

Nono queritur, An Archiepiscopus iurisdictionem habeat ordinariam in suæ diuionis Episcopos, & ipsorum Clericos? Respondeo, Archiepiscopus in diocesi cui præest, habere iurisdictionem Episcopalem; in prouincia vero, in qua habet Episcopos sibi subiectos, iurisdictionem Archiepiscopalem. Abbas in c. Quanto e. Pastoralis, de offi. iud. ordinis. ex quo fit, ut amplioiorem iurisdictionem in subiectos Episcopos habeat, quam in Clericos, & Laicos, qui sunt ipsorum Episcoporum potestati subiecti. nam subiectorum Episcoporum crimina, ordinaria potestate cognoscit, ac iudicat; at cæterorum non nisi extraordinaria potestate. *c. Pastoralis, supra citato.*

Querēs, quæ crimina suæ diuionis Episcoporum cognoscit, & iudicat Archiepiscopus? Respondeo, plurima, quæ enumerat Glossa in c. Pastoralis prædicto. & in cap. Conquestus 9. q. 1. quæ statim recensebo, quæstione proxime sequenti, nisi sint Romano Pontifici reuerata; quale etiam est hæreticis, Concilium Tridentinum sess. 24. c. 5. Quamuis autem Archiepiscopus in Episcopos subiectos ob crimina, quæ admiserunt, possit pœnis debitis animaduertere; eos tamen ab officio, & ministerio, nequaquam remouere potest: id enim genus pœnæ solus Romanus Pontifex imponit. Quare clericus, vel laicus, si quid habet contra Episcopum iurum, id iure deferat ad Archiepiscopum, & coram eo causam agit suam.

Potest item Archiepiscopus Episcopos quibusdam in causis citare. ac Concilium Tridentinum sess. 13. cap. 6. sic decernit: Episcopus, nisi ob causam, ex qua deponendus, sine priuandus veniret, etiam si ex officio, aut per inquisitionem, seu denunciationem, vel accusationem, siue alio quouis modo procedatur, ut personaliter compareat, nequaquam citetur, vel monatur.

Abfoluit etiam Archiepiscopus subditos Suffraganeorum suorum, dum uisitat prouinciam. *ca. perpetuo de cens. in sexto & ibi Dom.* vel cum causa ad eum per appellationem

deuoluta est, vel in casibus sibi specialiter permittis, de quibus statim *questioni sequenti* dicam. Alias eos nec excommunicare, siue ligare, nec absolueri potest. *Dominicus loco citato. Silu. in verbo Archiepiscopus. q. 5.* Insuper Archiepiscopus si in erectione, & conseruatione Seminarij Clericorum negligens fuerit suffraganei Episcopi, & suam portionem soluere detrectauerit, potest eos acriter corripere, & ad id seruandum cogere, & ad alia, quae habet Concilium Trid. *sess. 23. cap. 18.* Si Vicarij ab Episcopo constituti in suo munere obeundo; impune delinquant; Archiepiscopus tanquam ordinarius punit, vt Episcopi negligentiam supplicat: At Ecclesiam Episcopo viduatam non visitat ipse, nec Visitatorem in ea constituit, vt *dicam quast. 13.* quia tunc iurisdictione Episcopi, ad Canonicorum Collegium transfertur. Non potest Archiepiscopus in locis Episcoporum potestati subiectis tribunal erigere, vel habere, nisi expresse ipsorum consensu. Debet Episcopus subiectis appellationem ad Archiepiscopum interpositam admittere. at si Archiepiscopus in locis Episcopo subiectis delinquit, ipsius Episcopi iurisdictioni subiicitur: ita violatione delicti agere in eum potest, *ex sap. vlt. de foro compet. iure cogit. Prouinciale Concilium Archiepiscopus non consulto, imo etiam inuito Primatē, & in eo nominat, designat, & eligit reles idoneos, & veluti Synodicos, qui ad futurum Concilium deferant, quae emendatione, & correctione digna iudicauerint. Aboler, & abrogat malas consuetudines, si quas inuictas esse nouerit in subiectorum Episcoporum dioceses: Dum transe per ipsorum loca etiam exempta, & libera, aut dum ad ea diuerterit, quamuis nec visitet, nec vlium ius dicat: ante se insignia Archiepiscopi deferendi ius, & potestatem habet, veluti Crucis argenteae signum; & solemnem ritu, & ceremoniam manu in Crucis formam ducta populo bene precatur: & in eisdem suae prouinciae locis, etiam exemptis rem diuinam priuato, aut Pontificio more publico facit, aut conuocatur, si velit, aut sacrum coram se fieri iubet, abluerit tamen Pontificio solemnī, hac ritū habentur in *Ordm. Archiepiscopo, de priuileg.**

Idem praecipit Ecclesiarum Rectoribus, & Episcopis subiectis, vt in suis Parochijs, vel temporis verbum diuinum annuntient, vel annuntiandum diligenter curent. Iure visitati ipsorum dioceses. A in Concilio Trident. *sess. 23. cap. 11.* Prohibetur eas visitare, nisi postquam suam diocesim plenē visitauerit, & nisi in causa Concilij Prouincialis auctoritate concessa. Dum autem iure visitat, potest exigere, & accipere impensas, quas in visitando facit, quae procuraciones dicuntur: eos qui sunt in cura, & potestate Episcoporum sibi subiectorum, in viroque foro absolueri potest a peccatis & censuris sibi iure permittis; & hanc potestatem potest alteri delegare, quia eam, vt Ordinarius habet.

Decimo quaeritur, Quas causas iure communi Archiepiscopus cognoscere, & iudicare possit eorum, qui sunt Suffraganeis suae diocesis Episcopis subiecti? Respondeo, cum *Glossa in c. pastoralis. in verb. exceptis quibusdam, de offic. iudicis ordin. in primis* eas, quae iure appellationis, vel deuolutionis ad eum pertinent. *c. 1. de offi. Legati, c. 1. Duo. de offi. iud. ord.* Deinde quando subiectus Episcopi Suffraganei ratione delicti parrati in diocesi Archiepiscopi, vel ratione praedij, domicilij, vel beneficij Ecclesiast. in Archiepiscopi diocesi constituit; vel ratione contractus ibidem facti ipsi Archiepiscopo subiicitur, *c. vlt. de foro compet. c. cap. Placuit 6. q. 3.* Item cum subditus Episcopi suffraganei quamuis ab Archiepiscopo absolutus parere Episcopo iusta praecipiente recusat, *c. Ad reprimendum, de offi. iud. ordin.* Item si sit causa criminalis inter Episcopum & Clericum suum, quia deferri debet ad Synodum in qua praesert Archiepiscopus *c. 1. 6. q. 1.* in super cum Clerici Episcopi suffraganei in diuinis officijs violant consuetudinem Ecclesiae Metropolitanae, *cap. de his. dist. 11.* quod Hosti. & Panorm. restringunt, nisi Ecclesiae prouinciae specialī consuetudine vterentur, *argu. ex c. de consec. dist. 3.*

c. Glof. cap. 1. de sum. Trin. in 6. Praeterea si subditus clericus contra suum Episcopum causam ciuilem agat, *c. si clericus 12. qu. 50.*

Quaerit, an causa ad Archiepiscopum pertineat ob id praetere, quod Episcopus negligenter se gerat in ijs, quae facere debet? Respondeo, cum Abbate *in c. ex frequentibus, de instit. vbi generaliter ait: sola negligentia Episcopi deseritur iurisdictione ad Archiepiscopum. & Glossa in c. Rom. de supplea. neglig. pralat. dicit: in negligentia Episcopi, Archiepiscopus supplet vicem eius. c. simus. 9. q. 3.* non autē in delictis, quod Panor. loco citato intelligit sic: *Delicta nisi notoria sint, ad Archiepiscopum iure non deseruntur ob solam Episcopi negligentiam.*

Vndecimo quaeritur, an iure appellationis, vel deuolutionis, sede Episcopi vacante, ad Archiepiscopum pertineat clericos idoneos instituere, & praetere in ecclesijs? Respondeo minime, nisi cum ecclesiae idoneos clericos non habent; nec clericorum Collegium eos praeficiendos curat, *cap. Non licent, 12. quast. 2.* Deinde, cum euidenter constat, sententiam ab episcopo latam iniquam esse, iure appellationis causa ad Archiepiscopum deferretur.

Duodecimo quaeritur, an ob solum episcopi obitum archiepiscopus ipsius vices suppleat? Respondeo, minime, quia id facit Canonicorum Collegium, *c. si Episcopus, c. c. Ecclesia, de supplea. neglig. Pralat. in 6.* Idem iuris est, quando episcopus est vinculo excommunicationis obstrictus *c. Roman. eodem tit. in 6. c. Quia diuersitatem de concess. prab.* vel quando a Paganis, vel Schismaticis, vel alijs Christiani nominis hostibus captus, *c. praedicto. si Episcopus.* Idem quoque iuris est, quando episcopus in amentiam perpetuam incidit, aut alium morbum perpetuum contraxerit: tunc enim nec Archiepiscopus supplet eius vices, nec alius episcopus ecclesiae praeficitur, sed vel Collegij Canonicorum, vel Romani Pontificis auctoritate ei datur Adiutor: sicut etiam datur, quando idoneam litterarum scientiam non habet.

Decimo tertio quaeritur, An sede episcopi vacua, ei Archiepiscopus Visitatorem dare queat? Respondeo, minime: quia hoc etiam ius ad Collegium Canonicorum transfertur: nisi forte ipsum Collegium spiritualia aut temporalia negligenter, aut male administrat: tunc enim eo vocato, & causa cognita, idoneum Visitatorem designat, *c. Ecclesia de supplea. neglig. Pralat. in 6.*

Decimo quarto quaeritur, an Archiepiscopus possit absolueri excommunicatos a subditis Suffraganeorum? De hac re agit *in c. Venerabilibus, de sent. excom. in 6.* Vbi primum dicitur, Archiepiscopum non posse absolueri excommunicatos ab Archidiaconis, vel alijs subditis Suffraganeorum suorum, cum nec excommunicatum, nec excommunicatorum sit iudex, possit tamen absolueri excommunicatos ab ipsis Suffraganeis, vel eorum Officialibus, cum a litigantibus ad eum fuerit appellatum. Secundo dicitur: *Archiepiscopus, vel eius Officialis excommunicatos a Suffraganeis, semper antequam audire causam incipiant, in casibus, in quibus eius iurisdictione competet, iuxta Ecclesiae formam debet, vel potente parte litigante, vel ex officio suo, absolueri, vt pote si post definitiuam sententiam fuerit excommunicatio promulgata, & ad eos fuerit appellatum, nisi dicatur excommunicatus ob manifestam offensam, vel contumaciam etiam praesumptam, videlicet, quia cum ad usum praefixo sibi die non comparuit: tunc enim non absoluitur nisi exhibitā satisfactione.* Tertio dicitur: *si fuerit appellatum ex legitima vel probabili causa ad Archiepiscopum, vel eius Officialem, & post huiusmodi appellationem fuerit quis excommunicatus a Suffraganeo, non statim archiepiscopus pronunciare debet, excommunicationem fuisse irritam; sed ad cautelam relaxare potest, antequam incipiat causam audire.* Quarto dicitur: *Si certo consiterit excommunicationis sententiam esse iustam, tunc archiepiscopus, vel eius Officialis excommunicatum, nisi mora periculum affuerit, ad excommunicatorem remittere debet, nec potest eum absolueri, nisi excommunicator admonitus, absolutionis beneficiū*

illi impendere recuset malitiosa: Si vero confiteri excommunicationis sententiam esse iniustam, tunc excommunicatus non est remittendus ad excommunicatorem, sed sine ulla difficultate mox absolendus. Si dubitetur, utrum iniusta sit an iusta excommunicatio, tunc Archiepiscopus, vel eius Officialis potest relaxare; quamvis honestius ager si remiserit ad excommunicatorem: valet tamen relaxatio, vel absolutio, quando Archiepiscopus est iudex, etiamsi non remiserit. Hæc in eo capite. Si autem litigans non appellauit, sed superiorem per simplicem querelam adiit, tunc Glossa in c. per suas, de senten. excom. ait, esse remittendum ad inferiorem, vt ab eo absolueretur, quem si nolit malitiose inferior absolueret, illum absoluet Archiepiscopus, vel eius Officialis. ad reprime- dam de offic. iud. ordin. item si periculum esset in mora, tunc etiam Archiepiscopus absoluet. ca. sacro de sent. excom. nec si remittat ad inferiorem, ex mora periculum creetur. Item si euidenter constiterit sententiam excommunicationis iniustam esse, declarare potest Archiepiscopus subditum Suffraganei esse ab ipso Suffraganeo contra ius excommunicatione ligatum, quamvis ad eum non appellauerit, c. sollicitudinem de appell. Hæc ex Glossa. Insuper, si excommunicatus deponat apud Archiepiscopum, vel eius Officialem de Suffraganeo querelam pro iniusta excommunicatione, vt imponatur ei poena, & satisfiat ipsi de eo, quod sua interest, audire eum debet Archiepiscopus: secus autem si conqueratur de Suffraganeo, vt relaxetur huiusmodi sententia contra se ab eo, pro alio promulgata: quoniam tueri hanc causam non ad ipsum Suffraganeum, sed ad eum, pro quo est sententia lata, spectat. At si Suffraganeus, vel extra iudicium pro defensione sui iuris, vel etiam in iudicio ex suo officio procedens, videlicet inquirendo, vel simile quid agendo aliquem excommunicet, in hoc casu conueniendus est ipse Suffraganeus coram Archiepiscopo, vel eius Officiali, quia ipsius interest defendere causam suam. Sic in c. Venerabilibus de sens. excomm. in sexto.

CAP. XXXV.

De Primatibus, & Patriarchis, & eorum potestate.

Primo quaeritur, an Patriarchæ sint ab Archiepiscopis Canonico iure distincti? Respondeo, eos distinguere est enim Patriarcha Archiepiscopo iurisdictione superior: nam sicut Episcopus vni tantum ciuitati, Archiepiscopus vero vni Prouinciæ, quæ multas ciuitates, quarum singuli sunt Episcopi complectitur, præsidet: sic Patriarcha multis Prouincijs præficiatur, ac proinde non solum in Episcopos, sed etiam in Archiepiscopos potestatem habet. Quæres, an Patriarcha ab Archiepiscopo differat iure diuino, an Canonico? Respondeo, diuino iure minime differre, quoniam in omni Ordinis potestate, cum eo conuenit, nec est eo superior nisi auctoritate iurisdictionis tantummodo; ac potestas Ordinis diuini iuris est à Christo Domino instituta, & iurisdictionis potestas Ecclesiastici iuris est, à Romano Pontifice datur atque confertur, ac proinde ex toto ab eo aufertur, vel ex parte minuitur iuris de causis.

Secundo quaeritur, an Patriarcha sit idem qui Primas? Profecto iuxta id, quod habetur in cap. Clericis dist. 21. & in cap. Vrbes, dist. 80. & c. Nulli. & cap. Prouinciæ dist. 99. ijdem prorsus sunt Primates qui Patriarchæ: nisi quod frequentius apud Latinos Primates dicuntur, qui apud Græcos vocantur Patriarchæ. At vsus obtinuit, vt quatuor, præter Romanum Pontificem, præcipui Patriarchæ nominentur; scilicet Alexandrinus, Antiochenus, Hierosolymitanus, & Constantinopolitanus, ca. Antiqua, de Priuil. c. Sacrosancta c. Renouantes. C. Definimus, dist. 22. Cæteri vero minorum gentium Patriarchæ, aut Primates dicuntur, aut minores Patriarchæ; de quibus dicemus singularim.

Tertio quaeritur, Quanam ad Patriarchæ creationem sint necessaria? Respondeo, distinguendum esse. Aut qui eligitur Patriarcha, ante fuerat episcopus consecratus, aut non fuerat. Si primum, nulla est consecratio necessaria; sed tantum nominatio, designatio, postulatio, electio, & confirmatio, vel sola collatio, vt vocatur à Romano Pontifice facta. Si secundo, necessaria est, præter electionem & confirmationem, consecratio. nam Patriarcha, duplici est præditus potestate, videlicet iurisdictionis, & Ordinis: hæc datur, & accipitur per consecrationem, illa extra consecrationem confertur, ex S. Thom. 2. 2. qu. 39. art. 3.

Quarto quaeritur, An pallium sit etiam Patriarchatum insigne? Respondeo, esse insigne: sicut enim Archiepiscopis datur, sic etiam Patriarchis siue Primatibus, quare idem iuris est de pallio Patriarchatum, quod de pallio Archiepiscoporum, ijs exceptis, quæ inferius postea dicentur.

Quinto quaeritur, Quot & qui fuerint ab antiquo tempore Patriarchæ? Respondeo, præter Romanum Pontificem, præcipuos fuisse quatuor, Constantinopolitanum, Alexandrinum, Antiochenum, Hierosolymitanum, cap. Antiqua, de Priuil. c. Sancta. c. Renouantes. c. Definimus, dist. 22. Porro Constantinopolitano Patriarchæ subiectæ fuerunt omnes Prouinciæ Græciæ, Attica scilicet, Thracia, Corinthus, Peloponnesus, Creta, Macedonia, Epirus, Mysia superior, & inferior: quæ Prouinciæ postea dictæ sunt Seruia & Bulgaria; item Dacia, nunc vulgo Valachia; item Pontus Euxinus, Neocaesarea, postea vulgariter sermone dicta Trapezounta, & vicinæ Prouinciæ. Item Asia minor, in qua sunt Bithynia, Paphlagonia, Galatia, Cappadocia, Pamphylia, Lycia, Caria, Ionia, Doris, Eolia, Lycæonia, & aliæ multæ. Quibus deinde accesserunt aliæ Prouinciæ, prout fuerunt ad Christi fidem, & religionem conuerse, Mosconia, Russia, & aliæ vltra Pannoniam sitæ. In his Prouincijs (paucis exceptis) Patriarcha Constantinopolitanus, Episcopus, & Archiepiscopus, & alios dignitate Ecclesiastica præditos constituerebat, præficierebat, vel confirmabat electos, vt nunc etiam Patriarcha, quamquam Schismaticus, illos constituit, præfici, vel confirmat.

Porro in Prouincijs libro omnium Ecclesiarum, ei subijciuntur viginti Archiepiscopi: in iure vero Orientali lib. 2. ad formam, præsentent ei octoginta Metropolitanos Archiepiscopi, hoc est Primates triginta nouem. Patriarchæ vero Antiocheno subiecta erat altera pars Asia, quæ Carmaniam, Armeniam maiorem, & minorem, Lyciam, & Ciliciam continet, & Prouinciæ, Syria, Assyria, Mesopotamia, Media, Parthia, Persia vsque ad Indiam Orientalem. In libro Prouincijs Ecclesiarum subijciuntur ei centum quinquaginta tres Episcopi, Archiepiscopi vero duodecim. Guilelmus Tyrius lib. 14. de bello sacro, cap. 22. scribit, suo tempore fuisse sub Antiocheno Patriarcha tredecim Archiepiscopos, quos ibidem nominat, & multos Episcopos. Patriarchæ Alexandrino obediabant Ægyptus, Lybia, Pentapolis, & aliæ Prouinciæ, quæ ad Tropicum Capricorni pertinent. Patriarchæ Hierosolymitano, parebat tota Palestina, & triplex Arabia, Deserta scilicet, Petræa, & Felix vsque ad sinum Persicum: Guilelmus Tyrius lib. 14. c. 11. de bello sacro, describit Archiepiscopos, & Episcopos ei subiectos.

Inter Patriarchas præcipuus connumerabatur etiam summus Romanus Pontifex, cui tanquam Patriarchæ subiectæ erant Occidentis Prouinciæ & insulæ multæ in Mediterraneo mari, ad Occidentem sitæ, tota Italia cum Sicilia, Corsica, & Sardinia, Gallia quoque tota cum insulis Anglia, Scotia, & Hybernia; Hispania cum septem insulis Fortunatis, & Balearibus, Maiorica, & Minorica; tota Germania inferior, & superior, Dalmatia, & Illyricum, ac postea accesserunt regna Danicæ, Noruegiæ, & Sueciæ cum insulis Scandicæ, Islandicæ, Goticæ, & cæteræ sub polo Arctico positæ, regnum Bohemicæ, & Poloniæ, cum Liuania, Lituania, & alijs; regnum item Pannoniæ.

sive Hungaræ cum Transilvania, Boffina, & alijs, Carthago, Africa, Numidia, & vtraque Mauritania, Cæsariensis, & Tigrisana.

Porro sunt alij Patriarchæ minores, nam sectæ Armeniorum tres habent Patriarchas; vnus eorum residet in Cilicia, & Armenia minore: secundus in Armenia maiore: tertius, quem non Patriarcham, sed *episcopos* appellant, præsidet in Russia prouincia Polonorum, vnicum etiam Patriarcham habent Maronitæ, qui commoratur, & præest in Syria in monte Libano. Habent etiam Aethiopes vnum Patriarcham, qui sedem suam habet in Curia Magni Imperatoris Speciosi Ioannis, & vocatur Patriarcha Abyssinorum: & confirmatur à Patriarcha Alexandrino.

Etiam secta Cophorum, quia simul cum Baptismo Circumcisionem tuentur, & retinent, & duos habent Patriarchas, quorum vnus commoratur in Magno Cayro Ægypti, alter vero apud Aethiopes: secta quoque Iacobitarum: qui Sanctissimam Trinitatem negant, duob. Patriarchis patet, quorum vnus in Cayro residet, alter in Syria, videlicet in vrbe Damasco. Est & in Occidente Venetiarum Patriarcha, qui primum Aquileiensis Patriarcha dicebatur, *e. nunc vero q. q. 3.* sed patriarchatus deinde Aquileiensis translatus est Gradum, & inde in vrbem Venetias. Ante aduentum Longobardorum in Italiam, qui accidit anno salutis 566. Aquileiensis Archiepiscopus vocabatur more Græcorum, & Orientalium Patriarcha: irruentibusque Longobardis, primo aduentu Alboinus eorum rex Aquileiam cepit. Paulinus, *vt scribit Sigonius lib. 1. de Regno Italia*, qui tunc erat Aquileiensis Patriarcha, metu perterritus, vt sibi Ecclesiæque suæ consuleret, Aquileia relicta, & omni Ecclesiæ thesauro accepto, in insulam Gradum, vt ab hostium aditu liberam se recepit. Postea vero anno Domini 580. *teste eodem Sigon. lib. citato*, Helias Patriarcha Aquileiensis cum Gradum prædecessorum suorum exemplo incoheret, detretum à Pelagio II. impetrauit, vt ipsius Ecclesiæ sedes ex vrbe Aquileia Gradum transferretur, & Episcopus suis in aedem S. Euphemie ad Conuentum vocatis, Pontificium decretum recitauit, & ei eorum sententia, relicta immanitati Longobardorum Aquileia, sedes Patriarchæ in insula Grado, vt securiore loco statueretur, posita est, & ex eo tempore Gradensis Ecclesiæ Venetæ ortæ Istricæque Ecclesiæ: vnum caput, & mater appellata est. Et Gradensis Episcopus capiti vocari Patriarcha, vt vocatur ab Vrbanò II. in *c. Erubescant, dist. 32. in superscriptione*, & in *c. Ex litteris, de offi. lud. deleg. Innocentius III. ter*, aut quater vocat Patriarcham Gradensem: tandem hic Patriarchatus translatus est Venetias, vt dicim inferius. In prouincijs vero Occidentis sunt Primates: totius quidem Hispaniæ primas, est Toletanus Antistes, de quo postea, Hyberniæ Armacanus, Angliæ Cantuariensis, Africæ Carthagenensis, Hungariæ Strigoniensis In Germania olim erat Magdeburgensis, nunc vero est Salsburgensis: & in Galliarum Prouincijs, videlicet in Aquitania, & Celtica, & alijs Primates se appellant Bituricensis, Rhemensis, Lugdunensis, Arelatenensis, Viennensis, Archiepiscopi, de quibus statim: Poloniæ Primas sine contouersa est Archiepiscopus Gnesnensis, Scotia Archiepiscopus S. Andree.

CAP. XXXVI.

Quadam lites, & contentiones inter certos quosdam Archiepiscopos de Primatu.

Primo quaeritur, Vndenam ortæ sint contentiones, & contouersæ de Primatu inter multos Archiepiscopos? Respondeo ex varijs causis, vt explicabo.

Sciendum est in prouincia Aquitania contouersiam fuisse inter Archiepiscopos Burdegalem, & Bituricensem, vtrum Bituricensis in ea prouincia, videlicet in Aquitania, quæ duplex est, prima, & secunda, & continet Bitu-

ricenses, & Burdegaleses, primatum haberet, vt constat ex *c. vlt. de maiorit. & obed. & ex cap. Exposuit, de Dilationi. cap. Venerabilis, de dolo, & contumacia*. & olim, in *c. Conquestus 9. q. 3.* apud Romanum Pontificem querebatur Narbonensis Archiepiscopus, quod Bituricensis tanquam Primas, & Patriarcha, ipso inuito Clericos ad tribunal suum venire compelleret. Vbi Nicolaus II. vocat Archiepiscopum Bituricensem, Primatem, vel Patriarcham, hoc est, primæ sedis Episcopum. Albericus in *Rubri. de statu hominum, col. vlt. dicit*, Archiepiscopum Bituricensem esse Primatem in prouincia Burdegalesi. Cardinalis Alexandrin. in *c. Definimus, dist. 22.* Bituricensem ponit primum Patriarcham post quatuor antiquos Patriarchas: Nicolaus Boerius in *Addition. ad tractatum de auctoritate & preeminencia. magni Consil. par. 1. n. 14.* ait Bituricensem esse Primatem in Burdegalesi prouincia: & probat ex *c. vlt. de maiorit. & obed. & cap. vlt. de Dilationi. ex c. vlt. de dolo & contumacia*: & esse primatem in prouincia Narbonensi, ex *cap. Conquestus 9. q. 3.* & habere sub se quatuor Metropolitanos, videlicet Burdegalem, Narbonensem, Auxitanum, & Tolosanum, & vndecim, vel duodecim Suffraganeos. Inter Lugdunensem, & Senonensem Archiepiscopum vetus etiam contouersia fuit: Lugdunensis contendebat, se primatum habere in prouincia Senonensi, at Senonensis negabat. Nam ex Epistolis Iuonis Episcopi Carnotens. 59. 61. 65. 68. 71. & 118. constat huiusmodi veterem litem semper fuisse inter hos duos Archiepiscopos: asserbat Lugdunensis, se primatum habere in Senonensi prouincia, tanquam Pontificium Legatum natum: in Iure tamen nihil de hac contouersia legitur. Boerius in *tractatu de ordinib. & preceden. graduum vtriusque fori 1. par. nu. 14. ait*: Ambo se vocant Primates Galliarum, sed in Iure nihil constitutum est, nec est alicuius Doctoris auctoritas. Ambo habent Suffraganeos, & nullum Metropolitanum, Lugdunensis habet quatuor Suffraganeos, Senensis septem, vt notat Albericus in *Rub. de statu hominum*. Quidquid sit de lite inter Lugdunensem, & Senonensem Archiepiscopos, extat Gregor. 7. lib. 6. *Registri Epist. 35.* in qua sic ait: *Constitutione, & auctoritate Sedis Apostolicæ, Lugdunensis Ecclesiæ Primatum super quatuor Prouincijs, videlicet Lugdunensem, Rothomagensem, Turonensem, & Senonensem per annorum longa curricula obtinuisse cognoscitur. Sanctorum igitur Patrum, nos, in quantum, Deo fauente, valeamus exempla sequi cupientes, Ecclesiæ memoratæ primatum quem ipsi decreta suis constituerunt, atque fauorunt, eorum fieri potestate subinde confirmare studemus.* Item Epist. 34. eiusdem Gregorij continet priuilegium concessum Lugdunensi Ecclesiæ super quatuor prouincijs, Lugdunensem, Rothomagensem, Turonensem, & Senonensem, quod ipse Gregorius sua auctoritate constituit. Scribit S. Anton. p. 1. tit. 6. c. 25. §. 2. S. Sabinianum à S. Petro Apostolo missum esse in Galliam, & ab eodem Gallie Primatem fuisse constitutum, & primum episcopum Senonensem extitisse.

Inter Arelatensem, & Viennensem Archiepiscopos fuit olim magna lis, quæ diu multumque Roman. Pontifices vexauit: contendebat Arelatenensis, se non solum in Viennensi prouincia, sed etiam in vtraque Narbonensi prima & secunda Primatum habere; id Viennensi, & Narbonensi Episcopis omnino recusantibus: vnde in Concilio Taurinensi. 1. sic habetur: *Illud diuino inter Episcopos, vrbium Arelatenensis, & Viennensis, quæ de Primatu apud nos honore certabant, à Sancta Synodo definitum est, vt qui ex eis comprobauerit, suam ciuitatem esse Metropolem, is totius Prouinciæ honorem Primatus obtineat, & ipse iuxta præceptum Canonum Ordinationum habeat potestatem.* Certe ad pacis vinculum conseruandum, hoc consilio vtiliori decretum est, vt si placet memoratarum Vrbium Episcopis, vnaquaq. de his viciniores sibi inter Prouincijs vendicet Ciuitates, atque eas Ecclesiæ visitet, quas oppidijs suis proximas magis esse constituerit, ita vt memores vnanimitatis atq. concordie, non alter alterum sibi longius vsurpando, quod est alij propius, inquiret. Sic ibi.

Porro extant ex Archiuo Arelatensi litterę Zozimi Papę, qui post Taurinensę Concilium prefuit Ecclesię Romanę, ad vniuersos Galliarum Episcopos de priuilegijs Arelatensę Ecclesię concessis, vbi sic habet: *Placuit Apostolica Sedę, vt si quis ex qualibet Galliarum parte, sub quolibet Ecclesiastico gradu ad nos Romam venire contendit, vel alio terrasum ire disponit, non aliter proficiatur, nisi Metropolitanus Arelatensıs Episcopi Formatas acceperit, quibus Sacerdotium suum, vel locum Ecclesiasticum, quem habet, scriptorum eius ad stipulationem perdoceat. & inferius: Hoc autem priuilegium Formatarum Sancto Patroclo fratri, & Coepiscopo nostro meritum eius speciali contemplatione concessimus. Iussimus autem precipuam, sicut semper habuit Metropolitanus Episcopus Arelatensıs Ciuitatis in ordinandis Sacerdotibus teneat auctoritatem, Viennensem, Narbonensem primam, & Narbonensem secundam Prouincias ad Pontificium suum reuocet: quisquis vero post hac contra Apostolica Sedis statuta & precepta maiorum, omisso Metropolitanano Episcopo in Prouincijs seu predictis quęquam ordinare presumpserit, vel is, qui ordinari se illuc scierit, vterque Sacerdotio se carere cognoscat. Ad eo Zozymus Papa voluit priuilegia Arelatensę Ecclesię concessa, esse salua, & integra, vt irrita reddiderit, quę in Concilio Taurinensi ante viginti fere annos statuta fuerant, cum in eo Concilio Narbonensis secunda Prouincia subdita fuerit Massiliensı Episcopo: & tamen Zozimus Papa voluit esse subiectas Arelatensı, Viennensı Prouinciam, & Narbonensem primam, & secundam.*

Ex alia Epistola eiusdem Zozimi Papę ex eodem Archiuo Arelatensi accepta ad Prouinciam Viennensem, vt Narbonensem secundam, in qua vult, vt hæ duę Prouincię, quę sublatę fuerant Arelatensı Ecclesię restituantur ei integrę: quę sic habet: *Multa contra veterem formam Proculus (Massiliensıs Episcopus hic erat) usurpare detentus est in ordinationibus nonnullorum indebitis celebrandis, quas proxime numerosa cognitione discussimus: licet ipse diu expectatus fastidiosus se ferens sibi inducias attributas, conuenire distimularet, at tamen illa presumpcio nō admodum mouit, quod in Synodo Taurinensi, cum longe aliud ageretur, in Apostolica Sedis iniuriam subripendam putauit, vt sibi Concilij illius emendicata prelatet obreptio, ordinandorum Sacerdotum veluti Metropolitanano in Narbonensi secunda Prouincia potestatem: & ne solus impudens indebita postulando huic sedis videretur in uulso conuictum, scilicet sibi Simplificum Viennensıs Ciuitatis adsciuit: qui non dissimili impudentia postularat, vt sibi in Viennensium Prouincia creandorum Sacerdotū permitteretur arbitrium, indecens ausus, & in ipso vestibulo resecandus, hoc ab Episcopo, ob certas causas Concilium agitantibus extorque, quod contra statuta Patrum, & Sancti Trophimi reuerentiam, qui primus Metropolitanus Arelatensıs Ciuitatis, ex hac sede directus est, concedere, vel mutare, nec huius quidē sedis posse auctoritas: apud nos enim inconuulsis radicib. viuunt antiquitas cui decreta Patrum sanxerunt reuerentiam. Et quia redire in ordinem suum intermissa precipimus, F.C. Metropolitanus Arelatensıs Ciuitatis EPISCOPVS iam inde a Trophimo ordinationis seriem temporibus roboratam iniuolabilem in vtraque Narbonensi, & Viennensi auctoritate possideat. Sicibi.*

Extat alia Epistola eiusdem Zozimi excepta ex eodem Archiuo Arelatensi, ad Hilarium EPISCOPVM Narbonensis primę Prouincię, in qua sic dicitur: *Mirari admodum sumus, dum nobis studiosius requirentibus relatio tua de ordinandis in Prouincia Narbonensi prima Sacerdotibus loqueretur: quod dum assertioni, & desiderio tuo cupis esse consultum, pretermissa veteri fide, relationem tuam, sub honestatis specie colorasti, afferens in aliena Prouincia, ab alio non debere fieri Sacerdotes, cum vtiq; debueris, non quid tibi rectum videtur, sed quid habuerit antiqua consuetudo suggerere. Ideo, vacuato eo, quod obtinuisse a Sede Apostolica subreptie comprobatis: quia satis consistit Arelatensıs Ecclesię Sacerdoti prisca id institutione concessum, vt non solum in Prouincia Viennensi, sed etiam per duas Narbonensę Episcopos faciat.*

*Nam sancta memoria Trophimus Sacerdos quondam Arelatensı urbs ab Apostolica Sede transmissus ad illas regionis nominis reuerentiam primus exhibuit, & in alijs nominis merito ea quam acceperat auctoritas, transfudit: atque hac ordinandi consuetudinem, & Pontificatum loci illius, quem obtinuerat primus, & iustus custoditum usque in proximum tempus gestis apud nos habitis multorum consecratorum testimonij approbatur. Ergo licet sola, quę in Sede Apostolica habita sunt, potuissent gesta sufficere: tamen etiam hac te auctoritate infringimus, & presumptioni tuę, quam extulisti contra veterem consuetudinem videbaris, modum pueris in hæ prescriptionis iudicium: nec astimes tibi veteris Pontificatum de ordinandis Sacerdotibus vendicandum: cum hoc videas Arelatensıs Ciuitatis Episcopo, & per Apostolicam Sedem, & per Sancti Trophimi reuerentiam, & per veterem consuetudinem, & nostra recentis euidentissima definitionis deseri. Si quid contra hæc, quę a nobis sunt sub Dei iudicio statuta, tentaueris, non solum quos faciendos credideris, Episcopatum obtinere non posse, sed etiam ipse Catholica communionē distretes serio de illicitis presumptionibus ingemiscas. Ita Zozimus Papa. Ex his Epistolis constat verum esse, quod dicit Martyrologium Romanum die 29. Decembris: vbi sic habet: *Arelatensıs natalis Sancti Trophimi, cuius meminit Sanctus Paulus ad Timotheum scribens, qui ab eodem Apostolo Episcopus ordinatus presate urbi primus ad Christi Euangelium predicandum directus est, ex cuius predicationis fonte, vt Sanctus Zozimus Papa scribit, tota Gallia fidei rivulos accepit.**

Cæterum hoc Zozimi iudicium, & sententiam posteriori Pontifices Romani secuti non sunt. Nam cum ei proxime successit Bonifacius, aliter definiuit ex auctoritate sexti Canonis edii in Nicæno Concilio, quo statutum est, vt vnaquęque Prouincia suum habeat Metropolitanum. Extat eius Epistola tertia tomo 1. Conciliorum ad Hilarium Episcopum Narbonensem, in qua præcipit, eius Prouincię Metropolitim integram conseruari, neque ad Arelatensıs Episcopi iura pertinere. Extat etiam Epistola 2. Cælestini Papę, tomo 1. Conciliorum, vbi capit. 4. sic ait: *Primum, vt in hæ Canonum decreta, vnaquęque Prouincia suo Metropolitanis contenta sit, vt decessoris nostri data ad Narbonensem EPISCOPVM continent constituta, nec usurpationis locus alicui Sacerdoti in alterius concedatur iniuriam, si concessis sibi contentus vnusquisque limitibus, alter in alterius Prouinciam nil presumat.*

Hanc sententiam, & iudicium Bonifacij, & Cælestini secutus est Leo I. vt constat ex Epistola eius 87. in qua reprehendit Hilarium EPISCOPVM Arelatensem, eo quod in Viennensi, & Narbonensi Prouincijs, contra decreta Patrum Episcopos instituerat. Cæterum extant preces missę ab vniuersis EPISCOPIS Metropolitans Arelatensıs ad Leonem Papam acceptę ex antiquo scripto codice in Archiuo Arelatensi. Vbi Legationem miserunt ad Leonem Papam, illud in primis precantes, vt ex more antiquo Viennensıs Prouincia Arelatensı Ecclesię subijceretur. Inter alij sic aiunt: *Omnibus Regionibus Gallicis notum est, sed nec Sacrosancta Ecclesia Romana habetur incognitum, quod prima intra Gallias Arelatensıs Ciuitas missum a Beato Petro Apostolo, S. Trophimum habere meruit Sacerdotem. & exinde alijs paulatim Regionibus Galliarum bonum fidei, & Religionis insulsum, pręsertim alia loca ab hoc riuo fidei, quę ad nos Apostolica institutionis fluuenta miserunt, meruisse manifestum est Sacerdotem, quam Viennensıs Ciuitas, quę sibi nunc impudenter, ac notabiliter Primatus exposcit inlebitos: iure enim, ac merito ea urbs semper apicem Sanctę dignitatis obtinuit, quę in S. Trophimo, primitus nostra Religionis prima suscepit, ac postea intra Gallias, hoc quod diuino munere fuerat consecuta, studio doctrinę salutaris effudit. Cuius honoris obrepta Ecclesię Arelatensım omnes decessores, prædecessoresque nostri, velut matrem debito semper honore coluerunt, tenentesque traditionē totā ab hac sibi Ciuitatis nostra Sede Episcopos postula-*

unt. Ab hinc Ecclesia Sacerdote tam decessores nostros, quam nos ipsos constat in summum Sacerdotium, iouante Domino consecratos. Quam quidem antiquitatem sequentes predecessores Beatus inuisti vestra, hoc quod erga priuilegia Arelatenis Ecclesia in hunc usque tractum, promulgatis (sicut et scriptura Apostolica Sedes proculdubio continet) auctoritatibus confirmant, credentes plenam esse rationis atque iustitiam, ut sicut per Beatissimum Petrum Apostolorum Principem, Sacrosancta Ecclesia Romana teneret, supra omnes totius mundi Ecclesias Principatum: ita etiam intra Gallias Arelatenis Ecclesia, qua Sanctum Trophimum ab Apostolis missum Sacerdotem habere meruisset, ordinandi Pontificum vendicaret: his sacrum Religionem vitur priuilegijs Ecclesia memorata. Caterum multa sunt, quibus secundum instituta Principum cunctis intra Regiones nostras Ciuitatibus praefatur. Hac in tantum à gloriofissima memoria Constantino peculiariter honorata est, ut ab eius vocabulo prater proprium nomen, quo Arelata vocitatur, Constantina nomen accepit. Hanc clementissima recordationis Valentianum, & Honoris fidelissimi Principes, specialibus priuilegijs, & ut verbo isform vti mur, matrem Galliarum appellando, decorant. In hac Vrbe quicquid intra Gallias ex tempore praedictorum estenerunt: ut insignia dignitatis, Consulatum suscepit, & dedit. Hanc sublimissima praefectura, hanc reliqua potestates velis communem omnibus patriam semper inuolant: ad hanc ex omnibus Ciuitatibus multarum utilitatum causa concurrit. Et plane ita sibi erga priuilegia memorata, vel Ecclesia, vel Ciuitatis diuina, ut credimus, dispensatione omnia conseruauerunt: ut semper sicut Ecclesia Arelatenis intra Gallias Primatum in Sacerdotio antiquitatis merito, ita etiam Ciuitas ipsa Principatus in saeculo opportunitatis gratia possiderit. Vnde factum est, ut non solum prouincia Viennensis ordinatione, sed etiam contemplatione Sancti Trophimi, sicut & Sanctiorum Praedecessorum praefata sibi testatur auctoritas, Arelatenis Ecclesia Sacerdos, ad sollicitudinem semper suam, curamque reuocauerit: cui id etiam honoris dignitatisque collatum est, ut non tantum has prouincias potestate propria gubernaret, verum etiam in omnes Gallias sibi Apostolica Sedes vice mandata, sub omni Ecclesiastica Regula contineret. His itaque omnibus intimatis, & in notitiam Beatitude vestrae fidei asserione relatis, quasimus, & obsecramus coronam Sancti Trophimi vestra, per nomen Domini nostri Iesu Christi, qui in vobis iustitiam, patientiam, tranquillitatem, & bona totius Sanctitatis, ac perfectionis elegit, & per Beatissimum Apostolum Petrum, quem vita, & conuersatione vestra nobis diuino munere redditum credimus, ut quidquid Arelatenis Ecclesia, sicut superius iudicauimus, vel ab antiquitate suscepit, vel potestate auctoritatis Sedis Apostolica vendicauerit, id omne ad suum Pontificatum reuocare, eiusdem Ecclesiae Sacerdotem Beatitude vestrae auctoritas in perpetuum mansura praecipiat.

Extat etiam Epistola Leonis Papae ad Episcopos eiusdem Metropolitanæ Ecclesiae Arelatenis, ex eodem codice scripta, in qua respondet, inter alia, in hunc modum: Cum itaque nobis, ita & paternarum reuerentia sanctionum & omnium vestrum seruanda sit gratia, ut in Ecclesiarum priuilegijs nihil conuelli, nihil patiamur excidi: consequens fuit, ut ad conseruandam inter Viennensem, & Arelatensem prouincias pacem adhiberetur iustitia moderatio, qua nec antiquitatis usum, nec desideria vestra negligeret: consideratis enim allegationibus utriusque partis praesentium Clericorum, ita semper intra prouinciam vestram, & Viennensem, & Arelatensem Ciuitates clausas fuisse reperimus, ut quarundam causarum altera ratione nunc illa in Ecclesiasticis priuilegijs, nunc ista precelleret, cum tamen eisdem commune ius à gentibus prodaretur. Vnde Viennensem Ciuitatem quantum ad Ecclesiasticam iustitiam pertinet, in honoratam penitus esse non patimur: praesertim cum de receptione priuilegijs, auctoritate iam nostra dispositionis utatur: quam potestatem Hilario Episcopo oblatam, Viennensis Episcopo credimus deputandam. Quine repente semetipso factus videtur inferior, vicinis sibi quatuor oppidis praesidebit. Id est, Valentia, & Talensia, & Cennua,

& Gratianopoli, ut cum eis ipsa Vienna sit coniuncta, ad eius Episcopum omnium praedictarum Ecclesiarum sollicitudo pertineat. Reliquae vero Ciuitates eiusdem prouincia sub Arelatenis Antistitis auctoritate, & ordinatione consistant, quem pro modestia sua & temperantia, ita futurum credimus studiosum charitatis, & pacis, ut nequaquam sibi erdat oblatum, quod fratri videtur esse concessum.

Hanc Leonis Papae sententiam Symmachus Papa etiam confirmavit. Extat enim quaedam eius Epistola ex eodem codice accepta ad vniuersos Episcopos in Gallijs consistentes, quae sic habet: Sedes Apostolica instituta praedicanda sollicitant, ut de concordia vniuersalis Ecclesiae, qua toto orbe diffusa est, per vigili cura tractemus, qua meo praecipue efficacius adoleuit, sicut, quae à Patribus statuta sunt, atque subsequens reuerenter obseruet. Caesarius siquidem, frater, & Coepiscopus noster, Metropolitanus Arelatae Ciuitatis SACERDOS, Ecclesia Beati Pauli Apostoli, Petri liminibus praesentatus, ea, quae pridem de priuilegijs Ecclesiarum constituta sunt, nostris postulauit innovari sermonibus. Cunctis igitur inter Ecclesias Arelatensem, & Viennensem à Decessore nostro Beata recordationis Leone Papa, qua super hac parte ordinata sunt, Ecclesia Romana fidelis declarat instructio. Atque ideo, ne ea, quae semper veritatis est emula, sibi aliquid vendicare queat obliuio, & prioris decreti vigor temporis diuturnitate vergat in senium: necessarium duximus olim promulgata in lucem reddere vestris assatibus. Idcirco quemadmodum decessor noster Leo Papa, dudum cognitis allegationibus pariter definitum Parochiarum numerum Arelatenis, & Viennensis Sacerdotibus deputandum, & nos praecipuum nullius usurpatione transgredi, sed ut ante praediximus, iuxta indulgentiam supradicti Pontificis, Valentiam, Tarantasiam, Genueam, Gratianopolim oppida, Viennensis Antistes sui suo vindicet, ne quidquam amplius ab his, quae semel ab Apostolica sibi sede concessa sunt, alimet praesumentium. Alias vero Parochias, vel dioceses cunctas priuilegio, & honore suo Arelatenis episcopus sub temporum continuatione defendat.

Tametsi autem Leo, & Symmachus Rom. Pont. definerunt, Arelatenis Antistes propria auctoritate tanquam Metropolitanos nihil potestatis in Viennensi prouincia habere: nihilominus tamen sequentes Pontifices, Agapetus, Vigilus, Pelagius I. & Greg. I. vices suas Arelatenis episcopo tanquam Sedis Apostolice delegato per vniuersam Galliam commiserunt. Extat epist. Vigilij Papae accepta ex codice scripto, quae in Archiuo Arelatenis ecclesiae asseruatur: in qua inter alia sic scribit ad Auxanium Arelatenem Episcopum: Sicut nos, inquit, pro tuae charitatis affectu, & pro gloriosissimi filij nostri Regis Childeberti Christiana deuotione mandatis, vices nostras libentissime voluntate contulimus. Et ad finem Epist. Et quia digna credimus ratione compleri, ut agenti vices nostras pally non desit ornatus, usum tibi eius, sicut decessori tuo praedecessor noster sancta recordationis Symmachus legitur contulisse. B. Petri sancti auctoritate, concedimus. extat itidem alia Epist. eiusdem Vigilij Papae ad eundem Auxanium scripta, in qua sic ait: Licet fraternitati vestrae Apost. Sedis vicibus attributis, quas directis auctoritate commisimus, generaliter emergentium causarum sit dissentienda licentia. Item: alia ad vniuersos Episcopos prouinciarum omnium per Gallias, qui sub regno, vel potestate gloriosissimi Childeberti Regis Francorum constituti erant, & his, qui ex antiqua consuetudine ab Arelateni consecrabantur episcopo. Vigilus ubi inter alia: Quapropter, inquit, Auxanio fratri, & Coepiscopo nostro, Arelatenis ciuitatis Antistiti, vices nostras charitas vestra nos dedisse cognoscat: ut si aliqua quod absit fortassis emerferit contentio, congregatis sibi fratribus, & Coepiscopis nostris, causas Canonica & Apostolica integritate discretionis, Deo placita aequitate definias. Et infra: Illud pari auctoritate mandamus, ne quisquam Episcoporum, sine praedicti fratris, & Coepiscopi nostri Formata ad longinquiora loca audeat proficisci: quippe quia decessorum nostrorum, decessoribus eius, quibus vices suas libentissime contulerunt, Sancta sic de

finium iustiones. Alia itidem Epist. extat eiusdem Vigilij Papæ ad Aurelianum Episcopum Arelatensem, qui Auxanio defuncto successit: vbi sic ait: Administrationem vicium nostrarum fraternitati vestra animo libenti committimus, & credimus charitatis vestra officio, altibus Deo placitis diligenter vniuersa compleri, quando & summi Sacerdotij consorcio vos dignos diuina esse gratia iudicauit, & gloriosissimi Childberti Francorum Regis Christiana, & Deo placita in perhibendo votis testimonium, voluntas accessit. & infra. Vnde quia dudum Auxanio quondam Arelatenfis Ciuitatis Antistiti, vicium nostrarum sollicitudinem dederamus: sed cursum vite presentis implendo, de hac luce migravit. In cuius locum Aurelianus frater noster noscitur successisse, necessarium valde credimus sollicitudinem hanc à nobis antefato debere committi. Extat etiam Epistola Pelagij Papæ, ex eodem codice accepta Sapando Arelatenfi Episcopo, quæ sic habet: Maiorum nostrorum operante Dei misericordia cupientes inharere vestigijs. & eorum actus diuino suauitate in omnibus imitari, charitati tua per vniuersam Galliam S. Sedis Apost. cui diuina gratia presidemus, vices iniungimus. Hoc enim antiquitatis memoria, hoc Ecclesia Romana testatur serinia à Sanctis Patribus, & decessoribus nostris, decessoribus tuis esse concessum. Extat & alia epistola eiusdem Pelagij, ad Childbertum gloriosissimum, & præcellentissimum Regem. In qua inter alia sic ait: *Quæ cum ita sint, miramur, quia, & quantum nobis presentium portitorum suggestio patefecit, passi estis subripi vobis Sapandum fratrem. & Coepiscopum nostrum Arelatenfis ciuitatis Antistitem, cuius Ecclesia in Regionibus Gallicis Primatus priuilegio, & Sedis Apostolica vicibus decorata, &c.* Denique hæc omnia expresso testimonio constant S. Gregorij Papæ, in Epistola ad Vigilium Episcopum Arelatensem lib. 4. Epist. 7. Indict. 13. & in Epist. seq. eiusdem Gregorij ad vniuersos Galliarum Episcopos scriptæ. Si dicas, Quomodo ergo Urbanus II. ut habetur in cap. Artaldus 8. q. 3. dicit: *Artaldus Arelatenfis Episcopus Narbon. Ecclesia Suffraganeus?* Respondeo, cum Ioa. Andr. in Addit. ad Speculatorem tit. de auctor. & vsu pallij, corrupte legi (*Arelatenfis*) & esse legendum, *Elatensis*, vel *Elatensis*, qui est Suffraganeus Narbonensis Episcopi. Viennensis item Archiepiscopus vocat se Primatem, teste Boerio loco citato: Sed in iure nihil habetur, nec est alius Doctor, quod ego sciam, qui dicat eum esse Primatem. Fortassis, inquit Boerius, id habet Priuilegio Rom. Pont. aut forsitan aliquando fuit in provincia Viennensis; & in aliquo alia Pontif. Rom. Legatus, nec ei vllus subiecitur Metropolitanus. Sed habet Suffraganeos. Pisanus Archiepiscopus vocatur Primas, ut patet ex Glossa, & Archidiacono, & Geminiano, & Cardinali in c. Definimus. d. 22. Alberico in Rubri. de statu hominum, Rosredo Beneuent. de Iuribus, qua competunt Prælati. Boerio in lib. de auctor. magni Consilij, num. 14. Sed dubie questionis est, cuius provincie sit Primas Rosfredus Beneuentanus, de Iuribus qua competunt Prælati, & Boerius, lib. de auctor. magni Consilij, n. 54. aiunt eum esse Primatem Sardinie: quia olim Sardinia fuit Pisanis subiecta: & ideo vniuersi Episcopi Sardinie tunc subiecti Archiepiscopo Pisano fuisse dicuntur: sed hoc certum non est, cum non probetur certo aliquo testimonio. Teste Platina Innocentius II. anno Domini 1133 (ut ait etiam Sigonius lib. 11. de Regno Italia) Pisas se contulit, & pacem inter Pisanos, & Genuenses composuit, & Genuensem Episcopum, qui tunc Archiepiscopo Mediol. subiectus erat, Archiepiscopum creauit, & ei pariter tres episcopi Corsicæ, videlicet Nebiensis, Marianensis, & Accienfis, cum Bobiensis iussu sunt: Pisanum quoque episcopum, Archiepiscopum fecit: tribus itidem Corsicæ episcopis Aleriensis, Adiacensis & Sagonensis eum Populoniensi eidem subiectis: & ideo fortassis ex eo tempore, cepit vocari Primas, qui præerat Corsicæ episcopis, & quibusdam in Tuscia, Anno 1119. Teste Iustiniano episcopo Nebiensis lib. 2. de rebus gestis Genuensium, inter Pisanos, & Genuenses, his erat, *An a Genuensi Episcopo, an vero à Pisano deberent episcopi Corsicæ consecrationem habere. Nam Rom. Pontif. diuersa statuerant: Urbanus II. & Gelasius II. con-*

cesserans hoc ius Episcopo Pisano; Callistus II. decreuerat, ut Roma consecrationem acciperent. Innocentius II. litem composuit: creauit enim Archiepiscopum Genuensem, & Suffraganeos ei assignauit tres Episcopos Corsicæ, fecit etiam Pisanum Archiepiscopum ei attribuit alios tribus Corsicæ Episcopos. Sic ille. Exultimo Pisanum Archiepiscopum Primatis nomen retinuisse, eo quod Urbanus II. & Gelasius II. eius concesserant in omnes Corsicæ Episcopos: vnde inter epistolæ extat epistola Gregor. V. II. libro sext. registri ad Landolphum Episcopum Pisanum, quæ est duodecima, vbi sic habet ut: *Committimus tibi, tuisque successoribus vicem nostram in Corsica insula, si tamen ipsi consensu Roman. Pontif. & electione Pisani populi ita Canonice intrauerint, sicut te constat intrasse, ut secundum, quod Deus tibi irradidit, quæ ad Christianam Religionem pertinere videntur, vigilantibus studio Episcopos, Clericos populumque eiusdem insula doceas, atque morum honestate confirmes iuxta Propheticum sermonem, ut euellas, & destruas, adifices, & plantes. Cantuariensis Archiepiscopi, & Primas Angliæ, Glossa. in c. Cleros, in verbo, Archiepiscopi, inter Primates enumerat. Ex cap. 1. ut lice pend. constat inter eum, & Eboracensem Archiepiscopum controuersiam fuisse: nam Eboracensis contendit se auctoritatem habere, quæ iubere possit Crucis signum ante se deferri per totam Angliam. Eboracensis Archiepiscopus contende-
bat olim se primatem esse Scotia.*

Porro regnante in Scotia Gulielmo, siue Wilhelmo Rege anno Domini 1161. ut refert Leslaus lib. 6. de rebus gestis Satorum. Hugo Cardinalis à summo Pontifice Legatus missus in Angliam, ex vniuersa Scotia episcopos euocauit, & eos hortatus est, ut Archiepiscopo Eboracensi obedirent. Gilbertus Morauus adolescens pietate, & doctrina singulari instructus Orationem habuit, in qua multis rationibus, & argumentis offendit, ecclesiæ Scotiæ, quæ semper fuerant eo iugo, & onere solutæ, & liberæ, non esse aliqua seruitute premendas. Eodem Leslao teste lib. 8. Regnum tenente in Scotia Iacobo eius nominis II. anno salutis humanæ 1474. Grahamus Andrapolitanae Sedis episcopus, crebris literis, ac nuncijs à Romano Pontifice efflagitauit, ut Metropolitana Sedes in sancta Andree vrbe constitueretur: graue enim esse contendebat, ut Scoti ab Eboracensi episcopo tanquam Primate penderent, cum propter frequentia bella; (quibus se mutuo Angli, & Scoti vexabant) Scotis ad illum tutus non pareret accessus, nec liberum ius, præsertim in appellationibus. Annuit summus pontifex, ac ita concessit, ut Andrapolitano episcopo id iuris, & potestatis esset, quam rem summa legitima populus & Nobiles celebrant.

Sunt qui putent Eboracensem Archiepiscopum Angliæ primatem esse, eo quod, ut dixi, ex cap. 1. ut lice pendente, Romani pontificis concessu Crucis signum ante se deferendum per totam Angliam iubere possit. Sed ex eo capite colligitur id iuris, & potestatis Cantuariensem Archiepiscopum obtinere, eo quod sit in Anglia pontificis Legatus Natus. Eboracensem vero priuilegio tantum, non iure eam potestatem habere, eo quod olim esset Scotiæ primas, siue quod ius haberet in Scotiæ episcopos.

Inter Mediolanensem, Rauennatensem, & Aquileiensem vetus quoque is est, quis eorum alij præterendus sit honoris prerogatiua, & dignitate. Scribunt Sigonius lib. 8. de Regno Italia anno 1047. & Hieronymus Rubens in Historia Rauennat. anno 1040. Clementem II. Romæ Concilium episcoporum conuocasse, in quo interfuerunt Herebertus Archiepiscopus Mediolanensis, Hanfridus Rauennas, Eberardus Aquileiensis dextram, sinistram Rauennas Archiepiscopus occupasset, inclinante iam ad vesperum die Mediolanensis aduenit, qui dexteram sedem postulat, Aquileiensis, & Rauennate reclamantibus, & vtroque eam sibi deposcente, conuentus rem cognoscendam esse decreuit. Mediolan. Aduocati Concilium 3. Symmachi Pont. producebant, in quo Mediolanensis

nenfis Episcopus Laurentius priore loco sedet, & ante Episcopum Rauennatem subscribitur. Haufidus vero litteras protulit Ioannis Pontificis, qui Symmacho successerat, in quibus scriptum erat, id Petri Archiepiscopi Rauennatis modestia, & submissione, Mediolanensi fuisse concessum, & Ioannē ipsum sanxisse, vt absente Cætare, dextera Rauennati præsentate, sinistra tribueretur: atq; Patres à Clemente Pont. rogati, suis sententijs decreuerunt.

Extat apud Ioannem Candidum in *Commentarijs Aquileiensibus lib. 4. in principio*, Epistola Leonis Papæ Octauī scripta ad Rodoldum Aquileiensem Patriarcham, in qua inter alia sic ait: *Et vt omnibus pateat Christianis, quantæ et charitatē diligamus, ob amorem B. Marci Euangelistæ, Pastoris nostri gloriosissimi Petri, Apostolorum Principis, discipuli, qui nostra præfedit Cathedra, renouamus vobis per præsentis privilegium illud antiquum Sanctissimo Hermagora B. Marci Euangelistæ successorī à beatissimo Petro contraditum, verum peccatis nostris promerentibus à Paganorum sanctorum concrematum. Volumus scilicet, & Apostolica auctoritate iubemus, vt inter omnes Italiae Ecclesiarum Dei sedes prima post Romanam Aquileiensi, cui auctore Deo præes habeatur, Et reliqua. Datum in sacratissima ade Petri Apostoli. Idibus Decembris, anno Pontificatus Leonis I. Imperantis Othone anno secundo.*

Item in Hispania inter Archiepiscopos Bracharensem, Toletanum, Tarraconensem, Hispanensem, & Compostellanum controuersia aliquando fuit, an videlicet Toletanus in vniuersas Hispanias prouincias, & Ecclesias primatum haberet: Et cum Pontificijs litteris Urbani II. & Paschalis II. & Gelasij II. declaratum & decretum esset, vt Toletan. Primas S. Hispaniæ haberetur, Bracharenfis, Tarraconensis, & Compostellanus postea ei litē intenderunt, conantes ostendere in suis prouincijs eum nullum Primatum habere, sed tandem partim auctoritate Adriani V. partim litteris Pontificijs Alexandri III. Hiacinthus Cardinalis in Hispaniam Legatus litem diremit, & declarauit, vt Toletanus Archiepiscopus Primas in Hispania esset: Hæc omnia refert Marianus *de rebus Hispaniæ lib. 9. ca. 19* Gazias Loayza Archiepiscopus Toletanus, in Collectione Conciliorum Hispaniensium, post Decretum Gundemari Regis longissime, ac fustissime probatum Ecclesiæ Toletanæ Primatum, in vniuersas Hispaniarum Ecclesias. Certe negari non potest Archiepiscopum Hispanensem aliquando in Hispania functum fuisse munere, & officio Apostolice Legati, hoc est, vicem Sedis Apostolicæ per totam Hispaniam gessisse. Huc auctoritate functus est Leander Archiepiscopus Hispanen. vt colligitur ex Epistolis Gregorij Magni *lib. 1. Registri. Epistol. 41. & lib. 4. Epistol. 9. & lib. 7. Epistol. 125.* vnde Epistol. 126. ad Leandrum Episcopum, & Recaredum Regem, vocat eum episcopum Hispaniarum, fortassis, eo quod præfesset toti Hispaniæ. Vnde nihil mirum est, si S. Leander, alioqui Hispanensis Episcopus, præfuerit Conc. Tolet. 3. ex vniuersis Hispaniæ Episcopis congregato. Ad finem prædicti Concilij est affixa homilia, vbi nomine totius Concilij S. Leander tanquam eius præfex, Deo ingentes gratias agit, qui gentem Gothicam Ariana hæresi infectam, in sui nominis cognitionem adduxerit.

Eodem munere, & officio functus est postea S. Isidorus Leandri frater, & in episcopatu Hispanensi successor. Id ostendit S. Iudephonius in *Additionib. ad Chronicon Isidori. in præfatione*: & hac fortassis ratione Braulio, Episcopus Cæsaraugustanus, appellat eum episcoporum Summum, in *Epistol. lib. 1. Etymologiarum.*

Item certum est, in *Conc. Tolet. 11.* Erugio regnante, *cap. 6.* concessam esse à toto Concilio Archiepiscopo Toletano facultatem creandi Episcopos, per vniuersam Hispaniam, & Narbonensem Galliam, quæ tunc Gothorum Regibus parebat: qui in defunctorum locum succederent, ne ecclesiæ legitimis Pastoribus diu orbatæ detrimentum paterentur: ex hoc decreto non leue argumentum delumitur ad Primatum Archiepiscopi Toletani comprobandum tempore Gothorum Regum.

Extat teste eodem Auctore Epistol. Urbani II. ad Bernardum Archiepiscopum Toletanum, vbi inter alia, sic habet: *Beneuolentia Romane Ecclesiæ solita, & digna Toletana Ecclesiæ reuerentia: tum carissimi filij nostri præstantissimi Regis Iudephonis precibus iniurati, pallium, tibi frater venerabilis Bernarde, ex Apostolorum Petri, & Pauli benedictione contradimus, plenitudinem scilicet omnis Sacerdotalis dignitatis, & sequens quod eiusdem in his antiquitus consistat extitisse Pontifices, in totis Hispaniarum Regnis, Primatem privilegij nostri sanctione statumus, Primatem te vniuersi Præsules Hispaniarum recipient, & ad te, si quid inter eos questione dignum exortum fuerit, referent. At quia Tarraconensis Archiepiscopus, Bernardo Toletano Archiepiscopo, tanquam Primati obedire recusabat, ad eum scripsit fidem Urbanus Papa: cuius Epistola asseruatur in Archiuo Ecclesiæ Toletanæ, quæ sic habet inter alia: *Nouit dilectio tua: frater in Christo venerabilis, quo tenore, quæ conditione pallium tibi, privilegiumque concessimus: Memineris ita te Archiepiscopum constitutum, vt tam tu, quam vniuersi prouincie Tarraconensis Episcopi, Toletano tanquam Primati debeant esse subiecti. Sic ei à nobis in Toletana Ecclesiæ privilegio constitutum est, quod nos omnino ratū volumus permanere. Nunc autem multo amplius, quia nostra sollicitudinis vices in Hispania vniuersa, & Narbonensi prouincia ministrandas iniunximus, &c. Pontifices Romani, qui Urbano successerunt, Bernardum in Primatu confirmarunt, Paschalis II. & Gelasius II. teste Roderico *lib. 6. c. 18.* idem postea fecit Callistus II. nisi quod ecclesiam Compostell. exemptam esse voluit à generali prædicti Bernardi potestate, vt dicitur in *Historia Compostell.* Extat etiam Pontificium diploma Lucij II. ad Raymundum Tolet. Archiepiscopum, vbi inter alia sic est: *Per præsentis ergo privilegij paginam auctoritate Apostolica statuimus, vt per vniuersa Hispan. regna Primatus obtinens dignitatem.***

Alexandri III. tempore agitata est in Hispania controuersia inter Archiepiscopos, Toletanum, & Compostellanum, & Bracharensem, an Toletanus esset totius Hispaniæ Primas, id negantibus Archiepiscopis, Compostellanum, & Bracharensem, & tunc in Hispania Legatus Apostolicus erat Hyacinthus, Diaconus Cardinalis, apud quem tractata est causa, qui cognita, & discussa litē, sententiam in hunc modum tulit: *Hyacinthus, Dei gratia, Diaconus Cardinalis, venerabilis d. h. o. g. fratri, eadem gratia, Archiepiscopo Toletano, & Hispaniarum Primati salutem, & veram in Christo Iesu dilectionem, Officii nostri debetum nos auctoritate, & affectu paterna compellit Ecclesiarum tranquillitati satagere, & earum lites, & omnimodas vexationes de medio tollere. Cum igitur à Romanis Pontificibus litteras impetraueris ad venerabilem fratrem nostrum Ioannem Bracharensem Archiepiscopum, vt vel usq; ad terminum assignatum pareret, vel deinceps suspensus non auerret: ipse autem sicut conuincit, & rebellis, nec Canonicam excusationem.*

Postea Rodericus Ximienus archiepiscopus Toletanus coram Innocentio III. multis argumentis comprobauit ecclesiæ Toletanæ primatum, contra archiepiscopos Compostellanum, Bracharensem, Tarraconensem, & Narbonensem. Et Innocent. III. ipsum Primatum ecclesiæ Toletanæ confirmauit. Honorius III. ipsum Rodericum Hispaniæ primatem, & apostolicum Legatum constituit. Fit mentio contentions inter archiepiscopos Toletanum, & Bracharensem de Primatu, c. *Coram. De in integrum restitut.*

Præterea, Iuris Pontificij interpretes Primatem esse in Hispania archiepiscopum Toletanum, consentiunt. *Alexandrinus in c. Cum longe d. 63. Specularior in tit. de dispensat. §. Sunt quoque nonnulli, Albert. in Rubric. ff. De statu hominum Felinus in Rubric. de Maiori & obedi.*

Nec obstat, quod privilegij Romanorum Pontificum nonnulli episcopi in Hispania fuerint aliquando exempti, vt Legionensis, Ouerensis, Burgenfis, & Compostellanus: nam Summus Pontifex potest privilegium concedere, vt quis sit Archiepisc. immunis, ac liber, ita vt Primas,

vel Patriarcha nihil in eum potestatis habeat, & Sic Romani Pontificis privilegia eximunt aliquos à potestate Episcopi, vel Primatis. Sic alij contra, aliquando huiusmodi privilegia à prædecessoribus concessa infirmant, & irrita faciunt. Callistus II. Didacum Archiepiscopum Compollanum à potestate Archiepiscopi Toletani exemit: deinde Anastasius Papa in eodem privilegio confirmavit Pelagium Compollanum similiter Archiepiscopum. Sed Alexander III. huiusmodi privilegium revocavit. Nec itidem obstat, quod aliqui Archiepiscopi Hispanienses restiterint Archiepiscopo Toletano iubenti vexillum Crucis erectum ante se deferre in ipsorum diocæsibus, hæc enim res facti est, non iuris, restitisse factum est, non ius: Item, restitisse eos constat, quia contentio, & lis erat, utrum ipsi essent exempti, id enim contendebant. Postremo, quamvis resistere aliquando ceperint, tandem multi Archiepiscopi Toletani Primatus auctoritate functi, per vniuersam Hispaniã Crucis signo ante se prælati transferunt.

Huiusmodi porro lites, & controversiæ de Primatu inde nate sunt, quod Primas aliquando is Archiepiscopus in aliqua provincia censetur, non qui Patriarcharum iura in ceteros habeat, sed qui primus in conventibus sedeat, sententiam dicat, & subscribat, & qui per totam provinciam Crucem ante se deferri iubet, qui honos Archiepiscopo aliquando datur, quia Ecclesia cui præfideret, sit cæteris illius provincie antiquior, nobilior, celebrior, illustrior: aliquando quia Pontificio privilegio sit reliquis prælatis certus quidam Antistes: aliquando vero teste *Abbate in c. exposuit, de dilatione. nu. 4.* consuetudine introducitur, ut vnus Archiepiscopus in provincia alterius huiusmodi honorem habeat.

Secundo quaeritur, Quot, & quæ sint quatuor principalium Patriarcharum privilegia? Glossa in *c. Antiqua, de Priuil.* ait esse potissimum quatuor: Primum postquam à Romano Pontifice pallium acceperunt, suis Metropolitanis illud iure conferunt, *eo. c. Antiqua*: Secundum, Metropolitanis, qui ab ipsi pallium recipiunt, iurant se eis obedituros, & Ecclesiæ Romanæ, *eo. c. Antiqua*. Tertium, ante se Crucis signum argenteum deferri iubent, præterquam in Vrbe Roma, & viciniamque Rom. Pontif. præfens fuerit, vel eius Legatus Pontificis insignibus vtens, *ead. cap. Antiqua*. Quartum, Episcopis suis Metropolitanis prætermittis, iure ad ipsos primum appellare queunt, *collegitur ex cap. Antiqua, citato*.

Tertio quaeritur, Quanam iura habeant Primates in Metropolitanos, & Episcopos subiectos? Respondeo, non omnia ea, quæ habent quatuor prædicti Patriarchæ in subditos, sed aliqua, videlicet, cum ad eos appellatur, *c. Prouincia, dist. 99.* item cum Ecclesiæ Metropolitana Pastore vacat, & à Primatu petitur, ut de rebus ad Metropolitanum pertinentibus, & constituendis statuat *c. Presenti, de offi. Iud. ord. in 6.* Item cum consuetudine, aut Privilegio causæ ad ipsum deferuntur, *ca. Conquest. 9. qu. 3.* Cum item de re graui, & ardua dubitatur, quæ in Concil. Provinciali definiti commodè nequit: tunc enim Metropolitanus Primatem consultit, *cap. De concil. d. 18.* Præterea, cum ob Metropolitanis negligentiam, ad Primatem iure deuolutionis causa defertur, *ca. Cum simus 9. qu. 3.* Demum, cum aliquis de Metropolitanis conuerterit: tunc enim Primatis est iudicare, *c. Si Clericus 11. quæst. 1.*

Quarto quaeritur, Quis ordo sit inter quatuor illos, quos iam diximus, ex iure esse Patriarchas præcipuos post Rom. Pontificem? Duo quaeri possunt. Vnum, An quatuor illi Patriarchæ sint auctoritate, dignitate, & potestate iurisdictionis pares, ita ut nullus sit reliquis iurisdictione superior; Alterum, est, An aliquis illorum quatuor sit iurisdictionis potestate Rom. Pontifici par? Olim post Ro. Pont. tantum duo Patriarchæ præcipui habebantur, Alexandrinus, & Antiochenus: Alexandrinus Antiochenum ordine præcedebat: tempore Nicæni Concilij Episcopus Hierosolymitanus, Patriarcha nondum erat: nam *ut constat Can. 7.* Episcopo Cæsariensi in Palestina pare-

bat post annos vero fere quingentos à Christo nato Patriarchalis honor datus est prædicto Episcopo Hierosolymitano. Quando vero inter Patriarchas Romanum, Alexandrinum, & Antiochenum locum habere ceperit Constantinopolitanus, & quando post Romanum, primum locum adeptus fuerit, res non ita certo constat. Nam Græci contendunt in Concil. Constant. primo, ubi fuerunt centum quinquaginta Patres ex toto tetraoribus conuocati tempore Damasi I. & Theodosij senioris, editum esse Canonem, qui nunc quintus ordine habetur, *et refertur d. 22. c. Constantinopolitanus*, in quo sic statuitur: *Constantinopolitana civitatis Episcopum habere oportet primatus honorem, propterea quod sit Roma vicina, quem Canonem in ea Synodo esse constitutum, testatur Socrates, Sozomenus, Zonaras, Nicephorus, & Theodorus Balsamon.* At Latini Ser. prores, eum Canonem, aiunt, non esse à Patribus, eius Concilij constitutum, sed à Græcis editum, ab Orientalibus Episcopis iterum conuocatis conditum, & additum: quoniam verisimile non est, Gelasium, qui post illud Conuocatum vixit, id ignorasse, qui Patriarchas enumerans, tres tantum recenset, primo loco Romanum, secundo Alexandrinum, tertio Antiochenum. Leo idem Le. eodem tres Patriarchas tantummodo, & eodem ordine commemorat quo Gelasius. Eum certe Canonem esse adiectum, à Græcis, aut saltem ab illius Concilij Patribus, sine Legatis Romani Pontificis, aperte in Conc. Chalcedon. proclamauerunt Legati Leonis I. & S. R. E. qui in Concilio nomine Romani Pontificis præsidebant, *vt ex eisdem Synodi Act. 16.* liquet. Nam cum eius Canonis occasione Chalcedonense Concilium Primatus Episcopo Constantinopolitano post Romanum denuo tribuisset, repugnantur supradicti Legati, affirmantes nihil tale vnquam in Ecclesiæ ante id tempus fuisse concessum, & de eadem re Leo I. scripsit ad Marcianum Imperatorem, & Pulcheriam Augustam *Epist. 52. c. 53.* Sed tandem sub Bonifacio III. & Phoca Imperatore Constantinopolitano res ita constituta est, ut Rom. Pont. iuxta Apostolica dogmata, & vetustissimam Sanctorum Patrum traditionem primum omnino locum Catholica ecclesiæ retineret, secundum vero Constantinopolitanus, *vt testatur Beda, & Paulus Diaconus.* Iustinus Imperator idem privilegium Constantinopolitanæ ecclesiæ commemorat in *Novella 131.* idem postea repetitum fuit in *Concilio 6. Generali sub Agathone Can. 36.* *et habetur c. Renouantes dist. 22.* Idem etiam refert Innocentius III. in *Concilio Lateranensi. Et refertur capitulo. Antiqua, de Privilegiis, & sciendum est, apud Egesippum lib. 3. de Excidio Hierosolymitano c. 5.* quatuor Patriarchas referri primo loco Romanum, secundo Alexandrinum, tertio Constantinopolitanum, quarto Antiochenum. Vbi duo iure possunt in dubiū reuocare quomodo Egesippus, cuius tempore Constantinopolis. Episcopus nondum erat Patriarcha, eum tamen inter Patriarchas recenset? Respondeo, id quod dicitur de Constantinopolitano, forsitan esse additum ab Ambrosio interprete Egesippi, cuius tempore Græci inter Patriarchas Constantinopolitanum ceperat recensere. Et licet Alexandrino præulerint, Ambrosius tamen videtur tertio loco posuisse, quia sua ætate Canonis Græcorum patrum in Concilio Constantinopolitano Iadito, Latini adhuc obfistebant. Illud deinde non est ignorandum, etiam in *c. Renouantes d. 22.* sic legi: *Petimus, vt Constantinopolitana sedes similia privilegia, quæ superior Roma habet, accipiat.* Vbi legendum esse annotat Couarruias (*quæ senior Roma habet.*) ut constat ex Græcis codicibus, & vetustissimis exemplaribus: seu sensus est, ut similia, vel paria privilegia habeat simpliciter, sed quatenus Rom. Pont. est Patriarcha Occidentis, non quatenus est totius Ecclesiæ Catholicae Præsul, Pastor, & caput.

Quinto quaeritur, Quid causæ fuerit cur post Rom. Pontificem, primum tres, deinde quatuor Ecclesiæ Patriarchalem honorem potissimum adeptæ sint; primum Alexandrina, Antiochena, & deinde Constantinopolitana, & Hierosolymitana? Plerique arbitrantur primum tres

tantum ecclesias fuisse Patriarchali dignitate præditas, Romanam, Alexandrinam, & Antiochenam: has vero tres eam dignitatem adeptas fuisse ob honorem, primatum, & dignitatem Petri Principis Apostolorum, qui primum sedis Antiochiæ, & deinde Romæ, & Antiochiæ suffecit Erodium, cui successit Ignatius, & Alexandriam misit Marcum Euangelistam, cui successit Annianus. Et hæc ratio colligitur ex Epistolis S. Anacleti, Leonis I. Gregorij, & Leonis IX. Alijs vero hoc non ita certum esse videtur. Cur enim inveniunt, plures Ecclesiæ eadem auctoritate, & honore Patriarchali donatæ non sunt; cum Petrus in plures Ecclesias discipulos miserit, quibus præfuisse perhibentur: nam Aquileiam misit Marcum, cui successit Hermagoras: Ravennam misit Apollinarem, Ticinum Syrum, Coloniam, & Treuirim alios. Cur item Alexandria Antiochenam præcessit, cum Antiochenæ Ecclesiæ ipse Petrus præfuerit. Alexandria vero Marcus? Cur item postea Constantinopolitanæ, & Hierosolymitanæ, in quibus Ecclesijs Petrus non sedit, nec aliquis ex eius discipulis, Patriarchalem honorem nactæ fuerunt? unde colligunt, quatuor illas ecclesias id honoris, & dignitatis obtinuisse ob vrbium ipsarum amplitudinem, dignitatem, & maiestatem. Alexandria enim Romanorum Principum & Imperatorum auctoritate, maximum ius obtinuerat in tota Ægypto, Libya, & Pentapoli, ut patet ex l. 1. ff. De offic. Præf. Aug. Antiochia post Græcorum imperium in Oriente auctoritate præstabat. Constantinopolis Græcorum Imperatorum curia, maiestate, & dignitate pollebat. Hierosolyma vero datus est Patriarchalis honor, eo quod fuerit Christi Domini præsentia, sermone, doctrina, gestiq; rebus cohonestata & illustrata. Imperatorum vero Græcorum importuno studio, & vrbis Constantinopolitanæ Patriarchæ ambitu, & fastu factum est, vt Constantinopolitanus Patriarcha Alexandrino, Antiocheno, & Hierosolymitano præcederet, vt planum est ex ijs, quæ paulo ante iam dixi.

Sexto quaeritur, In quoniam quatuor Patriarcharum ordo constituit? Respondeo, eos quatuor Patriarchas in Concilio Generali post Romanum Pontificem ante ceteros omnes Ecclesiarum Antistites primos sedere, suffragium ferre, sententiam dicere, & subscribere; ita tamen, vt inter eos quatuor etiam ordo seruetur. Primum locum à Rom. Pontifice in sedendo, definiendo, & subscribendo tenet Constantinopolitanus, secundum Alexandrinus, tertium Antiochenus, quartum Hierosolymitanus.

Septimo quaeritur, an appellatione Patriarcharum, cum res est dubia, solum quatuor illi intelligantur? Respondeo, cum Geminiano in ca. Cleros d. 21. eos solos esse intelligendos: quia et si Primates sint iidem qui Patriarchæ, c. Prouincia. Et Nulli d. 99. & Archiepiscopi aliquando etiam Patriarchæ vocentur, nam c. Conquestus. 9. qu. 3. Bituricensis Archiepiscopus Patriarcha appellatur, & nonnulli etiam alij passim Patriarchæ vocantur; Patriarchæ tamen supra memorati, per Antonomasiam appellantur Patriarchæ, propter peculiarem honoris, & dignitatis prerogatiuam.

Octauo quaeritur, Quanta sit Patriarcharum antiquitas? Quidam existimant, ordinem, & prerogatiuam duorum Patriarcharum, Antiocheni videlicet, & Alexandrini post Rom. Pontificem esse ab Apostolis constitutum. Nam Anacletus Petri Apostoli discipulus, & ab eo quartus in tertia Epistola scribit: [Rom. Ecclesia non ab Apostolis, sed ab ipso Domino Salvatore nostro primatum obtinuit, secunda sedes est apud Alexandriam, sub Marco Euangelista: tertia apud Antiochiam, sub Petro Apostolo, qui illic, priusquam Romam veniret, habitauit, & Ignatium Episcopum constituit.] Alij vero docent esse in Conc. Nicæno constitutum, nam Canone 6. definit, vt post Romanum Pont. Alexandrinus Episcop. primatum, deinde Antiochenus obtineret. Sed certe quid sit de Anacleti Epistola, quam non omnes recipiunt: ordo & prerogatiua Patriarcharum, videtur ante Nicænum Con-

cilium extitisse: quoniam in ipso Canone sexto Concilii decretum, vt inter Patriarchas ille ordo seruetur, quoniam more antiquo vigerat; ergo ab Apostolis primum extitit, vel certe non longe post in Ecclesia est constitutus.

Nono quaeritur, Quid sibi velit Canon ille sextus Concilij Nicæni: Mos, inquit, antiquus perdurat in Ægypto, Libya, & Pentapoli, vt Alexandrinus Episcopus horum omnium habeat potestatem: quoniam quidem & Episcopo Romano parilis mos est: similiter autem, & apud Antiochiam ceterasque prouincias honor suus vnicuique seruetur Ecclesia. Quibus verbis videtur Concilium Episcopum Alexandrinum parum in potestate Episcopo Romano facere. Caluinus, & alij Hæretici testantur, nos huius Canonis auctoritate omnino conuinci, quod affirmemus, Pont. Rom. supremam in Ecclesia potestatem habere, cum tamen Concilium decernat pares esse in iurisdictione, & potestate Alexandrinum, & Antiochenum Episcopo Romano. Concilij Canon sane videtur esse difficilis, & inter Catholicos sunt, qui dicant eodices esse corruptos, nec esse legendum, (parilis mos est) sed hoc idem moris est, ita vt sensus sit: Alexandrinus Episcopus habeat in Ægypto, Libya, & Pentapoli omnium Ecclesiarum potestatem: quoniam quidem Episcopo Rom. hoc idem moris est. Alij volunt nequaquam esse legendum Episcopo Rom. sed Metropolitanano Episc. Sed quidquid sit, mihi quidem nihil Concilij Canon contra primatum Rom. Pont. continere videtur. Non enim Concilium de Rom. Pontif. loquitur, vt est summus totius Ecclesiæ Pastor, & caput, sed vt est Occidentis Patriarcha: nam vt postea subiiciam, Ro. Pontifex, & est Vrbis Romæ Episcopus, & est Archiepiscopus, quosdam sibi subiectos vicinos episcopos habens: & est Patriarcha totius Occidentis, & præterea (quod longe maius est,) Christi Vicarius, suprema in omnes Ecclesias potestate præditus. Concilium igitur voluit, vt Alexandr. Episc. tanquam in Ægypto, & Meridie Patriarcha, omnibus in ipsa Ægypto, Libya, & Pentapoli Ecclesijs præficeret: Antiochenus vero totius esse Orientis Patriarcha: sicut Ro. Pont. tanquam Patriarcha Occidentis præest omnib. Ecclesijs per Occidentem constitutis. Quare non inepte Theodoret. Concilij Canonem explicuit, cum dixit: sicut Episcop. Rom. omnium Ecclesiarum suburbanarum potestatem habeat. suburbanas porro accipit Ecclesias Theodoretus, non solum Romæ vicinas, sed quæ per Occidentem erant in potestate Patriarchalis Ecclesiæ Romanæ, vt suburbana dictæ esse videntur, hoc est, Vrbis Romæ iurisdictioni, & potestati subiectæ. Quare alij ex Theodoro Balsamone apertius, & clarius Canonem conciliant, quæ ex Græco in Latinum conuertuntur: sicut Episcopus Rom. in Ecclesijs Occidentis parum potestatem habeat, videlicet Patriarchalem.

Decimo quaeritur, Cur quinque vrbis Basilicæ Patriarchales vocentur, & cur non plures neque pauciores Patriarchales Ecclesiæ sint Romæ institutæ? Sciendum est, ex Ioanne Monacho Cardinali in cap. Fundamenta, de Elect. in 6. Quinque Vrbis Basilicas, Patriarchales Ecclesias vocari his verbis contentas:

Paulus, Virgo, Petrus, Laurentius, atque Iohannis,
Hi Patriarchatus nomen in Vrbe tenent.

Videlicet, Basilica Sancti Saluatoris, quæ & Constantiniana ab Auctore, & Lateranensis à loco, & Aurea ab ornamentis dicta est, nunc Sancti Iohannis Lateranensis dicitur: Basilica S. Petri Apostoli in Vaticano: Basilica S. Pauli Apostoli extra Vrbis mœnia, in via Hostiensis: Basilica Liberiana, alias Sixti Papæ in Exquilij: quæ Sanctæ Mariæ Maioris, vel ad Præseppe vocata est: Basilica Sanctorum Stephani, & Laurentij extra Vrbis muros via Tiburtina. Onuphij Panuinus putat has sedes dici Patriarchales, eo quod sint institutæ quasi Palati quinque Patriarcharum, vt quotiescunque Generalia Concilia in Vrbe celebrati contigissent, quibus interesse ipsi Patriarchæ iure coguntur, vel Patriarchas ipsos pro arduis Reipublicæ Christianæ negocijs, vel quaestionibus definiendis ad Vrbem accedere, eorum quilibet sedem, hoc est, Palatium &

Ecclesiam tanquam in natali solo, vel prouincia sua Romæ haberet præcipuum, cum Vrbs ipsa communis omnium patria appellaretur. Deinde vt hoc numero quinque Patriarchalium Ecclesiarum, significaretur, quinque Patriarcharum auctoritate & potestate omnes mundi Ecclesias gubernari, vt in ipsa Vrbe vniuersus terrarum orbis representaretur. Postremo significatur, vt sicut quatuor sunt præcipuæ mundi partes, & quatuor venti principales, & quatuor in cælo puncta potissima, Ortus, Occidens, Meridies, & Septentrio: sic Romana Ecclesia quatuor præcipuis Mundi Ecclesijs præfideret. Vnde vna sedes Patriarchæ Romano destinatur, cæteræ vero quatuor Patriarchis. Ipse tamen arbitror quinque Vrbs Basilicas dici Patriarchales, quia in Vrbe sunt cæteris Basilicis, & Ecclesijs maiores, antiquiores, præstantiores, & digniores: hæc etenim quinque, si mper reliquis auctoritate, & dignitate præstiterunt: sicut Patriarchæ dicuntur Archiepiscopis cæteris digniores.

CAP. XXXVII.

De Capituli sede vacante officio, & potestate.

DE hac re tractatum edidit Ioannes Franciscus Pavinus: aliqua etiam habet Ioannes Selua in tractatu de beneficijs par. 2. q. 11.

Primo quaeritur, Quid nomine Capituli significetur in iure Canonico? Panormi. in c. Capitulum, de Rescrip. Capitulum, inquit, non solum paruum caput significat, sed etiam ponitur, vt distinguat vnam rem ab alia: Et sic dicuntur Capitula Decretalium: quo sensu accipitur in c. Quod in dubijs, & c. In re alia. de sens. excom. Quandoque ponitur pro loco, vbi Canonici congregantur, c. In causis, de Elect.

In præfenti loco, Capitulum, ponitur pro ipso Canonico Collegio, & pro ipsis Canonice congregatis, vt accipitur in ca. Capitulum præfato. Et quando contingit sedes Episcoporum, aliorumve Superiorum Antistitem vacare, vel obitu ipsius Prælati, qui è viuis excesserit, vel resignatione, quod se Præfectura, vel Episcopatu abdicauerit, vel alterius dignitatis assumptione, quod sit ad aliam Ecclesiam translatus, vel priuatione, quod ob etiam sit à sede sua, & Ecclesia deiectus: aut ab hostib. Christiani nominis captus, Collegium Canonico illius Ecclesie dicitur Capitulum sede vacante, quasi paruum caput, eo quod minorem habeat potestatem Gloss. in c. Conquestus, de supp. negli. Prælat. in sexto.

Secundo quaeritur, An capituli appellatione intelligatur Prælati, non quidem is, qui toti Canonico Collegio præest, sed Episcopus? Non intelligitur. Sic Doctores in c. Post electionem, de concess. præben. & c. Nouit, de his, que sunt à Prælati. c. Eam re, de Rescrip. & c. 1. Ne sede vacante, in sexto.

Tertio quaeritur, An Capituli nomine contineatur Decanus, Prior, vel Præpositus? Continetur. Bald. c. vlt. de elect. Inno. Hostiens. & Ioan. Andr. c. 1. de maior. & obed. alicubi, vt in Hispania, & Gallia, Capitulo Canonico præest Decanus. In Germania, & alibi, aliquando Præpositus. In Ecclesijs Collegialibus, qui præest Collegio Canonico, alicubi dicitur Prior, alicubi Abbas. Item qui cæteris maior est dignitate in ecclesia, vel si ibi dignitas non est, qui Ordine maior, vel qui tempore prior existit, ius habet conuocandi Capitulum Clericorum, cui cæteri parere coguntur, argumento ex l. vlt. ff. de fido instrum. & l. 1. C. de Offic. Præfati Prætorio.

Quarto quaeritur, An soli Canonici, non alij Clerici, quamuis sint Beneficiarij faciant Capitulum? Soli Canonici faciunt vna cum eo, qui Canonice præest. Ioan. Andr. & alij in c. Ex eo, de elect. in sexto. Abb. in c. 1. num. 11. eod. tit.

Quarto quaeritur, An in solo vno Canonico ius Capituli retineri, & conseruari queat? Potest: vt colligitur ex l. Si

quis municipium, & l. Sicut, §. vlt. ff. Quod cuiusque vniuersitati nomine. Glo. in c. 1. de elect. & in c. Gratianus, de Posul. Prælat. vnde sicut grege legator, si vnum solum animal remanserit, peti potest. l. si grege ff. de legat. 1. Insti. de leg. §. Grege. Sic si vnus solus Canonice remaneat, potest à Superiore petere, vt ecclesia prouideatur. Bal. in l. vlt. ff. de Negot. gest. Vnus Consul alij defunctis ius habet Rempub. gubernandi.

Sexto quaeritur, An sit statuenda Regula generalis, vt Capitulum sede vacante succedere intelligatur in his omnibus, quæ ad iurisdictionem Episcopi pertinent, nisi in casibus iure denegatis; an vero contra statuendum sit generatim in nullo succedere, nisi in casibus iure concessis? Olim ante Bonifacium VIII. teste Panormi. in c. cum olim, de maior. & obed. nu. 1. magna fuit controuersia, An mortuo episcopo Capitulum succederet, in iis omnibus, quæ sunt iurisdictionis episcopalis: quibusdam assensentibus in ijs omnibus succedere, nisi in causis iure exceptis: alijs dicentibus solum succedere, in iis quæ sunt iure expressa, Respondeo, quidquid nonnullis alijs visum fuerit, generatim dicendum esse, succedere Capitulum in omnibus, quæ sunt iurisdictionis episcopalis, nisi in casibus iure exceptis: vt in c. Feder. Conf. 30. Abb. Card. & alij, quos citat, ac sequitur Pavin. tract. sup. cit. p. 1. q. 1. & hæc opinio cum Iure iplo valde conuenit, c. si Episcopus, & c. Ecclesia de suppl. negli. Prælat. in 6. c. 1. cui, de Elec. eod. lib. & Ioan. Andr. in c. cum olim, de maior. & obed. testatur huiusmodi sententiam communiter teneri. Hanc sententiam sequitur Rebus. in præci. Beneficiorum par. 2. tit. de deuolutionib. nu. 58.

Septimo quaeritur, An iurisdicchio, quam Capitulum habet sede vacante, sit ordinaria? Respondeo, ordinariam esse in spiritualibus & temporalibus. quoniam iure communi eam habet, & ad vniuersitatem causarum. Gloss. c. 2. Ne Prælati vices. Ioan. Andr. c. vlt. de suppl. negli. Prælat. in 6. Pavin. p. 1. q. 2. tract. cit. Vnde potest interponere decretum in alienationibus rerum minorum, & emancipationibus liberorum & manumissionibus seruorum. Potest dare curatorem, & tutorem, & sequestrare beneficia post primam sententiam in Curia datam, & suas sententias exequi. Pavin. par. 1. q. 2. Alicubi est vsa receptum, vt spiritualia Capitulum administret, Princeps vero secularis temporalia.

Octauo quaeritur, An Capitulum sede vacante committere queat alicui Episcopo, ea quæ sunt ordinis Episcopalis? Potest, Pavin. par. 1. q. 3. & colligitur ex cap. Suffraganeis, de elect. & c. Possit, 3. q. 1. nam quamuis exerceat nequeat, quæ sunt ordinis episcopalis, potest tamen committere Episcopo vt ea exerceat: quia committere est iurisdictionis, non ordinis, exerceat vero est ordinis.

Nono quaeritur, An possit concedere condonationes peccatorum, quæ Indulgentiæ vocantur, videlicet vnus annus in dedicationibus Ecclesiarum, & quadraginta dierum in Anniversario dedicationis Ecclesie, de quibus in ca. Cum ex eo de Pœnit. & remiss. & c. vlt. eod. tit. in sexto. Duæ sunt opiniones. Vna est negantium: sic Archid. ca. 2. de Pœnit. & remiss. in sexto. Gaspar. Calder. in repetit. super caput nostro, de pœnitent. Burius in Consil. 19. Cardin. ca. Accedentibus de excess. Prælat. Paul. Clem. 1. de Hæret. ibique etiam Ancharan. & Ioan. Zochus, & alij apud Pavinum par. 1. q. 4. Sic etiam inter Theologos. Sot. 4. dist. 22. quaest. 1. ar. 4. vers. Hinc fit. Cordub. de Indulg. arti. 2. quaest. 12. proposit. 9. Ledesma in 4. quaest. 28. arti. 3. vers. sed bastiabis. Ratio eorum est, quia Indulgentias dare non est actus iurisdictionis, sed dignitatis Episcopalis; Secundo, quia etiam iurisdictionis sit, est iurisdictionis voluntariæ, non contentiosæ, quæ sola transit, ad Capitulum sede vacante.

Alter sententia est affirmantium posse. Sic Panormi. in c. cum olim, de Maior. & obed. Selua, de benefic. part. 2. q. 11. Ioan. Calder. vs referet Gaspar. Calder. in c. nostro, de pœnit. Pavin. par. 1. q. 4. Syluest. in verbo. Capitulum. q. 10. Armil. io. verbo. num. 8. Nauar. de Indulgen. notab. 31. nu. 6. & 7. Hæc

sententia est probabilior, nam Indulgentias concedere, est actus iurisdictionis, ut aperte dicit S. Thomas in 4. distim. 20. quæst. 3. art. 3. Pontificius enim Legatus etiam cum Saacerdos non est, potest indulgentias largiri, ut notatur in cap. ultim. de offic. Legati, & cum ius dicat simpliciter Capitulum succedere in iurisdictione Episcopi, non est, quod nos restringamus ad iurisdictionem necessariam, non voluntariam. In hoc vero omnes conveniunt, tutius esse, ut Capitulum committat alicui episcopo, uti eas concedat nomine ipsius Capituli.

Decimo quæritur, An Capitulum queat iuris rigorem relaxare quod dispensare vulgo dicitur, in omnibus generaliter casibus, in quibus posset Episcopus, si viveret: Potest, Federicus, consil. 29. Abb. in c. cum olim, de Maiorit. Ioann. Andr. in cap. Cum ex eo. de elect. in sexto, & in c. 1. de Maior. & obe. 20. lib. Cardinalis. consil. 88. Pavin. part. 1. qu. 5. Et ratio est, quia talis actus est iurisdictionis: quapropter concedere potest, ut in quibus parochiales Ecclesie collatae sunt, dum studiorum causa abfunt, non cogantur ante septennium ad sacerdotium promoveri, sicut posset Episcopus id concedere ex c. Cum eo. de elect. in sexto.

Vndecimo quæritur, An Capitulum statuta condere queat, quæ posset Episcopus vivens: Potest, Abb. c. cum olim, de Maior. & obe. Federic. consil. 16. Pavin. part. 1. quæst. sexta. hic enim actus est iurisdictionis, ac proinde Capitulo convenit. Nunquid poterit abrogare statuta anteedentium Episcoporum? Poterit, quia hoc etiam est iurisdictionis. At nequit concedere statuta, quæ successuri Episcopi iuri, vel auctoritati noceant, ut si condas statutum, quo charitatis subsidium Episcopo debitum auferatur ex toto, vel ex parte. Sic Lupus quem citat, & sequitur Pavin. p. 1. qu. 6. Et statuta Capituli durant, donec a successore episcopo reuocentur. Pavin. p. 1. qu. 6.

Duodecimo quæritur, An possit Capitulum facultatem dare Clericis beneficiis transfundi ad aliam diocesim? Verbi gratia. Electo in Prælatum, vel Beneficarium Ecclesie in alia diocesi? Sunt duæ sententiæ. Una negat: sic Archid. in c. Si is cui, de elect. in sexto, & probat, quia sicut Capitulum res Ecclesie alienare non potest, ut dicitur in inferius, sic nec personas Clericorum.

Alterâ sententiâ affirmat: quam sequuntur Ioan. Andr. & Panor. in c. cum olim, de Maiorit. & obe. Rot. in decis. 306. in nom. Ioan. Monachus c. Si Abbatem. de elect. in sexto, Pavin. part. 1. qu. 8. num. 4. Et hæc est probabilior, nam facultatem dare transfundi, est actus iurisdictionis, c. Si Religiosus, de elect. in sexto.

Decimo tertio quæritur, An Ecclesie Episcopalis bona possit Capitulum sede vacante alienare? Non potest. Ita communis sententiâ Doctorum in c. Si quis, de reb. Eccl. non alie. Sic etiam Gloss. & alij in c. Cum olim, de Maior. & obe. Quid si alienatio esset utilitatem Ecclesie allatura? Poterit tunc Capitulum alienare, But. & Abbas in c. 1. ne sede vacante. Pavin. p. 1. qu. 6. num. 11. & 12. Sed defensor Ecclesie tunc dandus est, & præmissis tractatu, & cum cognitione cause alienatio facienda est. Redoa. in tract. de reb. Eccl. non alien. tit. de alienat. qua sit sede vacante, & colligitur ex c. 1. de reb. Eccl. non alien.

Quæres, an in alienatione ab inferioribus Ecclesiis facta ex causis iure permisis, consensum præstare, & suam auctoritatem interponere queat? Potest, quia hic actus est iurisdictionis, & quamvis Capitulum res Episcopatus alienare prohibeatur, non tamen prohibetur confirmare alienationem, si Ecclesie inferiores iusta causa alienaverint, & in casibus, quibus posset Episcopus: Pavin. p. 2. qu. 8. Feder. in tract. de permuat. benefic. q. 36. Rabuff. in praxi benefic. tit. de denol. num. 104. item potest Capitulum sede vacante pecunias ob necessitatem ipsius Capituli accipere, & Capituli bona obligare, Gloss. c. cupientes, de elect. in sexto.

Decimo quarto quæritur, An possit Capitulum, sede Metropolitana vacante, visitare vniuersam prouinciam, aut vacante sede Cathedrali, totam diocesim? Teste Pa-

normitano in ca. Cum olim, de Maior. & obe. numer. 2. vers. sic. extra Gloss. duæ sunt sententiæ, quarum vna negat: sic Ioann. Monach. in cap. Ecclesie de suppl. negli. Pralato in sexto. Altera affirmat, quam sequi videtur, quamvis non sine dubitatione, Archidiaconus, in ca. Si Episcopus, eod. tit. & lib. sic etiam Glossa in Clem. 1. de Heret. in verb. Capituli, Collectus. Innoc. & Lignan. in c. cum olim, de Maior. Ambas sententiæ conciliat Ioan. Andr. in dicto. c. cum olim, in hunc modum Penes Capitulum potestas, inquit, visitandi generatim non est, sed inquirendi speciatim in eos, quorum summa lesa est, quia Capitulum succedit in iurisdictione Episcopi necessaria, non voluntaria: at generalis visitatio est voluntaria, specialis vero inquisitio in hos vel illos criminosos, est necessaria. Sed probabilior est, quod tradiderunt Panormit. & Felin. in cap. cum olim supra allegato, & Pavin. part. 2. qu. 7. posse Capitulum generatim totam diocesim visitare, præsertim cum diutina est vacatio. Hoc enim fit necessitate iuris, & proinde est ex lege debitum, c. Sopita, de censib. & c. Relatum, 10. q. 1. & c. ult. de suppl. negli. Pralato. in sexto. ubi Archiepiscopus dat visitatorem, si Capitulum visitationis usum neglexerit: tunc enim impunita crimina manent, cum visitatio negligitur. In Concil. Trid. sess. 24. c. 3. de reformat. habetur: Visitatores etiam à Capitulo deputandi, ubi Capitulum ius visitandi habet, prius ab Episcopo approbentur. Sic ibi. Porro eum modica est vacatio, videlicet cum nondum anni curriculum effluxit, ex quo episcopus qui deceffit, visitationem fecerat, aut quando probabiliter creditur successor breui futurus, tunc non est, quod Capitulum visitet.

Decimo quinto quæritur, An Capitulum visitare queat Monialium Cœnobium exempta, quæ alioqui posset episcopus auctoritate Apostolica, iuxta id quod habetur Clem. Attendentes. §. Illas de Stat. Regul. Panorm. in c. Cum olim, de Maiorit. & obe. numer. 2. vers. Dubitatur, testatur de hac re multos simul Doctores consultasse, & in varias sententiâ abijisse. Nam quidam asserbant Capitulum non succedere in his, quæ episcopo speciali iure conueniunt. Alii contradicant, si Episcopus ut delegatus à Papa, absoluenâ potestatem habeat, ea potestas ad Capitulum transit, ut colligitur ex cap. 1. De offi. Ordin. in sexto. Sed Panormitano magis placet prima sententiâ, quæ fuit quoque Federici & Innocentii, ut ipse refert. Testatur idem Pavin. part. 1. quæst. 7. num. 7. Lapum hanc questionem proposuisse Federico. Cui respondet: Capitulum id non posse, quia succedit Episcopo in his, quæ iphi iure ordinatio, non commisso delegato, vel speciali conueniunt. Sicut enim ea non facit Episcopus iure suo, sed potestate sibi demandata à Romano Pontifice: Sic ea non faceret Capitulum nomine episcopi, sed nomine & auctoritate Papæ: at Papa huiusmodi visitationem episcopo, non Capitulo committit.

Decimo sexto quæritur, An Capitulum possit Confessarium instituere, qui absoluat à casibus episcopo referuatis? Potest sic enim Abbas in cap. Cum olim, & cap. His que, de Maiorit. & obe. Pavin. part. 3. quæst. 7. num. 4. Partitione potest Confessarium instituere, qui absoluat excommunicatos à iure, vel ab homine, suspensos, vel interdictos, quos posset episcopus, c. 1. de Maiorit. & obe. in 6. Potest idem casus referuare quos posset episcopus: est enim actus iurisdictionis, Pavin. part. 1. quæst. 7. num. 5.

Decimo septimo quæritur, An possit Capitulum litteras dimissorias concedere, ut quis ab alieno episcopo ordines accipiat; in c. Cum nullus, de temporibus ordinand. in sexto. sic habetur: Episcopo autem in remotis agente, ipsius in spiritualibus Vicarius Generalis, vel sede vacante Capitulum seu is ad quem tunc temporis administratio spiritualium noscitur pertinere, dare possunt licentiam ordinandi. Porro Capitulum seruare debet, quod Concil. Trid. sess. 7. c. 10. de Reformat. constituit, in hunc modum: Non licet Capitulis Ecclesiarum sede vacante infra annum à die vacationis ordinandi licentiam, aut litteras dimissorias, seu Reuocandas, ut aliqui vocant, tam ex iuris communis dispositione, quæ etiam cuiusvis privilegii

aut consuetudinis vigore alicui, qui Beneficij Ecclesiastici recepit, siue recipendi occasione alicuius non fuerit, concedere. Si factus sit, Capitulum contraueniens Ecclesiastico subiaceat interdico, & sic ordinati, si in minoribus ordinibus, constituti fuerint nullo privilegio Clericali; praesertim in Criminalibus gaudeant. In maioribus vero ab executione Ordinum, ad beneplacitum futuri Praelati sint ipso iure suspensi.

Decimo octavo quaeritur, An Capitulum Sede vacante Vicarium Generalem in Spiritualibus & temporalibus, constituere possit? Potest, ut patet ex Clem. 1. §. 2. de Hæret. Pauin. part. 2. quæst. ult. Rebuff. in praxi tit. de deuolut. num. 62. Capitulum enim iurisdictionem ordinariam habet, ut supra dixi. Sed qui talem habet iurisdictionem, potest iudicem dare. Item potest ex Canonicis al quem huic muneri obeundo praticere, cui debitum stipendium soluitur. Potest itidem alicui vnus tantum causæ cognitionem delegare, & plures Vicarios æque principales creare, sicut potest Episcopus, præterea potest Vicarium a se constitutum ad nutum reuocare: quod si aliqueum creauerit, cui iureiurando promiserit se eum nunquam reuocaturum, deinde reuocauerit, rata & firma erit reuocatio; sed Canonici erunt perituri. Vnde eiusmodi Vicarij solent cum Capitulo pacisci, ea conditione, vt nunquam ab officio remoueantur, pœnis constitutis, & iureiurando firmatis. Eadem ratione Capitulum potest Ecclesiam vacanti Oeconomum praticere ex cap. Cum vos, de Offic. Ord.

Decimo nono quaeritur, Intra quantum tempus sede vacante Vicarium constituere Capitulum debeat? In Concil. Triden. Sess. 24. cap. 10. sic statutum est: *Capitulum sede vacante, ubi fructuum percipiendorum ei munus incumbit, Oeconomum vnum, vel plures, ac diligentes decernat, qui rerum Ecclesiasticarum & prouentuum curam gerant, quasi rationem ei, ad quem pertinebit, sint reddituri. Item officialem sen. Vicarium infra octo dies post mortem Episcopi constituerent, vel existentem confirmare omnino teneatur, qui saltem in iure Canonico sit Doctor, vel Licentiatus, vel alias quantum fieri poterit, idoneus: si secus factum fuerit ad Metropolitanum deputatio huiusmodi deuoluatur: & si Ecclesia ipsa de re publica non fuerit, aut exempta, Capitulum quoque, ut praesertim, negligens fuerit, tunc antiquus Episcopus ex Suffraganeis in Metropolitana, & propinquior Episcopus ex exempla Oeconomum, & Vicarium idoneos possit constituere. Episcopus vero ad eandem Ecclesiam vacantem promotus, ut ex his, quæ ad eum spectant, ab eisdem Oeconomis, Vicario, & alijs quibuscumque officialibus & administratoribus, qui sede vacante fuerint à Capitulo, vel ab alijs in eius locum constituti, etiam si fuerint ex eodem Capitulo, rationem exigat officiorum, iurisdictionis, administrationis, aut cuiuscumque eorum muneris: p. sibi quæ eos punire, qui in eorum officio, seu administratione deliquerint, etiam si praedicti Officialis, reddidit rationibus, à Capitulo, vel à deputatis ab eodem, abolutionem, aut liberationem obtinuerint. Eadem quoque Episcopo teneatur Capitulum de scripturis ad Ecclesiam pertinentibus, si qua ad Capitulum peruenerunt, rationem reddere.*

CAP. XXXVIII.

Quid Capitulum, sede vacante circa Beneficia possit.

PRIMO quaeritur, An possit Beneficia conferre, quorum conferendorum ius ad solum Episcopum pertineret, si viueret? Non potest, e. lillo, ne sede vacante, §. c. 1. de Institut. in sexto, §. c. 1. §. Cum vero, ne sede vacante, in sexto. Nec quicquam refert, si Episc. dum viueret, sine consilio, vel assensu Capituli Beneficia dare non posset, ut habetur in eod. cap. 1. §. Cum vero, ne sede vacante in sexto. Porro si ius conferendi ad Episcopum, & Capitulum communiter pertinet, tunc mortuo Episcopo, vel suspensio à conferendis Beneficijs, potest Capitulum conferre, cap. 1. citato,

Ne sede vacante in sexto. Sed quænam ratio est, quare Capitulum nequeat conferre Beneficia? Respondeo, cum Glossa in cap. Cum olim de Maioribus, §. ob id, quia conferens, in fructibus Beneficij numeratur: Sed fructus Beneficij vacantis futuro successori ipso iure referuntur, e. Quia, §. de elect. in 6. & Clem. Statutum, eod. tit.

Secundo quaeritur, An Capitulum possit presentari Clericos à Patronis admittere, atque instituere, vt posset Episcopus etiam sine Capituli consilio vel assensu? Potest, cap. 1. de Institut. in sexto. Glossa c. Cum in illis, e. cum autem, de Præben. in sexto, Eadem ratione potest electos legitime, & Canonice à Clericis confirmare sicut posset Episcopus e. Cum olim, de Maioribus, §. ob id, §. Glossa ibidem, Si 10. ges, Quare Capitulum conferre Beneficia nequeat, cum tamen possit confirmare electos, & instituere presentatos? Respondet Ioan. Andreas, in c. Quæquam, de elect. in sexto, conferre, non esse proprie actum iurisdictionis Episcopalis, cum multi qui Episcopi non sunt, ius habent conferendi Beneficia, & multi Episcopi hac potestate careant. Confirmare vero electos, & instituere presentatos, sunt actus iurisdictionis Episcopalis, ut innuitur in cap. Conquerente, de Offic. Ordinarij, §. in c. Cum ex in unum, de Hæret. Sed hæc ratio non placuit Panormitano, in c. Cum olim, de Maioribus, §. ob id, numero primo, & merito, quoniam conferre Beneficium, iure communi ad Episcopum pertinet, & alijs inferioribus non conueniri, nisi specialiter iure, vel de iure consuetudine, vel privilegio Romani Pontificis. Quare dicendum est, id quod Glossa & Panormitanus in eod. cap. Cum olim, tradiderunt conferre Beneficium esse simpliciter voluntatis confirmare veteres electos, vel instituere presentatos, esse actus necessitatis, quia sunt ex lege imperati & debiti iure enim cogitur Episcopus confirmare eos, qui sunt Canonice electi, & eos instituere, qui sunt legitime presentati. Item conferre Beneficium super donationem, ut notant Doctores in cap. Cum accessissent de Constitut. ac confirmare, vel instituere, non item Accedit, quod conferre, connumeratur inter fructus Officij Episcopalis, Glossa in cap. Cum olim, de Maioribus, §. ob id, in verbo, Capitulo, & fructus referuntur successoribus futuro, cap. Quia sepe, de electio, sexto, §. Clem. Statutum, eod. titulo. At confirmare, & instituere, non habentur in fructibus.

Sed quid dicendum, si Decanus, siue is, qui, Capitulo præest, è vita decesserit sede vacante, ac deinde Canonico- rum Collegium Titium in Decanum elegerit, cuiusmodi erit Titium electum confirmare? Respondeo: Glossa cum Hostiensis in c. Si Episcopus, de supplen. neglij. Prælati in sexto, in verbo, Debetur, p. nes Capitulum esse ius confirmandi Titium, quia canonici quamuis congregati eligunt, quidem vt singuli, sed vt vnuerfi confirmant.

Tertio quaeritur, An Capitulum possit admittere refectiones beneficiorum simpliciter, non permutacionis causa factas, quas posset Episcopus approbare? De hac questione Pauin. in tract. superius allegato part. 2. nu. 1. Panorm. in c. Cum olim, de Maioribus, §. ob id, numero 2. v. sic, sexto dubitatur, refert Auditores in Rota in hac questione varia sensisse, quamuis plerique eorum crediderint posse Capitulum huiusmodi refectiones admittere, quia cuius est aliqueum beneficio priuare, eius est refectionem recipere, teste Innocentio cap. Quod in dubijs, de renunciat. sed Capitulum potest instare, & debita causa Clericum à beneficio remouere, ergo & refectionem admittere.

Deinde, quia aliquorum est refectiones admittere, quorum non est beneficia conferre: possunt enim Episcopi recipere refectiones beneficiorum, quorum conferendorum ius Romano Pontifici est refectionem. Accedit, quod refectiones admittere non causa permutacionis, sed simpliciter factas, est plerunq. necessitatis, non voluntatis. nam iulbis de causis beneficiarj aliquando sua beneficia deponunt, siue dimitunt. Hanc sententiam secutus est Federicus in tractatu de permutat. ben. sico. q. 36. num. 63. Anton. in c. Quod in dubijs, de renunciat. & Panorm. loco prædicto, Franciscus, c. 1. de rerum permut. in sexto, Lapus,

Ep. Felin. in c. Cum olim, de Maiorit. Si ius conferendi beneficia resignata ad solum Episcopum pertinet, tunc Capitulum admittit quidem resignationem, sed non conferet beneficia resignata: si vero communiter ius conferendi spectet ad Episcopum, & Capitulum, tunc Capitulum poterit resignationes admittere, & beneficia resignata conferre: si autem ius conferendi pertinet ad aliquos inferiores, tunc Capituli erit recipere resignationes, sed beneficia resignata conferent ij, qui ius habent conferendi.

Quarto quaeritur, An Capitulum possit admittere resignationes Beneficiorum non simpliciter, sed ex causa permutationis factas, hoc est, an possit recipere, & approbare permutationes beneficiorum? Dux sunt opiniones, una negat, altera affirmat. Veteres quidam negarunt: sed concedunt *Federicus tract. de perm. beneficio. quest. 36. Lopus, Panormitanus, Ep. Felin. in c. cum olim, de Maiorit. Ep. obed. Cardinalis, Ep. Imola, Ep. Vitalinus cum Glossa in Clem. 1. de re non permittat.* Hæc opinio est probabilior. Ea vero intelligitur sic: Capitulum potest quidem recipere permutationes Beneficiorum, sed non conferre beneficia permutata, nisi ius conferendi ad ipsum pertinet, vel communiter ad Episcopum, & ad ipsum Capitulum. ita Glossa loco citato: sicut in simili potest Episcopus admittere resignationem beneficij, quod est Romano Pontifici reservatum, sed nequit illud conferre, ut docent *Federicus, Ep. Lopus locis supra citatis, Ep. Rebuffus in Praxi benef. tit. de devolutio. n. 94.*

Quinto quaeritur, An Capitulum admittere queat postulationem, qua Prælati inferiores postulantur, & quam possit Episcopus approbare? Potest *Paulin. p. 2. q. 4. n. 8.* dummodo tamen nihil obijci postulatio possit, in quo indigeat Summi Pontificis Indulgentia.

Sexto quaeritur, An Capitulum conferre possit ea beneficia, quorum conferendorum potestas iure tantum devoluta non ordinario, ad Episcopum pertinet? Verbi gratia, ob negligentiam, vel delictum inferiorum, quorum est aliquando ius beneficia conferendi, ad Episcopum ius ipsum conferendi devoluitur. Quaeritur, An huiusmodi beneficia devoluta Capitulum conferre queat? Dux sunt opiniones: Una est Ioan. Monachi, & Archidiaconi in cap. *Quaquam, de elect. in sexto*, negantium posse: quod probant, quia ut supra diximus, nequit beneficia conferre, quæ iure ordinario possit Episcopus: ergo multo minus, quæ non ordinario, sed accidenti, & extrinseco casu ad Episcopum devoluntur. Accedit, quod ubi Canonæ, & iura nihil distinguunt, nec nos distinguere debemus, sed iura in cap. 1. de institut. in sexto, & cap. 11a, Ne sede vacante, simpliciter dicunt, non posse Capitulum beneficia conferre, quæ ad solum Episcopum spectant.

Alteræ est sententia Ioannis Andreae in prædicto c. *Quaquam*, dicentis, posse Capitulum illa conferre, quia beneficia devoluta concedere, est iurisdictionis, & proinde in Capitulum sede vacante transit: at potestas conferendi alia beneficia, quæ iure ordinatio pertinet ad Episcopum, non est iurisdictionis, siquidem multi Episcopi nulla conferunt: & contra multi, qui non sunt Episcopi, reperiuntur, penes quos est ius conferendi beneficia. Abbas modo primam, modo secundam sententiam sequitur. Nam in cap. *Cum olim, de Maiorit. Ep. obed. Ioannis Monachi* opinionem amplectitur. Sed in cap. 2. *Ne sede vacante*, cum Ioan. Andrea sentit. Prima opinio est recipienda, & videtur esse communis, eam habens *Baldus in cap. Ne pro defectu, de elect. Felin. in c. Cum olim, de Maiorit. Paulin. par. 2. q. 2. Rebuff. in Praxi benef. tit. de devolut. num. 93.* nam eadem est ratio in beneficiis devolutis, quæ in cæteris. Item quia iura, ut dixi, generaliter Capitulo denegant potestatem beneficia conferendi: Ergo generaliter non potest.

Neque obstat si dicas, Ergo erit diurna beneficiorum vacatio, siquidem aliquando vacat diu sedes Episcopalis: Hoc nihil refert, quia potest interim Capitulum Ecclesiam commendare, vel Oeconomum Ecclesie præficere.

Septimo quaeritur, An possit Capitulum post mensem conferre beneficium quod in Curia Romana vacavit, &

tamen intra mensem non est à Romano Pontifice collatum? Sciendum est, in c. *Licet, de præben. in sexto*, Clementem I V. constituisse, ut beneficia in Curia Romana vacantia sint Summo Pontifici reservata: deinde vero in c. *Statutum, eodem lib. Ep. titul.* Gregorius X. declaravit, ut si beneficia, quæ in Curia Romana vacant, & Romano Pontifici reservantur, intra mensem Pontifex non conferat, eo elapso possint Episcopi conferre: ita tamen, ut ipsi per se, si præsentibus existunt, conferant, vel si absint per suos Vicarios Generales in eorum diocæsisbus commorantes, quibus id sit canonicè commissum. Quaeritur modo, An Capitulum sede vacante possit talia beneficia conferre, quæ Summus Pontifex intra mensem non contulit? *Paulinus, part. 2. q. 4.* affirmat, id posse Capitulum. Sed *Rebuff. loco citato, num. 98.* negat, & hoc mihi videtur probabilius, quia iura, ut dixi, generaliter Capitulo denegant potestatem conferendi beneficia.

Obijciit *Paulin. in cap. statutum*, supra citato: *Conceditur Generali Episcopi Vicario, ut absente Episcopo, conferre queat: Cur ergo Capitulum non poterit, quod Vicarius poterit?* Respondet, per Generales Vicarios, qui speciale mandatum accipiunt conferendi beneficia, posse talia beneficia conferri, non autem per Vicarios, qui solum accipiunt ab Episcopo generale mandatum obeundi munus, & officium suum. Sic *Glossa in c. statutum supra dicto*. Et hinc est, ut Capitulum nequeat eiusmodi beneficia conferre, quia potestas conferendi talia beneficia convenit Vicario ex Episcopi speciali mandato, quod Capitulum non habet. Item in c. *Statutum*, hæc potestas permittitur Vicario, cui specialiter eam Episcopus commisit, ergo non Capitulo.

Octavo quaeritur, An Capitulum commendare queat Ecclesias, siue beneficia? Potest ad tempus videlicet, non in perpetuum, donec idoneus Beneficiarius detur. Sic *Panormit. in c. cum olim, de Maior. Ep. obed. Innoc. in c. 11a. Ne sede vacante, Ancharan. Ep. Ioan. And. in c. 1. eod. tit. in sexto. Rebuff. in Praxi beneficio. tit. de devolut. num. 77.*

Quid si intra sex menses Rector Ecclesie datus non fuerit, poteritne ultra id temporis commendare? Poterit: Imo illud protrahere interim, dum fuerit de idoneo Rectore Ecclesie vacanti prospectum. *Paulin. par. 2. q. 5. Rebuff. loco citato, num. 78.* Nec inde quicquam Episcopo futuro detrahatur, quia is poterit conferre illud beneficium etiam inuito eo, aut non vocato, cui commendatum est.

Quæres, An Capitulum commendare valeat beneficium regulare Clerico seculari, & è contrario? Teste *Rebuff. num. 83. Petrus Perusin. in c. si constituitur, de Accusat. & Præpositus in c. Presbyteri, dist. 24.* affirmant id posse. Sed merito *Rebuffus* hæc sententiam confutat, nam id ne ipse episcopus, si viveret, facere posset, ut colligitur ex *Clem. 1. de supplen. neglig. Prælat.* Solius enim est Romani Pontificis regularia beneficia Clericis secularibus, & secularia Regularibus committere, cap. *cum singula, de præben. in sexto*: nisi fortasse dicas, iura solum præbere, ut conferantur, & verbum (Committere) accipere, prout est idem, quod commendare: nam beneficia conferuntur in perpetuum; commendantur, vel committuntur ad tempus.

Nono quaeritur, An Capitulum vnire beneficia queat? *Rebuff. num. 100. tit. de devolut.* affirmat posse vnire in iis casibus, in quibus possit Episcopus, dummodo per vnionem nihil iuri Episcopali detrahatur. Et citat *Cardinalem, & Imolam in Clem. 1. de statu. Monacho. Petrum Perusinum in tract. de vnion. Ecclesiarum, cap. 4. & Fejunum in cap. cum olim, ad finem, de Maiorit. Ep. obed.* idem sentit *Lopus, cap. 1. de maior. Ep. obed.* Sed *Paulin. part. 2. quasi. 3. num. 17.* videtur negare id posse Capitulum, quia per vnionem beneficium, quod vnitur alteri, supprimitur, vel extinguitur, vel alienatur; at Capitulum supprimitur, vel extinguere, vel alienare beneficium non potest. & ita dicendum est: nam per vnionem beneficiorum minueretur potestas Episcopi: is enim vnus tantum beneficij conferendi ius haberet; cum ante vnionem haberet potestatem duorum &

beneficiorum. Ceterum supra dicti Auctores, tantum loquuntur de vnione, per quam beneficia vnita manent æqualiter principalia. Loquuntur enim de vnione, per quas nihil iuri episcopali detrahatur: at si beneficium vnitum alteri supprimeretur, vel extingueretur, vel alienaretur, aliquid videretur esse iuri Episcopali detractum.

Decimo quaeritur, An Capitulum possit presentare, si episcopus ipse dum viuit, presentandi ius habet? Non potest. *Sic Cardinalis in cap. Presbyteri, dist. 24. Ioan. Andrens in cap. 1. de Maioribus. Rebus. tit. de deuolut. num. 70. & ratio est, quoniam Capitulum nequit conferre: in verbo autem (conferendi) continetur presentare. Glos. in Clem. 1. de rerum permut. Item, quia conferre, & presentare in fructibus beneficii numerantur. Glos. in cap. Cum olim, de Maioribus. at fructus beneficii futuro successori referuantur, e. quia sup. de elect. in 6. & Clem. statutum, eod. tit.*

Vodecimo quaeritur, An Capitulum possit beneficia rios de se tuere, vt vulgo dicunt; hoc est, beneficium deicere, & remouere? Glos. in cap. Nullus, dist. 29. videtur negare. At Pavin. part. 2. q. 6. num. 1. & 2. testatur communem esse sententiam, id posse Capitulum, quia potest diocesim visitare, vt diximus, in eum nosos inquirere, eos punire: ergo ob rem poterit eos et beneficii priuare.

Si roges, Nunquid etiam possit Abbatibus beneficium adimere? Respondet cum Dominico, cap. 1. de poenit. in 6. Cardinali, Clem. 2. de poenit. quest. 4. & Pavin. loco citato, non posse, quia Abbates a beneficio remouere, est causa ex numero eorum, quæ Episcopo referuntur. Poterit tamen Abbatem, vel senio confecto vel in oibo laboranti adiutorem dare: sicut potest Episcopus, cap. 1. §. Si vero, de Clerico egros in sexto.

C A P. XXXIX.

Alia quaestiones, de eadem re dissoluntur.

AN Capitulum possit ius patronatus concedere his, qui fundauerint, vel adificauerint, vel dotauerint Ecclesiam? Potest, sicut potest episcopus, Gaspar Calderinus, consil. 3. de iure patron. Pavin. part. 1. quest. 10. num. 12. nam actus iurisdictionis est ius patronatus concedere, ac proinde ad Capitulum transit.

Secundo quaeritur, An Capitulum valeat cognoscere de causis feudalibus, de quibus cognosceret episcopus, si viueret? Minime, Ioan. Andreas in cap. Verum, de foro competent. & Pavin. part. 1. quest. 10. num. 14. dicit esse communem sententiam. Et ratio est, quia hoc conuenit episcopo iure speciali, non communi. Hinc etiam est, vt nequeat Capitulum facere quas vocant nouos inuestimentos, aut veteres renouare, aut quod vocatur fidelitatis iusurandum a feudatariis recipere. Innoc. Hostien. Abba. in cap. Nihil, de elect.

Tertio quaeritur, An Capitulum cognoscere queat de causis matrimonialibus? Potest. Cardinal. Salis in cap. Veniens, de eo qui duxit in uxorem, Pavin. 1. part. quest. 10. num. 6.

Quarto quaeritur, An Capitulum succedat in his, quæ conueniunt episcopo iure delegato? Minime, quia non succedit, nisi in iurisdictione, quæ conuenit episcopo iure ordinario, vt est communis opinio in c. Cum olim, de Maioribus. Nihilominus tamen potest Capitulum iede vacante auctoritatem aliquam habere in iurisdictione, quamuis Episcopo generali et auctoritate Apostolica delegata, vbi necessarium videbitur negotium à Capitulo expediri, ita vt moram non pariat. Innoc. & Hostien. in cap. Ad abolendam, de Hæret. Ioan. Monachus, de Maioribus. Et obed. in 6. Paulus, Clem. 1. de Hæret. Butrius & Felin. in cap. Eam re, de re script. Pavin. parte 1. quest. 10.

Quinto quaeritur, An Capitulum possit aliquos ad honorificum Doctotis, vel Magistrum gradum promouere, sicut potest Episcopus? distinguendum est: aut ea potestas pertinet ad solum Episcopum, aut communiter ad E-

piscopum, & Capitulum. Si hoc secundum, ea manet penes Capitulum sede vacante. Si primum, tunc ea potestas, vel iure communi conuenit episcopo, vel iure speciali. Si iure communi, ad Capitulum transit, si speciali, non item. Glos. in Clem. vlt. de Magistr. Abbas, & Felin. in cap. Cum olim, de Maioribus. Pavin. 1. part. quasi. 6. Rebus. in pract. benefic. in de deuolut. num. 69.

Sexto quaeritur, An Capitulum succedat cum cura, & auctoritate in exequendis vltimis testatorum voluntatibus? Succedit, sic Ioan. Andrens in cap. Ioannes, de testam. & cap. 1. de Maioribus. in 6. Imola, & Card. Clem. 1. de testam. Pavin. part. 2. quest. 7. Poterit igitur Capitulum sede vacante executores testatorum compellere, vt pias defunctorum voluntates exequantur intra annum, iuxta id, quod habetur in c. Nos quidem, de testam. & Archien. Hoc an plus, Cod. de fidei commiss. Poterit etiam pauperes eligere, in quos hereditas ad hunc usum iustum distribuat, vbi nulli curatores, vel executores vltimæ voluntatis sint dati, vel ete qui eam non curent. Ioan. Calder. conf. 10. de testam. Pavin. part. 2. quest. 7. Poterit itidem executionis diem protogere. Dominio in Addition. ad consilia Calderini. conf. 3. de offi. Religiosos item piarum voluntatum executores potest compellere ad reddendas rationes. Pavin. part. 2. q. 7. num. 6. Valet etiam Capitulum, sede vacante, hereditatem ecclesie legatam adire: quam tamen si episcopus damnosam ecclesie inuenerit, beneficium restitutionis in integrum repudiabit. Pari ratione poterit Capitulum transigere, & compromissum facere. Pavin. parte 2. question. septima, num. 18.

Septimo quaeritur, An Capitulum succedat Episcopo in iurisdictione, quam ex consuetudine habet, puta inter laicos Ecclesiarum colonos? Succedit, Collat. mens in cap. cum olim, de Maioribus. Et obed. Et ibidem Panormitanus, Pavin. part. 1. quest. 9. num. 6. vers. An autem Ecclesia.

Octavo quaeritur, An Capitulum sede vacante possit vi prescriptionis acquirere, quæ sibi alioquin non competunt? Non potest, quia contra ecclesiam prescriptio non currit sede vacante. Glossa in c. 1. de prescrip. Panorm. & Felinus in c. ex transmissis, eod. tit. Rota dec. 112. in nouis, Pavin. part. 1. quest. 9.

C A P. XL.

De visitatione, qua Ecclesiastici Pastores sine Prælati greges sibi commissos visitare coguntur.

P R I M O quaeritur, An Præfati, siue Pastores Ecclesiarum visitare ecclesias, & populos sibi concreditos quocumque anni communi iure cogantur? Coguntur, cap. discernimus, & c. Episcopum, & c. placuit. 10. quest. 1. vnde episcopus diocesim suam visitare debet singulis annis: quod si pie legitime impeditus id implere non possit, Presbyteros, aut Diaconos probatos mutat, qui visitationis officium obeant, cap. Episcopum. 10. q. 1.

Secundo quaeritur, An prescriptio tueri se quis possit, quo minus visitetur à suo pastore, siue Prælato? Non potest, cap. Cum ex officio, de prescrip. quemadmodum, nec quemquam longi temporis prescriptio excusatum facit, ne suo Prælato parere debeat, cap. cum non liceat, de prescrip. & cap. cum inter, de consuet.

Tertio quaeritur, An visitandi ius contra Prælatum ordinarium possit quis prescribere, qui Prælatum non sit? Potest, cap. Cum ex officio, vers. Et si alius, de prescrip. & Panormit. & Felin. ibid. licet is, qui prescripsit extraneus quipiam Prælatum sit, siue etiam ipsimet episcopo, quem per prescriptionem excludit subditus, Abb. & Felin. cap. cum ex officio, modo citato, quod ex proptio Prælati negligentia contingit, vt dicit Felinus eod. cap. num. 125. Quare si & is qui prescripserat, in eandem negligentiam notam incurrat, & episcopus iam vigil esse velit, poterit ius olim sua delicta intermissum, alterique ob diligentiam suam qua-

situm,

litum, noua, & recenti sua industria, & sollicitudine recuperare, quia cessasse, Episcopo negligente ius visitandi, potius quam extinctum esse creditur, *cap. irrefragabili, de officio ordin. & Felin. ibid. & idem Felin. cap. Cum ex officio, de prescript. num. 12.* Item is, qui tales ius visitandi præscripsit, non aliter illo iure vii potest, quam præscriptionis ipsius angustii limites quæserint. Ex quo fit, vt si idem ipse per se, & non per alium semper visitare consueuerit, nequeat postea per alium à se substitutum visitare. Sic Anchara. in *cap. cum officio, de prescript.* quamuis Card. in eodem *cap. op. politum* sentiat. Sed Ancharam sequuntur Felin. in eod. *cap. num. 12.* & in *c. Auditus, num. 14. de prescript.* & Andreas Siculus, *c. cum contingat, num. 70. de foro comp.*

Quarto quæritur, An prælati visitare per seipsos iure cogantur? Respon. Aff. *cap. de cernimus, c. Episcopus, c. placuit, 10. q. 1.* item hoc intelligitur, nisi vel morbo, aut aliis occupationibus fuerint legitime implicati, & tunc per alios idoneos Presbyteros, vel Diaconos officium impleant, *capit. Episcopum, modo citato.* In Concil. Trident. Sess. 6. *cap. 4. de reformat.* statutum est sic, *Capitula Cathedralium, & aliarum maiorum Ecclesiarum, illorumque personarum, nullis exemptionibus, consuetudinibus, sententiis, iuramentis, concordis, que tantum suos obligent Auctores, non etiam successores, tueri se possint, quo minus à suis Episcopis, & aliis maioribus Prælatibus per seipsos solos, vel illis, quibus sibi videbitur, adiunctis, iuxta Canonice sanctiones toties quoties opus fuerit, visitari, corrigi, & emendari etiam auctoritate Apostolica possint, & valeant, & sess. 24. c. 5. de reformat.* sic ait: Patriarchæ, Primates, Metropolitanæ, & Episcopi propriam diocesim per seipsos, aut si legitime impediti fuerint, per suum Generalem Vicarium, aut Visitatorem, si quotannis totam, propter eius latitudinem, visitare non poterunt, saltem maiorem eius partem, ita tamen, vt tota biennio per se, vel Visitatores suos compleatur, visitare non prætermittant.

Quinto quæritur, An Prælati Romano Pontifice inferior, cui ius visitandi competit, possit remittere visitationem suis subditis debitam? Non potest: quemadmodum, nec condonare correctionem potest, *Imo, c. cum ex officio, de prescript.* nec remissile quis visitationem videretur, etiam si dixerit se obsequia, siue vt dicunt, seruitia, sibi debita remittere, *cap. cum venerabilis, de censib.* Imo, & visitationis iteratio, quando est necessaria, ne dum visitatio prima, pacto remitti non potest.

Sexto quæritur, Quinam ius, & potestatem habeant visitandi? Respondeo, habere omnem Prælatum Ecclesiasticum, cui ius iurisdictionis, & administratio conuenit, *cap. 1. §. Hanc, de censibus, in sexto, c. c. cum venerabilis, eod. tit. Federicus, consil. 111. & 145. Calder. consil. 10. tit. de censib. 6. Oldrad. consil. 204. Abb. c. cum Apostolus, de censibus.* Is vero, cui non competit administratio, ius visitandi non habet. *Bald. consil. 158. lib. 3. Cræuet. consil. 158. num. 13.* Quare visitare possunt, & debent iure ordinario præter Rom. Pontif. legati à latere, ex officio legationis sibi à sede Apostolica demandata, *c. cum Apostolus, de censibus.* Item Legati Pontificii, qui non sunt à latere, sed dicuntur nati, quibus legatio Apostolica competit ratione dignitatis, in qua sunt constituti, *cap. cum instantia, & c. procuraciones, de censibus.*

Quæres, An etiam visitare eodem iure debeant legati Apostolici, qui Missi, siue Nuntij Pontificij vocantur? Possunt quidem, *cap. cum instantia, & c. procuraciones, de censibus,* sed non debent, nisi visitandi onus eis sit specialiter impositum, vel nisi vrgens aliqua necessitas visitationem postulet. Hinc igitur fit, vt Patriarchæ, Primates, Archiepiscopi, & Episcopi ius habeant visitandi, & visitare ipso iure cogantur, *cap. Romana, & c. Felix, de censibus, in sexto, cap. si Episcopus, de officio ordin. in sexto, cap. de cernimus, 10. quest. 1.*

Septimo quæritur, An Decani, Archidiaconi, Archipresbyteri, Plebani, & alij inferiores, visitandi ius habeant? Non habent, si iurisdictione careant, nisi forte longa consuetudine id ius præscriperint, *cap. super eo, c. c. cum Apostolus, de censibus.* de his omnibus Synodus Trident. sessione 24. *cap. 3. de reformat.* sic statuit: *Archidiaconi*

autem, Decani, & alij inferiores in his Ecclesiis, ubi hæc ius visitationem exercere legitime consueuerunt, debeant quidem assumpto notario, de consensu Episcopi, deinceps per seipsos tantum visitare. Sic ibi. Quod autem Plebani iurisdictionem habeant visitare queant, inde probatur, quod iurisdictionem habent.

Octauo quæritur, An penes Collegia Canonicorum siue Capitula Cathedralium Ecclesiarum sit visitandi ius, & potestas? Est, vt colligitur ex *cap. si Episcopus, c. c. Ecclesia, de suppl. neglig. prælat. in 6.* quamuis aliqui dubitauerint, vt *Glossa in Clem. 1. in verbo, Capituli, de Hæret. & Ioan. Monachus in cap. Ecclesia, de suppl. neglig. Prælat. in sexto.* Communis sententia doctorum habet, vt visitare queant, quos possit episcopus iure ordinario, non autem eos, quos ex priuilegio, aut iure speciali, vel delegato visitasset episcopus: omnis enim iurisdictionis Episcopalis in spiritualibus, & temporalibus, ad Capitulum transit sede vacante, *cap. in qua, c. c. cum olim, de maior. cap. 1. de institut. in 6.* nisi in casibus iure expresso vetitis. Imo aliquando Capitulum superstitit adhuc episcopo ex præscriptione, vel priuilegio visitandi ius habet: de qua re, sic Concilium Trident. Sess. 24. *cap. 3. de reformat.* Visitatores etiam à Capitulo deputandi, ubi Capitulum ius visitandi habet, prius ab Episcopo approbentur: sed non ideo Episcopus vel eo impedito, eius Visitator, easdem Ecclesias foris ab his visitare prohibeatur, cui ipsi Archidiaconi, vel alij inferiores visitationis facta infra mensem rationem reddera, & depositiones testium, ac integra acta ei exhibere teneantur: non obstantibus quacunque consuetudine etiam immemorabili, atque exemptionibus, & priuilegiis quibuscunque.

Nono quæritur, An Abbates, Priores, & alij Regularium Præfecti visitandi ius habeant? Habent, vnde possunt visitare monasteria, aliaque sibi subiecta loca, *cap. in singulis, & cap. ea que, de stat. Monach. solent etiam in Regularium annuis, vel triennialibus conuentibus, quæ Capitula Generalia vocant, aliqui ex Conuentu Religiosi prohibeant, qui non vitorum solum, sed etiam Monialium cœnobia visitare queant, cap. in singulis, & cap. ea que, supra citata.*

Si quæras, An Abbatissæ, & Priorissæ, quas vocant, quæ nulli Abbatissæ superiori parent, aliaque mulieres cuiusvis tituli Præfectæ Monasterii regularium Monialium, visitare possint Monasteria, & alia loca sibi subiecta? nam alicubi sunt cœnobia Monialium, quæ sunt in potestate, & cura aliorum cœnobiorum Monialium. Possunt, quia tamen eis nefas est Monasterii claustra exire, hoc enim est illis interdictum, *cap. 1. de statu regul. in sexto.* possunt tanquam legitime impeditæ, Religiosos, probatosque viros in visitandi officio subrogare: & proinde ibi cessabit officium Ordinarii. *Archidiacon. in cap. 1. de statu regul. in sexto, & Gloss. Clem. 2. de statu monachor. in verbo alia.* quamuis, vt dicam inferius, alij sentiant, ea monasteria per Ordinarium esse visitanda.

Decimo quæritur, An episcopi possint Monialium cœnobia visitare? Respondeo, ex *Clemen. 2. de statu Monach. colligi,* huiusmodi monasteria esse in triplici differentia. Aut enim subiecta sunt episcopis, vel aliis locorum Ordinariis; Aut exempta sunt, ita vt soli Apostolica sedi proxime pateant. Aut exempta quidem sunt à potestate Ordinariorum, sed Prælati, siue Præfecti sui ordinis iuris regularibus subiecta. Si primi generis sint, possunt, & debent visitari ab episcopis, & aliis ordinariis locorum, in quorum potestate & cura sunt. Si secundi generis, possunt visitari ab episcopis & aliis ordinariis, non quidem auctoritate propria, sed Apostolica sibi delegata. Si tertij generis sint, nequeunt ab episcopis visitari, sed ab iis Prælati, quibus subiecta sunt. Quid si fuerint cœnobia Monialium subiecta aliis cœnobiis Monialium, à quibus regi, & gubernari solent? De hoc dicam quæstione proxime sequenti.

Vadecimo quæritur, Quinam visitari possint, & de-

beant ab Ecclesiasticis Prælati? Possunt visitari omnes Christiani, & Christianorum Principum imperio subiecti, siue Iudæi, siue Pagani, *Clemen. 1. de Iudæis*. Item omnes, siue Ecclesiastici, siue sæculares sint, ut constat ex *cap. 1. §. de inde, de consub. in 6.* & non minus priuati homines, quam Principes in alios ius, & imperium habentes. Quare ipsi etiam Reges, & Imperatores à Romano Pontifice visitari queant, tum quia totus Christianorum orbis est Summi Pontificis diæcesis: *cap. Cuncta per mundum 9. q. 1.* tum etiam, quia occasione peccati corrigi à Romano Pontifice possunt: hinc est, ut Rom. Pontifex in Regni aliquid, vel imperii administratione adiutorem dare possit, ut aliquando dedit, *cap. Grandi, de suppl. negl. Prælat. in 6.* & possit Reges, vel Imperatores ratione peccati à priorum cœtu submouere, sacris interdiceret, regno Imperioque priuare, c. *Fundamenta, de elect. Clement. ne Romani, de iur. iuran. cap. Valentinianus, cap. tibi Domino, dist. 63, cap. Alius 15. q. 6.* Item congregationes omnes, conuentus, collegia, Societates, seu clericorum, aut laicorum confraternitates, ut vocant, Capitula, cœnobita, siue virorum siue feminarum Monialium, & loca communis pietatis extructa possunt, & debent visitari auctoritate Apostolica, si exempta sint, non exempta vero auctoritate ordinaria ab episcopis, *cap. Sopite, de consub. c. 1. §. Deinde, eod. tit. in 6. & Clem. Ascendentes, de statu Monacho.*

Quid vero, si Monialium cœnobita propriis Antistites sui ordinis viros habeant, sed ab eisdem Monialibus, puta Abbatibus, & Prioribus regi solent? An à delegatis per ipsas mulieres, an vero ab episcopis visitari debeant? Archidiaconus *cap. 1. de stat. reg. in 6.* & Ioan. Andreas, Stephan. Paulus & Glossæ in *Clem. Ascendentes, de statu Monacho.* sententiunt, visitari non posse ab episcopis, sed ab his, quos ipsæ mulieres subrogant, cum ipsis non liceat extra septa Monasterii egredi.

Quidam alii putarunt, ea visitari posse ab episcopis, & locorum ordinariis, sed prima sententia verior est. Nam cum ab episcoporum potestate, & iurisdictione sint exempta, episcopi ius ea visitandi non habent.

Duodecimo queritur, An hospitales domus sint per episcopos visitandæ? *Federicus consil. 46.* distinguit: Aut constat hospitalem domum esse ordinarij auctoritate fundatam, & proinde religiosus locus habetur; & tunc per ordinarium visitari debet: Aut dubitatur, si, necne ordinarij auctoritate fundata; atque tunc, ut tradit Archidiaconus *cap. nemo, de consecr. dist. 1.* pro religioso loco habetur, quia talis esse probabiliter creditur, & proinde ordinarij visitationi subicitur. Aut nihil certi de fundatione, & auctoritate episcopali affertur, nec vlla eius signa, vel indicia apparent, & per laicos regi, & administrationi consuevit huiusmodi hospitalis domus, & tunc quamuis non tanquam religiosus locus visitari possit ab episcopo, potest tamen tanquam locus gratia communis pietatis extructus, ne pie cause cura & administratio negligatur, c. *de Xenodochiis, de religio. dom. c. Clem. Quia contrahit eod. tit.* Quod si taceat, qui hospitali domum fundauit, vel dotauit, superstes sic, episcopus abique eius consensu visitare non potest. *Socin. in tract. de visit. num. 14.*

Decimotertio queritur, An Capella, & Oratoria priuata per episcopum visitari queant? Potest episcopus, si velitea visitare, ut discipiat utrum honorifice habeantur, & utrum sint decenti modo constructa, & ornata, etiam si ab aliquo auctoritate episcopi fundata sint: ac si perpetuum habeant sacerdotem, qui in eis celebret, vel si auctoritate episcopi erecta in ista utraque sint, tunc non secus, ac alia pia vel religiosa loca visitari ab episcop. queunt. *Lapus tract. de Hospitalia. num. 54. & Socin. de visitatione, num. 15.* De his omnibus Concilium Tridentinum *sess. 22. cap. 8. de reformat.* sic statuit: *Episcopi, etiam tanquam Sedis Apostolicæ Delegati casibus à iure concessis omnium piarum dispositionum tam in vltima voluntate, quam inter vivos sint executores, habeant ius visitandi hospitalia, Collegia quacunque, ac confraternitates laicorum, etiam quas scholas, siue quocunque*

alio nomine vocant, non tamen qua sub Regum immediata protectione sunt, sine eorum licentia, elemosynas Monis pietatis, siue charitatis, & pia loca omnia quomodocunque mancipentur, etiam si prædictorum locorum cura ad laicos pertinet, atque eadem pia loca exemptionis priuilegijs sint munita; ac omnia, quæ ad Dei cultum, aut animarum salutem, seu pauperes sustentandos instituta sunt, ipsi ex officio suo iuxta sacrorum Canonum statuta cogitant, & exequantur. Non obstantibus quacunque consuetudine, etiam immemorabili priuilegio, aut statuto.

Et Sessio 7. cap. 8. de reformat. sic ait. *Locorum ordinarij Ecclesijs quacunque quomodolibet exemptas, auctoritate Apostolica singulis annis visitare teneantur, & quod potius iure remedijs providere, ut qua reparatione indigent, reparentur, & cura animarum, si qua illis imminet, aliquo debitis obsequijs minime defraudentur; appellationibus, priuilegijs, consuetudinibus, etiam ab immemorabili tempore præscriptis, iudicium deputatiombus, & illorum inhibitionibus exclusis.*

Et Sessio 21. cap. 8. Quacunque, inquit, in diæcesi ad Dei cultum spectant, ab ordinario diligenter curari, atque iis, ubi oportet, prouideri æquum est. Propterea commendata Monasteria, etiam Abbacia, Prioratus, & Prepositura nuncupata, in quibus non viget Regularis obseruantia; nec non beneficia tam Curata, quam non curata, secularia, & regularia qualitercunque commendata, etiam exempta ab episcopis, tanquam Apostolica sedis delegatis annis singulis visitentur. Cuiusmodi idem episcopi congruentibus remedijs, etiam per sequestrationem fructuum, ut qua reuocauione indigent, aut restauratione, reficiantur; & cura animarum, si qua illis, vel eorum annexis imminet, aliaque debita obsequia recte exerceantur, appellationibus quibuscunque priuilegijs, consuetudinibus, etiam immemorabili tempore præscriptis, consuetudibus, & illorum inhibitionibus, non obstantibus. Et si in eis viget obseruantia Regularis, prouideant Episcopi paternis admonitionibus, ut eorum Regularium superiores iuxta eorum Regularia instituta debitam viuendi rationem obseruent, & obseruari faciant. Et sibi subditis in officio continent, ac moderentur. Quod si admodum, intra sex menses eos non visitauerint, vel correxerint, tunc eisdem episcopi etiam, ut delegati sedis Apostolicæ, eos visitare possint, & corrigere, prout in superioribus iuxta eorum instituta, quibuscunque appellationibus, priuilegijs, & exemptionibus remotis, & non obstantibus. Hactenus Concilium. Idem tursus *sess. 24. cap. 9. de reformat.* sic habet: *Quæ alia sub solliciti recordationi Pauli III. & nuper sub Beatissimi Domini nostri Pio IV. in hoc eodem Concilio de adhibenda ab ordinarijs diligentia in beneficiorum etiam exemptorum visitatione constituta sunt: eadem etiam in his Ecclesijs secularibus obseruentur, quæ in nullius diæcesi esse dicuntur, ut ab Episcopo, cuius Cathedralis Ecclesiæ est proximior. si id constet: alioquin ab eo, qui semel in Concilio Provinciali à Prelato loci illius electus fuerit, tanquam sedis Apostolicæ delegatus visitentur, non obstantibus priuilegijs, & consuetudinibus quibuscunque etiam immemorabilibus. Item Sessio. 25. cap. 20. de regularibus, sic dicit: *Abbatibus, qui sunt Ordinum capita, ac ceteri prædictorum Ordinum superiores Episcopis non subiecti, quibus est in alia inferiora Monasteria, Prioratusque legitima iurisdictione, eodem illa sibi subdita Monasteria, & Prioratus suo quisque loco atque ordine ex officio visitent, etiam si commendata existant, quorum Ordinum suorum capitibus subsint, declarat sancta Synodus, in his, quæ alia de visitatione Monasteriorum commendatarum definita sunt, non esse comprehensa: teneantur quicunque prædictorum Ordinum Monasterijs præsent, prædicti visitatores recipere, & illorum ordinationes exequi: Ipsa quoque Monasteria, quæ sunt Ordinum capita, iuxta Sanctæ sedis, & cuiusque ordinis constitutiones visitentur. Et quamdiu durabunt huiusmodi Commenda, Priores Clausuales, aut in Prioratibus Conuentuum habentibus Superiores, qui correctiones, & spirituales regimen exercent, à Capitulis Generalibus, vel ipsorum Ordinum Visitatoribus instituantur, ceteris omnibus præfatorum ordinum priuilegijs & facultatibus, quæ ipsorum personarum, loca, & iura concernunt, firma sint, & illa.**

CAP. XLI.

Alia quæstiones, de eadem re dissoluntur.

Primo quæritur, Quamnam forma visitandi sit à Prælato seruanda? Respondeo, Primum, Synodum esse ab episcopo conuocandam: quamuis multis in locis absque vlla Synodo visitationes fieri consueuerint. Item in primis monebit Visitator literis Clerum, & Populum quem visitaturus est, vt ad certam diem paratus sit; proximæque diebus sequentibus visitatorem, eiusque familiam, & Comites recepturus, edictaque valuis Ecclesiæ assignenda sunt, ne quis eorum, qui in illa Ecclesia ministrant, excusare se, vti absens, prætextu ignorantie possit. *Federicus consil. 79.*

Si quaras, An huiusmodi formula præscripta seruanda sit non solum ab ordinariis, sed etiam à delegatis visitatoribus, & à legatis Apostolicis? Respondet Hostiensis, in *Summa, titul. de censibus, § Qualiter, vbi dicitur, sed nunquid legatus, esse obseruandam; nisi certa alia formula ipsi tradita sit. At Ioannes Andreas, & Ioann. Monachus, capite primo, de censibus, in sexto, scripserunt, Legatos non cogi hanc, aut illam formulam seruare. Ad ecclesiam autem, vbi visitator accesserit, aqua benedicta in primis hypophoso, & sale mixta adstantes asperget, moxque preces aliquas genibus flexis ante Deum fundet, absoluetque omnes à peccatis generali absolutione, & ad Clerum, & Populum adstantem Concionem habebit, qua visitationis causam, & rationem exponet, & si opus sit, Episcopus Confirmationis sacramentum suis subditis administrabit.*

Secundo quæritur, Vnde nam sit visitationis officium inchoandum? Respondeo, à sanctissimo Eucharistiæ sacramento, dispiciendo, vtrum pro facultatibus Ecclesiæ illius, & Parochianorum honorifice habeatur, ita vt mundè, pureque & fidelis custodia asseruetur, & quo honore ad infirmos deferatur. Deinde visitanda sunt, quæ ad cætera sacramenta spectant, videlicet Chrisma, Oleum infirmorum, fons baptismalis: Deinde, an Ecclesia, & altaria ornamentis, & suppellectili commodè instructa sint? An templum ipsum bene structum, firmum, & nitidum, & quas inuenerit vestes & altarium ornamenta, lacera, aut vetustate consumpta, ita vt sacris vñibus apte inferuire nequeant, iubeat comburi, & cineres in Baptisterio recondi: Aut in pariete; aut in fossis pavimentorum; aut aliquo alio honesto loco, quæ iter fieri non solet. *cap. Altaria, & seqq. de consec. dist. 1. Nec parietur villo pacto, vtea, vel pars eorum ad profanos aliquos vsus transferantur, cum semel Deo dicata fuerint. Hinc ad personas ipsas visitandas sese conuertet: cuius visitationis hic erit præcipuus finis, Orthodoxam in primis, sanamque doctrinam expulsi erroribus inducere, bonos mores tueri, prauos corrigere, populum admonitionibus & cohortationibus ad religionem, pacem, & vitæ innocentiam accendere: vt Tridentina Synodus, sess. 24. cap. 3. de reformat. constituit. Proinde visitator, de vita & conuersatione eorum omnium, qui ministrant in Ecclesiis, & aliis quibusvis pijs religionisque locis diligenter inquirat.*

Tertio quæritur, An, & Quomodo sint laici ab Episcopo visitandi? In primis Canones & iura locis supra citatis definiunt, Clerum, & Populum visitandum, quare visitator, proposito Dei verbo à clericis, & à catholicis, probateque vitæ laicis quæret. An laici diebus festis, & ab Ecclesia indictis ad templum accedant? An sanctissimum Eucharistiæ sacramentum, & Pœnitentiæ, iuxta præscriptum Ecclesiæ suscipiant? An rem diuinam audiant? An sint aliqui in gradibus prohibitis, & contra præcepta Ecclesiæ matrimonio coniuncti: An formam à Tridentino Concilio traditam in contrahendis nuptiis seruent: An sint aliqui Hæretici, vel de hæresi aliquo modo suspecti, aut Hæreticorum fautores: An sint aliqui adulteri, blas-

phemi, concubinas habentes, fornicatores, sacrilegi, superstitionibus operam dantes, An dies festos custodiant? An sint aliqui Ecclesiasticorum bonorum raptores, inuafores, occupatores, aut possessores. An sint qui decimas, primitias, aliasque oblationes Ecclesiæ debitas non soluerint, vel pia à testatoribus relicta legata denegent? An sint, qui magicis artibus operam dent, vel qui libros prohibitos habeant, aut legant. Vbi autem super his, aut aliis similibus, quæ ex generali visitatione inquiruntur, aliquid specialiter contra aliquem emerit, puta infamia, aut facti euidencia, aut testes, tunc in eum specialiter inquirat.

Quarto quæritur, Quo ordine sit visitatio obeunda? In primis, si visitator est Episcopus, Ecclesiæ cathedralis capitulum visitabit, deinde cæteras ciuitatis Ecclesias. Postremo reliquas in diocesi sitas. Si vero archiepiscopus sit visitator, Ecclesiæ suæ capitulum primo visitabit; deinde ciuitatis Ecclesias, mox Ecclesias propriæ diocesis, tandem suffraganeorum Ecclesias; ac proinde suffraganeos suos, eorumque subditos; Cathedralium, & aliarum Ecclesiarum capitula, & monasteria, pia & religiosa loca, clerum, & populum.

Quinto quæritur, An semel tantum quotannis ordinari locorum visitare, iure communi cogantur? Respondet, quod attinet ad obligationem ordinariam, semel tantum cogi in singulis annis, *cap. Mandamus, de offic. archidiacon. cap. visitandi, & cap. Non semel, 17. dist. Et cap. Mandamus, 28. quest. 2. Glossa in cap. Si Episcopus, de offic. ordinarii in sexto.* Toties vero possunt ordinari locorum visitare, quoties, aut necessaria causa, aut recepta consuetudo postulauerit, aut speciale priuilegium id requirat. *Glossa in prædicto cap. Mandamus, & in cap. Conquerente, in verbo, Anna, de offic. ordin.*

CAP. XLII.

De procuratoribus, hoc est, de impensis, quas soluere debent prælati visitanti, ij, qui visitantur.

Prælati Ecclesiastici prouincias, vt dixi, vel dioceses Ecclesiasticas suas, Clericos, & populos sibi concreditos iure communi visitare coguntur, non tamen suis impensis & sumptibus, quia nemo militat suis stipendiis. Vnde canonico iure constitutum est, vt ij, ad quos curandos & corrigendos accedunt, moderatas impensas faciant, quas Canones, & iura Procurationes appellant.

Primo quæritur, Quamnam huiusmodi procurationem onera sustinere debeant? Debent ij omnes, qui visitantur, vt corrigantur, & curentur, & non minus ij, qui ad alium locum à domo sua euocantur, vt ibi visitentur; quam hi, qui ipsius prælati præsentia visitantur. *Glossa in cap. 1. verbo, visitatus, de censibus, & ibidem Ioannes Andreas, Dominicus, & alii.* Item eodem iure tenentur Oratoria, si religiosa loca censeantur, hoc est, si fuerint Episcopi auctoritate erecta & instituta. *cap. Placuit, & cap. Episcopus, 10. q. 1. Innocent. cap. ult. de offic. archidiacon. & cap. Cum venerabili, & cap. ult. de censibus, secus vero, si sint e constituta, priuata dumtaxat alicuius viri auctoritate, ea enim visitari non debent. Innocent. Ioannes Andreas, & Dominicus locis supra citatis: Cappellæ etiam in collegiatis Ecclesiis erectæ & positæ. *Lapua allegat. 3.**

Secundo quæritur, An monasteria procurationum impensas consere iure communi cogantur? Coguntur, nisi fuerint priuilegiis exempta. *cap. 1. & ultim. de censibus in sexto.*

Tertio quæritur, An laici suo nomine huiusmodi procurationum onere teneantur? Dixi (suo nomine) quia propter Parochi inopiam, ipsi pro eo procurationum impensas soluere compelluntur. Quæstio igitur est, An ipsi eo ipso, quod visitantur, sumptus huiusmodi facere de-

beant? *Glossa in cap. i. verbo, laicos, de censibus, in 6. §. c. Placuit, 10. quasi. 1. negat, laicos esse hic lumbibus grauidos, & sic vñ esse receptum.*

Aliis vero videtur, laicos non esse ab his oneribus liberos, eo quod ipsi etiam visitantur, & spiritualia beneficia recipiunt: ac proinde censent, consuetudinem contrariam vim non habere, quia sicut vi præscriptionis eximi a visitatione nequeunt; sic etiam ab huiusmodi impensarum solutione liberi & immunes esse non possunt. *Sic Glossa in e. Placuit, 10. quasi. 1. Ioannes Andreas & Imola in e. 1. de censibus in 6.*

Quarto quaeritur, An in procuratorum impensas contribuere debeant Ecclesia ciuitatis, cum ab episcopo visitantur? Debet, quia tales impensas soluuntur non solum ob victus necessitates, sed etiam in subiectionis eiusdem signum. *Abbas in cap. Venerabili, de censibus Goffredus in Summa, tit. de Simonia, §. sunt autem, Henricus in cap. Cum Apostolus, de censibus.*

Quinto quaeritur, An in computandis procuratorum sumptibus, visitator id detrahere debeat, quod aliqui domi consumpturus esset? Minime, quia procuratorum impensas debentur non solum tanquam alimentum, sed etiam tanquam opera & laboris stipendium.

Sexto quaeritur, Quamdiu episcopo visitanti solui debeat visitatoris impensa? Debet solui quamdiu durat visitatio.

Quæres, An iure præscriptum sit certum tempus, intra quod visitatio perficiatur? Respondeo, minime, cum vna Ecclesia vno die visitari queat, alia vero visitari non possit tribus quatuorve diebus, vel propter ipsius plebis latitudinem, vel propter negotiorum multitudinem. Quare boni vni arbitrio relinquuntur iudicandum, quanto tempore durare debeat visitatio.

Septimo quaeritur, Quantæ debeant esse visitationis, seu procuratoris impensæ? Certum est, eas moderatas esse debere: quapropter pro vniuersiusque loci mediocritate episcopo, vel cui libet alteri visitatori conueniam præparandum est. *Glossa in cap. Cum Apostolus, in verbo Simplicius, de censibus. Vnde Glossa in e. Cum instantia, verbo Praeparari, de censibus, dicit, potum ad tertiam diuitiarum vicem moderatum, non ad sextimam, vel ad sextam debere.*

Quæres, quænam debeantur propter impensas visitationis? Debeantur, quæ pertinent ad esum & potum, & stramenta in vñ ipsius episcopi sui, & familiarum, & iumentorum quibus vititur. hæc enim nomine victus continentur, *l. verbo victus, & duabus legibus sequentibus, ff. de verb. signif. inter quæ etiam computantur ligna ad ignem accendendum, frigus depellendum, patâdos, coquendos, quæ cibos, fulciendosque lectos. Item vestes, stragula, lineæque & lignea, & stanea supellex ad distumbendum & velcendum necessaria, & domus ad habitandum comoda. Quare hæc procuratoris obligatio maior est vinctus debiti obligatione, & minor obligatione victus & vestitus; nam medium quædam inter ista locum tene, in quibus suppeditandis regionis, provinciarum, vel patriæ conuoluerudo, debitorum facultates, visitatoris conditio consideranda sunt. *Ioan. Andreas, Imola, & Goffredus in e. Cum secundum, de præb. Nec iure cogitur visitator, cum Monasteria visitat, vñ cibis iuxta regulam Monasteriorum confectis. *Clem. 2. verb. regularem, de censibus. & Glossa ibid.***

Octauo quaeritur, An visitatori debeantur mercedes equorum, & viaticum? Respondeo, distinguendo: Aut visitator est Prælati à Summo Pontifice delegatus, & tunc et ista debeantur, vt à loco ad locum transire comode possit. *Glossa in Clem. 2. verbo si volueris, de censibus. & Vitalis & Imola ibidem.* Aut visitator est ordinarius, & tunc non debentur vcturæ, aut equorum, aut iumentorum fructus deferentium: neque debentur impensæ factæ in itineris transitu, nec in actura equorum, vel iumentorum, si quæ in itinere petierint, restituiendæ est. *Glossa in cap. Romana, §. Procuratores, in verbo, In vñtialibus, de censibus in sexto.* Ista enim non continentur nomine vñtialium, ac proin-

de cum ad aliquem locum visitandum se conferens episcopus, per alium locum transit, ab incolis eius loci, ad quem dierit, exigere visitationis impensas iure non potest, vt colligi videtur ex cap. 1. de onerato. & vendit. & cap. de Monachis, de præb.

Nono quaeritur, An visitationis impensas exigi & recipi queant in pecunia numerata? Olim liberum erat his qui visitabantur, in pecunia numerata soluere tales impensas. *Glossa in e. Felix, in verbo, Concedimus, de censibus in 6. & colligi ex e. Relatum, 10. quasi. 1. & e. Relatum, 10. q. 111. Sed Innocentius V. cap. 1. §. Procuratores, de censibus in sexto, constituit, vt procuratores quidem visitator accipiat, prout est prædictis Canonibus delinitum, non iam tamen pecunia ipse, aut ex eius familia aliquis occasione alicuius officii, seu quolibet alio modo earum nomine, sed in vñtialibus tantum expensas moderatas accipiat, quam constitutionem Gregorius X. in generali Concilio Lugdunenâ non modo probauit, sed etiam constituta pena firmiorem fecit, statuens, vt quicumque ob procuratorum visitationis debitam exigere pecuniam, vel etiam à volente recipere, vel abas Constitutionem ipsam, recipiendo munita, sine visitationis officio non impensæ, procuratorum in vñtialibus, aut aliquam aliam procuratorum occasione, violare presumpserint, duplum eius, quod receperint, Ecclesia, à qua id receptum fuerit, infra mensem reddere teneantur: alioquin ex tunc Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi duplum ipsum ultra prædictum tempus restituere differentes, ingressum Ecclesia sibi sentiant interdictionem: inferiores vero, ab officio & beneficio suspensos fouerint, quousque de duplo huiusmodi grauatis Ecclesie plene satisfecerint, tamen si liberalitatem & gratiam erga eos exercere, eaque elargiri vellent hi, qui prædicta soluerunt, hæc habentur, cap. 2. de censibus in sexto. Deinde Bonifacius VIII. cum intelligeret, prædictas Gregorij, & Innocentij Constitutiones non posse vbique sine maximo Ecclesiarum quæ visitantur, & Prælatorum qui visitant, in commodo seruari, quia sæpe contingit vt clerici, ad quos visitandos Prælati accedunt, nec domum habeant, quæ commode Episcopum capere queat, nec suppellectilem tali vñtialibus necessariam, nec possint sine dispendio, quæ sunt ad victum parata, alio transmittere: ideo constituit, vt Patriarchæ, Archiepiscopi, & Episcopi, & alii, ad quos spectat visitatio, & Rectoribus quidem locorum, qui visitantur, si vitro offerant, pecuniam accipere possint, in sumptibus moderate factis in vñtialibus toto eo tempore quo visitationis officium personaliter exercent. Adiecitque, ne liceat visitatori remam procuratorum eadem die accipere, quamuis plura loca visitasset, quorum singula ad integram procuratorum solucionem sufficerent. Hæc in cap. Felix, de censibus in sexto. Præscriptum etiam fuit in Lateranensi Concilio equorum numerus, quos visitator secum ducere possit. Archiepiscopi enim parochias visitantes pro diuersitate provinciarum, & facultatibus Ecclesiarum, quadraginta vel quinquaginta equorum numerum, Episcopi vnginti vel triginta: Cardinales viginti quinque excedere non possunt: Archidiaconi, quinque, vel septem: Decani Episcopi subiecti duobus equis contenti sint: nec cum canibus venatoriis, & canibus profuscantur. hæc in cap. cum Apostolus, de censibus. Et creditur etiam posse pedes ducere, qui equos ipsos, & iumenta eurent, ita vt vnus famulus curam habeat duorum, vel trium. Bened. Quis etiam XII. in extrauaganti: *Vas electionis, de censibus inter communes, certum modum, metam, ac terminum sumptibus procuratorum, pro cuiusque provincie varietate, & visitatorum dignitate præfiniuit.**

Tandem Concilium Tridentinum *sessio. 24. cap. 1. de reformat.* sic statuit: *Momentur prædicti omnes, & singuli, ad quos visitatio spectat, vt paterna charitate, Christianeque religio omnes amplectantur: ideoque modesto contenti comitatu, famulasque studeant quousque celerime, debita tamen diligentia visitationem ipsam absoluerent: interim que conueniunt ne in vñtialibus sumptibus cuiquam grauis onerosusque sit: ne vñtialibus aut quibusquam suorum quicumque procuratorum causis, pro visitatione, etiam testamentorum ad pios vsus, præter id quod ex relictis*

piu iure debetur, aut alio quouis nomine, nec pecunia, nec munus, quodcumque sit, etiam qualitercumque offeratur, accipiunt: non obstantibus quacumque consuetudine, etiam immemorabili: exceptis tamen victualibus, quae sibi, ac suis frugaliter, moderatèque pro temporis tantum necessitate, & non ultra, erunt ministranda. Si tamen in optione eorum qui visitantur, simulint solvere, id quod erat ab ipsis antea solui certa pecunia taxata consueverunt, an vero praedicta victualia subministrare: saluo item iure conventionum antiquarum, cum Monasteriis, alijsque pijs locis, aut Ecclesijs non parochialibus imo, quoad illarum permanent. In his vero locis, seu provinciis, ubi consuetudo est, ut nec victualia, nec pecunia, nec quaequam aliud a visitatoribus accipiatur, sed omnia gratis fiant, ibi id obseruetur. Quod si quisquam, quod absit, aliquid amplius in praedictis omnibus casibus accipere praesumpserit, is prater duplicem restitutionem intra mensem faciendam, alius etiam poenae iuxta Constitutionem Concilii Generalis Lugdunensis, quae incipit: Exigit: nec non & alijs poenis in Synodo Provinciali arbitrio Synodi, absque ulla spe veniae, muldetur. Hæc ibi.

Decimo quaeritur, Quid dicendum, Si Ecclesia, quae visitatur, soluendo non sit? Respondeo, tunc vicinas Ecclesias pro cuiusque redditibus opem laeturas. cap. Cum in instantia. & c. Procuraciones de censibus, in sexto.

Quod si nec vicinæ Ecclesiæ possint subsidium præstare, tunc episcopus suis sumptibus debet visitationis munus absolute, si id commode possit. Glossa, Ioannes Andreas, & alii in capite praedicti Procuraciones. Et Dominicus in capite ultimo eodem titulo. Nec Rector Ecclesiæ villo iure cogitur ornamenta suæ Ecclesiæ distrahere, vel alienare, vel victum visitatori præbeat: ut est communis opinio doctorum in cap. Cum Apostolus, de censibus. Quod si dubitetur, sit diues, an pauper Ecclesiæ, standum est iureiurando Rectoris.

Vndecimo quaeritur, Quot, & Quibus modis aliqui solentur onere impensarum, quæ ratione visitationis dantur? Soluuntur, vel privilegio à Romano Pontifice accepto: vel exemptione, vel præscriptione, vel consuetudine, vel pacto, vel commutatione, vel re iudicata, vel paupertate, vel sterilitate. Privilegium quidem Pontificum potest esse concessum, ut Ecclesijs, puta Monachis S. Antonij Viennens. vel personis.

Quæres, An quando quis privilegio Pontificio liber est huiusmodi onere, tale onus incumbat cæteris Clericis nullo privilegio gaudentibus? nam visitator suo victu defraudari non debet. Respondeo, distinguendum esse: Aut tale privilegium convenit, siue Ecclesijs, siue personis iure communi, aut Romani Pontificis concessu. Si primo modo, tunc onus solvendi impensas, incumbit cæteris Ecclesijs, vel personis, Doctores in l. ab omnibus, ff. de legibus, & notatur in cap. peruenit, de immunit. Eccles. Iason in l. Ausus, ff. de pactis, si secundo modo, tunc tale privilegium vni concessum, alibi non nocet, quia privilegium Principis datum cenietur sine detrimento aliorum. Exemptione aliqui sunt immunes, ac liberi huiusmodi onere, vel generaliter, videlicet cum sunt ab omnibus oneribus exempti: vel exempti à iurisdictione episcopi, quamvis nulla de procuracione specialis mentio habetur. Glossa in Clementina prima de censibus, in verbo, exemptione. Secus est, si immunitas & exemptio datur dumtaxat à certis oneribus, in quibus procuratio expressa non est. Glossa in Clementina modo citata. Generalis item exemptio non liberat ab ea procuracione exoluenda, quæ debetur Legatis, Nuntiisve Apostolicis visitantibus provinciam, vel locum. Glossa in Clementina praedicta, in verbo exemptione.

Si roges, An quando Ecclesia immunis, & exempta est ab omni iurisdictione, siue iure episcopali: eo ipso censetur exempta à visitatione & procuracione archiepiscopi? Respondeo, exemptam censeri, quia archiepiscopo nihil plus convenit in his, quæ ad visitationem spectant, quam episcopo. Laurent. Clement. 1. de censibus. Præscriptio ne liberi à procuracione soluenda censentur ij, qui talis

procuracionis soluenda obligationem ad alios translatam esse contendunt, sequere ita immunes dicunt, ut aliis totum hoc onus imponant, non enim visitatori quicquam adimere volunt: nam sicut vi præscriptionis nemo eximitur à visitatione, sic nec à procuracione soluenda, quia procuratio ratione visitationis debetur. Item non est improbatæ præscriptio, quæ solum diminuit, non autem penitus aufert, aut tollit procuracionem; nisi tanta sit diminutio, ut id quod soluitur, non sufficiat ad victum commodum visitatoris, Innocentius, Butrius, Imola, Felin. in cap. Cum ex officio, de censib. & colligitur ex Constitutione Benedicti XII. Vas electionis, de censib. usque in communes, quamvis Ioannes Andreas, & Panormitanus, & alij cum Speculatore in praefato cap. cum ex officio, contendunt, præscriptionem eiusmodi locum habere non posse. Id tamen verum est, quando procuratio notabiliter diminuitur: tunc enim visitatio negligetur, non autem quando modica est procuracionis diminutio.

Insuper potest præscriptio contra procuracionem currere, quando procuratio non tollitur, sed mutatur in aliud: verbi gratia, si sit consuetudo recepta, ut procuratio semper in pecunia solvatur, non in victualibus, vel ut visitator cum familia, non in domo Ecclesiastica, sed in aliquo diuitorio excipiatur, vel si nunquam visitatoris comites & famuli plures esse consueverunt, quam decem, aut duodecim. Nam quemadmodum locum habere potest præscriptio ne decima solvatur, si fuerit consuetudine receptum, ut nihil aliud loco decimæ impendatur: sic etiam præscriptio consuetudine recepta valet contra procuracionem, quando aliquid aliud loco procuracionis solvitur. Butrius, Imola, & alii in praedicto cap. cum ex officio.

Pactò etiam ius procuracionis remitti potest, non quidem ex toto; nam sicut ipsa visitatio, cui annexa est procuratio, remitti in totum non potest, sic nec ipsa procuratio, quia est ius publicum, Glossa in Clement. 1. vers. Legitima, & in Clement. 2. vers. Compositiones, de censibus. Abbas, & Felin. in cap. cum ex officio, modo citato. Sed procuracionem ipsam, quoties quis visitat, potest remittere & condonare, ita ut suis sumptibus & impensis id oneris sustineat, sola enim potestas iuris in posterum remittendi adempta est. Abbas in dicto cap. Cum ex officio, num. 14. & Felin. ibid. num. 16.

Item potest pacto procuracionis modus statui, puta ne maiorem certo expresso numero comitarum ducat visitator, vel ne plus scriptum, quam inter eos conventum fuerit, in procuracione fiat, vel huiusmodi Glossa in Clement. 1. vers. legitima, & Clement. 2. vers. Compositiones, de censibus, & ibi Imola, Laudurus, & Zabarella.

Cæterum huiusmodi pactum iusta moderatione currere non debet: quare si tam angusta sumptibus meta præfixa fuerit, ut Præfatus dignitati non conveniat, vade metuendum sit, ne visitatio negligatur, seruandum pactum non erit: ut si pacto conventum fuerit, ne episcopus nisi vnum aut duos comites vel famulos secum ducat, parum enim, aut nihil hæc pactio abesseret ab illa, ne quid procuracionis causa exigeret: quare irrita esset & inanis talis conventio. Abbas in cap. praedicto. Cum ex officio, Felinus ibidem, Imola in Clementina prima, de censibus.

Potest quoque pacto eadem procuratio remitti, quæ iure quidem communi debita non est, sed quæ, vel ex præscriptione, vel privilegio, vel pacto, vel consuetudine ei, qui proprius Præfatus non est, exolui solet: tunc enim huiusmodi procuracionis ius publicum non est, ac proinde remitti potest. Federic. consil. 89. Felinus in cap. praedicto, cum ex officio, vers. Tertius casus. Et animaduertendum est, neminem visitationem aut procuracionem remisisse videri, etiam si restatus fuerit se condonare debita sibi obsequia, siue seruitia, ut animus Glossa & Doctores in cap. Cum venerabilis, de censibus.

Re iudicata, similiter à soluendis procurationis impensis liberatur quis, ubi sententia hæc ex iure ipso descendit, vel ex privilegio Rom. Pontificis. *Gloss. in Clem. 1. vers. legitima, de censibus.*

Illo quoque casu procurationem denegare quis poterit, cum Prælati, qui iam semel visitavit, eo anno visitationem iterare velit nulla urgente necessitate. *Marianus tract. de visitatione, num. 66.* Item si præscriptum à Canonibus in visitando modum excessisse, nec sumptibus taxatis uti constaret, *c. Sane, & cap. Cum à quorundam, de excess. Prælat. Marian. de visit. num. 67.* Item, si notoria esset Ecclesiæ visitatæ paupertas. *Gloss. cap. ult. de censib. vel si fructuum eo anno sterilitatem passa fuerit, & ideo non superfler, unde Rector Ecclesiæ procurationis impensas solvere, seque cum familia commode sustentare posset, Archidiacon. in cap. relatum, 10. quest. 1. Marian. tract. citato, num. 65.* nisi in præcedenti anno tanta fructuum ubertas fuisset, ut merito cum sterilitate præsentis compensari videretur: *Henricus cap. Cum Apostolus, de censib. Marian. loco supra citato, argumento sumpto ex l. si uno, ff. locati.* At si non præcedens annus, sed subsequens uberiores fructus reddidisset, hoc sequenti anno utriusque anni procurationem solvere deberet, ubi citra magnum Ecclesiæ incommodum id fieri posset. *Marian. loco supra citato.*

Duodecimo quaeritur, Quid dicendum sit, si Romanus Pontifex concesserit privilegium Monasterio, vel Ecclesiæ, ne procurationem legati Apostolici solvere cogatur, etiam si in literis ipsi legato datis expresse contineretur, ut tum exempti, tum non exempti procurationis oneribus tenerentur, nisi de ipso privilegio Ecclesiæ concessio ad verbum mentio fiat. Deinde idem Roman. Pontif. suo legato concedat ius & potestatem exigendi procurationes à quibusvis personis, monasteriis, Ecclesiis etiam exemptis, quamvis tale privilegium haberent, de quo ad verbum mentio facienda esset, quod voluit prædictis literis uti expresse censeri. An literis huiusmodi prædicto privilegio derogatum videatur, ita ut ea Ecclesia nulla habita sui privilegii ratione, procurationis impensas legato Apostolico solvere debeat? *Federicus, consil. 4. c. alias 51. de hac re consultus, respondit, prædicto privilegio Ecclesiis esse derogatum, quamvis aliud senserit in consil. 233. vel 225. incipiente, casus talis est, Monasterium. Abbatis quoque sententia in hac re certa non est, cap. Cum instantia, de censibus. Alexand. quoque consil. 122. num. 16. lib. 14. c. consil. 7. num. 7. lib. 4. scripsit, non modo specialem, sed etiam singularem, de privilegio, habeat clausulam derogatoriam, mentionem esse faciendam. Sed vera sententia est, quam habet Romanæ Curie usus: nunquam enim in privilegiis posterioribus, quibus derogatur antiquioribus, solent verba omnia, & singula priorum privilegiorum recitari, sed clausula dumtaxat apponi, videlicet, Quod vult Summus Pontifex eis quoque privilegiis derogatum esse, quorum specialis, & de verbo ad verbum mentio habenda esset, sic *Felin. in c. Nonnulli, vers. fallit 2. de rescript. c. Accedentes, num. 5. de rescript.**

Decimotertio quaeritur, An præscriptioni sit locus, si procuratio nunquam petita fuerit à Prælato visitante, cum eo ipso eam remississe videatur? Respondeo, minime, ut docet Panorm. vna cum aliis in cap. cum ex officio, de præscript. contra Vincentij antiqui doctoris sententiam. Nam si quis immunitatem & libertatem à procuratione soluenda præscriberet, visitationem ipsam Prælati negligerent, quia nollent cum tanto rerum suarum dispendio visitationis onus subire.

Decimoquarto quaeritur, An vim habeat longissima præscriptio, cuius initium memoriam hominum superat, qua procuratio Prælato visitanti non soluitur? *Abbas consil. 26. lib. 2. & Marian. in tract. de visit. num. 52.* videntur sensisse, locum & vim habere, quia præscriptio longissimi temporis, cuius initium non apparet, habeat eandem vim, quam privilegium, sed privilegio procuratio tollitur: ergo & præscriptione longissima hominum memoriam su-

perante. Sed merito *Felinus in cap. cum ex officio, de præscript.* hanc sententiam confutat, quia in his, quæ ex sua natura præscriptionem pati non solent, præscriptio longissimi temporis privilegio non comparatur: alioquin in laici iura spiritualia longissima præscriptione possent acquirere: quod est omnino falsum, nam laicus spiritualis iuris capax non est.

Conuenit tamen inter omnes huiusmodi præscriptionem longissimam prodelle, dummodo is, qui ea vitatur, solum in præscriptione fundamentum non ponat; sed in privilegio, aut aliquo alio titulo, quem tam longæ possessione se habere probauerit, argumento sumpto ex l. si certis annis, C. de pact. c. l. cum in rem verso, ff. de visur.

Ex his colligitur, in quibuscumque casibus à visitatione immunitas ac liber aliquid est, cum à procuratione soluenda liberari: quia procuratio non nisi ob visitationem debetur: ergo si cessat visitandi obligatio, finitur quoque procurationis exigenda ius.

Constat etiam procurationem, quæ iure communi debetur, præscriptione, aut pacto priuatorum hominum tolli non posse, quia est ius publicum: at vero procuratio, quæ debetur, vel præscriptione, vel consuetudine, vel institutione vel privilegio, vel aliquo alio speciali iure, facilius tolli potest: quia non est ius publicum. Sic *Marianus tract. de visit. num. 54. Imola, & Zabarel. cap. 1. de censib. Quare falsum est, quod dicit *Felin. in cap. Cum ex officio, de præscript. num. 15.* huiusmodi procurationem tolli non posse præscriptione, sicut nec tollitur ea, quæ ex iure communi debetur. nam ut constat ex l. Eius milites, §. Militia missus, ff. de Milita. testamento, facilius tolli solent, quæ ex speciali, quam quæ ex iure communi competunt.*

Vltimo quaeritur, An aliquandò procuratio solui debeat etiam sine vlla visitatione Prælati? Respondeo, in quibusdam casibus esse soluendam, quamvis nulla visitatio fiat.

Primo, cum initio tali modo, puta, privilegio, vel pacto constitutum est, ut procuratio debeat.

Secundo legati Apostolici aliquo proficiatibus sumptus & viaticum debentur ab iis Ecclesiis, ad quas, dum legationis officio funguntur, accesserint, etiam sine vlla visitatione, cap. Procuraciones, §. c. Cum instantia, & ibi *Abbas, de censibus.*

Tertio ratione fundationis, consuetudinis, vel præscriptionis potest quandoque procuratio deberi, etiam si nulla visitatio intercedat. *Marianus, de visit. ut num. 35.*

Procuratio igitur debetur, ob visitationem, cum Prælati visitat gratia corrigendi, vel sacramenti confirmationis administrandi, vel christiatis consecrati, vel Ecclesiæ recens ædificatæ consecrandæ, vel pollute reconciliandæ.

CAP XLIII.

De Vicariis Generalibus Episcoporum.

PRIMO quaeritur, Quotuplex sit Vicarius episcopi? Est duplex, Generalis, & Foraneus, ut vocatur in iure. Ille habet potestatem, & dicit ius in tota diocesi, hic in certis tantum locis, puta in oppidis extra ciuitatem, in qua est sedes episcopi, vel in aliqua certa parte diocesis. Dicam prius de Vicario Generali, postea de Foraneo.

Potro sciendum est, Archidiaconum dici Vicarium episcopi, cap. 1. c. cap. Ad hæc, de offic. Archidiacon. Est autem Vicarius non datus, vel constitutus ab episcopo, sed ipso iure ratione dignitatis, & officii quo fungitur. Olim si quidem episcopi Vicaria archidiaconorum opera uti solebant. Archipresbyteri tamen cap. 1. c. cap. officium, de offi. archipresbyteri, absente episcopo, ipsius vicem in quibusdam supplebat, quæ in illis, quæ dixi capitibus, continentur.

Animaduertendum quoque est, Vicarium episcopi dici

447

dici officiale, & è contatio. *Glossa in c. Cum in generali, de offic. Vicarii in 6. & officialis episcopi aliquando Millus Dominicus appellatur, cap. 2. de regular. & cap. 1. de frigidis & maleficiariis.*

Secundo queritur, An episcopus Vicarium creare, & renouare possit sine consensu Capituli? *Hanc questionem superius attingi cap. 6. quæst. 14. Potest. Hostien. in sum. tit. de offic. Vicarii, §. In quibus, vers. Sed numquid. Abb. in c. Tua nobis, num. 4. de offic. Vicarii, Pasinus tract. de offic. & potest. Capituli sed vacante, part. 2. quæstio. 10. Rebuff. in Praxi benef. tit. de Vicariis Episcopo, num. 1. Si queras, An cogi possit episcopus, vt Vicarium instituat: Respondet Rebuff. in Praxi tit. de Vicariis, num. 2. posse.*

Tertio queritur, An Vicarius episcopi alium Vicarium generalem sibi substituere queat? Respondeo, Minime. *Rota in decis. 181. Glossa in cap. 1. de offic. Vicar. in sexto, & in Clem. 1. de regularibus, in verbo: Locum aliorum. Hoc intelligitur, ita vt Vicarius non possit alium Vicarium instituire, qui generalis habeat potestatem, quam vnam, aut plures causas possit alicui delegare. Vnde potest Vices gerentem instituire consentiente episcopo cap. 1. de offic. Vicar. in sexto. Potest itidem, vel ad tempus, vel dum ipse in eo officio est, alium, qui se abente eo munere fungatur, substituere: Is vero, qui sufficitur, non Vicarii, sed vicem gerentis, aut locum tenentis nomen habet. *Hostien. & Panormitanus in capit. Clericos, de offic. Vicar. & Glossa in Clem. 1. de reg.**

Quarto queritur, An episcopus duos simul Vicarios habere possit? Potest, si id consuetudine receptum fuerit: vbi vero nulla talis est consuetudo, & vbi ab episcopo nihil dictum sit, quando secundus Vicarius creatur, primus censetur reuocatus, *Dolleros in cap. Clericos, de offic. Vicar.*

Quinto queritur, An iurisdictio Vicarii sit ordinaria, an delegata? *Goffred. in sum. tit. de offic. Vicar. num. 1. dixit esse delegatam. Sed reuera est ordinaria, vt dixi breuiter superius, cap. 6. q. 12. Glossa in c. licet, verbo, officialem, de offic. Vicar. in sexto, & alia Glossa in c. Perletis, distinction. 25. in verbo, Iurgia & Dolleros in cap. Quoniam in plerisque de offic. ordin. & cap. de consuetudine, in sexto. Et ratio huius est, quia et si episcopus Vicarium instituat, & Principis solius, vel iuris sit iurisdictio ordinariam dare: at Vicarius ab episcopo datus, à iure potestatem & iurisdictioem accipit. Hoc autem locum habet in ea iurisdictioe, quæ ipsi conuenit ex generali mandato, quo ab episcopo Vicarius Generalis creatur: in cæteris enim, quæ ipsi speciali episcopi mandato competunt, delegatam, non ordinariam habet iurisdictioem. Quare Vicarius episcopi potest decretum interponere in alienationibus rerum minoris, & in emancipationibus & manumissionibus: & dare tut. res & curatores: expedire quoque omnia, quæ ad iurisdictioem pertinent. *I. suggerente, C. de officio eius, qui vices aliorum iudicis vel Præsidis obritur: quæ quidem delegatus exercere non potest. l. mandata ff. de offic. eius, cui mandata est iurisdictio.**

Sexto queritur, An episcopi, & Vicarii tribunal, sive Auditorium, vnum & idem censetur? *De hac questione Glossa, & alii Interpretes in cap. 2. de consuetud. in sexto. Communis est sententia vnum & idem censeri, ac proinde a Vicario ad episcopum appellari non potest: nec valet consuetudo contraria, ne ab eodem ad seipsum appellatio interposita videatur, cap. 2. de consuetudine, in sexto, & c. Romana, de appellat. cod. lib. quamuis Goffredus in summa, de offic. Vicarii, §. Item dubitari, senserit, posse à Vicario ad episcopum appellatioem interponi: & Bernardus, & Hostien. teste Glossa in cap. 2. iam citato de consuetud. dixerint id posse consuetudine induci. Hinc etiam fit, vt quod Vicarius legitime & Canonice gessit, nequeat Episcopus reuocare, aut impugnare. *Domin. conf. 114. Rebuff. in Praxi benef. tit. de Vicar. episcop. num. 40.**

Septimo queritur, An Vicarius Generalis creati debeat cum potestate & iurisdictioe in spiritualibus, & temporalibus? Communiter sentiunt omnes, creati debere.

*Panormit. in cap. ult. de concess. prabend. Rebuffus loco citato, tit. Forma Vicariatus, num. 15. & videtur colligi ex cap. Si Episcopus, & cap. Ecclesia, de supplen. negligens. Pralat. in 6. Alioqui enim, si Vicarius tantum cum potestate in spiritualibus, vel tantum in temporalibus institueretur, non esset Generalis Vicarius. Quapropter quando Vicarius constituitur, concessa potestate simpliciter administrandi omnia, spiritualibus & temporalibus minime expressis, non intelligitur data potestas spiritualia & temporalia administrandi. *Rebuffus loco cit. num. 17.**

Si queras, Quæ sint illa, in quibus administratio spiritualis consistit? Sunt hæc, quæ sequuntur: excommunicare, suspendere, interdicere, sacramenta conferre, vel conferendi facultatem concedere, conferre beneficia, visitare, inquirere, instituire, eligere, confirmare, presentare, corrigere, punire, votum & iururandum commutare, relaxare, *Rebuff. in eo loco, num. 18.*

Temporalis administratio consistit, vel in iudicio, vel extra iudicium: in iudicio quidem, vt quando Vicarius potestatem habet, & iurisdictioem temporalem pleno iure, quod ad merum & mixtum imperium spectat. *cap. Conquestus, de foro compet. cap. ult. ne Clerici, vel Monachi in 6. cap. cum contingat, de foro compet. cap. dilectus, de offic. ordin. cap. ad audientiam, de prescrip. extra iudicium administratio temporalis consistit, vt possit bona Ecclesia locare, permutare, alienare, census, redditus, & pensiones colligere, *cap. si quis Presbyteror. de reb. Eccles. non alienan. cap. vestra, de locat. cap. 1. ne Pralati vices suas. Rebuffus prefato in loco, numer. 21.**

Octauo queritur, An Vicarius dignitatem habeat? Communis est sententia habere, non quidem eam, quæ beneficium Ecclesiasticum censetur, de qua agitur in cap. de multa, de prab. sed eam, quæ potest esse conueiator, & delegatus Pontificis in causis, quas committere & mandare solent Romani Pontifices his, qui sunt in dignitate constituti. Vnde ad eum dirigi queunt Pontificia rescripta. *Clem. Et si principalis, de rescript. Vicarius itaque non habet dignitatem incompatibilem cum alia: & ideo per ademptionem dignitatis, quæ est beneficium Ecclesiasticum, non vacat Vicarij potestas, vel officium: nec e contrario. *Panormit. in cap. de multa, de praben. & Glossa in Clem. Et si principalis, supra citata.**

Nono queritur, An Vicarius debeat in Ecclesia Cathedrali Archidiacono præcedere? Debet, quia locum episcopi tenet, & eius vices gerit. Quare sicut episcopus, est honorandus. *cap. precipimus, dist. 13. Abbas consil. quod incipit: Viso dubio, volum. 1. Federicus singulari 362. Felinus in rubr. de maiorit. & obed. Rebuff. eo loco, quem supra retulimus, num. 6. Si obicitur, Archidiaconum ipso iure esse Vicarium episcopi, cap. 1. & 2. de offi. Archid. at Vicarius Generalis instituitur ab episcopo, ergo præire debet Archidiaconus. Respondeo, potiores esse partes Vicarii, quia idem tribunal & auditorium habet quod episcopus, Archidiaconus non item.*

Secundo obicitur, stylum Cur. Rom. quo, vt testis est *Paul. Hieronym. in pract. Cancell. rescripta Roman. Pontif. directæ ad archid. sive archipresbyterum, & vicarium ad omnes simul & coniunctim, prius archid. & archipresb. quam vicar. nominant. Respondeo, huiusmodi stylum nihil obstat, quia consuetudine receptum est, vt vicarius præcedat, non archid. Quæres, An valere queat consuetudo, vt archid. præcedat? *Abbas loco supra cit. negat valere, at Corneus consil. 193. num. 15. lib. 2. Menoch. consil. 51. & 52. affirmant valere, vbiunque ea consuetudo est recepta.**

Duodecimo queritur, Qualis debeat vicarius creati? Respondeo idoneum scientia, ætate & moribus creati debere, qui sit forensium rerum & causarum peritus, *l. pensile. C. de iudic. Etas idonea censetur ad id muneris & officii, si fuerit 25. annorum, vt colligitur ex cap. cum in cunctis, §. inferior, de elect. & l. ad rem publicam, ff. de iur. iur. & honoribus, Rebuffus loco citat. num. 20. & 28. Videlicet qui*

fit ad

fit ad Doctoris, vel Licentiatum in iure Canonico gradum promotus. Nequit tamen episcopus instituere vicarium eum, qui laicus est, *cap. in noua. 16. quæst. 7.* Nequit etiam vicarium creare eum, qui est matrimonio coniunctus. *Francus cap. primo, de offic. in sexto.* Assessorum tamen, vel auditorem laicum habere episcopus non prohibetur. *Abbas, Ripa, Felinus, & alii in cap. de his, & cap. decernimus, de iudic.*

Præterea debet vicarius habitum clericorum deserte, *cap. in noua. 16. quæst. 7.* Alioqui si laicorum vestes gestans, beneficium conferat alicui, cogitur is, qui beneficium accepit, vel ipse vicarius probare se vicarium & clericum fuisse, cum beneficium contulit. Insuper is, qui vinculo excommunicationis tenetur, nequit vicarius institui. *Francus cap. 1. de offic. Vicar. in 6.*

Quæres, An Digamus, qui est ad ordinem Ecclesiasticum promotus, eo quod fuerit legitima auctoritate superioris impedimento Canonico solutus, possit Vicarius institui? Potest, dummodo in cœlibatu, non matrimonio viuat.

Quæres itidem, An Monachus vel Religiosus possit ab episcopo Vicarius creari? Potest consentu tamen Abbatis, vel superioris accedente. *Rebuff. loco citato, num. 30. & 31. Gloss. in cap. de presentium 16. q. 1. & tunc Monachus debet socium habere ex eodem cœnobio ascitum, quia solus extra cœnobium esse Canonico iure non potest, cap. 2. de stat. Monacho. & Clemen. Ne in agro, §. Ad hac, eodem titulo.*

Quid dicendum, Si quis fuerit religionem mendicantium professus: Respondeo, eum ab episcopo non posse Vicarium institui. *Rebuff. loco allegato, num. 32. quod probat ex Clemen. 1. §. Ad Prioratus, de Regular. & Clemen. in plerisque, de elect. & ex Cardinali in cap. Si quis, dist. 38.*

Vndecimo quæritur, Quænam sit forma, qua Vicarius episcopi creari debet? Respondeo, si episcopus tantum concedat ei generalem potestatem, & formam esse eam, quam habet *Rebuff. in loco prædicto*, videlicet: *Vniuersis presentes liceras in specturis, Iacobus Dei, ac sanctæ Sedis Apostolicæ gratia Episcopus, N. salutem in Domino. Noueritis, quod nos attendentes multiplices occupationes & resistentiam, quam nos oportet necessario in Curia Romana propter officii nostri Pœnitentiarii Papa debitum facere, eo quod nostra Ecclesia in defensione iurium suorum, nostrique subditi in auditione causarum, & redditione iustitiæ non modicum possent recipere detrimentum, ac lesionem. Considerantes igitur prohibitam, legalitatem, sententiam, discretionem, & industriam discreti viri, magistri Joannis Martini iurium Doctoris, ipsum nostrum Vicarium Generalem in spiritualibus & temporalibus, & Officialem in Episcopatu nostro eum tenore presentium facimus, constituimus, & creamus, citra tamen renouationem aliorum Vicariorum nostrorum per nos alias institutorum, & reliq.*

Quando vero episcopus Vicario specialem potestatem demandat, exprimit ea omnia, quæ ei specialiter delegat. De hac formula dicam plenius & fusius cap. proxime sequi.

CAP. XLIV.

Quid iuris habeat Vicarius Episcopi circa Beneficia Ecclesiastica.

PRIMO quæritur, An Vicarius ratione sui officii generalis possit beneficia conferre? Non potest, nisi episcopus specialiter commiserit potestatem conferendi, *cap. ultimo, de offic. Vicar. in sexto.*

Quæres, An possit episcopus ei committere potestatem conferendi omnia beneficia, quorum conferendorum ius ad ipsum episcopum pertinet? Potest, *Glossa in c. ult. in verbo, Commissa de offi. Vicar. in 6.* dummodo non concedat facultatem conferendi beneficium, quod nondum vacat, aut promittendi beneficium vacaturum huic vel illi Clerico: *Glossa ibidem.*

Secundo quæritur, An data Vicario specialiter facultate conferendi beneficia, intelligatur concessa potestas conferendi ea beneficia, quæ episcopus iure speciali, aut priuilegio conferre potest? Minime: quare Vicarius cuiusmodi facultate accepta, solum potest conferre ea, quæ ad episcopum iure ordinario & communi pertinent: nam priuilegium personæ ad alium non transit.

Verum dubiæ quæstionis est, An censetur data facultas conferendi beneficia, quæ iure deuoluto ad episcopum pertinent, ob negligentiam, vel delictum inferiorum, quorum erat ius conferendi? *Pauinus in tractatu suo par. 2. q. 10. Rebuff. loco supra allegato num. 88.* affirmant, talem facultatem intelligi, datam, eo quod negligentia, vel delicto inferiorum commisso, potestas conferendi iure ordinario & communi ad episcopum spectet. Tutius vero esse, inquit, exprime in instrumento datæ facultatis beneficia ad episcopum deuoluta. Certi autem iuris est, si beneficia sint deuoluta ad episcopum, tanquam Sedis Apostolicæ delegatum, vt puta ob negligentiam regularum, Vicarium ea conferre non posse, *Clem. 1. de sup. plan. neglig. Pralat.*

Tertio quæritur, An Vicarius præstare queat consensum conferentibus beneficia, vt puta, si Decanus, vel Archidiaconus, vel alius, qui ius habet conferendi, conferat, & ad episcopum pertineat, consensum præstare, vel factum approbare. Respondeo, Minime, siue speciali facultate, vel conferendi, vel consentiendi in concessione beneficii. Nam qui donare nequit, donationi nequit consentire, *l. Creditor, C. de donat. inter virum, & uxorem, l. cum quis, ff. de reg. iur.* Vnde quando Collegium Canonicorum conferre potest, sed adhibito episcopi consensu, non sufficit ipsius Vicarii consensus, etiam si episcopus ablit. *Felnicus consil. 264. Rebuff. loco citat. num. 81.*

Quarto quæritur, An possit Vicarius ex generali solum mandato Clericos à Patronis legitime presentatos instituere? Potest, id colligitur ex cap. 1. de institutionibus in 6. & c. ex frequensibus, de instir. & docet Panormitanus *ibidem, num. 7.* vbi dicit esse communem sententiam Ioan. Selua, de benef. par. 2. quæst. 14. Romanus singul. 601. quod incipit: *Tu scis, quod fundatores, Bellamera decis. 93. qua incipit: Licet Vicarius, Rota decis. 43. in antiquis, qua incipit: Nota quod Vicarius.*

Contra hanc sententiam communem censet *Rebuff. eo loco, quem diximus, num. 125. & seq.* sed eius sententia non tenetur.

Quinto quæritur, An Vicarius ex solo generali mandato confirmare queat electos ad beneficia? Potest, sic Ioan. Selua par. 2. de benef. q. 14. & id probat à simili, quia idem ius habet Capitulum sede vacante, *cap. Cum olim, de maiorit. & obed.* Si roges, cur Vicarius, cum beneficia conferre non possit, instituere presentatos, & confirmare electos queat? Respondeo, conferre esse liberalitatis, nam qui confert, liberaliter dat, at instituere presentatos, vel confirmare electos, est necessitatis. Episcopus enim digno & idoneo, presentatos, vel electos instituere, vel confirmare iure compellitur. Quare Vicarius instituere, vel confirmare potest, non conferre.

Sexto quæritur, An Vicarius resignationes beneficiorum admittere & approbare queat? Respondeo, minime, nisi fuerit specialiter ei commissa huiusmodi facultas. *Videtur colligi ex cap. quæsitum, de rerum permutat. Rebuff. loco supra citato, num. 104.*

Quæres, An possit recipere resignationes, quæ sunt causa permutacionis? Non potest. *Rebuff. loco prædicto.* Si iterum roges, An Vicarius specialem habens facultatem admittendi resignationes absolute & simpliciter factas, eo ipso intelligatur facultatem habere resignata beneficia conferendi? Minime: hoc enim videtur colligi ex cap. ult. de offic. Vicar. in 6. vbi ei facultas conferendi beneficia denegatur. *Rota decis. 43. in antiquis, Ioan. Selua p. 2. q. 14. Cald. consil. 3. de prob. Felin. in c. Auditio, de præscrip. Rebuff. loco præfato, num. 105.*

Sed quid dicendum, quando Vicarius habet potestatem approbandi resignationes factas causa permutationis An eo ipso habeat facultatem resignata beneficia permutantibus conferendi? *Rebuff. num. 105. § 106.* negat habere. Sic etiam *Rota Decis. 43. superius allegata,* & *Roman. Consil. 330.* sed *Bellameta decis. 44.* & *Ioan. Selua par. 2. q. 14. num. 1.* aiunt habere huiusmodi facultatem, quia beneficia resignata causa permutacionis, ipso iure debent permutacionibus conferri. *Clem. 1. de verum permutat.* Hæc opinio videtur esse probabilior, & magis cum ipso iure congruere.

Septimo quaeritur, An Vicarius habens specialem facultatem conferendi beneficia, eo ipso habeat potestatem conferendi dignitates? *Habet Rebuff. loco supra citato, num. 101.* quoniam appellacione beneficiorum continentur etiam dignitates, quando materia non est odiosa, ambitiosa, vel penalis. *Gloss. in cap. 1. de Regul. iuris in sexto.* nam in simili causa Procurator datus ad præstandum consensum in beneficio collato, potest consensum præstare in dignitate adeptæ, teste *Felino in 6. Postulasti, de rescript.*

Octavo quaeritur, An quando Episcopus Vicarius specialem potestatem concedit conferendi beneficia, ea potestas sic late interpretanda, ita ut comprehendat quælibet beneficia etiam ea, quæ sunt in Ecclesia Cathedrali, & ea, quibus cura animarum inest? *Respondeo,* esse late interpretandam, ita ut ad ea omnia beneficia extendatur. *Rebuff. num. 111. usque ad num. 118.* Sed dubia quaestio est. An eiusmodi potestas data ab episcopo, pretendatur ad beneficia postmodum erecta & instituta? *Respondeo,* minime protendi, quia cum data & accepta est facultas conferendi beneficia, eiusmodi beneficia in rerum natura non erant. *Rebuff. num. 124. § videtur colligi ex Clemen. literis, de rescript. & Glossa ibidem.*

Nono quaeritur, An Vicarius specialem habens facultatem conferendi beneficia, possit conferre, cum extra diocesim esse? *Potest. id colligi videtur ex Glossa in cap. No. uit. de offic. leg. in verbo, terminos,* quoniam est iudex extra territorium existens, iurisdictionem exercere nequeat in his, quæ causæ cognitionem in tribunali requirunt, potest tamen, quando res talem cognitionem non postulat. *Gloss. in loco nuper allato.* Ceterum si beneficia in curia Romana vacauerint, tunc Vicarius, imo etiam ipse Episcopus, si in vrbe commoretur, nequit illa conferre, quoniam sunt Romano Pontifici reservata, iuxta id quod habetur in cap. *Statutum, de præben. in sexto.*

Decimo quaeritur, An quando Vicario data est specialis potestas conferendi beneficia, eo ipso intelligatur data potestas commendandi? *Intelligitur data Rebuff. in pract. benef. par. 1. tit. Formula Vicariatus. num. 119.* quia conferre, est quid maius, quam commendare. Nam beneficia conferuntur in perpetuum, sed commendantur ad tempus. Pari ratione, quando Vicarius accipit specialem facultatem conferendi beneficia, eo ipso intelligitur accepisse potestatem eligendi, instituendi, confirmandi, & præsentandi: non tamen è contratio, quia plenior est significatio conferendi & prævidendi, quam eligendi, instituendi, confirmandi, & præsentandi.

Vndecimo quaeritur, An Vicarius vnire possit beneficia? *Non potest nisi specialiter fuerit sibi commissum. Gemina. consil. 38. Paris. consil. 41. lib. 4. Rebuff. num. 102.* Quid si fuerit ei data facultas conferendi beneficia; An eo ipso ceasebitur data potestas vnendi? *Minime,* quia conferendi facultas ad maiora non trahitur, sed maius quid est vnire beneficia, quam conferre: nam multi inferiores Episcopo habent ius conferendi. *cap. Cum & plantare, de Privileg. qui tamen vnire non possunt, cap. sicut vnire, de excess. Prælat.* Item Prælati sine consensu Capituli vnire non queunt, & tamen conferre possunt, *cap. pastorale, de donat. cap. 2. de concess. præben. Innocen. in c. An hac. de offic. Archiep. Sic Rebuff. loco citato.*

Duodecimo quaeritur, An episcopus postquam Vicario dedit facultatem conferendi beneficia, possit per se

ipsum conferre, antequam Vicarius contulerit? *Potest, Rebuff. num. 89. quod probat ex cap. Constitutus, de concess. præben.* quia maiorem sibi potestatem retinuit, quam dedit. Item quoniam non eo ipso sibi potestatem ademit, quod eam suo Vicario dedit. Sed quid dicendum, si beneficium episcopus contulisset, quod etiam Vicarius contulerat per potestatem sibi ab episcopo datam, vter illorum, qui beneficium adepti sunt, potius ius habeat: an is, cui contulit episcopus, an ille, cui Vicarius dederat? *Respondeo* potius ius habere, si cætera sint paria, cum, cui episcopus contulit, quamvis extra diocesim existens, & licet eodem die Vicarius dederit. *Rebuff. num. 121.* quia quod factum est ab episcopo, factum est ab eo, qui maiorem habet potestatem, & ideo præfertur, *cap. si à sede, de præben. in 6.*

Deinde quia censetur Vicarius tunc reuocatus in eo, quod attinet ad illam concessionem beneficii, sicut Domino tractante causam, intelligitur reuocatus procurator, quod spectat ad causam illam agendam *cap. si quem, de procurator. in sexto;* & delegatus per seipsum cognoscens causam, videtur reuocare subdelegatum, *in cap. Intimasti, de appellat. Archiep. in cap. quamuis, de offic. deleg. Dixi. Si cætera sint paria.* nam si is, cui Vicarius beneficium dederat, possessionem nactus fuerit, antequam episcopus conferret, tunc ille præfertur. *Rebuff. num. 122.*

Decimotertio quaeritur, An Vicarius specialem facultatem habens conferendi beneficia, eo ipso habere intelligatur ius priuandi Clericum beneficium? *Minime,* nisi ad id speciale mandatum acceperit. *Rebuff. num. 135.* Nam multi inferiores episcopo conferre beneficia queunt, & tamen ea adimere non possunt. Iurisdictionem item voluntaria, qualis est in conferendis beneficiis, contentiosam non includit. *Sic Abb. in cap. Accepta, de testu. Spoliat. Felin. in cap. auditio, de prescrip.*

Decimoquarto quaeritur, An Vicarius possit Clericis Beneficiariis præcipere, vt ostendant suorum beneficiorum titulos? *Potest, Rebuff. num. 136. ex Anchar. consil. 60.*

Decimoquinto quaeritur, An Vicarius specialem facultatem habens conferendi beneficia, conferre queat episcopo, à quo talem facultatem accepit. *Minime, Rebuff. num. 82.* quia sicut episcopus sibi ipsi beneficium conferre nequit, quia inter dantem & accipientem debet esse distinctio *cap. ult. de instit.* Sic alteri facultatem dare non potest, vt sibi beneficium conferat.

Decimosexto quaeritur, An Vicarius, qui accepit potestatem conferendi beneficia, debeat examinare præsentatos, antequam instituat? *Debet & idoneos instituere iure compellitur: alioqui si non examinet præsentatos, grauius peccat. Quid si episcopus aliquem nominet, & offerat, ac præsentet, vt eum Vicarius instituat, debetne illum Vicarius examinare? Minime. Rebuff. num. 86.*

Quid autem, si vicarius certo cognouerit eum indignum esse? *Debet episcopum monere, nec potest tura conscientia illi beneficium conferre, Alioqui ipse, & episcopus graue peccatum admittunt. Porto digni & idonei intelliguntur, qui debitam scientiam, legitimam ætatem, natales, & mores bonos habent.*

C A P. XLV.

Quid iuris, & potestatis habeat Episcopi Generalis Vicarius in aliis causis.

PRIMO quaeritur, An vicarius auctoritatem interponere queat in donatione Iuris patronatus alicubi alteri à Patrono facta? *Minime. Doctores in cap. illud, de Iure patronatus, Calder. consil. 1. de offic. Vicar. Rebuff. num. 184.*

Secundo quaeritur, An vicarius possit causas cognoscere, quæ ad matrimonium spectant? *Rebuff. num. 155.* & quidam alij negant id posse, nisi speciali episcopi mandato: quia huiusmodi causæ videntur esse episcopi propriæ

cap. ex litteris, de integritate restitut. & c. penult. de consang. & affinit. c. Acciditibus, de excess. Pralat. Sed Panorm. & Præpof. cap. de Cognat. spirit. uali, & Couat. in epist. lib. 4. cap. 8. §. 12. m. 1. & Lamber. de iur. patron. 3. p. lib. 2. q. 2. art. 3. affirmant Vicarium id posse ex generali tantum mandato, quo Vicarius instituitur. Et hoc est probabilis, quicquid dicat Rebus.

Tertio queritur, An possit decretum interponere in alienationibus & transactionibus rerum Ecclesiasticarum? Non potest, nisi specialiter hoc fuerit ab Episcopo sibi commissum. *Reda. in tract. de reb. Ecclesie non alien.*

Quarto queritur, An Diocesim visitare queat? Minime, citra speciale Episcopi mandatum. *Rebus. numer. 101.*

Quinto queritur, An possit diocesanam conuocare Synodum? Non potest, ut colligitur ex c. Si Episcopus, de offi. ord. in 6. nisi specialiter ei committatur iure ipso.

Sexto queritur, An pœnas iure ipso constitutas in reos condonare & remittere, aut in pecuniarias commutare queat? Minime. *Glossa in c. Licet, in verbo: pœnam, de penitentijs, Rebus. 154.*

Septimo queritur, An litteras dimissorias Clericis dare possit? Respondeo, cum præsentem Episcopo non posse citra speciale ipsius mandatum; absente, posse, c. Cum nullus, de temporib. ord. in 6. De hoc iterum latius cap. proxime sequenti.

Octavo queritur, An habeat potestatem dispensandi in casibus, in quibus habet Episcopus, puta, ut qui legitimis natalibus caret, ad Ordines minores promoueat, vel adulter notorius, & ut beneficium simplex obtinere queat, vel ut quis in certis casibus plura beneficia habere possit? Respondeo, non habere sine speciali Episcopi mandato, *Glossa in c. Quæ de causa 2. quæst. 4. Card. in cap. Denique dist. 4. Calder. in consil. 3. de off. Vicar. Dominicus in consil. 308. Felin. in c. At si Clerici, §. de adulter. de iudicis. Rebus. nu. 41. & seq.*

Nono queritur, An si Episcopus Vicarium Generalem instituat eum, qui est in dignitate, & ordine Episcopali constitutus, eiusmodi Vicarius ex officio suo, & generali mandato habet ampliorem potestatem quam ceteri Vicarii, qui Episcopali ordine carent? Respondeo, non habere. nam & ea quæ ordinis Episcopalis sunt, exercere nequit, nisi si specialiter committat Episcopus. *Rebus. 168.* Vnde nequit Ecclesias, Cappellas, Oratoria, vel Cœmeteria polluta expiare: nequit Ordines conferre, vel Sacramentum Confirmationis ministrare, vel Chrystina consecrare, vel infirmorum oleum sacrare. Quod si Archiepiscopi Vicarius sit, non potest Abbates electos confirmare, vel eos sacrare, vel Abbatibus benedicere. *Rebus. num. 32. & 37.* Si is autem, qui Vicarius instituitur, Episcopali ordine caret, ei Episcopus committere nequit, ut exerceat per se ipsum, quæ sunt Episcopalis ordinis, sed potest ipsi specialiter demandare, ut Episcopum horum actuum exercendorum causa accersat, exerceat, & ei committat, ut ea munia exequatur. *Rebus. loco supra citato.*

Decimo queritur, An Generalis Vicarius Archiepiscopi iurisdictionem habeat in Episcopos Suffraganeos? Respondeo, præsentem in prouincia Archiepiscopo non habere, absente vero ei esse permillum ius dicere in Episcopos Suffraganeos. *Firmianus in tract. de Episc. lib. 4. par. 7. quæst. 10. num. 12. tit. de Vicar. Quid si in Episcopos excommunicationis, suspensionis, vel interdicti sententiam tulerit præsentem Archiepiscopo, valebitne eiusmodi sententia, ut rata, & firma? Glossa in cap. 1. §. officiales, in verbo, attendant, de offi. ordin. in sexto. affirmat vim habere, sed lo. Monach. & Archid. ibidem negant eam valere: & hoc est probabilis: quia sententia lata ab eo, qui non est Iudex, non valet.*

Vndecimo queritur, An Vicarius Episcopi, siue Archiepiscopi possit cognoscere de causis per appellationem ad Episcopum, vel Archiepiscopum iure ordinario deuolutis? Potest. *Abb. in cap. Cum ex litteris, de restitut. in inte-*

grum, Francus in c. Dilecti, de appellat. in 6. & alii in cap. Dilecti, & c. Dilecti, eod. tit. & lib.

Duodecimo queritur, In quonam Vicarius Generalis differat à Iudice delegato ad vniuersitatem causarum? Respondeo, in eo differre, quia Vicarii & Episcopi vnum & idem censetur tribunal, & adiutorium, ut superius dixi: & Episcopi & delegati non item. *Bart. in l. 1. §. 1. ff. quis, & à quo, vnde à delegato ad Episcopum appellatio conceditur: non autem à Vicario ad Episcopum.*

Decimotertio queritur, An Vicarius Generalis Episcopi possit concedere remissiones peccatorum, quæ vocantur Indulgentiæ, quas alioqui potest Episcopus in ea is quod habetur in cap. Cum ex eo, de Peniten. Non potest, nisi ex speciali Episcopi mandato. nam hic actus est voluntarius, non necessarius, & ideo non nisi speciali Episcopi voluntate ad Vicarium transferri.

Decimoquarto queritur, Quot, & quibus modis finitur, ac cessat Vicarij iurisdictione & officium? Respondeo, finiri quatuor, aut quinque modis. Primo, obi uisus Episcopi. *Doctores in cap. Quoniam Abbas, de offi. Delegati, & colligitur ex cap. si gratiose, de rescript. in sexto. Adeo ut nec incepta negotia ipso Episcopo uiuent, post eius mortem perfici à Vicario queant. Speculator in tit. de offi. orden. §. 1. in verbo, Auditores. Quare si quid Vicarij gesserit, iuratum est, cap. de offi. Vicar. in 6. Glossa in Clem. ult. de Procurat. Secundo, cessat officium Vicarij toto tempore, quo Episcopus manserit excommunicatus, interdictus, vel suspensus ab officio. *Glossa in prædicta Clem. & cap. 1. de offi. Vicar. in 6. Tertio, finitur quando Episcopus expresse Vicarium reuocat, ut reuocare potest, quando uoluerit. Glossa in Clem. 1. de rescript. Gem. cap. 1. de offi. Vicar. in 6.**

Quid si Episcopus iureiurando promiserit se nunquam Vicarium reuocaturum, An si reuocet, valeat reuocatio? Respondeo, nihilominus valere, sed in periturij crimen Episcopum incurere. *Glossa in Clem. ult. de Procurat. Quarto, finitur, quia reuocatus tacite censetur, si Episcopus Sedem & Ecclesiam dimiserit, aut simpliciter, aut ad aliam translatus. Rebus. num. 229.*

Porro Vicario extincto, aut remoto, non dicitur vacare eius officium, sed extingui, aut finiri. Vnde excommunicatio lata in Vicarium, non ligat eius successorem. *cap. penult. de offi. Vicarij in sexto. Quid vero dicendum, si Episcopus Ecclesiam suam, cum alia excommunicet, an eo ipso Vicarius reuocatus tacite censetur? Minime. Calder. consil. 3. de rescript. Socin. consil. 27. de rescript. Rebus. num. 225. & 226.*

Dubie quæstionis est, An rata sint, & firma, quæ Vicarius gesserit, postquam est reuocatus? Communis est sententia, rata esse, antequam sit ei denuntiata reuocatio? *Bal. in l. Si forte, ff. de offi. Proconf. Decius consil. 295. Rebus. num. 206.* Nec sufficit, si sciuerit ex aliorum auditu, aut alia ratione, præter denuntiationem se esse reuocatum. *Calder. consil. 4. de offi. Vicar. Felin. cap. 3. de rescript. quoniam sunt qui opinentur satis esse, si id sciuerit. Communis est sententia, si culpa sua fuerit ab officio remotus, gesta per eum esse irrita & inania, etiam antequam sciuerit, se esse amotum ab officio.*

Decimoquinto queritur, Quare dicatur Vicarius foraneus? Respondeo, foraneum dici, quia iurisdictionem habet extra ciuitatem, in qua est Episcopi sedes in certa parte diocesis; eius autem tribunal, & auditorium non censetur idem, quod Episcopi: iurisdictionem itidem ordinariam non habet, sed delegatam. Præterea ab eius sententia ad Episcopum appellatio conceditur, cum solum habeat commissam iurisdictionem. Insuper non videtur dignitatem habere, ita ut rescripta Romanorum Pontificum directa ad eum, qui est in aliqua dignitate constitutus, tanquam ad conseruatore & delegatum Pontificum, ad illum non extendantur. In his omnibus à Vicario Generali distinguitur, qui iurisdictionem ordinariam habet, & dignitatem.

CAP. XLVI.

De formula, qua solent Vicarij Generales Archiepiscoporum, siue Episcoporum constitui.

Primo queritur, an aliqua sit certa formula, qua Episcoporum & Archiepiscoporum Vicarij Generales creari, & quot, quare illi committi soleant? Rebuffus loco ante citato formulam ponit his verbis: *Vniuersis praeferentibus litteris inspecturis, Iacobus Dns, ac Sanctae Sedis Apostolicae gratia Archiepiscopus Cessentinus. Sal in Domino: Noturnis quod attendentes multiplices occupationis, & residentiam, quam nos oportet in Curia Romana, propter Officij nostri Penitentiarij Papa debitum facere, eo quod nostra Ecclesia in defensione iurium suorum, nostrique subditi in auditione causarum, & redditione iustitiae non modicum possent recipere detrimentum ac lesionem. Considerantes igitur prohibitam, atatem, scientiam, & industriam discreti viri Magistri Francisci Pavinii Clerici, iurium Doctoris, ipsum nostrum Vicarium Generalem, in spiritualibus & temporalibus & Officialibus in Archiepiscopatu nostro Cessentino, tenore praesentium facimus, institutum, & creamus, contra tamen reuocationem aliorum nostrorum Vicariorum per nos alias constitutorum: dantes, & concedentes eidem Francisco nunc cum alijs Vicariis nostris plenam & liberam potestatem, & mandatum speciale, Confirmationes, & consecrationes Episcoporum subditorum faciendi vel committendi, Abbates, Abbatissas, & Moniales benedicendi: & pueros, & puellas utriusque sexus confirmandi, christa conficiendi, oleumque Catechumenorum & infirmorum, vel haec singula committendi: & cum ipsis etiam illegitimis, ut ad minores ordines promoueri, & beneficia simplicia recipere & retinere valeant, dispensandi litteras commendatitias & dimissorias ad omnes, etiam Sacros Ordines concedendi, ipsasque celebrandi, & conferendi, seu committendi. Beneficia, & officia in Ecclesia, ciuitate, & diocesi nostris, ad nostram collationem qualitercumque spectantia conferendi, & commendandi, & uniuersa, beneficiorumque resignationes recipiendi, & ipsa beneficia resignata conferendi, visitationes faciendi, Synodos celebrandi & committendi: causas criminales, & ciuiles, matrimoniales, & beneficiales, & quascumque alias, tam principales, quam incidentes, & per appellacionem deuolutas, & in posterum deuoluendas, & qua ad nos, & ad dictam nostram Ecclesiam pertinebunt, de iure, aut de consuetudine audiendi, & ipsas cognoscendi, & ex officio inquirendi: Ecclesias, Capellas, Oratoria, & Cemeteria polluta reconciliandi, & de nouo edificatas confirmandi: & personas omnes in nostra ciuitate, diocesi, & in tota nostra prouincia, prout ad nos de iure Metropolitanis spectat, & pertinet, siue sint Praelati, Abbates, Priores, & alia Ecclesiastica persona quocumque nomine uocentur puniendi, deponendi, corrigendi, & mulcandi, sine acceptione personarum, pro ut delictorum qualitas & excessus quantitas exegerit, & enormitas delinquentis, suspendendi, interdiciendi, excommunicandi: praecpta & mandata faciendi, ipsaq; exequendi, & reuocandi, & condemnandi ad perpetuos carceres, vel ad tempus, poenae mitigandi, a sententia excommunicationis, & a quibuscumq; alijs casibus nobis reuocatus absoluerit, prout sibi uidebitur conuenire: & in ipsis criminibus, in quibus nobis, vel alias a iure permittitur, vel constitutionibus Synodalibus, vel Prouincialibus dispensandi, & absoluerit, pro ut ipsi uidebitur expedire: sententiam proferendi, & omnia alia, & singula faciendi, vel committendi, etiam si maiora fuerint, & qua mandatum exigant speciale, pro ut ad ipsius Vicariatus, & officialitatis munus noscitur quomodolibet pertinere. Cuius sententiam & mandata, pro ut rite lata fuerint, rata & accepta habere permittimus, & facimus Auctore Deo inuiolabiliter obseruari. Praecipimus, & damus in mandatis tenore praesentium omnibus & singulis nostris subditis in uirtute sanctae obedientiae, & sub excommunicationis poena, quam in omnes & singulos rebelles, ex tunc, pro ut ex tunc ferimus in his*

Agor. Instit. Moral. Pars 2.

scriptis, quatenus ipsum Franciscum Pavinium, tanquam Vicarium & Officialem nostrum, & praeiudicia nostra Ecclesia, ut praemittitur, recipiant, & admittant, & eidem in his, qua secundum Deum ad nos & iurisdictionem nostram ordinariam qualitercumque spectant, vel spectare poterunt, obediunt pro ut obedi re tenentur, nobis Archiepiscopo Cessentino. In cuius rei testimonium has, &c. Datum, &c. Haec tunc formula.

Dicitur: *Constituimus te, & creamus Vicarium Generalem in spiritualibus & temporalibus, dantes tibi specialem potestatem conferendi omnia beneficia vacatura. Unde si quis daret Vicario potestatem generalem conferendi omnia beneficia vacatura, dicendo, Constituimus te Vicarium Generalem ad conferendum qualibet beneficia, & illum postea Vicarium Generalem crearet, non haberetur Vicarius Generalis quia intelligeretur creatus Vicarius Generalis, ad conferendum beneficia tantummodo, nam illa generalitas restringitur ad specialem facultatem conferendi beneficia, ut colligitur ex l. *Quasitum*, §. *Sed si fundus ff. de fundo instructo*, & Bartolo ibidem, & ex Doctoribus in c. *Pastoralis*, §. *ult.* & *Sedes de reser.* Item non ualeret, si in litteris diceretur: *Creamus te Vicarium Generalem in spiritualibus & temporalibus, specialiter & expressis ad conferendum qualibet beneficia*, haec enim uerba generalitatem praecedentem restringunt. l. *Legata*, §. *1 ff. De suppellectili legata*; nam quando fit enumeratio specierum post genus, illa enumeratio in dubio restringit genus ad illas species. l. *Sed & si adiicitur ff. Pro socio*, Rebuff. loc. cit.*

Dicitur: *In spiritualibus & temporalibus, non enim sufficeret, si in spiritualibus tantum, vel in temporalibus crearetur: non enim esset Generalis Vicarius, capis. penultim. & ultim. de supplen. neglig. Praelatorum in 6.* Quid si concederetur alicui facultas administrandi simpliciter, vel si generalis simpliciter Vicarius crearetur, & non exprimeretur, *In spiritualibus & temporalibus?* Respondeo, non esse Vicarium Generalem, quia exprimi debet in spiritualibus & temporalibus, capis. secundo de Offic. Vicarij in sexto, cap. 3. de consuetud. eod. lib. quia Ecclesia solet spiritualia & temporalia habere, capis. Si quis 1. quasit. 3. ideo exprimi debet, in spiritualibus & temporalibus. Rebuff. loc. cit. num. 17.

Citra tamen reuocationem aliorum Vicariorum. Hoc ideo ponitur: quia sicut Procuratore secundo constituto, primus reuocatus censetur, nisi fuerit haec clausula adiecta. l. *Si quis*, §. *1 ff. De Procuratori*. Si etiam secundo Vicario creato, primus intelligitur reuocari, ut *Da* annotat in c. *Clericos de Offic. Vicarij*.

Dantes, & concedentes ei plenam & liberam potestatem. Vi huius clausulae potest Vicarius ea facere quae in generali mandato continentur, ut colligitur ex l. *Procurator* cui §. *de Procuratoribus*, & c. *Qui ad agendum*, & sequenti eod. tit. in 6. Non tamen potest obire & exequi ea, quae speciale postulant mandatum. c. *Qui generaliter, de Procuratoribus*, in 6.

Confirmationes & consecrationes. Haec est prima potestas, quae Vicario Generali conceditur, confirmandi videlicet, & consecrandi Episcopos, vel committendi alteri, ut confirmentur, & consecrentur. Ad Episcopum iure communi pertinet confirmare Abbates & Priores sibi subiectos, non exemptos, cap. nullus. 16. quasit. 7. cap. cum ex iniuncto, ad finem cap. 6. *Abbatem de Elect.* in 6. cum uenerabilis, & cap. significauerunt, de exceptionibus. Ad Archiepiscopum spectat confirmare Episcopos. cap. ult. dist. 44. in cum dilecti. De Electione. Archiepiscopum confirmat Primas, vel Patriarcha c. *Bona. 1. de elect.* Quare si Episcopos Vicarium Generalem creet, concedere solet facultatem confirmandi Abbates & Priores; si vero Archiepiscopos, dare constituit potestatem confirmandi Abbates, Priores, & Episcopos: committitur item Vicario facultas consecrandi Episcopos, quia Archiepiscopus intra tres menses a die confirmationis computandos iure communi cogitur Episcopos sibi subiectos consecrare, c. *Quoniam, dist. 75. cap. 1. dist. 100. cap. Cunctis*, §. *Cum uero, de Elect.* Porro

V

confe-

consecrare episcopos, Vicarius non potest, nisi fuerit Episcopus, *cap. Episc. distinct. 80.* Et ideo si Vicarius sit Episcopus, qualis esse solet is, qui titularis nominatur, datur ei facultas Episcopos consecrandi: quod si non sit, datur ei potestas committendi consecrationem alicui Episcopo. Hæc igitur prima potestas, quæ dari solet Vicario, in mandato generali non continetur, quare specialiter committitur.

Abbatibus, Abbatissas, & Moniales benedicendi. Hæc est secunda potestas, quæ Vicario dari solet speciali mandato: nec enim in generali continetur: *ca. 1. de supplic. n. gligentia Prælatorum Crem. 1. §. statumus, de statu Monacho.* Iure communi ad Episcopum pertinet sacrare, siue ut dicitur, benedicere Abbatibus, Abbatissas & Moniales sibi subiectas.

Pueros & puellas utriusque sexus confirmandi. Tertia potestas datur Vicario confirmandi pueros & puellas: solus enim Episcopus, ut Ordinarius minister, confirmationis Sacramentum iure communi conferre potest. *cap. de bis. & cap. ut Episcopi, de consec. distinct. 5.* ideo conceditur specialis facultas Vicario administrandi hoc Sacramentum, si Episcopus fuerit, si Vicarius, datur ei facultas, ut committat alicui Episcopo huius sacramenti administrationem.

Christina consecrandi. Quarta facultas, dari solet Vicario, ut si Episcopus sit, Christina consecrat: quod Episcopi consecrare debent quotannis in die Cæne Dominicæ: quod si Vicarius non fuerit Episcopus, conceditur ei, ut Christina consecrat per aliquem Episcopum ad id alicuium. Etiam hæc potestas in generali mandato non includitur.

Oleumque Catechumenorum & infirmorum. Quinta potestas speciali mandato datur Vicario, ut oleum Catechumenorum, & infirmorum sacrare queat. Per seipsum quidem, si Episcopus sit, si minus, per aliquem Episcopum ad id vocatum.

Et cum ipsis etiam illegitime natis. Sexta potestas datur Vicario speciali, non generali mandato, qua indulget his, qui legitime nati non sunt, ut possint ad minores ordines promoveri: hoc enim potest Episcopus iure communi. *ca. 1. de Filijs Presbytero in 6.* Item, ut possint etiam beneficia simplicia recipere, & retinere: hæc enim facultas ad Episcopum iure communi pertinet, nec generali mandato ad Vicarium transfertur. *c. Cum auctoritate, de Privileg. in 6.*

Literas commendatitias, & dimissorias. Septima potestas, speciali, non generali mandato Vicario datur litteras commendatitias, & dimissorias concedendi, ad omnes, & singulos, etiam ad sacros ordines. Hæc potestas datur, quia eam Vicarius non habet, nisi cum ipse Episcopus in remotis commoretur. *cap. Cum nullus, de Temporibus ordinando in 6.*

Ipseque celebrandi, & consecrandi seu committendi. Octava potestas: Speciali mandato conceditur Vicario, ut si Episcopus adsit, possit per seipsum omnes ordines, etiam sacros conferre: si minus, ut id faciat per aliquem Episcopum ad id vocatum.

Beneficia, & officia. Nona facultas datur specialiter Vicario, ut possit conferre dignitates, Personatus, & alia beneficia, & officia, quorum conferendorum ius ad Episcopum spectat. Et verbo *conferendi* intelligitur institutio, confirmatio, nominatio, presentatio, & quævis alterius beneficii concessio, ut annotant Doctores in Rub. [ut ecclesiastica beneficia, sine diminutione conferantur:] quemadmodum nomine provisionis, seu verbo prouidendi significantur eadem omnia, ut docet Gloss. in Clem. vlt. de elect. Si vero solum daretur Vicario facultas instituendi, nominandi, vel presentandi, non conferretur data potestas conferendi, quia vnus specialis modus non comprehendit alium. *cap. Cum in illis, §. Cum autem, de praben in 6. & c. Susceptum, de Rescrip. eod. lib.*

Commendandi, & vniendi beneficia Decima facultas quæ

Vicario specialiter dari solet, est, ut possit commendare, & vnire beneficia, quæcunq; possit Episcopus commendare, & vnire. Item, ut possit resignationes beneficiorum admittere, quas possit alicui Episcopus recipere, & legitima beneficia consecrare.

Visitationes faciendi. Vndecima potestas Vicario datur, Visitandi diocesim, nam Episcopus quotannis eam visitare iure communi compellitur. Quod si morbo, aut alij occupationibus præditus id præstare per seipsum nequiverit, presbyteros probatæ vitæ & doctrinæ, aut Diaconos mittere debet. *c. Episcopus. 10. q. 1. ca. Inter cetera, de offic. iud. or. d. n. r. i. §. Si Episcopus, eod. tit. in 6.* Hæc quoque potestas in generali mandato non continetur. *Glossa communi consensu recepta in Clem. 1. de Hæret.*

Synodos celebrandi. Duodecima facultas quæ speciali mandato Vicario committitur, est conuocandi & celebrandi synodum. *cap. Si Episcopus, de officio iud. or. d. n. in sexto.*

Committendi causas criminales & civiles. Decimam tertiam facultatem speciali mandato accipit Vicarius, ut possit cognoscere per se, vel per alium causas civiles & criminales. Vnde pœnam corporalem iure constitutam, in pœnam pecuniariam commutare non potest. Hoc enim facere non licet, nisi habentibus potestatem ordinariam cognoscendi crimina, & commendandi, & obsoletandi, ut annotat Glossa in c. Licet, de Pœnis, & cap. in Archiepiscopo de Raptoribus.

Matrimoniales & beneficiales. Decimaquarta potestas, quæ speciali etiam mandato indiget, est, ut possit per se, vel per alium cognoscere causas matrimoniales: harum enim cognitio ad Episcopum pertinet, *c. Ex litteris. De in integrum restitut. cap. 1. de Consangu. & affinitate. cap. Accedentibus, de excessibus Prælati.* Ceterum, ut dixi c. Superiori. q. 2. Panorm. & Couar. sentiunt hanc potestatem Vicarium habere ex solo generali mandato. Sed quia alij oppositum sentiunt, ideo exprimitur hæc potestas in speciali mandato. Similiter causas beneficiales, cuiusmodi sunt, de puniendis & remouendis clericis à beneficijs: harum quoque cognitio ad Episcopum spectat. *cap. Licet de offic. Vicarii in sexto, & Clem. Dispensatum, de iudic.* Committitur iudem Vicario potestas cognoscendi quaslibet alias causas, tam principales, quam incidentes, & per appellationem ad Episcopum deuolutas, & in posterum deuoluentas.

Si quæras, An vi prædictæ facultatis Vicarius possit cognoscere causam Episcopo in posterum delegatam? Respondet, cum Rebus. loco citato, num. 159. non posse, etiam si Episcopus ei præsentium, & futurarum cognitionem commiserit. Episcopus enim iurisdictionem non habet in causis futuro tempore sibi demandandas, & ideo eas Vicario delegare non potest, nisi postquam fuerint Episcopo specialiter commissæ. Secus est de causis in futurum deuoluentis, quia ad Episcopum iure communi deuoluuntur.

Ecclesias, Cappellas, & Oratoria. Decimaquinta facultatem speciali mandato accipit Vicarius, quæ potest consecrare ecclesias, Oratoria, Cappellas, & Cœmeteria, si polluantur, reconciliare per seipsum, si Episcopus sit, si minus per Episcopum aliunde vocatum.

Et denovo edificatas. Decimasexta facultas est, consecrandi ecclesias, Cappellas, Oratoria & Cœmeteria denovo edificata: videlicet si Episcopus sit, ut id faciat per seipsum, si minus, per aliquem Episcopum aliunde alicuium. Si roges, An possit sacrare corporalia, calices, & alias vestes, & vasa ad vsus ecclesiarum necessaria? Respondeo, non posse, nisi speciale mandatum acceperit, ea faciendi per seipsum, si Episcopus sit, si minus, per aliquem Episcopum, quoniam hæc sunt ordinis, non iurisdictionis.

Et personas omnes. Decimaseptima facultas, quæ speciali mandato Vicario datur, est inquit Edicti in criminosos, puniendi, corrigendi, priuandi beneficijs Clericos ipsi

Episcopo subiectos: hoc enim in generali mandato Vicarius ex qui non possit. *cap. Licet, de Officio Vicarij in sexto.* Datur quoque facultas qua possit excommunicare, suspendere, & interdicere. Obijciunt hanc potestatem excommunicandi, suspendendi, & interdicendi, in generali mandato contineri, *vt annotant DD. in cap. Licet de officio Vicarij in 6. §. cap. 1. de officio. §. postea. Iud. deleg.* ergo necesse non est, vt speciali mandato Vicario committatur. Respondedo, ad maiorem mandati expressionem huiusmodi potestatem specialiter demandari.

Præcepta & mandata faciendi. Decima octava facultas est, qua potest Vicarius præcepta & mandata dare, ea exequi, & reuocare: reos in carceres in perpetuum, vel ad tempus mittere. Hæc facultas generali mandato non continetur.

Pœnas mitigandi. Decimanona facultas Vicario datur, qua possit pœnas excommunicationis mitigare, hoc est, ex parte remittere.

Et à quibusvisq; alijs casibus. Vigesima Facultas speciali mandato Vicario datur, qua possit absoluerè à casibus ipsi Episcopo referuatis, & qua possit dispensare, vel absoluerè in criminibus, in quib. ipse Episcopus possit.

Secundo queritur, In quam pœnam incurrat Vicarius, si absque speciali mandato, aliquos ad ordines promoueat per seipsum, si Episcopus sit, vel per aliquem Episcopum, cum ipse Episcopus non sit? Respondedo, in eam pœnam incidere, in quam incidunt Episcopi, ordinantes aliquos, sine licentia speciali proprii Episcopi: quia si Vicarius, cum sit Episcopus, sine speciali mandato aliquos ordinet, perinde est, ac si ordines conferat his, qui sunt alteri Episcopo subiecti. Quod si Vicarius episcopus non sit, & nihilominus committat alicui episcopo, vt aliquos promoueat ad ordines, quamuis speciale mandatum non acceperit id committendi, videtur eandem pœnam incurtere: quia tamen per seipsum eos non ordinet, at ordinat per alium: & qui aliquid facit per alterum, quod est lege prohibitum, per seipsum facere iure intelligitur. Pœna autem in eum qui alienos Clericos ordinat sine licentia eorum Ordinarij, constituta est, vt nullos ordines conferre possit vsque ad annum in tegrum, *c. eos de tempor. ordin. in sexto.* Et qui primam tonsuram contulerit laico sibi non subdito, absque Ordinarij licentia, per vnum annum est suspensus à potestate conferendi primam tonsuram, *cap. vlt. de tempor. ordin. in 6. §. ibi Glossa in hac questione.* Auctorem non habeo, sed id, quod dixi, videtur mihi valde probabile.

Tercio queritur, an valeant acta eius, qui publice pro Vicario habetur, sed non constat per Scripturam eum esse Vicarium, aut speciale mandatum habere? Ratio dubitandi est, quia in *c. Cum in iure peritus, de offi. Iud. deleg. mandatum Pontificium non est opere implendum, si non constiterit esse tale mandatum.* Et *l. c. de mandatu Principum,* nemini est credendum, dicenti se habere mandatum à Principe datum nisi per Scripturam id verum esse probauerit. Respondedo, valere, sufficit enim, si id per testes verum esse probauerit, vel per publicam populi famam, & testimonium, apud quem pro Vicario habetur: satis enim est in hac re publicæ famæ attestatio, *Auditores in Rota, Dist. 5. n. 397. De offi. Vicarij, in nouis.* Illud vero de mandatis, & Rescrip. Principum speciale est.

Quarto queritur, Quænam sint ea quæ generali mandato continentur, cum quis Episcopi, vel Archiepiscopi. Generalis Vicarius instituitur? hoc est, Quidnam possit talis Vicarius, eo ipso quo Vicarius creatur? Respondedo, ea esse quæ habentur in *l. Suggestio, C. de eo, qui vices alterius gerit.* potest enim Vicarius tutores, vel procuratores siue curatores petentibus dare, decretum suum interponere in rebus minorum, & aliorum similibus alienandis, in adoptionibus, emancipationibus filiorum, & manumissionibus seruorum; deniq; in ciuilibus causis, si quæ ad forum Ecclesiasticum pertinent, & in criminibus leuibus: verbi gratia. Auctoritate Roman. Pontificis minor bene-

ficiu Ecclesiasticum obtinuit, poterit hic coram Vicario causam agere, de beneficio, quod possidet, defendendo ius suum, ne ab eo remoueat, vel repetendo illud sibi ablatum. Item si his ei fuerit intentata, quod si extra legitimum matrimonium natus, poterit coram Vicario causam suam tueri: poterit itidem ius Patronatus, quod habet, defendere, tutorem petere, Curatorem, vel Procuratorem. Insuper generali mandato continetur excommunicandi, suspendendi, interdicendi potestas, *vt docet Glossa communi consensu recepta, c. Romana in verbo. Non attendent, de offic. ordinarij in sexto, & Doctores, in cap. Licet de offic. Vicarij in 6. §. c. 1. de offi. §. potestate Iud. deleg.*

Dubia quæstionis est, an possit Vicarius ex solo generali mandato cognoscere causas, quæ ad matrimonium spectant? *De hac quæst. & superiori tractauit qu. 2.*

Quinto queritur, an ex solo generali mandato possit Vicarius literas dimissorias dare Episcopo in remotis agente? Potest, nam in *c. Cum nullus de Temporibus ordinatio.* sic habetur: *Officiales Episcopi, cum ad hoc ipsorum officium non se extendat, huiusmodi nequeunt licentiam (videat ordinandi) impetire.*

Episcopo autem in remotis agente, ipsius in spiritualibus Vicarius Generalis, dare potest licentiam ordinandi. Querit ibi Glossa, Quænam loca remota intelligantur? Respondet, ea quæ sunt extra prouinciam, *vt colligi potest, ex c. Coram de elect. §. l. vlt. C. de prescrip. decem vel viginti annorum.* Deinde addit: *Is etiam in remotis agere dicitur, qui abest ultra duas dietas, ca. Nonnulli, de Rescrip. Imo etiam, inquit, ultra vnam diem, c. statutum, de Rescrip.* Tandem dicit: *fatis crederem, hoc arbitrio Iudicis esse definiendum, videlicet, Quisnam locus remotus esse dicatur.*

CAP. XLVII.

De Synodis Prouincialibus, & Diocesanis.

AD Episcopos iure communi pertinet Synodum conuocare, *cap. de Concilio, §. cap. Propter Ecclesiasticas distinctione 18. cap. Concilia, distinctione 17. cap. sicut olim, de accusat. §. Concil. Toletan. 3. capit. 18. Aurelianen. 3. capite primo, Antiocheno capit. 20. Lateranensi, sub Leone X. Sessione 10.*

Primo queritur, Quot sint genera Synodorum? Respondedo esse tria: Synodus enim, aut est Generalis, quæ Græce dicitur Oecumenica: aut est Prouincialis, aut Diocesana. Generalis Synodus conuocatur ex omnibus Catholicæ Religionis Episcopis, *Glossa cap. 1. dist. 17. de qua nuntii in presenti loco.* Prouincialis cogitur ex omnibus alicuius certæ prouinciæ episcopis, *cap. Porro, dist. 3. Diocesana congregatur auctoritate Episcopi in sua Diocesi ex Abbatibus, & Clericis sibi subiectis, cap. quando dist. 38. Abbat. 18. quæst. 2.* Rursus prouincialis Synodus est duplex. Aut enim congregatur auctoritate Metropolitanæ ex omnibus suæ prouinciæ episcopis: aut auctoritate Primatis, vel Patriarchæ ex omnibus episcopis, & Archiepiscopis, duarum, trium, pluriumue prouinciarum. Et hæc quia conuocatur ex episcopis multarum prouinciarum, aliquando dicitur plenaria, & generalis Synodus, vt distinguatur ab ea, in quam conueniunt tantummodo episcopi vnius prouinciæ. Vnde in Concilio auctoritate Symmachi Romæ coacto ex omnibus episcopis Italiae, dicitur Symmachus Papa in generali Concilio præsidere. Et in Concilio Carthaginensi 4. conuocatis ex omnibus Africae Episcopis, dicitur Aurelius Carthaginensis Primas præsidere in Concilio vniuersali. Sic olim aliquando cogebantur Toleti archiepiscopi & episcopi totius Hispaniæ: & Carthagini episcopi totius Africae, in qua multæ prouinciæ continebantur: & sub Symmacho Papa Episcopi totius Italiae conuocati sunt in quinque, aut sex Synodis. Et sub Siluestro Pap. post Nicænum Concilium Oecumenicum celebrata est Romæ Synodus 270.

Patrum ex tota Italia. Et propterea aliqui volunt, ut talia Concilia dicantur Nationalia, hoc est, ex omnibus aliquibus certæ nationis Episcopis conuocatis.

Secundo queritur, an præter Episcopos alij iure debeant ad Synodum Prouincialem vocari? Innocen. in cap. *Graue, de Præben.* docet, nullos alios præter Episcopos ad Synodum Prouincialem vocari debere, aut in ea definiendi ius, & potestatem habere: quia Canones, qui de his Synodis loquuntur, semper aiunt, Concilia esse Episcoporum, Concilio Antiocheno, capite *vigesimo, cap. propter Ecclesiasticas distinct.* 18. & Laodicensi, capite *quadragesimo tertio, c. Cum oportet distinct.* 18. & Chalcedonen. c. 19. c. *peruenit distinct.* 18. Tarracon. c. 6. c. *Si quis Episcoporum, dist.* 18. & Gratianus, c. *vlt. distinct.* 18. refert in Concil. Toler. statutum fuisse, ut in qualibet Prouincia, postquam fuerit Concilium peractum, vnusquisque Episcopo monitionibus suis intra sex mensium spatium omnes Abbates, Presbyteros, Diaconos, atque Clericos, seu etiam omnem Conuentum Ciuitatis, cui præest, & omnem suæ Diocesis plebem cogere quamprimum debeat, ut coram eis omnia aperiat, quæ illo anno acta, & definita sunt in Concilio.

Nihilominus, ad Concilium Prouincialem vocandi sunt præter Episcopos, quicumque iurisdictionem Episcopalem habent, ut colligitur ex capite *Conuentibus 1. questione septima, & cap. Hadrianus distinct.* 53. Cuiusmodi sunt multi Abbates, & aliqui Priores. Item ad Concilium Prouincialem veniunt, & in eo definiendi ius, & potestatem habent Presbyteri, & Diaconi, Legati Episcoporum, qui legitime impediti in Concilio interesse non possunt: hi enim cum Episcoporum locum teneant, & eorum vice fungantur, auctoritatem habent definiendi in Concilio. Insuper auctoritate Romani Pontificis, possunt præter Episcopos, Presbyteri, & Diaconi in Concilio Prouinciali interesse, & definiendi ius habere: vnde in Synodis sub Symmacho Papa, ex vniuersis Italiae Episcopis conuocatis interfuerunt Presbyteri, & Diaconi, & subscriperunt. Præterea consuetudine possunt alij præter Episcopos, in Concilio Prouinciali interesse, & ius etiam definiendi habere, quia definire, & subscribere in Concilijs Prouincialibus, Episcoporum quidem est, sed iurisdictionis est actus, non ordinis: ac proinde potest consuetudine alijs quam Episcopis conuenire: dat enim iurisdictionem aliquando consuetudo, & præscriptio.

Præter hos, quos dixi, nulli alij Episcopis inferiores ad Concilium Prouincialem vocari debent, ut in eo definiant, sed solum ut consilium dent, vel dispuent, vel aliquid aliud referant, & proponant, quod fuerit necessarium.

Porro ad Prouincialium Synodum, venire debent omnes Episcopi illius Prouinciæ, cap. *si Episcopi, distinct.* 18. qui vero iustam excusationem habuerint, literis, vel certis nuncijs eam Metropolitanum significent. *Gloss. in capit. placuit. 1. distinct.* 18. Episcopi autem qui nulli Archiepiscopo subiunguntur, aliquem vicinum Metropolitanum eligere semel debent, in cuius Synodo Prouinciali interesse cum alijs cogantur, quæq; ibi ordinata fuerint, obseruare, & obseruari facere, in reliquis omnibus eorum exemptione, & priuilegijs saluis, & integris manentibus. *Concil. Trid. sess. 24. cap. 2. de reformat.*

Tertio queritur, Quinam citari debeant ad Synodum Diocesanam? In Concilio Tridentino, *sessione vigesima quarta, capite secundo, de reformatione*, sic habetur: Synodi quoque Diocesanae celebrentur, ad quas exempti etiam omnes, qui alias, cessante exemptione, interesse deberent, nec Capitulis Generalibus subdantur, accedere teneantur. Ratione tamen Parochialium, aut aliarum secularium Ecclesiarum, etiam annexarum, debent ij, qui illarum curam gerunt, quicumque illi sint, Synodo interesse: Clerici nullam animarum curam habentes, ad Synodum Diocesanam venire iure non coguntur. *Glossa & Cardinal. Abbas, & Felinus in capit. Quod super his, de Maiorit. & obed. nisi ad corrigendos mores Synodus con-*

gregetur, aliave causa, quæ ad vniuersum Clerum spectet, vel nisi conuocetur, ut Constitutiones ab Episcopo editæ promulgentur. *Henricus in tract. de Synodis parte secunda, num. 18.*

Quarto queritur, An Capitula Ecclesiarum Cathedralium ad Concilium Prouincialem venire iure cogantur? Abbas cap. *vltim. de his, quæ fiunt à Prælati sine consensu capit.* sentit non esse cogenda, sed adhortanda, ut veniant. Hoc probat, quia in eo cap. Innocentius III. non dicit, Capitula Ecclesiarum Cathedralium interesse cogantur, sed inueniuntur, ut veniant. Aliorum tamen est sententia, huiusmodi Capitula posse compelli à Metropolitanum, vel Primatum, ut veniant ad Concilium.

Si queras, an qui locum Cathedralium Ecclesiarum teneantes in Concilio interfunt, vllam habeant auctoritatem definiendi? Respondet Panor. in c. *vlt. de his, quæ fiunt à Prælati sine consensu Capituli*, non habere.

Quinto queritur, Cuius auctoritate congregari debeat Synodus Prouincialis, item & Diocesana? Respondet, Prouincialem cogi debere auctoritate Metropolitanum, vel Primatis, siue Patriarchæ, cap. *Quoniam, cap. Si Episcopus, cap. Si quis Episcoporum distinct.* 18. Metropolitanum vero legitime impedito Coepiscopus antiquior Synodum in Prouincia sua conuocare debet. *Concil. Trid. sessio 24. cap. 2. de Reformat.* Diocesanam Synodum cogenda auctoritas, est penes Episcopum, ut patet ex locis supra citatis.

Sexto queritur, Quoties sit cogenda Synodus Prouincialis, vel Diocesana? Olim Concilia Prouincialia bis singulis annis cogi debebant, c. *de Concilijs, cap. Propter Ecclesiasticas, distinct.* 18. Sed Concil. Trid. *sess. 24. cap. 2. de Reformat.* sic ait: Quæue Metropolitanus per seipsum seu illis legitime impeditis, Coepiscopus antiquior intra annum, ad minus à fine præsentis Concilij, & deinde quolibet saltem triennio post octauam Pasche Resurrectionis Domini nostri Iesu Christi seu alio temerarij tempore, pro more Prouinciæ non prætermittat Synodum in Prouincia sua cogere. Et inferius dicit: Synodi quoq; Diocesana quotannis celebrentur.

Septimo queritur, De quibusnam in Synodo Prouinciali tractari debeat? In loco citato, Concilium Tridentinum dicit: Hæc Concilia Prouincialia cogi pro moderandis moribus, corrigendis excessibus, controuersijs componendis, alijsque causis ex sacris Canonibus permissis. Quare in primis agi debet de his, quæ ad Fidei negotium spectant, si in ea Prouincia apud nonnullos aliqua ambigua esse uidentur. Deinde audientur causæ quæ in Synodo proponuntur, siue contra Episcopos, siue contra alios, siue quæ ad publicam utilitatem pertinent, dummodo tamen graues causæ sint. Agetur de Episcoporum moribus, & vita, de administratione rerum spiritualium & temporalium, & præsertim de custodiendis, & obseruandis ijs, quæ sunt à Concil. Trid. definita.

Constituendi etiam sunt testes Synodales, hoc est, vlti fide, & diligentia conspicui, qui omnia, quæ correctione indigent, per singulas Dioceses scrutentur, & in ipsa Synodo Prouinciali proponant.

Sunt etiam statuendæ, & probandæ causæ, propter quas Cathedrales Ecclesie, & Episcoporum Suffraganeorum Dioceses visitari debeant à Metropolitanum. *Ex Concil. Trid. sess. 24. c. 3. de reformat.*

Præscribenda etiam est in Synodo Prouinciali certa aliqua formula examinis, qua examinentur ij, qui ad beneficia Ecclesiastica promouentur.

Tractabitur quoq; an expediat Ecclesias, quæ nimium tenues fuerint, aut nimis angustæ, nouis prouentibus additis, locupletiores, & ampliores efficere, aut alijs vicinis ecclesijs vnire.

Certa itidem norma præscribetur, pro cuiusque Ciuitatis, & Prouinciæ utilitate, & moribus, in diuinis Officijs canendi, & modulandi, & in Choro conueniendi, & affluendi in omnibus alijs Ecclesiæ ministerijs, ex Concilio Trid. *Sess. 24. cap. 2.*

Examinatores promouendorum ad Ecclesias Parochiales vocabuntur ad Synodum Prouincialem, rationem sui officij redditori. Et si qua aduersus eos accusatio orta fuerit: & de ea conuicti sint, arbitrio Synodi grauius puniantur. *Ex Concil. Trid. Sess. 24. c. 18.*

Synodus itidem Prouincialis, arbitrio suo pœnas constituet aduersus Visitatores, qui in procuracionibus ob visitationes accipiendis, contra Canones fecerint. *ex Concil. Trid. eadem Sess. c. 3. ad finem.*

Eliget etiam Iudices, qui inquirant in Clericis concubinas habentes. *ex Concil. Trid. Sess. 15. c. 14.*

Si quis de factis Imaginibus, & reliquis Sanctorum aliquid abusus extiterit, iudicabit Synodus Prouincialis, an extirpari, an corrigi, an permitti debeat, & possit. *ex Concil. Trid. ead. Sess. ca. de inuocat. Sancto.* Abusus item, qui circa Indulgentias in Diœcesibus fuerint, quæ à singulis Episcopis diligenter corrigentur, & in Synodo Prouinciali referentur: sint ut ab alijs quoque Episcopis cognita, & statim ad Romanum Pontificem referantur. *ex Concil. Trid. ead. Sess. c. 26.*

Concedit etiam Synodo Prouinciali, Concilium Tridentinum potestatem, ut in forma examinationis facienda, ijs, qui ecclesijs parochialibus præficiuntur, aliqua addere, vel remittere possit, præter formam ab ipso Concilio Tridentino constitutam. *ex Concil. Trid. Sess. 25. cap. 19.* Potest etiam statuere Synod. Prouincialis, si pro regionis more iudicauerit expedire, ut vacante Parochiali ecclesia, quæ sit in patronatu alicuius, vocentur edictis publicis quicumque ad beneficium illud examinari uoluerint. *ex Concil. Trid. Sess. 23. cap. 18.*

Potest itidem Synodus prouincialis aliquem Prælatum constituere, qui uisitet Ecclesias, quæ nullius diœcesis esse uidentur, uidelicet eas, de quibus non constat, quæ ex uicinis episcopis propinquiores sint. *ex Concil. Trid. ead. Sess. cap. 9.*

Iudicabit quoque Synodus Prouincialis de licentis datis alicui episcopo, ut abesse possit: & cauebit ne quis eo iure abutatur: & prouidebit, ut pœnis Canonice delinquentes puniantur. *ex Concil. Trid. Sess. 23. cap. 1. de Reformatione.*

Nono queritur, An Synodus Prouincialis possit aliquid statuere, & definire? Gratianus *distinctione decima octaua, in principio*, scripsit; Synodos Episcoporum tantummodo posse corrigere mores, & curare, ut quæ Canonibus statuta sunt, seruentur. Sed minime est dubitandum, quin Synodus Prouincialis possit aliquid statuere, & definire, non quidem, quod sit contra ius commune, sed quod sit præter illud: uidelicet addendo, declarando.

Decimo queritur, Quid in Diœcesana synodo sit tractandum? In primis recitabitur Decretum positum in Concilio Tridentino, *Sess. 23. de Residencia eorum, qui sunt Ecclesijs præfati.*

Deinde eligentur Iudices, quibus per summum Pontificem cause committi, & delegari queant. *ex Concil. Trid. Sess. 23. cap. 10.*

Item eligentur hi, quorum exacto examine subiciantur, qui ad ordines, vel Parochiales Ecclesias, aliaue beneficia sunt promouendi. *ex Concil. Trid. Sess. 24. cap. 18.*

Eligendi quoque sunt uiri probi, & idonei, quorum cura sit, nulla tamen cum iurisdictione, simpliciter omnia & singula per totam diœcesim, sedulo, & diligenter inquirere, & seruari, quæ correctionem, & emendationem desiderant, & ea ad Episcopum deferre, ut opportune prouideat: solent hi Synodales testes, vel Visitatores appellari. *Capitulum, Sicut olim, de Accusatione, cap. 1. Non debetur, distinctione octaua, & tot constituentur, quot episcopus pro diœcesis, & Ciuitatis amplitudine iudicabit. Nam ultra septem viros potest constituere. cap. Epist. in Synodo, vigesima quinta, quæstion. sexta.* Proxima autem sequenti Synodo reuocandi erunt, alijque eligendi. *Hesien. & Ioannes Andreas, cap. 1. Sicut olim, de Accusat. Porro Synodales testes*

Acq. instit. Moral. Pars 2.

electi in manibus Episcopi a Synodo præfidentis, iurando sese obstringent promittentes super reliquas Sanctorum, quas manu tangent, se quicquid nouerint, uiderint, vel postea inquisierint, quod contra Dei uoluntatem, & rectam Christianæ Religionis normam hactenus factum fuerit, & deinceps fieri in illa Parochia, quod ad cognitionem ipsorum quocumque modo peruenit, si indicatum eis fuerit Synodalem causam esse, & ad Episcopum ministerium pertinere, id Episcopo, vel eius speciali delegato patefacturos, neque id se amore, pretio, metu, aut sanguinis, aut affinitatis causa ullo modo celaturos.

Potestas quoque facta est Episcopis à Concilio Tridentino, *Sess. 25. cap. 4. de Reformatione*, ut in Synodis diœcesanis possint pro sua conscientia prouidere ijs ecclesijs, in quibus, vel tam magnus celebrandarum Missarum numerus, defunctorum dispositionibus impositus fuerit: ut illi oneri singulis diebus satisfieri nequeat, vel quæ constituta est illis Missis celebrandis elemosyna, adeo tenuis est, ut non facile inueniatur, qui uelit huic se oneri subijcere, unde pereunt pia testantium uoluntates, & eorum conscientie grauantur, ad quos prædicta pertinent. In his igitur ampla facultas datur episcopis synodi diœcesanæ, statuendi quicquid ad Dei honorem, & cultum, & ecclesiarum utilitatem magis uideant expedire. Ita tamen, ut eorum semper defunctorum commemoratio fiat, qui pro suarum animarum salute legata ad pios usus reliquerunt.

Ultimo queritur, an possit synodus diœcesana, statuta perpetua concedere? Potest, *cap. ut animarum, de constit. ut ibi Glos. & alij, & Glossam cap. si quis uenerit, de Maior. & obed. cap. super his, eod. titul. & Felin. ibi. non quidem, quæ sint contra, sed præter, vel secundum Ius commune: ac prouideat ea, quæ ad rectam gubernandam rationem spectant, & quæ ad continendum, & augendum in Fide, & Religione, & bonis moribus Clerum, & Populum. Sed nunquid episcopus suis constitutionibus tenetur? Minime. *Ioan. Andr. in cap. cui licet de regul. iur. in sexto, Alexand. Inson. Decius. leg. prima. ff. quod quisque iuris. An possit Episcopus à suis Constitutionibus aliquos soluere, hoc est, cum aliquibus dispensare? Potest: non tamen ita ut alteri quasitum ius auferat. Cardinal. Zarabel. consil. 30. Siluest. dispensatio, quæstione decimatercia.**

CAP. XLVIII.

De Potestate Episcopi in ordinibus conferendis.

PENES Episcopos, & alios superiores est potestas ordines Ecclesiasticos conferendi: quæ propria est ipsorum, neque alterius cuiusquam, nec eam episcopus, nisi per consecrationem assequitur, cum ad ordinem, non ad iurisdictionem spectet. *e. Transmissum, de elect. ubi Glossa, & alij.*

Primo queritur, Quisnam possit iure ordinare? Respondet, episcopum, & alios eo superiores Antistites. *S. Thom. & alij Theologi in 4. dist. 25. oportet tamen ex necessitate iuris diuini, ut episcopus sit baptizatus, alioquin enim nec ordines conferre, Christus, aut sacrificium agere, nec absolueret potest. Ordinati tamen ab illo, absoluti, salui sunt propter fidem Sacramenti, cap. Veniens, de Presbytero non baptizato. Non tamen ex necessitate iuris diuini requiritur, ut sit confirmatus. Unde si is qui confirmatus non est, ordinetur, vel ordinet, recipit, vel confert ordinis characterem. Oportet itidem, ut habeat ordinem, quem conferre intendit, alias eum dare non poterit. Unde si Diaconus, aut Subdiaconus quis non sit, episcopalem characterem recipit, si consecratur episcopus, & omnes ordines potest conferre, præter eum quem non habet. *Raynerius, & alij in c. Gratia. l. q. 1. Siluest. ordo. 2. q. 1. icite**

tamen non potest suo officio fungi etiam quod attinet ad ordines, quos suscepit, antequam recipiat ordinem praeferendum. *Hoffi. Ep. Silu. loca citato.* Vtrum vero requiratur ex necessitate iuris diuini, ut episcopus, antequam consecratur, sit Sacerdos; superius dixi, cap. 9.

Secundo quaeritur, an Presbyter Parochialis iure possit dare primam tonsuram laicis sibi subiectis? Sunt duae opiniones. Vna est asserentium posse dare. *Panormitan. in cap. Quanto, de consuetudine, Et in cap. Cum contingat, de ar. Et qualis ordinat.* Sic etiam Hugo, Reyrerius, Innocentius eod. cap. cum contingat. Sic etiam Archidiaconus, in cap. Nullus Episcopus de temporibus ordinat, in sexto. Altera est opinio dicentium non posse. Ita Goffred. Et teste Siluest. S. Antoni. fecutus Petrus Paludan. Sic Angel. ordo. 2. nu. 1. Et Siluester Ordo 3. quast. 2. & hoc habet vltus Romanae Ecclesiae: nunquam enim visum est Sacerdotem Parochialem, primam tonsuram contulisse, aut iurisdictionem episcopalem habuisse. Possunt tamen ij, qui iurisdictionem episcopalem habent, primam tonsuram conferre laicis sibi subiectis, qualem habent Cardinales, qui episcopi non sunt, in Ecclesia sui tituli, Ioan. Andreas, Et Antonius in cap. Cum contingat, supra citato, Angelus, Et Siluest. loco citato.

Tertio quaeritur, an Episcopus possit ordinare alienos subditos sine licentia Ordinarij? Non potest, e. eos, de tempor. ord. in 6. suos tantum subditos potest episcopus ordinare, hoc est, eos, qui ex diocesi originem ducunt, vel beneficium in ea possident, vel domicilium habent. Cuiusmodi sunt, qui partem rerum suarum maiorem habent, aut saltem non minorem, quam in alia diocesi. Potest enim aliquis duo domicilia, duobus in locis habere, si in vtroque loco res suas pariter locauerit. l. Assumptio. ff. ad municipalem. Sit tamen inter episcopos talis, & tanta amicitia fuerit, ut bona fide credat vnus alterum ratam habitationem ordinationem, tunc poterit ille ordinare subditum alterius: sicut constat ex cap. Lugdunensis, nona quastione tertia. Urbanus, Epiphanius Episcopi exemplum sequutus, qui Clericos ex diocesi sancti Chrysostomi ordinavit, Lugdunensi Parochiae Clericos, ab alienis episcopis ordinatos, admittendos esse scripsit. Si Queres, an possit episcopus ordinare familiarem suum sibi non subditum? De hoc Synodus Tridentina sess. 23. c. 9. statuit, ut non possit, nisi fuerit secum triennio commoratus, & nisi beneficium, quacunq; fraude cessante, statim re ipsa illi conferat, consuetudine quacunq; etiam immemorabili non obstante.

Quarto quaeritur, Quam poenam iuris contrahat episcopus ordinans alienum subditum, sine expressa, vel tacita, v. superius dixi quastione tertia, sui Ordinarij licentia? Respondeo, si id faciat scienter, vel affectata ignorantia, vel quouis alio figmento quaesito, nullos ordines posse conferre per annum integrum, & continuum, & eius Clerici, toto eo tempore postquam manifesta videlicet per euentiam facti, vel sententiam iudicis, vel propriam confessionem in iudicio huiusmodi suspensio fuerit, poterunt, sine vlla ipsius licentia, ab alijs episcopis vicinis in ipsorum diocesi rite alias, & Canonice ordinari, cap. eos de temporibus ordinationum, in sexto, Et ibi Glossa. Qui vero primam tonsuram alieno subdito dederit, sine licentia sui Ordinarij, iure suspensus est per annum integrum à potestate conferendae primae tonsurae duntaxat. e. nullus Episcopus de tempor. ord. in 6.

Dubiae quastionis est, An Episcopus, cuius subditus ab alieno episcopo fuit ad ordines promotus, possit ratam habere eam promotionem, ita ut valeat ad legitimum vsum, & executionem Ordinis suscepti? Glossa in capitulo, Salonitana, distinctione sexagesima tertia in verbo, ac si me, & Probus in capitulo primo. De temporibus ordinationum, in sexto, asserunt posse. Sed contrarium senserunt Paris. consil. 136. quod incipit, stante defectu, libro quarto, & Rebuff. in Praxi tit. de Formula dimissoria, num. 12. Et 13. Haec sententia est tenenda: nam quod initio visum fuit, non debet tractu temporis conualescere: non debet quis ratum

habere, quod suo nomine gestum non fuit, cap. Ratum, de Regulis iuris in sexto, & rathabitio nihil in his prodest, quae sunt publicae auctoritatis, ut dicit Innocentius cap. 1. de Rebus Ecclesiasticis non alien. Vnde gesta ab eo, qui non est competens Iudex, rata haberi non possunt à competente Iudice. Bald. in l. obseruare. §. Posthaec, ff. de offic. Proconsul. Felinus in c. Prudentiam, de offic. leg. ver. Nuncquid vnus. Nec obstat id quod habetur in cap. Salonitana, distinctione sexagesima tertia, nam ibi Gregorius non confirmat ordinationem ab alieno episcopo factam, sed tantum remittit iniuriam illatam, in missionem falsis in suam mellem: nec etiam impedit, quod dicitur in cap. Lugdunensis nona, quast. tertia. nam Urbanus Papa, Lugdunensis Parochiae Clericos ab alienis episcopis ordinatos admittendos scripsit: fatetur enim Romanum Pontificem posse concedere, ut perinde ordinatio ab alieno episcopo facta valeat, ac si initio ipsius Episcopi proprii licentia affuisset. Rebuff. loco citat. Praeterea cum illi, ut dixi quastione tertia, fuerint ordinati ab alieno episcopo, ex tacito consensu proprii Praesulis.

Porro praefertur in dubio episcopum nouisse Clericum quem promouit, non esse ex suis, nisi contrarium iurandando probauerit. Cum enim eius mores, & vitam examinare debeat, seipsum redargueret, qui omnia diligenter se non explorasse fateretur: nec excusabit eum illorum, quos examini praefecit incuria. Glossa, in c. eos, de Temporibus ordinationum in sexto, verbo, scienter. Tandem scias in Concil. Trid. sess. 23. cap. 8. de reformat. statutum esse: ordinatum ab alieno episcopo, sine licentia proprii, à suspensorum ordinum executione, quamdiu videbitur proprio Ordinario expedire, esse suspensam, & ordinantem à collatione ordinum per annum.

Quinto quaeritur, an episcopus possit suos subditos ordinare in aliena diocesi? Non potest, in cap. Nullus alterius, Et cap. Nullus Primus, nona quast. 11. Nullus episcopus alterius Ciuitatem adire potest, nisi ab eo vocatus, cuius iuris ea Ciuitas esse cognoscitur, ut quidquam ibi disponat, ordinet, vel iudicet. Et in Conc. Trid. sess. 14. c. 2. de reformat. prohibetur episcopus exercere Pontificalia officia in alterius diocesi, nisi de loci Ordinarij expressa licentia, & in personas eidem Ordinario subiectas tantum.

Queres, an saltem primam tonsuram possit episcopus in suos subditos conferre, intra alienam diocesim nullo illius episcopi petito consensu? Barbarius in c. Nulli de offic. legati Albericus in l. Emancipari. ff. de Adopt. Rebuff. in Praxi, par. 1. tit. de Cleric. Et à quib. Et quomodo creantur, asserunt posse; quia solent episcopi, sine Pontificalibus, & sine cognitione causae in iudicio, primam tonsuram dare: item, conferre primam tonsuram est iurisdictionis voluntaria, non contentiosa.

Sexto quaeritur, an episcopi titulares, hoc est, Clero caentes, & Populo, eo quod eorum ecclesiae in locis Pauperum consistunt, ordinare possint? In Concilio Tridentino. Sessione 14. cap. 2. de Reformatione statutum sic est: Nullus Episcoporum, qui titularis vocantur, etiam si in loco nullius diocesis, etiam exempto, aut à iure monasterio cuiusvis ordinis resederint, ac moram traxerint, vigore cuiusvis ordinis sibi de promouendo quocunq; ad se venientes pro tempore concessi alterius subditum, etiam praetextu familiaritatis, continua commensalitate sua, abiqua sui proprii Praelati expresso consensu, aut literis dimissoria ad aliquos sacros, aut minores ordines, vel primam tonsuram promouere, seu ordinare valent. Contra faciens, ab exercitio Pontificalium per annum: saliter vero promotus ab executione ordinum se susceptorum donec suo Praelato visum fuerit, ipso iure sint suspensi. Tandem eadem Tridentina Synodus Sessione vigesima tertia, capite octauo, de Reformatione: Prouisusque, inquit, à proprio Episcopo ordinatur. Quod si quis ab alio promoueri petat, nullatenus id ei, etiam cuiusvis generalis, aut specialis rescripti, vel priuilegii praetextu, etiam statutis temporibus permittatur, nisi eius probitas, ac mores ordinarij

sui testamentum commendentur. Si secus fiat, ordinans à collatione ordinum per annum; & Ordinatus, à susceptorum ordinatione executione, quamdiu proprio Ordinario videbitur expeditur, sit suspensus. Eadem Sessione capitulo tertio: Episcopi autem per semetipsum ordinem conferant, quod si egritudine fuerint impediti, subditos suos non aliter, quam iam priuatos, & excommunicatos, ad alium Episcopum ordinandos dimittant.

Septimo quaeritur, An episcopus excommunicatus possit ordinare? Iure non potest: quod si ordinet, confert quidem ordinis characterem, sed non ordinis executionem, quia eam non habet, c. Gratia, & cap. statumus, prima quaestione. & cap. Daibertum, quaestione septima. Idem iuris est, de Episcopo à diuinis suspensio, interdicto, deposito, degradato hi enim quamuis verum Christi corpus conficiant, & ordinis characterem conferant, si veram formam Ecclesiae seruent, cap. secundum distinctione 19. cap. Dominus, quaestione prima, capite, Quod quidam, de consecratione, distinctione quarta. Ordinati tamen ab ipsis, suspensi sunt ab usu, & executione ordinum: Vnde tales ordinationes irritae dicuntur in iure, cap. primo de Schismat.

Octavo quaeritur, An si quis nunc post Concilium Constantiense recipiat ordines ab Episcopo, notorie quidem excommunicato, sed non denunciato; nec notorio Clerico percussore, suscipiat, non tantum ordinis characterem, sed etiam usum, & functionem? Hæc quaestio pendet ex illa, An duo tantum genera excommunicatorum vitare debeamus etiam in diuinis, scilicet notorios Clericorum percussores, & nominatim denunciatos? In qua quaestione, quia vsu recepta est Constitutio Concilii Constantiensis, in qua statuitur, vt tantum vitare debeamus, vel notorios Clericorum percussores, vel specialiter denunciatos; communiter scribunt Auctores, posse nos recipere absque vlla pœna iuris Sacramenta ab excommunicato; si non est notorius Clerici percussor, vel specialiter denunciatus. Nauarrus, de Hæres. c. 15. numer. 2. Sotus in quarto distinct. 25. quaest. prima, artic. 1. Conclus. 3. Angelus verbo, Irregularitas, numer. 30. ad finem Syluester, Irregularitas, q. 7. Et hæc videtur esse vera sententia.

Nono quaeritur, An nunc non solum absque vlla pœna iuris, sed etiam absque vilo peccato recipiat quis ordines ab excommunicato, qui non est notorius Clerici percussor, vel specialiter denunciatus? Hæc etiam quaestio pendet ex illa, An Ecclesia, vel Papa possit facultatem concedere, vt si licite possimus communicare, etiam in diuinis cum his, qui sunt notorie excommunicati? Duæ sunt opinionēs: Vna est afferentium, id ab Ecclesia, vel Papa non posse concedi: aiunt enim isti posse Papam permittere, vt in diuinis communicemus cum excommunicatis absque hoc, quod incidamus in excommunicationem minorem: quia hæc est pœna iuris Canonici? quam potest Ecclesia, vel Papa remittere, sed non absque hoc quod peccatum incurramus, quia communicare cum excommunicatis in diuinis, est peccatum contra ius diuinum. Dixit enim Christus: Si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus, & Publicanus, quibus & diuina dare, & ab eis recipere, diuino iure, prohibemur. Sic Okan, quem sequitur Gabriel in quarto, distinctione decima octaua, quaestione tertia, articulo tertio, dub. 4. Almainus in quarto distinct. 18. quaestione prima, & Maior eadem distinctione, capitulo quarto. Panormitanus, in cap. Cum desideret. De sententia excommuni. Felin. in cap. Nulli, eodem tit. Couarruuius, in cap. Alma mater, parte prima, §. primo, numero primo. Sic etiam videntur sentire Syluester, excommunicatio octaua quaestione decima, ad finem. Armilla eod. verb. num. 51. Altera sententia est dicentium, solum esse iure Canonico prohibitum, communicare etiam in diuinis cum excommunicatis, Sotus in quarto, distinct. 22. quaest. 1. articulo quarto. Victoria in summa de excommunic. quaestio 11. c. 12. Ledesma in quarto, quaest. 25. articulo 1. vers. sed dabitur, Palacios in quarto, distinct. 18. disp. 4. ad finem. Horum auctorum argumentum est satis firmum, quia in Concilio Constantiensi edita est Constitutio, vt solum debeamus

vitare etiam in diuinis, duo genera excommunicatorum, vel eorum qui sunt manifesti Clericorum percussores, vel qui sunt specialiter denunciati. At si iure diuino esset prohibita communicatio in diuinis, cum excommunicatis, id Concilium constituere non posset: nec enim Ecclesia potest contra ius diuinum decreta concedere. Nec valet si dicas, cum Couarruuius, Felino, & aliis, Concilium solum statuisse, vt communicemus in diuinis cum excommunicatis absque hoc quod contrahamus excommunicationem minorem, quæ est pœna iuris Canonici: non tamen absque hoc, vt communicando peccemus. Certe concilium absolute, & simpliciter statuit non esse vitandos excommunicatos, etiam in diuinis, nisi fuerint specialiter denunciati, vel notorii Clericorum percussores. Sed ubi ius non distinguit, nec nos distinguere, sine efficaci ratione debemus. Difficile item est, quod Auctores primæ sententiæ docent, non posse Romanum Pontificem concedere priuilegium alicui, vt absque peccato communicet in diuinis cum excommunicato. Non minus etiam est difficile, quod addunt Papam absque peccato non posse cum excommunicato communicare in diuinis: ad id vero, quod dicunt, iuris esse diuini, ne communicemus in diuinis cum excommunicatis, propter illud Christi: Si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus, & Publicanus. Respondeo, iure diuino prohiberi nos communicare in diuinis cum excommunicato quem Ecclesia non tolerat, quia Constantiense Concilium concessit, vt communicemus in diuinis cum excommunicatis, qui non sunt specialiter denunciati, aut notorii percussores Clericorum: hinc est, vt contra ius diuinum non faciamus, communicando in diuinis cum ceteris excommunicatis, quia eos tolerat Ecclesia.

Decimo quaeritur, an Episcopus Hæreticus ordines conferre queat? Respondeo, cum si conferat, ordinis quidem characterem dare, sed non usum, vel executionem, quia eam non habet, cum iurisdictione careat. Glossa, & Doctores in cap. 1. de ordinat. ab Episcopo, & cap. Ordinationes 9. quaestio 1. & hi sciētes, vel per ignorantiam affectatam ordinati fuerint, ipso iure sunt ab ordinibus suspensi, nec possunt absolui à suspensione, nisi Romani Pontificis auctoritate. Hostiensis, & alii, cap. 1. & 2. De Ordinatis ab Episcopo. Is autem, qui iusta, & probabili ignorantia fuerit ordinatus, cum primum id scierit, debet se ab usu ordinum abstinere: potest tamen per Episcopum à tali suspensione solui. Porro ordinari Episcopus tamdiu est ab ordinibus suspensus, quamdiu non fuerit à Romano Pontifice absolutus, Syluester verbo, ordo, 2. quaestione secunda, idem iuris est de Episcopo Schismatico ordinante, & de Clericis ordinatis ab eo, quod de Hæretico Pontifice, cap. 1. & 2. de Schismaticis. Idem quoque iuris est de Episcopo Simoniaco in ordine, vel beneficio ordinante, & de Clericis ordinatis ab eo, cap. gratia, 1. & 2. c. statumus, 1. & 2. 1. quaest. 1.

Vndecimo quaeritur, an nunc post Concilium Constantiense, si quis ordinetur ab episcopo Hæretico, sed qui non est specialiter denunciatus, vel notorius Clericorum percussor, ordinis usum & functionem recipiat? Ratio dubitandi est, quia post Concilium Constantiense vitare non cogimur excommunicatos, nisi specialiter denunciatos, vel notorios Clericorum percussores. Nauarrus asseruit recipere tit. de Hæres. c. 15. numero secundo. Idem videntur docere Angelus verbo Irregularitas, numero trigesimo. Syluester, eodem verbo, q. 8. Sotus in quarto, distinct. 25. quaest. 1. articulo 1. Conclus. 3.

Sed hæc sententia mihi dubia videtur, eo quod Hæreticus non solum, vt excommunicatus, sed etiam præcise, quia exterius Hæreticus est, vitari debet: notorius quidem publicus, & notorie occultus vero, occulte, & secrete, nimirum ab eo, qui nouit eum Hæreticum esse. Item Hæreticus non solum, quia excommunicatus, sed etiam, quia Hæreticus, caret iurisdictione, vsu & executione ordinis; ergo quamuis Concilium Constantiense concesserit, vt communicare in diuinis possimus cum eo, quam

uis excommunicato, non tamen quatenus Hæreticus est. Et quando sunt duo Privilegia, qui vnum concedit, non eo ipso alterum concedere intelligitur; Quando sunt duo vincula, vno sublato, non tollitur alterum. Idem iuris est de Schismatico, & de Simoniaci in ordine, vel beneficio, nam Schismaticus non solum vitari debet, quia excommunicatus, sed etiam quia Schismaticus, vel Simoniacus est in ordine, vel beneficio: nam non solum, quia excommunicatus, sed etiam quia Simoniacus, & propterea de Hæresi suspecto, admittit ecclesia iurisdictionem, vsum, & executionem ordinis.

Duodecimo quaeritur, An Romani pontificis auctoritate possit quis iustus de causis communicare in diuinis cum Hæretico? Sunt qui sentiant iuris esse diuini, ne cum Hæretico communicemus in diuinis. Immo quidam censent, Episcopum Hæreticum iure diuino esse iurisdictione priuatum: ac proinde vsu, & executione ordinis; quia eo ipso, quod quis est Hæreticus, est extra ecclesiam, ac proinde iurisdictione caret. Secundum horum Auctorum sententiam, Papa concedere nequit, vt absque peccato communicemus in diuinis cum Hæretico: & ideo, inquit, Herminigildus Princeps pro martyre habetur, quia iussu patris Arriani occisus est, eo quod nollet eucharistiam recipere ab episcopo Arriano. *cap. capit Herminigildus 24. quæst. 1.*

Sed dicendum est, quatuor esse casus, quibus iure diuino prohibemur communicare in diuino cum Hæretico. Primus, si subsit perfidie periculum. Secundus, quando est communicatio in ipso crimine hæresis, vel in his, quæ sunt cum hæresi necessario connexa. Tertius, Quando excommunicatio nostra gignit in alijs scandalum, & offensionem. Quartus, Quando ex hoc, quod communicamus cum Hæretico, pro Hæreticis habemur. Er in his casibus Papa concedere non potest, vt communicemus in diuinis cum Hæretico. Proinde Herminigildus Princeps voluit potius mori, quam recipere eucharistiam ab episcopo Arriano, quia in eo casu si recepisset, pro Arriano habitus fuisset. In cæteris casibus hæreticus Canonico, non diuino iure vitandus est. Item Canonico iure, non diuino, iurisdictione, vsu, & executione ordinis priuatus est. ecclesia enim est, quæ hæretico episcopo officium, & munus abrogat, & restituit: alioqui enim si episcopus hæreticus, quatenus hæreticus est, à suo officio, & munere diuino iure esset amotus, omnis episcopus hæreticus, etiam is, qui solum animo, & mente est hæreticus munere & officio Pontificali careret, quod non est dicendum. Consequens est, vt si iusta causa subsit, possit Papa concedere, vt quis recipiat ordines ab episcopo hæretico.

Decimo tertio quaeritur, An episcopus, qui se episcopatu abdicauit, ordines conferre queat? Respondet Alexander Tertius, in c. 1. *De ordinatis ab Episcopo*, cum distinctione. Aut enim renunciauit loco tantum, aut loco simul, & dignitati. In primo casu, ordines sicut ante, rogatus ab aliquo Episcopo, potest conferre. Dicit, rogatus, quia cum nullo subditos habeat, non potest ordinare alienos, nisi consensu illius, cuius sunt subditi, si autem loco simul, & dignitati renunciauit, potest conferre ordines minores, non tamen maiores. Quare qui ab eo minores ordines acceperit, potest in illis deferre, & ad maiores si fuerit alioqui idoneus, promoueri. Qui vero maiores ordines receperit, sciens, vel ex crassa ignorantia, suspensus est ipso iure vsu ordinum nec potest, nisi per Romanum Pontificem tali suspensione solui. Quod si ex probabili ignorantia ordines suscepit, potest episcopus permittere, vt ministret in illis. *Hæc ex illo capite.*

Decimo quarto quaeritur, Quid dicendum sit de episcopo, qui habet subditos Latinos, & Græcos suis ritibus viuentes? Cælestinus Tertius, in cap. *Cum secundum, de Temporibus ordinationum*, sic ait: *Quia vero sicut dicitur, in partibus Calabriae, Latini à Græcis, & Græci à Latinis, secundum alterutrum institutionis obseruantiam ordinantur: nolunt*

mus de cetero commotiones, & consuetudines rituum in ordinibus obseruari. hoc dicit Pontifex, quia Græci extra Quatuor Tempora, & alia forma quam Latini ordinati solent. Innocentius vero Tertius, in cap. Quod translationem, de Temporibus ordinationum scripsit in hunc modum. Cum Clericus Græcus Episcopo Latino subiectus à Græco Pontifice ordinatur, nisi de mandato, vel licentia sui Episcopi fiat, interdum est et ordinis executio sic suscepti, tanquam ab alieno Pontifice, sine mandato, vel licentia sui Episcopi ordinato. Si vero de mandato, vel licentia sui Praesulis à Græco Pontifice, secundum morem Græcorum fuerit ordinatus, licet culpandus sit Episcopus Latinus, qui Clericos suos à Græco facit Antifite ordinari: quamdiu tamen talis mos ab Ecclesia toleratur, impediari non debet ab executione ordinum taliter susceptorum. Sic ibi.

At idem Innocentius Tertius, in Concilio Lateranensi, vt habetur in c. *Quoniam, de offic. Iudi ordinarii*, constituit, vt Episcopus, cui diuersarum linguarum, & rituum populis subest, Christianæ Religionis cultori, quamuis moribus diuersis, viros idoneos habeat, qui pro varietate rituum, & linguarum, diuina officia illis celebrent, & Ecclesiastica Sacramenta ministrent.

Ex his colligitur, Latinum Episcopum non posse concedere, vt Clericus Latinus sibi subiectus ordinetur à Græco Episcopo, nisi Latino ritu, & cæremonijs Romanæ Ecclesie, & statis temporibus. *Abbas in cap. Cum secundum, de Temporibus Ordinationum.* Colligitur item habere debere, si Episcopus Latinus habeat subditos Latinos, & Græcos, suis moribus, & ritibus videntes, Vicarium aliquem Episcopum Græcum, qui Græcis Clericis ordines conferat. Dices: Quid si Episcopus Latinus talem Vicarium inuenire non possit, nunquid ille facultatem poterit dare, vt Clericus Græcus sibi subiectus ordines recipiat à quouis Episcopo Græco Schismatico? Respondeo, non posse, quia vt dicam capite proximo sequenti, dimissoria litteræ dari Clericis subditis non possunt, nisi, vt ordinentur ab Antifite rite, & Canonice promoti, & gratiam, & communionem Sanctæ Sedis Apostolicæ obtinente.

Decimo quinto quaeritur, An alij præter episcopos, ordines conferre queant? Abbates, & Priores, quasi episcopalem iurisdictionem habentes, & vtentes Pontificalibus insignibus, nimirum mitra, baculo, & annulo, possunt minores ordines conferre, non solum suis Monachis, sed etiam Laicis in quos habent Ecclesiasticam iurisdictionem. *cap. Quoniam, distin. 69. cap. Cum contingat, de atate, & qualitate.* Immo nunc est vsu receptum, vt simplices Abbates, & Priores Monasteriorum exemptorum, si fuerint benedicti, & Presbyteri, dent quatuor minores Ordines. *Archid. in cap. Quoniam citato, Innoc. Hostien. Ioann. Andr. in cap. Cum contingat, prædicto. Abb. cap. 1. De supplen. neglig. Prælat.*

Cæterum Concilium Tridentinum Sess. 23. capite decimo, de reformatio. sic statuit: *Abbatibus, ac alijs quibuscumque quantumuis exemptis, non licet in posterum intra fines alicuius diocesis consistentibus, etiam si nullius diocesis, vel exempti esse dicantur, cuiquam, qui Regularis subditus sibi non sit, consuram, vel minores ordines conferre, non obstantibus quibusuis priuilegijs, prescriptionibus, aut consuetudinibus, etiam immemorabilibus. Sic ibi.*

Decimo sexto quaeritur, An summus Pontifex, simplici Presbytero possit facere potestatem conferendi sacros ordines? Innocentius in cap. *Quando, de Consuetudinibus*, quem alij sequuntur, sentit, posse facere: sed vera, & tenenda est sententia, quam habet S. Thomas in *quarto distin. 25. quæst. 1. ar. 1. ad tertium arg non posse facere.* Sic etiam sensere Collectaneus, Abbas, & alii in cap. *Quanto citato, Couar. lib. 1. Variarum resolutionum, cap. 10. num. 9.* Hæc opinio, vt ait Syluest. ordo, tertio qu. 3. vsu est recepta. Nunquam certe vitium est, talem potestatem Romanum Pontificem dedisse.

Decimo septimo quaeritur, An Papa dare queat ei, qui

non est Sacerdos, facultatem conferendi minores ordines: Glossa in cap. *peruenit* dist. 95. *cap. manus. de consecrat. dist. 2.* generaliter dicit, posse Papam concedere ei, qui aliquos ordines habet, vt conferat quos habet, non autem eos quibus caret. sed sententia vera est, quam docet sanctus Thomas *loc. cit.* ei qui non est Sacerdos, non posse Papam facultatem concedere, vt conferat minores ordines. Hæc opinio vsu ipso confirmatur.

Decimo octauo queritur, An Papa solo verbo, non tantum reliquos ordines, sed etiam Sacerdotalem dare queat. Angelus in *lege prima C. De sententiam passis*, Felix. *cap. 1. de Constitut. Rebus. in Praxi beneficio. par. prima tit. de Clericis, à quibus, & quomodo creentur, num. 9.* affirmant, id posse Papam efficere, quamuis nunquam factum sit. Cæterum distinguendum est. Aut enim loquimur de potestate iurisdictionis, aut de potestate ordinis. Primam solo verbo potest Papa conferre, & ita verbo tantum potest Parochum, Abbatem vel Episcopum creare: potestatem vero ordinis, non potest Papa solo verbo dare. nam talis potestas non nisi per consecrationem datur. Consecratio autem constat materia, & forma.

Decimo nono queritur, An Episcopus possit aliquem inuitum ad ordines promouere? Certi iuris est, Laicum non posse compelli, vt Clericus fiat. Item certum est, cogi aliquem posse, vt ordinem illum, suscipiat, quem sui beneficii conditio, & natura postulat; alioqui beneficio illo, vel priuabitur, vel priuandus esse declarabitur. *cap. Innocentius, dist. 60. cap. Cum in cunctis, de elect. cap. 1. de actus, & qualitate. cap. Cum ex eo, C. Licet Canon. de Electione in 6. extra hos casus, si quis Episcopus aliquem inuitum, & reluctantem ad ordines promoueat, toto anno à celebratione Missæ suspensus est, & potest ab officio amoueri, *cap. 1. & 2. dist. 74.**

Vltimo queritur, An Clericus parere debeat, aut possit Episcopo Schismatico, excommunicato, suspensio à diuinis, interdicto, Simoniaci in beneficio, vel ordine, imperari, etiam excommunicatione in ipsum lata, vt ordinem suscipiat ab ipso? Respondeo, cum Syluestro, *ordo, tertio. quest. 11. & 11.* Eum potius sustinere debere excommunicationem in se latam: Contra vero Episcopus Clericum suum, occulto crimine obstrictum, sed sibi tantum noto, ordines petentem, suo beneficio debitos, repellere iure non potest: Syluester *loco citato. quest. 9.*

CAP. XLIX.

De litteris dimissorijs.

Capite superiori dixi, neminem ordinari iure posse ab alieno Episcopo. Et quia proprius Episcopus aliquando non confert ordines, ideo nunc Clericis sibi subiectis liberam facultatem concedit, qua possint ab alieno Episcopo ordinari, eis litteras dat, eosque dimittit, vt ab alieno Antistite ordinentur: & hæc litteræ dicuntur dimissoriæ, *de quib. agitur. dist. 72. & 73.* quæ aliquando sunt generales, vt quis possit ordinari à quouis Antistite, gratiam & communionem Sedis Apostolicæ habente *cap. Veniens, de Prescript. Vel sunt generales, vt quis possit ad primam tonsuram, & ad omnes ordines promoueri.*

Primo queritur, An litteræ dimissoriæ differat à commendatijs: Respondeo, aliquando litteras dimissorias dici quoque commendatijs: & è contrario *in nomine. dist. 73.* nihilominus tamen litteræ dimissoriæ aliquando distinguuntur à commendatijs: nam commendatijs dicuntur, quæ dantur Presbytero peregrinationem suscipiente, vt ei liceat in aliena diocesi Missarum sacrificia facere: alioqui enim non liceret. *Extraneo, & cap. hortamur. dist. 71. C. de Clericis peregrinis.*

Secundo queritur, Quisnam possit litteras dimissorias dare? Respondeo, Episcopum originis, domicilij, vel beneficii: dummodo sit electus, & confir-

matus quamuis non consecratus, *et Cum nullus, De temporibus ordinum. in 6. & quamuis ibi generaliter dicatur ad ordines promoueri posse eum, qui beneficium Ecclesiasticum habet: in Conc. Trident. Sess. 21. c. 2. de reformatione est: vt nemo ad sacros ordines promouatur, nisi prius legitime constet, eum beneficium Ecclesiasticum, quod sibi ad vultum honeste sufficiat, pacifice possidere. Sic ibi ergo non sufficit, si is habeat tenuræ, aut litigiosum beneficium.*

Tertio queritur, An alij præter Episcopum originis, domicilij, vel beneficii, possint litteras dimissorias dare? Respondeo, non posse, nisi in certis casibus, de quibus in *cap. Cum nullus supra citato* sic habetur, inferiores quoque Prælati, Religiosi, vel alij, nisi eis, quæ ad suos Clericos, & subditos, possint à quo voluerint Episcopo facere ordinari, à Sede Apostolica specialiter sit indultum: vel officiales Episcopi, cum ad hoc se ipsius officium non extendat, huiusmodi nequeant licentiam impertiri. Episcopo autem in remotis agente, ipsius in spiritualibus Vicarius Generalis vel sede vacante, Capitulum seu is, ad quem tunc temporis administratio spiritualium noscitur pertinere, dare possunt licentiam ordinandi. Religiosi vero in non exemptis Prioratibus, deputati Priores, & eorum Socij, possunt à locorum diocesanis, quamuis morantur in ipsis Prioratibus, ordinari licite, licet non sint ab eorum diocesisbus ordinandi. Sic ibi.

Synodus Tridentina, Sessio 23. capitulo decimo, de reformatione sic habet: Nec ipsi Abbates, & alij exempti, aut Collegia, vel Capitula quacunque, etiam Ecclesiarum Cathedralium, litteras dimissorias aliquibus Clericis secularibus, vt ab alijs ordinentur, concedant. Sed horum omnium ordinatio seruetur omnibus, quæ in huiusmodi Sanctæ Synodi decretis continentur, ad Episcopos, intra quorum diocesis fines existant, pertineat. non obstantibus quibusvis priuilegijs, præscriptionibus, aut consuetudinibus immemorabilibus. Et Sessio septima, capitulo decimo, de reformatione, sic ait: Non licet Capitulis ecclesiarum sede vacante, infra annum à die vacationis ordinandi licentiam, siue litteras dimissorias, seu reuerentiam, vt aliqui vocant, tam ex iuris communis dispositione, quam etiam cuiusvis priuilegij, aut consuetudinis vigore, alicui, qui beneficij Ecclesiastici recepti, siue recipendi occasione arctatus non fuerit, concedere. Si secus fiat, Capitulum contraveniens Ecclesiastico subiacet interdicto. Et sic ordinati, si in minoribus ordinibus constituti fuerint, nullo priuilegio Clericali, præsertim in criminalibus, gaudeant: maioribus vero ab executione ordinum, ad beneplacitum futuri Prælati, sint ipso iure suspensi. Quam penam eadem Synodus Tridentina Sessio vigesima tertia, capitulo decimo, ad illos, qui easdem litteras dimissorias non à Capitulo, sed ab alijs quibusvis, in iurisdictione Episcopi, loco Capituli sede vacante succedentibus, obtinerent, mandat extendi, concedentes autem dimissorias contra formam Decreti, ab officio, & beneficio per annum sint ipso iure suspensi, Sic ibi Concilium.

Quarto queritur, An profit prima tonsura sine litteris dimissorijs suscepta? Respondeo, nihil prodesse. Vnde is qui suscepit, nec potest ad vteriores gradus promoueri, nec est capax beneficii, nec gaudet priuilegio Clericali Fori, vel Canonis: nec potest talis ordinatio rata haberi à proprio, Episcopo, vt valeat, *Rebus in Praxi beneficio. parte prima titulo de litteris dimissorijs. nu. 5.* Idem iuris est de prima tonsura, quam quis accepit ab Episcopo excommunicato, suspensio à diuinis, interdicto, hæretico, Schismatico, & Simoniaci in ordine, vel beneficio. Et hoc intelligitur iuxta id, quod dixi *Capite superiori, q. 8. 9. & 10.* nam litteræ dimissoriæ non dantur, vt quis accipiat primam tonsuram, nisi ab Antistite rite, & Canonice promotio gratiam, & communionem Sanctæ Sedis Apostolicæ obtinente. Sic enim habet formula litterarum Dimissoriarum, vt statim ostendam.

Quinto queritur, An litteræ dimissoriæ finiantur, & cessent obitu Episcopi, qui concessit eas? Ratio dubitandi est, quia mandatum extinguitur morte mandantis l. *Mandatam. C. Mandati. c. Si gratis. De re scriptis in 6.* Respondeo, non finiti, nec extingui. *Rebus in Praxi tit. Formula*

dimissiarum litterarum, num. 43. Nam gratia perpetua est, hoc est, non cessat obitu concedentis. *Falso, C. de diuersis scriptis*. Unde sit, vt litteræ dimissorie datæ à Capitulo, & vacante, vel à Vicario generali ex mandato speciali Episcopi, non censeantur extinctæ, finita Capituli potestate, aut cessante Vicarij officio. *Ancharanus cap. 1. Ne se de vacante, Federicus Cons. 16. Rebuff. loco citato.*

Sexto quæritur, An sit aliqua certa formula litterarum dimissiarum? Est: *Et cum ponit Rebuffus in Praxi beneficio. tit. Formula dimissoria. littera. quæ sic habet. Ioannes, & cætera. Petro, & cætera, vt à quocunque D. Antistite rite, & Canonice promoti gratiam, & communionem Sanctæ Sedis Apostolicæ obtinente, quem propter hoc adire malueris, primam tonsuram accipere, & ad Acolytatus, ceterosque minores, etiam Subdiaconatus, & Presbyteratus, Sacros Ordines statutis à iure temporibus valeas promoueri, eidem Domino Antistiti conferendi, tibiq; ab eodem recipiendi, extra tamen Ciuitatem, & diocesim nostras, tenore presentium concedimus, & imperimus facultatem. Datum, &c. vnde litteras dimissorias accepisse quis probare debet, vel per ipsas litteras exhibitas, vel si amittæ fuerint, per testes, vel aliquo alio legitimo modo, *Rebuff. in Praxi loco citato, num. 35.**

Septimo quæritur, An aliqua extet certa formula litterarum, quibus Episcopus dat primam tonsuram suis subditis? Est, *quam habet Rebuffus tract. citato. tit. de Cler. & à quibus, & quomodo creentur*: Hæc nimirum: *Ioannes miseratione diuina, ac Sanctæ Sedis Apostolicæ gratia, N. Episcopus, Notum facimus vniuersis, quod nos anno, die infra scriptis, & in Ecclesia Parochiali. N. nostra Diocesis officium Visitationis exercendo, dilecto nobis in Christo, Petro Robin filio Francisci Robin, & Ioanna coniugum à dicta Parochiali nostra Diocesis oriundo in, & de legitimo matrimonio procreato, prout fide dignorum testimonio nobis facta fides existit, atateque, litteratura, & alias idoneo comperto, tonsuram contulimus Clericalem, militia Clericali ascribendo eundem. Añum ubi supra sub sigillo nostro magno rotundo, die vigesima Augusti, anno incarnationis Dominicæ 1581. Testibus Ioanne Rotellino, & Gaspare Rito, ad hoc vocatis, Petrus Rochet Secret.*

CAP. L.

Quos possit Episcopus à Canone, lege, vel iure communi soluere, hoc est, vt Schola verbis vtat, cum quibus dispensare queat.

Est penes Episcopos facultas relaxandi Canonis, & iuris communis rigorem, in certis quibusdam casibus, & hoc circa Sacramentum Ordinis, & Matrimonij, circa beneficia, circa pœnas, & pœnitentias, circa voti, & iuristurandi vinculum: ideo agendum mihi est, de hac potestate, quam habet Episcopus. Et primum de ea, quam habet circa Sacramentum Ordinis, & beneficia ecclesiastica.

Primo quæritur, An dispensare possit cum his, qui à fide Catholica defecerunt, hoc est, cum Apostatis à Fide, videlicet, vt ad ordines, vel beneficia promoueantur, vel vt in susceptis ordinibus inseruiant? Respondeo, iure communi antiquo non posse, etiam si idoneam pœnitentiam egerint, & eorum apostasia sit occulta, non notoria, vel per euidentiam facti, vel per sententiam Iudicis, vel per propriam confessionem Apostatæ in iudicio: & etiam si ad forum contentiosum deducta non sit, nam in *ca. At si Clerici, de iudicio*, nequit Episcopus dispensare in criminibus adulterio grauioribus sed videndum est, an nunc possit iuxta id quod habetur in Concilio Trid. *Sess. 24. ca. 6. de reformat.* vbi sic dicitur: *Licet Episcopis in irregularitatibus omnibus, & suspensionibus ex delicto occulto prouenientibus, excepta ea qua oritur ex homicidio voluntario, & ex ceptis aliis de iure ad forum contentiosum, dispensare. Quod de ceterum locum habet, si derogatum non sit per bullam Pontificiam legi solitam quotannis in die Cœnæ Domini. Cum his vero, qui à Religionis professione defecerunt, id est, cum Apostatis à Religionem, si in Apostasia minores*

ordines susceperunt, & exempti non sunt, dispensare potest, vt deseruiant in susceptis ordinibus: secus vero, si sint exempti, aut si in Apostasia ad sacros ordines fuerint promoti, *cap. vlt. de Apostatis*, & secus si dimisso habitu ordines etiam minores receperint, quia ij excommunicati sunt, *ca. vt periculosa ne Clerici, vel Monachi, in sexto*, & cum his solus Papa dispensat, *ca. cum illorum, de sent. excomm. Syluest. verb. Apostasia, quest. 8.*

Cum vero nunc plerique Monachi, & Religiosi sint ab Episcoporum iurisdictione exempti, cum his si à Religione defecerint, Episcopi dispensare nequeunt. At si qui exempti non sint, & eorum Apostasia sit occulta, non notoria, nec deducta ad forum contentiosum, poterunt episcopi dispensare in eorum irregularitate iuxta prædictum decretum Concilij Trid. *Sess. 24. cap. 6. de reformat.*

Secundo quæritur, An cum Bigamo possit episcopus dispensare, vt recipiat ordines minores, vel beneficia simplicia? Ioan. Andreas, Geminianus, Francus, Anchar. *e. 1. de Bigamis in 6. Abb. e. super eo. num. 5. de Bigamis Angelus in verbo, Bigamus, num. 8. Nauar. in Manuali c. 27. num. 196. Couarr. in Clem. Si furiosus, de homicidio. §. 1. num. 4. negant posse episcopum dispensare, vt promoueatur ad ordines minores, vel beneficia simplicia: posse tamen concedere, vt inseruiat in ordinibus minoribus ante susceptis, & vt beneficium simplex, quod ante possidebat, retineat. Hanc sententiam dicit esse communem, nempe inter iuris Canonici Doctores, *Præpositus in cap. Le Cor, dist. 34. At S. Thomas in quarto, dist. 27. q. 3. art. 3. Palud. in eod. lib. & dist. q. 4. art. 5. Concluf. 4. Durand. eadem dist. q. 4. Sotus ead. dist. q. 3. art. 3. Tarrecrem. in ca. Le Cor, d. 34. Syluest. in verbo, Bigamus q. 8. Tabien. eo verbo q. 7. Rota Decif. 447. sentiunt posse episcopum dispensare, vt accipiat ordines minores, & beneficia simplicia. Hæc opinio mihi magis placet. Et sufficit ad eam confirmandam S. Thomæ auctoritas.**

Tertio quæritur, An episcopus dispensare queat, vt Clericus qui vxorem habet, beneficium simplex, quod antea habebat, retineat? Goffre. Speculator, & Philippus, *testibus Panor. cap. Ioannes de Cleri. coniug. & Syluestro verbo, beneficium 3. q. 4. affirmat posse: quod probant ex e. Henricus, de Clericis pugnant. in duello. vbi Episcopo conceditur, vt dispenseat cum homicida ad retinendum beneficium simplex, at maius quid est dispensare cum homicida, vt retineat beneficium, quam dispensare cum Clerico coniugato. Ioan. Andr. in e. Ioannes de Cler. coniug. sentit quoque Episcopum dispensare posse. Cæterum verius est, quod docet Panormitan. in e. Ioannes, & cap. Sane. 1. de Cler. coniugatis quem sequitur Syluest. verbo, beneficium 3. q. 4. Angel. eo verbo. n. 15. non posse episcopum dispensare. Nec in dispensationibus valet argumentum sumptum à simili vel pari vel etiam maiori. Probabilis est prima sententia, si quidem auctoritate Ioann. Andree, Speculator. & aliorum confirmatur.*

Quarto quæritur, An possit episcopus dispensare in irregularitate, quam quis contraxit, eo quod bis baptizauit: Respondet Syluester verbo, Irregularitas. qm. 5. posse, si crimen fuerit occultum, & post legitimam pœnitentiam peractam. Si publicum, non posse, nisi fuerit Religionem ingressus. Dicendum est, iuxta *Decretum Concilij Trid. Sess. 24. cap. 6.* Quandoocunque fuerit huiusmodi irregularitas ex occulto delicto contracta, & non deducta ad forum contentiosum, posse episcopum dispensare.

Quinto quæritur, An cum eo, qui recipit beneficium Ecclesiasticum auctoritate laici, possit episcopus dispensare, vt aliquod beneficium habeat? nam ex *e. Quisquis de elect. beneficij capax non est. Responder Innocent. in 6. Quisquis, modo citato posse Episcopum dispensare, sic etiam Syluest. verb. 6. beneficium primum nu. 1.*

Sexto quæritur, An possit Episcopus dispensare, cum Clerico vt habeat duo, pluraue beneficia? Potest dispensare, vt habeat in diuersis Ecclesijs duo simplicia beneficia; dum tamen vnum non sufficiat ad vitam eius comode

sustentandam. *Sylu. beneficium 4. q. 8. & dummodo vtrumque residentiam non postulet. Potest itidem dispensare, vt habeat in diuersis Ecclesijs vnum beneficium, curatum, & aliud simile eidem duabus conditionibus prædictis.*

Sed dubæ quæstionis est, An dispensare queat Episcopus, vt in eadem Ecclesia quis habeat duo beneficia? Quidam negant, & probant ex cap. *Litteras de Concess. præben. Sed Ioan. Andreas, & Panorm. in eodem c. Litteras, & Federicus Conf. 115. Sylu. verb. beneficium 4. distinguunt: Si beneficia sint difformia, potest, dummodo vnum non sufficiat ad vitam Clerici. Si vero sint similia, dispensare non potest. Hæc opinio est vera.*

Septimo quæritur, An cum Clerico Parochiale beneficium habente, dispensare queat ratione studij litterarij? Potest, vt intra annum promoueri, nisi ad Subdiaconatum non cogatur, ita vt possit Clericus ad septennium litteris operam dare. Sed post finitum septennium debet intra annum Sacerdos fieri. *c. Cum ex eo, de Elect. in sexto. Sylu. beneficium 3. quæst. 2.*

Octauo quæritur, An cum eo qui natus est extra legitimum matrimonium, dispensare possit Episcopus: Potest, vt recipiat primam tonsuram, & minores ordines: item, vt habeat beneficium simplex, *c. Is qui, de filijs Presbytero. etiam vt habeat Canoniatum in Ecclesia Cathedrali. Archid. & Gemin. in eod. c. Sylu. Beneficium, 3. q. 7. Item etiam Beneficium simplex vnicum sit cum Beneficio habente curam animarum. Archid. cum Sylu. pro loco supra citatis, ita tamen, vt per Vicarij beneficio curam animarum habenti deferuiat: Item etiam si statutum sit in aliqua Ecclesia, ne ad eam promoueri queat, qui non sit legitime natus, dummodo tale statutum non sit iuratum à Clericis, vel Papæ auctoritate confirmatum, *1. non. Mon. in c. Is, qui de fil. Presbyter. in 6. Sylu. beneficium, 3. q. 8.**

Nono quæritur, An dispense episcopus cum his, qui sunt corpore vitiatii, ad ordines recipiendos? Non potest, quandoque vitium corporis, vel ex deformitate gignit scandalum, vel ex debilitate periculum. *Sylu. de corpore vitiatii in principio. Conceditur vero Episcopo, quando res est dubia, generet nec ne offensionem, vel periculum, vt iudicet, & hoc sine in secularibus, siue in Religiosis non exemptis, vel exemptis, quia quauis sint exempti Episcopi est iudicare, quia eius est Ordines conferre, *Sylu. loco citato. Angelus tamen dicit, tale iudicium esse Episcopi, quod attinet ad Religiosos non exemptos: esse vero Prælati, quoad Religiosos exemptos: Probabilis est opinio: quauis Sylu. eam non probet.**

Decimo quæritur, An dispensare queat Episcopus, ad Ordines, & Beneficia cum his qui criminoli dicuntur? Cum his seruandum est, quod Synodus Trid. constituit, *sess. 4. cap. 6. de reformat. Licet Episcopi in irregularitatibus omnibus, & suspensionibus ex delicto occulto proueniens, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis alijs deductis ad forum contentiosum, dispensare.*

Undecimo quæritur, An dispense Episcopus cum his qui legitimam ætatem non habent, ad Ordines, vel Beneficia: In c. *Permittimus, de atate. & qualitat. in 6. conceditur Episcopo, vt dispense ad dignitates cura animarum carentes, cum habentibus 20. annos completos, & cum habentibus tantum Minores Ordines dispensat ad Abbatiam & alias dignitates, dummodo tamen intra breuē tempus, hoc est, intra annum, possint ad Sacerdotium promoueri. *Glossa in c. Præterea, de atate, & qualitat. Si quæritur, num promouendo dispense? Respondeo, cum *Glossa ibidem verbo, dispensare, Minime, quia punitur promouendo, c. nihil est, de electione.***

Duodecimo quæritur, Cum quibus alijs possit Episcopus dispensare? Respondeo, cum multis alijs posse. In primis dispensat cum Clerico sponte offerente alicui duellum, vel oblatum suscipiente, ne deponatur ab ordine, vel beneficio, si mors, aut mutilatio membri non interuenit. *Cep. 1. de Cleric. pugnant. Imo etiam si Clericus am-*

ferit partem digiti in duello sibi oblato & suscepto, ita tamen vt sine scandalo celebrare possit, potest Episcopus dispensare post penitentiam peractam. *Sylu. in verbo, duellum, q. 4. Quod si mors, vel abscissio membri secuta fuerit, quauis nequeat Episcopus dispensare, vt ministret in Ordinibus, quos ante susceperat, potest tamen indulgere, vt vel retineat Beneficium quod habebat, vel vt denuo beneficium consequatur, si fuerit absque cura animarum. *Sylu. loco citato. Hæc omnia iure antiquo locum habebant: nunc vero nequit episcopus dispensare, ob grauissimas penas, quibus puniuntur pugnautes in duello, vel illud offerentes, vel suscipientes, vel ad id consilium dantes, in Concilio Tridentino, *sess. 25. c. 29. & in Constitutionibus Romanorum Pontificum Gregorij XIII. & Clementis VIII. post Conci. Tridentinum editis, contra detestabilem duellorum vsu, de quibus suo loco dicam.***

Cum homicida Clerico iure communi dispensat Episcopus, vt retineat beneficium simplex, quod antea habebat, vel vt denuo consequatur, si non habeat. *Hofstien. & Abbas in cap. ultimo, de Clericis pugnantibus in duello. Cum Laico homicida casuali dispensat, vt accipiat Ordines Minores tantummodo, Abbas in c. Continetur, de Homicidio, Sylu. Homicidium, 3. quæst. 8. vers. 5.*

Dispensat cum eo, qui ab alieno Episcopo per ignorantiam ordinatus est, vt in susceptis Ordinibus ministret. *Glossa in cap. significasti, de offic. Archidiacon. Speculator in Speculo iuris, par. 1. de dispensat. §. Nunc de Episcopatu, ver. 3.*

Item cum eo, qui Ordines susceperat per ignorantiam probabilem ab Episcopo excommunicato, *c. de ordinat. ab Episcopo qui, & Glossa in cap. 1. & 2. de Ordinatis ab Episcopo, qui Episcopatu renunciauit. Specul. loco citato num. 14.*

Cum eo itidem, qui nesciens Ordinatus est ab Episcopo, qui se episcopatu abdicauit, *cap. 1. de ordinatis ab Episcopo, qui Episcopatu renunciauit. Specul. loc. sup. cit. ver. 4.* Cum Clerico item per saltum promotus, vt possit in illo ordine suscepto ministrare, post peractam penitentiam & susceptum ordinem, quem prætermisit, *ca. 1. de Cleric. per saltum promotus, & c. 1. dist. 52. Spec. ubi supra vers. 17. Sylu. dispensat. q. 10. vers. 7.*

Dispensat etiam cum Clerico idiota, vt in susceptis ordinibus inferuiat, dummodo instruat, & quæ oportuerit, edoceatur, si modo doctrinæ capax inueniatur, *ca. Placuit, 10. quæst. 1. cap. Nulli, cap. scdulo, dist. 38.*

Item cum his, qui in cunabulis, aut à Dominis aut à Barbaris, aut alia vi secti sunt, aut qui lepra, vel alterius morbi metu sese castrauerunt, dispensat non solum, vt in susceptis ordinibus ministrent, sed etiam, vt ad maiores ascendant, *vt colligitur ex cap. ex parte B. & c. ex parte M. de corpore vitiatii. & cap. Si quis pro agriuo. & c. Eunuchus dist. 55.*

Cum eo itidem, qui recepit sacros ordines extra tempora iure statuta, dispensat, vt ministret in ordine suscepto. *ca. consulationi. de tempor. ordin. & Glossa ibidem, non tamen vt vteriores ordines recipiat, Sylu. verb. dispensatio, §. 10. vers. nono in ordinato. Cum eo itidem qui fortuitue sacrum ordinem suscepit dispensat episcopus, vt ascendat ad vteriores ordines sacrum, si prohibitus ab episcopo sub anathematis pena non fuit, ne fortuitue ad ordines sacros quisquam se ingereret, *c. 1. de eo qui fortuitue ordinem recepit. Quod si prohibitus anathematis pena fuit, ne se ingereret ad sacros ordines, non dispensat episcopus, vt ad sacerdotium promoueri queat, nisi religiosus factus, aliquanto tempore fuerit laudabiliter conuersatus, *c. 1. & c. vit. de eo qui ordinem fortuitue suscepit.***

Dispensat etiam eum Sacerdotibus, qui nuptias contrahunt, *ca. sane 2. de Clericis coning. vbi sic habetur: Sane Sacerdotes illi, qui nuptias contrahunt, qua non nuptie, sed contubernia sunt potius nuncupanda, post longam penitentiam, vitam laudabilem continentis officio suo restitui poterunt, & ex indulgentia sui Episcopi eius executionem habere. Et in cap. 1. Qui Clerici, vel uouentes. Diaconus qui uxorem accepit, per dispensationem episcopi restituitur in officium post peractam penitentiam, & permittitur ad Sacerdo-*

tium ascendere, si fuerit perfectæ vitæ, & conuersationis.

Cap. Presbyteros qui, *dist. 50.* Glossa ait, posse Episcopum dispensare cum Hæretico, vel Schismatico ad sanam mentem respiciente, vt ad sacros ordines promoueat. Sic etiam Speculator loco supra citato *vers. 29.* Hoc olim iure antiquo locum habebat, sed in *cap. At si Clerici, de iudic. Episcopus non dispensat in criminibus adulterio maioribus.* Item nunc cum Hæreticis, vel Schismaticis solus Papa dispensat, etiam post Decretum Concilij Trid. *sess. 24. cap. 6. de reformat.* quia per Bullam Pontificiam quotannis legi solitam in die Cœnæ Dominicæ, nemo alius, nisi Papa Hæreticum, vel Schismaticum potest absolueret: non obstante Concilij Generalis Decreto.

Sin item Episcopus seruus, vel Originarium à Domino, vel à Monasterio, cuius est seruus, redimere velit, potest eum ad Ordines promouere, *c. Generalis, & c. Adulter dist. 54. Specul. loco citato vers. 41.* Dispensat quoque Episcopus cum Clerico concubinario, cuius crimen est occultum, *Glossa in c. Quisquam, verb. Damnationis, de tempor. ordinat.*

Cum adultero, vel periuro, vel falso teste Sacerdote, vel Clerico alijs criminibus adulterio minoribus obstricto, dispensat Episcopus, *ca. quæstum de tempor. ordinat. & c. At si Clerici, §. de Adulterijs, de iudic. vt ministrent in susceptis ordinibus, & vt ad vltiores ordines ascendant.* Item cum Presbytero etiam, Diacono, & Subdiacono, qui aliquid de ministerijs Ecclesiæ vendens sacrilegium committit, dispensat vt ministret in ordinibus susceptis, *c. Si quis Presbyter dist. 50.*

Dispensat præterea cum Diacono, qui Missæ sacrificium fecit, vt in suo officio permaneat, & retineat Beneficium quod habebat, *ca. ex litteris, de Clerico non ordinato ministrante.* Dubiæ quæstionis est, Vtrum possit Episcopus dispensare, vt ad Sacerdotium promoueat; *Glossa in eo Capite, in verbo Misericordiam* dicit posse. Idem insinuat Innocentius in *cap. Dilectus, de tempor. Ordinat.*

Sed Hostien. & Gofred. & Panormita. *ibid.* aiunt solum Papam dispensare posse. Idem quoque tradit *Specul. in Specul. iuris p. 1. tit. de dispensationi. §. Nunc, de Episcoporum. vers. 18.* quod probant, quia solus Papa dispensat cum eo, qui suspensus ab ordine, quem habet, ministrat: ergo solus Papa dispensat cum eo, qui ministrat in ordine quocumque. Vnde consequens est, secundum eorundem Auctorum sententiam, vt si quis Laicus in aliquo ordine deseruiat, non possit ad aliquem ordinem promoueri, nisi Papæ auctoritate.

Nunc vero, post Decretum Concilij Trid. *sess. 24. c. 6. de reformat.* possunt Episcopi dispensare in omnibus irregularitatibus, suspensionibus, ex delicto occulto proluentibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis alijs ad forum contentiosum ductis.

CAP. LI.

De potestate Episcopi circa Matrimonium, & Voti, ac Iurisiurandi vinculum.

PRIMO quæritur, An penes Episcopos sit aliqua potestas relaxandi ea quæ iure communi ad Matrimonium spectant? Respondeo, esse angustissimam, & nihilominus, vt docent Angel. *verb. Dispensatio nu. 5. vers. ex quibus concludo.* Syluester. *eod. verbo q. 9. vers. ex quibus concludo.* Nauar. in *Manuali cap. 22. n. 35. vers. dubium autem,* potest Episcopus dispensare in gradibus Matrimonij prohibitis, quando impedimentum est occultum, & ad Papam non patet aditus, & coniuges separari non possunt absque magno scandalo, vt nonnunquam accidit in mulieribus cognitis à consanguineis sui viri ante matrimonium contractum: idem iuris esse putant de eo, qui post votum simplex castitatis matrimonium consummat. Potest,

inquinat, Episcopus dispensare, vt debitum coniugale peccat, quia non est verisimile, Papam velle vt laqueis conscientiarum irretiti maneant: qui præ inopia, aut alia difficultate Romam venire, aut aliquem, eius rei gratia mittere nequeunt.

Possunt etiam episcopi dispensare in impedimentis, quæ impediunt tantum, & non dirimunt matrimonium. *Paludanus in 4. dist. 34. q. 1. art. 2. Antonin. 3. p. tit. 1. cap. 19. §. 4. Nauar. in Manuali cap. 22. nu. 84.* excepto voto Castitatis & Religionis, in quo solus Papa dispensat.

Episcopus etiam potest dispensare iustis de causis, vt matrimonium contrahatur, sine denunciationibus publice factis in ecclesia. *Concil. Trid. sess. 24. cap. 1. de reformat. matrimon.*

Secundo quæritur, An episcopus possit relaxare, vel commutare voti, aut iurisiurandi vinculum? Ampla facultas est penes episcopos ad relaxandum voti, & iurisiurandi vinculum: possunt enim episcopi, cum iusta subest causa, relaxare, vel permutare omnia vota, præter quinque, in quibus solus Papa dispensat consuetudine receptæ: quæ sunt, votum castitatis perpetuæ: votum simplex ingrediendi Religionem, votum peregrinandi in Terram Sanctam, vel peregrinandi ad limina Sanctorum Apostolorum Petri, & Pauli, vel peregrinandi ad Templum Sancti Iacobi Compostell. Dicitur, Castitatis perpetuæ, quia si quis voueat castitatem solum ad tempus, vel voueat non ex toto, sed ex parte castitatem, potest episcopus dispensare: vt si quis promiserit se nunquam ad nuptias transcurrere, non enim vouet simpliciter continentiam: nam si quis tale votum faciat: & deinde cum scorto rem haberit, contra votum non facit: si quis voueat se sacros ordines suscipiturum, potest episcopus dispensare? non enim vouet castitatem, sed sacrorum ordinum susceptionem: *similiter* inquit, Syluester, *votum 4. q. 5. vers. sextum.* secundum Archidiaconum dispensare potest cum eo, qui viuens in religione laxiori vouit arctiorem, & cum eo, qui vouens ingressurum in arctiorem, vt suscipiat laxiorem, nam huiusmodi votum non est Religionis simpliciter, sed certæ Religionis; nec episcopus cum huiusmodi votum commutat, vel relaxat, solumt vouentem simpliciter à voto Religionis.

Item possunt episcopi relaxare, vel commutare iurisiurandum promissorium, si iusta subest causa. Vnde S. Thomas 2. 2. *quæst. 89. art. 9. ad tertium.* *Dispensare Episcopi possunt, quando dubium est, an id quod iuratum est, sit licitum, an contra, vt ille an noxium:* Nam si manifeste sit licitum, & vtile, non videtur, inquit, locum habere dispensatio, vel commutatio, nisi aliquid melius occurrat ad communem utilitatem faciendum, videlicet ad commune bonum dicentis;

Dispensat etiam episcopus in iureiurando, dolo, metu, aut vi facto, *Innoc. cap. 1. de iureiurando,* dispensat itidem in iureiurando, quod turpe est ex parte eius cui iuratum est. Panormita. in *c. 1. de iureiurando.* Vt si quis iuret alicui se soluturum vsuras.

CAP. LII.

De potestate Episcopi circa pœnas, vel pœnitentias iuris.

EST penes episcopos potestas relaxandi pœnas iuris, & pœnitentias Canonum, siue in iudicio, siue in foro conscientie, *cap. tempora 26. q. 7. cap. Panam. c. Medicinam, c. Verbum Dei, c. Mensuram, c. Index, de pœnit. dist. 1.* Hinc est, vt possit episcopus minuere pœnitentiam iniunctam à Canone, ei qui matrem necauit, *cap. Latorem, & ibi Glossa 33. q. 2.*

Potest episcopus pœnas ob crimina, siue delicta iure communi constitutas, minuere, vel commutare, ita vt corporis, vel spirituales pœnam in pecuniariam commutare queat. *Doctores in c. Licet, de pœnitentijs, & remissioni.*

PRIMO quæritur, An possit episcopus causa cognita, pœnitentiam impositam alicui à Summo Pontifice ex

toto, vel ex parte remittere. De qua questio. Glossa in cap. Laorum supra citato, in verbo, Censuram. Romanus singulari 460. Hippol. singulari. 182. Et verius est quod multi doceant, non posse, quia inferior nequit superioris sententiam mutare.

Secundo quaeritur, In quibus criminibus, siue casibus Episcopus dispensare non possit? Respondeo, Primo in criminibus adulterio grauioribus non posse, e. At si Clerici, de adulter. de iudic.

Secundo in homicidio, e. Miror. dist. 50. siue iusto, siue iniusto: si actu mors, vel abscissio membri secuta sit. Innocent. & Hostiensis in ca. 1. de Clericis pugnans in duello. Hoc intelligitur, Episcopum non posse dispensare cum Clerico homicida, vt in suo officio ministret.

Tertio, Non potest Episcopus dispensare cum Simoniaci qui ordinem, vel beneficium per simoniam sciens recepit; est enim excommunicatus & suspensus à diuinis, cum quibus solus Papa dispensat.

Quarto, Cum excommunicato, vel suspensio à diuinis, qui se sciens diuinis ingessit, e. Cum armeni, de sens. & re iudic. in 6. & e. Cum medicinalis, de sent. excom. in 6.

Quinto, Cum Clerico, qui excommunicatus se confert ad Principem secularem, contempto Ecclesiastico iudice, e. si quis Episcopus 21. q. 5.

Sexto, Cum bigamo non potest dispensare, vt ad sacros ordines promoueat, cap. 1. de bigamis, & e. Lector. dist. 34.

Septimo, Cum Clerico ministrante in ordine quem non habet, non dispensat Episcopus, vt ad ordines superiores ascendat, e. 1. de Cler. non ordinat. ministrante.

Octauo, Non dispensat cum Clerico promotus per saltum, vt ad superiores ordines promoueat, e. 1. de Clerico. per saltum promotus.

Nono, Non dispensat cum eo, qui furtiue ordinem recepit, vt ad maiores ordines prouehatur. Si prohibitus ab Episcopo sub analhemate, ne quisquam furtiue ordinem susciperet, nihilominus recepit, ca. 1. de eo, qui furtiue ordinem suscipit.

Decimo, Non dispensat cum eo, qui extra tempora iure statuta sacrum ordinem recepit, vt superiores ordines suscipiat, e. consultationi, de temporib. ordinat.

Vndecimo, Non dispensat cum eo, qui excommunicatus ordines recepit, e. cum illorum, de sent. excom.

Duodecimo, Non dispensat cum Apostata à Religione, qui in Apostasia sacrum ordinem suscipit, vt in suscepto ordine ministret, cap. ult. de Apost. Nec etiam dispensat cum eo, si dimisso habitu Religionis, minores ordines suscipit: quia excommunicatus est, e. 23. periculo, de Clericis, vel Monachi in 6. in quo solus Papa dispensat, e. cum illorum de sent. excom.

Tertio quaeritur, An sit statuenda regula generalis, vt possit Episcopus in omni crimine & casu dispensare, excepto eo, in quo ius expresse prohibuit, ne dispenset? An vero contra sit statuenda regula generalis, vt in nullo crimine, vel casu dispensare queat, nisi expresse ius permittat? De hac questione Glossa, dist. 50. Et Doctores in cap. At si Clerici, de iudic. Communis est sententia, quam habet Ioannes Andreas in ca. citato, posse Episcopum dispensare in omnibus criminibus & casibus, nisi expresse prohibeatur in iure.

Quarto quaeritur, An Episcopus in casibus sibi permittis dispensare queat sine Capitulo Canonicorum? Archid. in c. 1. de filiis Presbyterorum in 6. negat posse, Sed verius est, quod ait Glossa in c. Cum ex eo, de elect. in 6. posse, si tamen accusatus fuerit, de dispensatione leuiter, vel temere facta, mereatur depositionis poenam, e. 1. dist. 51. Hoc habet locum, teste Hostiensis, quem citat Silu. dispensatio. q. 12. si monitus corrigi nolit.

Quinto quaeritur, An Episcopus promouendo aliquem ad ordinem, beneficium, vel officium, eo ipso intelligatur dispensare cum eo in impedimento, quod habet ad illud? Panormitan. in cap. Cum in cunctis, de elect. ait, Epi-

scopus in casibus, in quibus potest dispensare, conferendo beneficium indigno, non videtur dispensasse: imo puniendus est, quia contulit indigno. Idem omnino tradit Glossa in c. 1. de atar. & qualis. in 6. At vero si Episcopus sciat rationabilem causam subesse ad dispensandum, tunc si cum cognitione legitime causae aliquem promoueat ad ordinem, Beneficium, vel officium, eo ipso dispensasse intelligitur, quamuis non vtatur hoc verbo, dispenso, nam satis est secundum conscientiam, si dicat, se illum promouere ex legitima causa sibi cognita, Silu. verb. Dispensatio, q. 15.

CAP. LIII.

Quanam crimina, & causas Laicorum possit Episcopus cognoscere, & iudicare.

Sciendum est, crimina vel esse tantummodo Ecclesiastici fori, vel secularis, & profani duntaxat, vel mixta. De criminibus Ecclesiastici fori solus iudex Ecclesiasticus cognoscit, & iudicat; sicut solus secularis de criminibus, quae sunt ciuilibus tantummodo fori. De criminibus vero mixti fori vterque iudicat.

Primo quaeritur, Quanam sint crimina tantummodo Ecclesiastici fori? Respondeo cum Gessredo, & Abbate in c. cum sit generale, de for. compet. n. 30. esse illa, quorum prohibitio ortum habet ex iure Canonico solo, vel simul cum iure diuino, vel naturali, sed absque ciuili: ac proinde huiusmodi crimina cognoscuntur, iudicantur, puniuntur ex praescripto iuris Canonici, non ciuilibus. Crimina pertinentia solum ad forum seculare, sunt illa, quorum prohibitio ortum habet ex iure ciuili, non Canonico: vnde cognoscuntur, iudicantur, plectuntur, prout leges ciuiles praescribunt. Crimina mixti fori sunt, quorum prohibitio est tum in iure Canonico, tum in ciuili, quia vtrumque ius poenas in criminis constituit.

Secundo quaeritur, Quot sint genera criminum, quae ad forum tantum Ecclesiasticum spectant? Respondeo esse multa. Communis est sententia esse haeresim, simoniam & vltam, Matrimonium contractum in gradibus iure Canonico prohibitis, vel cum impedimento, vel contra praecipuum aliquod iuris Canonici, nuptias celebrare in temporibus ab Ecclesia interdictis. Item violationem voti facti Deo. Et violationem alicuius ex quinque praecipuis Ecclesiae, violationem alicuius censurae Ecclesiasticae, sacrilegium in Sacramentis commissum. Contra communem omnium opinionem docet Couar. lib. 3. ca. 3. num. 1. variat. resolut. vlturam esse mixti fori, siue questio sit iuris, siue facti. Dices, leges ciuiles etiam prohibere haeresim, & vlturam, ergo videntur esse mixti fori. Respondeo, haeresim cognosci & iudicari non posse, nisi ex sacris litteris, vel Ecclesiasticis Canonibus, & propterea ad iudicem tantum Ecclesiasticum pertinet: nec obstat, quo minus ad forum tantum spectet Ecclesiasticum, si Catholici Principes saeculares leges ciuiles tulerint contra Haereticos; hoc enim fecerunt postquam cognouerunt haeresim sacris Canonibus esse damnatam: vltura itidem ciuilibus legibus fuit aliquando permilla; ex iure autem diuino, non ciuili, habemus vlturam omnem esse peccatum Deuter. 23. & in Euangelio legimus: Mutuum date, nihil inde sperantes: & propterea vltura fori tantum est Ecclesiastici. Glossa in c. 1. de offic. ordin. & communis Doctorum opinio in c. cum sit generale, de foro compet. & in Cle. dispensatio, de iudic. Quamuis Bar. & alij in l. Titia, ff. solui. matrim. sentiant esse mixti fori, quando questio est facti, secus quando est questio iuris.

Dubiae questionis est, An concubinitus sit tantum Ecclesiastici fori, an etiam mixti? Quibusdam asserentibus, solum esse Ecclesiastici fori. Goffre. quem citat Abbas in c. cum sit de foro com. n. 25. alijs contra asserentibus, esse mixti fori. Bern. de concub. n. 6.

Ratio dubitandi est, quia Concubinitus legibus civili- bus non punitur, ut ait Iulius Clarus in *pract. crimin. q. 37. nu. 4.* Ex alia parte, nunc lege etiam civili apud Christianos vetitum est huiusmodi crimen, ut dicit Clarus loco citato. Magis est recepta sententia dicentium, esse mixti fori.

Crimina mixti fori sunt secundum communem sententiam, adulterium. Abbas in *c. intelleximus, de iudic. sacrilegium c. cum sit & c. conquestus de foro compet. sortilegium, Abbas, c. 1. n. 3. & 4. de sortileg. blasphemia, c. 2. de maledic. violatio castitatis virginum Deo sacrarum, l. si quis non dicam, C. de Episcopis & Clericis.*

Dubiæ quæstionis est, An peccatum fœminatum, quæ sui corporis potestatem fornicando Clericis, & personis ecclesiasticis faciunt, pertineat tantum ad forum episcopale? Abbas in *c. ut Clericorum, de vir. & honest. Clericorum,* videtur sensisse, solum pertinere ad iudices ecclesiasticos. Boss. in *pra. tit. de coitu damnato, nu. 16. & 17.* ait, quando peccatum est notorium, esse fori civilis, at quando est occultum, ad forum ecclesiasticum pertinere. Sed hæc distinctio à Felino in *cap. Ecclesia S. Maria, nu. 102. de Constit. merito rejicitur.* Falsum in litteris Apostolicis admissum, Abbas in *cap. ad falsariorum, de crimin. falsi.* Item falsum in ecclesiastico foro, vel civili commissum, ut si quis falso testetur, falsive litteris, vel instrumentis utatur, poterit ab eo iudice puniri, in cuius foro deliquerit. Boss. in *Pract. titul. de falso, num. 107.* Crimen itidem incestus. Vnde episcopus Iudici Laico interdiceret potest, ne testamentum incestuosi exequatur. Baldus in *l. Consulta diuina, C. de testam. Ausferius, de potesta. Eccl. num. 6. vers. sexto potest, Firmans, de Episcopis. 4. par. lib. 5. q. 6. & 30. Contrad. in lib. 2. c. 4. de Episcopis. 5. 4. de dignit. & potent. Episcoporum.* Item Sodomiticum scelus mixti est fori, *cap. Clerici, de excess. pralat.*

Suffragium quoque episcopi improbari potest, cum lenones patres, & domini filii suis, vel ancillis peccandi necessitatem imponere moliantur, prostitendo eos alterue cogendo, ut turpem corporis sui potestatem aliquibus faciant, l. si Lenones, C. de Episc. audien.

Tertio quaeritur, an in criminibus. mixti fori, quibus episcopo in Laicos ius, & potestas est, possit episcopus ipsos Laicos capere, & captos in carcerem detrudere? Iul. Clarus censet in *pract. crim. qu. 47. n. 8.* non posse episcopum contra laicos procedere, alijs pœnis, quam censuris ecclesiasticis. Sed certe oppositum est verius.

Potest etiam episcopus cæteris quibusvis criminibus, etiam non ecclesiasticis, peccatum tamen nutrientibus, euellendis, pœnas spirituales adijcere. Gloss. in *c. 1. de offic. Ordin. & in c. Cum sit, de foro compet. Hostien. in c. Nouit. de iudicis, Barbatus in c. Nos inter, de Purgat. Can.*

Item, si Laicus iudex interpellatus, iterumque monitus ab episcopo, ut crimen, de quo constabat, punire velit, & tamen hoc non se curare ostenderit, licebit episcopo hanc iniuriam supplere, & quas ex iure Pontificio poterit pœnas iniungere delinquenti, ut notatur in *c. Nouit. de iudic. Ausfer. de potesta. Eccl. n. 4.*

Quarto quaeritur, Quid iuris & potestatis habeat episcopus circa civiles, & temporales causas? Respondeo, multas esse causas, quæ ad forum tantum ecclesiasticum pertinent, de quibus Laicus Iudex cognoscere non potest, c. Si Iudex Laicus ubi Gloss. in verbo, Spirituali, de sent. excom. in 6. c. Tuam, de ordin. cognit. c. Per venerabilem, & cap. Lator, Qui filii sint legitimi. Huiusmodi causæ sunt.

In primis, omnes matrimoniales causæ, de quibus Concil. Trid. sess. 24. cap. 20. de reformat. sic habet: *Ad hæc causæ matrimoniales, & criminales, non Decano, Archidiacono, aut aliorum inferiorum iudicio, sed Episcopi tantum examini, & iurisdictioni relinquantur, etiam si in presenti inter Episcopum, & Decanum, seu Archidiaconum, aut alios inferiores super causarum istarum cognitione lis aliqua in quacumq; instantia pendeat, coram quo si pars vere paupertatem probauerit, non cogatur extra prouinciam, nec in secunda, nec in tertia instantia in eadem causâ matrimoniali litigare, nisi pars altera & alimentata, & expensas litis velit subministrare. Legati quoq; etiam de*

latere, Nuncii, Gubernatores Ecclesiastici, aut alii quorumcumque facultatum vigore, Episcopos in predictis causis impedire, aut aliquo modo eorum iurisdictionem eis prapripere aut turbare non præsumant, Sic ibi.

Fori ecclesiastici tantummodo sunt omnes causæ, quibus Clericus à Laico in iudicium vocatur. Item quibus de re aliqua ecclesiastica Clericus aduersus Laicum agit, ac proinde sunt fori episcopalis, c. Si quis contra Clericum, c. si Clericum, c. si Clericus laicum, de foro compet. Clem. dispensatam, de iudic. & ibi Gloss. & Doctores. Vnde Concil. Trid. sess. 24. c. 20. dicit, *Prælati quoque, etiam de latere, Nuncii, Gubernatores Ecclesiastici, aut alii, quorumcumque facultatum vigore contra Clericos aliasve personas Ecclesiasticas, nisi Episcopo prius requisiti, eorum negligentia non procedant: alius eorum processus ordinationesve nullius momenti sint: atque ad damnis satisfactionem partibus illatis teneantur.*

Item fori tantum sunt episcopalis omnes causæ vstrariæ. Clem. Dispensatam de iud. & ibi Gloss. & Doct.

Omnes itidem causæ quorumvis beneficiorum, decimarum, primitiarum, pensionum ecclesiasticarum, & prebendiarum, ad forum ecclesiasticum spectant. Clem. citata, c. Dispensatam, & Gignis, de pensionib. q. 71.

Natum itidem causæ fori tantummodo sunt ecclesiastici, cap. Per venerabilem, c. Lator, c. Tuam, Qui filii sint legitimi.

Episcopus etiam ratione iurisdictionis in aliqua causa adhiberi potest inter Laicos cognoscere, non solum de ipso iureiurando, sed etiam de his, quæ iurandum consequuntur. Cum iurandum dicitur fori foro adijcere, cap. Cum, C. Laicus, de foro compet. in 6. c. Nouit. de iudic. c. Venerabilem, de elec. vnde potest hæres cogi, ut exoneret animam defuncti ratione iurisdictionis coram episcopo. Baldus, Paulus, Inson in l. Ordinarii, C. de iudic. Calderin. in cons. 2. de foro compet. Hinc etiam est, ut causa principalis, super qua iurisdictionis relaxatio petita est, coram episcopo agi debeat, quamuis alioqui alterius fori esset.

Item penes episcopos est iurisdictionis in laicos, cum pietas ab illis neglecta omnino videtur, ut si exempli gratia, commeatum, & cibarium venditores carius peregrinis, & aduenis res suas, quam ciuibus, vel incolis, aut etiam si ipsis ciuibus plus equo vendant, & si aromatarij falsas, & adulterinas res admisceant: possunt enim episcopi huiusmodi hominibus excommunicationis pœna indicta interdiceret, nec hæc scelera admittant, c. 1. de empt. & vendit. & ibi Innocentius, & Bald. in l. 1. c. de Episc. audien.

Potest itidem episcopus inhibere virorum, fœminarumq; luxus, inanes & superuacuos corporis ornatus, præsertim quibus facies deturpant, vel immutant, & ad libidinem prouocant: ludos, & spectacula inhonestæ & turpia exterminare. Ioan. Andr. in c. Ea qua, de reg. iur. in 6. Anchar. ca. 1. de constit. vers. super hoc membro.

Potest similiter episcopus prohibere, ne in diebus festis choreæ, & tripudia, quæ manifestam virorum, & fœminarum peccatum continent, fiant.

Ad forum itidem episcopale pertinent causæ pæ, exem. gratia, causa dotis, cum vidua ab hæredibus mariti cum repetit, Bald. Paul. Inson in l. 1. ff. solut. matrim. Idem iuris est, de causâ alimentorum.

Item omnes causæ, ex quibus excommunicatio à iure, vel ab homine lata, vel ferenda est, etiam in laicos, ad episcopi forum spectant.

Potest episcopus laicos cogere, ut piam testatorum voluntatem exequantur, ubi executor testamento datus partes suas intra annum obire non curat, l. nulli, C. de Episcopis, & Cleri. & ibi Bald. & alii. Quod si alius executor testamento datus non sit, potest episcopus aliquem in hanc curam substituere, si ipse per se id exequi non possit, Bald. in l. 1. c. de bonis maternis. Potest itidem executorum testamento datum, si male negotium pæ causæ gesserit, ea prouincia remouere, & cogere, ut gestæ administrationis rationem reddat, atq; etiam si eum suspensum merito habeat, alium loco illius sufficere, c. Tuam, de testam.

Si aliquod Collegium gubernatum suo & rectore in fundatione constituto, viduatum remanserit, potest episcopus gubernatoris officium subire *Firminus, de Episc. 7. lib. 4. n. 17.*

Etiam episcopus executor ad distribuendum male ablata incertis personis: in eo tamen loco distribuere debet in quo res ablatae sunt. *Baldus in Authen. Alvarum vsus, C. de Alvaro. Et in l. 1. C. de bonis auctoritate Iudicij possiden.*

Potest item episcopus inquirere, num quae legata sunt, ad pios ecclesiarum, vel pauperum usus, ad effectum perducta sint. *Firm. de Episcopo. par. 1. lib. 4. num. 10.* Hinc est ut penes episcopum sit ius, quo possit edictis propositis praecipere, ut notat omnes quaecunque, de relictis, siue legatis pijs testamenta, vel instrumenta dixerunt, vel ab alijs confecta habuerint, ipsi episcopo edere debeant, excommunicationis poena aduersus contumaces constituta.

Insuper potest episcopus peregrini, qui intestatus decessit, bona inter pauperes distribuere, si nullus haeres legitimus eorum bonorum reperiatur. *Authen. Peregrini, c. Communia, de successori. Et l. 1. C. de bonis vacantib. lib. 10.*

Glossa in cap. licet, de foro compet. ponit quosdam versus ex Hessiensis, quibus explicantur causae ad forum ecclesiasticum pertinentes:

*Harencus, Simon faenus, periuurus adulter,
Pax, privilegium, violentus, sacrilegusque:
Si vocat imperium, si negligit, ambigit an sit,
Suspectus iudex si subdita terra, vel vsus.
Ruplicus, et seruus peregrinus, feuda, viator.
Si quis ponit in miser, aut sit, causaque mixta,
Si denunciat Ecclesia que, iudicat ipsa.*

CAP. LIV.

Quidnam possit Episcopus tanquam delegatus Apostolicae Sedis ex Concil. Trident.

IN primis, Episcopus tanquam Sedis Apostolicae delegatus, potest praedicationem interdicare ei, qui generali, vel speciali privilegio exemptus Concionator est, si errores predicat, scandalave in populum disseminat, quamvis in Monasterio sui ordinis, alteriusve praedicet. At si haec res praedicet, potest contra eum, secundum iuris dispositionem, aut loci consuetudinem procedere, *sess. 5. cap. 2. de reform.*

Nemo secularis Clericus cuiusvis personalis, vel Regularis, extra Monasterium degens, etiam sui Ordinis, praeretur privilegij, tutus est, quo minus si deliquerit, ab episcopi loci tanquam super hoc a Sede Apostolica delegato secundum Canonicas sanctiones, visitari, puniri, & corrigi possit, *sess. 6. c. 3. Et sess. 14. c. 4.*

Vniones perpetuae a quadraginta annis proximis citra factae, examinari ab episcopis tanquam a Sede Apostolica delegatis possunt, & quae per subreptionem, vel obreptionem obtentae fuerint, irritae declarari, *sess. 6. c. 7.*

Item episcopus apud ecclesiam suam residens, de subreptione, & obreptione gratiae, quae super absolutione alicuius publici criminis, vel delicti de quo ipse inquirere coepit, aut remissione poenae, ad quam criminiosus per eum condemnatus fuerat, falsis precibus impetratur, per seipsum, tanquam sedis Apostolicae delegatus, etiam summarie cognoscere potest: ipsamque gratiam postquam per falsam narrationem, aut veri taciturnitatem obtentam esse legitime constitit, ne admittat, statuitur, *sess. 13. cap. 5.*

Licet episcopo, tanquam Apostolicae sedis delegato, in omnibus ecclesijs parochialibus, vel baptismalibus, in quibus ita numerosus sit, ut vnus Rector non possit sufficere ecclesiasticis Sacramentis ministrandis, & cultui diuino peragendo, cogere Rectores, vel alios ad quos pertinet, sibi tot sacerdotes ad eorum munus adiungere;

quot sufficiat ad sacramenta exhibenda, & cultum diuinum celebrandum. In his vero in quibus, ob locorum distantiam, siue difficultatem. Parochiam, siue magno incommodo, ad percipienda sacramenta, & diuina officia audienda, accedere non possunt, nouas parochias, etiam inuitis Rectoribus constituere potest, & illis sacerdotibus portionem idoneam ex fructibus ecclesiae matricis deducere & si necesse fuerit, populum compellere ad ministrandum ea, quae sufficiant ad vitam d.ctorum sacerdotum sustentandam, quaecumque reservatione, generali, vel speciali, vel affectione super dictis ecclesijs, non obstantibus, *sess. 21. c. 4.*

Possunt etiam Episcopi, vel sedis Apostolicae delegati, iuxta formam iuris, sine praedictio tamen obtinentium, facere vniones perpetuas quarumcumque ecclesiarum, Parochialium, & Baptismalium, & aliorum beneficiorum, Curatorum, cum Curatis, propter earum paupertatem, aliasve causas a iure permittas, etiam si dictae ecclesiae, vel beneficia essent generaliter, vel specialiter reseruata, aut qualitercumque affecta, *sess. 24. c. 4.*

Potest item episcopus, tanquam sedis Apostolicae delegatus, illiteratis, vel imperitis Parochialium ecclesiarum Rectoribus, Coadiutoribus, aut Vicariis pro tempore deputare, & fructus eisdem pro sufficienti victu assignare, quaecumque appellatione, & exemptione remota: eos vero, qui turpiter, & scandalose viuunt, post debitam monitionem, si adhuc in sua nequitia perseuerent, beneficijs priuare, exemptione, & appellatione quaecumque remota, *sess. 21. c. 6.*

Item possunt Episcopi, tanquam sedis Apostolicae delegati, transferre beneficia simplicia, etiam iuris patronatus, ex ecclesijs, quae vetustate, vel alias collapsae sunt, & ob eorum inopiam nequeunt instaurari, vocatis ijs, quorum interest, in matrices, vel alias ecclesias locorum eorundem semiuicinorum, arbitrio suo: ita ut in eisdem ecclesijs erigant altaria vel cappellas sub eisdem inuocationibus: Parochiales item ecclesias, etiam si iuris patronatus sint, collapsas refici, & instaurari curare possunt ex fructibus & prouentibus quibuscumque, ad ipsas ecclesias pertinentibus: qui si non fuerint sufficientes, omnes Patronos & alios, qui fructus aliquos ex dictis ecclesijs prouenientes percipiunt, aut illorum defectum, parochianos ad praedicta compellere queunt, quaecumque appellatione, exemptione, & contradictione remota. Quod si nimia egestate omnes laborent, ad matrices, seu viciniores ecclesias transferre possunt cum facultate tam dictas parochiales, quam alias ecclesias dirutas in profanos usus non sordidos, erecta tamen ibi cruce, conuertendi, *sess. 21. cap. 7.*

Item potest episcopus, tanquam sedis Apostolicae delegatus certam fructuum portionem ex beneficijs omnibus Cathedralium ecclesiarum, aut aliarum Collegatarum deducere, quae in distributiones quotidianas conuertatur, in ecclesijs tam Cathedralibus, quam Collegiatis, in quibus nullae sunt distributiones quotidianae, vel ita tenues, ut verisimiliter negligantur, *sess. 21. c. 3.*

Item in commutationibus vltimarum voluntatum, quae non nisi ex iusta, & necessaria causa fieri debent, episcopi, tanquam delegati sedis Apostolicae, summarie, & extrajudicialiter cognoscunt, nihil in precibus tacita veritate, vel suggesta falsitate fuisse narratum, priusquam commutationes praedictae executioni demandentur, *sess. 22. cap. 6.*

Item Episcopi tanquam sedis Apostolicae delegati, in casibus a iure concessis, omnium piarum dispositionum tam in vltima voluntate, quam inter viuos sunt executores, *sess. 22. cap. 8.*

Potest item episcopus quoscunq; Notarios, etiam si Apostolica, Imperiali, aut Regia auctoritate creati fuerint, tanquam delegatus sedis Apostolicae, examinatione adhibita, eorum sufficientiam scire: illisque non idoneis repertis, quandocunq; in officio delinquentibus, of-

ficij eius in negotijs, vel litibus, & causis Ecclesiasticis, ac spiritalibus exercendi vsum perpetuo, aut ad tempus prohibere, nec eorum appellatio iurisdictionem Ordinarij suspendit. *sess. 22. cap. 10.*

Item cognoscere possunt Episcopi, tanquam Sedis Apostolicæ delegati, de surreptione, obreptione, & intentionis defectu confirmationum adhibitarum, priuilegijs, & constitutionibus, vel statutis, quibus indultum est, vt recepti in aliquam Ecclesiam, alijs illius ecclesiæ aliquid dent, vel remittant. *sess. 24. cap. 14.*

In ecclesijs itidem Cathedralibus, & Collegiatis insignibus, vbi frequenter, adeoque tenues sunt præbendæ simul cum distributionibus, vt sustinendo decenti Canonico gradui, pro loci, & personarum qualitate non sufficiant: licet Episcopus cum consensu Capituli, vel aliquot simplicia beneficia, non tamen regularia ijs vnire, vel si hac ratione prouideri non possit, aliquibus ex ijs suppressis, cum patronorum consensu, siue iure patronatus laicorum sint, quarum fructus, & prouentus reliquarum præbendarum distributionibus quotidianis applicentur, eas ad pauciores numerum reducere: ita tamen vt tot superent, quæ diuino cultui celebrando, ac dignitati Ecclesiasticæ commode valeant respondere: non obstantibus quibuscunque Constitutionibus, & priuilegijs, aut quacunque reservatione generali, vel speciali, aut affectione.

Alia, lege superius hoc eodem libro, *cap. 38. qu. 15.*

CAP. LV.

De potestate concedendi remissiones siue condonationes peccatorum, quæ Indulgentiæ vacantur.

Certi iuris est, penes Episcopos esse potestatem conferendi quas vocant Indulgentias, vt patet ex *c. cum ex eo. & c. Quod autem. de penitentis. & Ramiff. & cap. vlt. eod. tit. in 6. & c. Accedentibus. de excess. Pralato.*

Primo queritur, An concedere Indulgentias, sit actus iurisdictionis, an Ordinis? Hostien. in *c. Accedentibus citato, & Lapsus Clem. 2. de penit. videntur docere esse actum Ordinis: aiunt enim non posse quemquam Indulgentias conferre, nisi sit Sacerdos. Sed communis est sententia, quam habet S. Thomas in 4. dist. 20. q. 3. art. 3. esse actum iurisdictionis, non Ordinis. Vnde Papa statim, vt est electus, quamuis non sit Sacerdos, potest indulgentias dare, & Episcopus cum primum est electus, & confirmatus auctoritate Papæ.*

Secundo queritur, Quo iure conueniat Episcopis potestas concedendi Indulgentias? Corduben. *de Indulgentijs, ar. 2. q. 12. propos. 2. docet conuenire iure diuino. Sic etiam Ledesma in 4. qu. 28. art. 3. Concl. 5. Medina, de indulg. disput. 6. Idem videtur: slerer Sotus in 4. dist. 21. q. 1. art. 4. Quæ sententia mihi non placet. Primo, quia huiusmodi potestas est iurisdictionis, non ordinis: sed omnis Episcoporum iurisdictionis est proxime à Papa: in quo differt à iurisdictione Papæ: nam Papa suam iurisdictionem habet proximè à Deo, non ab homine, Episcopi vero proxime accipiunt à Papa, vnde potest Romanus Pontifex eam adimere, vel minuere, atque restringere. Secundo, si Episcopi iure diuino talem potestatem haberent, non posset eam Papa minuere: nec enim potest inferior potestatem à Superiore datam ex toto, vel ex parte abrogare: at Papa in *cap. Cum ex eo, de penitent. restringit, ac minuit in Episcopis potestatem, & ius conferendi indulgentias, ergo talis Episcoporum potestas non est iuris diuini.**

Dicendum igitur est, eam Episcopis conuenire iure communi Canonico: vnde eam habent proxime à Papa: sed habent eam iure ordinario, ac proinde eo ipso quod sunt Episcopi electi, & confirmati. *Richard. in 4. dist. 20. art. 5. q. 3. Palud. eod. lib. & dist. q. 4. art. 2. conclus. 3. Palaciosus in*

4. dist. 20. disput. 4. vers. Respondebis, de Episcop. Augusti. de potest. Eccles. & Papa. q. 29. art. 5. Siluasi. in verb. Indulgentia. q. 5. Quare huiusmodi Auctores cum dicunt, episcopos talem potestatem habere ex commissione Papæ, non significant, eam habere tanquam Iudices delegatos: nam expresse subiungunt, habere eam iure ordinario, & communi. Solum igitur docere voluerunt, talem potestatem penes Papam esse iure diuino à Deo proxime acceptam, penes Episcopos vero esse iure communi, & ordinario, sed proxime acceptam à Papa, à quo habeat iurisdictionem ordinariam, non delegatam.

Tertio queritur, An hi, qui sunt inferiores episcopis, cuiusmodi sunt Abbates, aut Priores, habeant potestatem concedendi indulgentias? Non habent iure communi, nisi speciali priuilegio, consuetudine, vel præscriptione, quia id potestatis nonquam ius commune concessit, *cap. accedentibus, de excess. Pralato.*

Quarto queritur, An Capitulum, sede vacante possit indulgentias conferre, quas posset episcopus? Potest, vt docuit superius in hoc libro, *c. 37. q. 9.*

Quinto queritur, An generalis episcopi Vicarius indulgentias concedere queat? Non potest, nisi ex speciali episcopi mandato, vt dixi superius, hoc lib. *cap. 43. q. 13.*

Sexto queritur, Quot dierum Indulgentias possit episcopus conferre? Respondeo, in dedicationibus ecclesiarum siue vnus episcopus, siue plures concurrant, solum posse concedere indulgentias vnus anni; in anniuersario vero dedicationis tempore ecclesiæ, vel ex alijs causis pijs, *cap. Cum ex eo, de penit. ad finem. Item teste Paludano, lib. 4. dist. 20. q. 4. art. 2. Concl. 1. summus Papæ penitentiarius dare solet indulgentias centum dierum. Glossa itiam in cap. vlt. de officio Legati, docet Legatum Apostolicum posse concedere indulgentias perpetuas, sicut potest in perpetuum statuta concedere. hoc autem, videtur intelligendum, eum posse indulgentias conferre, quæ non excedunt 40. dierum numerum, sed quæ durent in perpetuum. Insuper Archiepiscopus potest indulgentias dare in tota provincia sibi subiecta, hoc est, potest concedere indulgentias omnibus subditis suffraganeorum Episcoporum, *cap. Nostro de penit. c. 1. eod. tit. in 6.**

Sexto queritur, an valeant indulgentiæ concessæ ab Episcopo, vel Archiepiscopo, si excederint numerum taxatum in *c. Cum ex eo, de Penit. Ioannes & Bernardus, cap. cum ex eo citato: docuerunt valere: quorum sententia reprobata est in *cap. Indulgentia, de penit. in 6. vbi dicitur: Indulgentia, quæ ab vno vel pluribus Episcopis in Ecclesiis in dedicationibus, vel alijs quibuscunque casibus conceduntur, vires non obtinent, si statum exco. sserint Concil. Gener. hoc est, numerum dierum taxatum in *c. Cum ex eo de penit. Quæres, An saltem valeant, quod attingit ad numerum in prædicto capite taxatum. v. g. in anniuersaria celebritate dedicationis ecclesiæ concedit episcopus indulgentias centum dierum. Non valeat quatenus excedunt numerum quadraginta dierum. Sed queritur, An saltem valeant quatenus numerum quadraginta dierum attingunt? Respondet, *cum Glossa in c. Indulgentia, & c. Cum ex eo citatis, valere, quia vtile per inutile non viciatur, c. vlt. de reg. iuris in 6. & l. 1. §. Trebatius, ff. de aqua quotidiana & esti. Item, quia indulgentias conferre, est actus liberalitatis, & in donationibus excedentibus quantitatem taxatam in lege, valet quod donatur quatenus attingit quantitatem, quam lex permittit. l. Sancimus, C. de donat. & c. Si quis de seruitute, 12. qu. 2. Hæc opinio est communi consensu recepta.****

Septimo queritur, An episcopus excommunicatus, vel suspensus à iurisdictione vel officio, possit indulgentias concedere? Non potest, quia caret iurisdictione, *c. Aulianus, 24. q. 1. & c. Cum dilecti, de dolo & contumacia.*

Quæres, an possit facultatem concedere alteri Episcopo, vt suis subditis indulgentias concedat? Palud. in 4. dist. 23. q. 2. docet, Parochum excommunicatum, vel suspensum ab officio, alteri delegare non posse, vt suorum subdi-

torum confessiones audiat: posse tamen licentiam concedere: quia delegare, inquit, est iurisdictionis, quam non habet excommunicatus: at licentiam concedere, ut auctoritate alteri Patocho subijcere. Iuxta hoc dicit Paludanus, Episcopum excommunicatum non posse alteri delegare vices suas, posse tamen concedere, ut alter Episcopus suis subditis indulgentias conferat. Hæc sententia mihi dubia videtur, quia videtur, etiam esse actus iurisdictionis, huiusmodi licentiam dare. Sed probabilis Paludani sententia est.

Octavo quaeritur, An Indulgentiæ concessæ ab Episcopo, proficiunt ipsi, si opus fecerit, eo quod alijs Indulgentiæ conceduntur: Ratio dubitandi est, quia nemo potest vti iurisdictione in seipsum. Communis est sententia prodesse. *Richar. in 4. distin. 20. art. 4. q. 3. Palud. ibid. q. 4. art. 3. concl. 5.* & ratio est, quia non vtiur directo iurisdictione in seipsum, & quia non est peioris conditionis quam alij, De Canonica quarta portione Episcopis debita agam, *lib. 8. c. 24. de charitativo, ut vocant subsidio Episcopis dari solito, dicam, lib. 8. c. 26.*

Finis Libri Tertij.

IOANNIS
AZORII LOR-
CITANI E SOCIE-
TATE IESV
INSTITUTIONVM
MORALIVM
Pars secunda:

LIBER QVARTVS.

De Cardinalibus Sanctæ Romanæ
Ecclesiæ.

CAPVT PRIMVM.

Ratio quaeritur, Vadenam, & quo tempore sit nomen Cardinalis, acceptum? Respondetur, à cardine Cardinalem esse dictum: Cardio autem, ferramentum est, circa quod fores vertuntur. Vnde cardines dicuntur duæ cæli partes immobiles sibi mutuo oppositæ, quarum vna est ad Septentrionem, altera ad Austrum sita, & dicuntur poli, & vertices mundi cardo item significat id quod est in negotio, causa, & controuersia præcipuum. Vnde Cardinalis dicitur etiam quasi principalis. Sic quatuor virtutes Cardinales dicuntur apud *Ambros. lib. 5. in Lucam: quatuor item venti Cardinales, & quatuor mundi partes Cardinales apud Senarium.* Sanctus item Augustinus *li. 1. de Baptis. c. 6.* Cardinales Donatistas appellat, hoc est, primarios, & principales apud ipsos. Quare Cardinalis Episcopus iuxta hunc sensum, erit primarius, & principalis Antistes Cardinalis Presbyter, Cardinalis Diaconus, Cardinalis Clericus, est Principalis Presbyter, Diaconus, vel Clericus, vel Canonikus. *Cap. in nomine Domini. distinctio. vigesima et tria.* vocantur Episcopi Cardinales, & Clerici Cardinales *Cap. Ministerium de officio Archiepiscopi, Sacerdos Cardinalis. Cap. Praesul. l. 1. q. 5.* Presbyter Cardinalis, Diaconus Cardinalis.

Sunt qui censent S. Gregorij I tempore Cardinalem Episcopum vel Presbyterum dici eum, qui cum ad certam Ecclesiam promotus fuerat, ad aliam episcopo, vel Presbytero destitutam, & viduatam transferebatur, quicquid non dicebatur absolute, vel simpliciter Episcopus, vel Presbyter, cum in duabus Ecclesijs vnus ordinatus, esse iure non posset, sed dicebatur illius Ecclesiæ ad quam erat translatus, Cardinalis Episcopus, vel sacerdos, hoc est, ad eam traductus, & proinde ipsi obstrictus, & mancipatus.

Et hoc sensu explicant multa, quæ habentur in epistolis S. Gregorij primi. Et in vita ipsius, per Ioannem Diaconum descripta. Nam *lib. 3. c. 16.* ita scribit ipse Ioann. Diaconus. *Expulso Episcopo, tam cito in Cardinalem non poterat, vel quorum reditu ad proprias sedes contingere posse sperabat. C. 18. Licet vacantes Episcopos vacantibus Cuiuslibet in Cardinalem studuerit, Demetrium Episcopum Neapolitanum ob crimina deposuerat. Cum ab eisdem Neapolitanis in Cardinalem sibi Paulum Neapolitanum Episcopum magnopere quereretur, tribuit illis Visitationem, Cardinalem vero constituere recusauit. & eod. lib. c. 15.* in Cardinalem Ecclesiæ scribit eum, qui aliunde translatus viduatæ Ecclesiæ præficitur. *ca. 19. aliarum Parochiarum Clericos sibi, & alijs Pontifex in Cardinalem curabat. c. 7. in ordinandis Episcopis, neque Cardinales Ecclesiæ suæ, neque Monachos Monasterij sui penitus excusauit, quo minus illis Ecclesiam rogandam committeret.* Verum enim vero Cardinalem, aut in Cardinalem, aut Cardinalem Sacerdotem constituere, in *Epist. S. Gregor. ant. apud Ioan. Diaconum.* non solum videtur significare id, quod transferre aliunde, & certæ Ecclesiæ præficeret Sacerdotem translatum, sed idem etiam, quod ordinare, & in aliqua Ecclesia simpliciter constituere. scribit enim *lib. 3. c. 10.* idem Ioan. Diaconus. *Cardinales in forensibus Parochiis promotos, in pristinum Cardinalem renocant. & apud Vitruv. lib. 4. c. 6.* Scapi Cardinales dicuntur, hoc est, annexi, inserti, & compacti. item *lib. 10. c. 20.* capricoli cardinati. c. seq. tigna cardinata, hoc est, inserta, & veluti annexa. Quare existimo tempore S. Gregorij, & longe ante eum dupliciter dici Cardinales, vel quia erant certæ sicuti Ecclesiæ adscripti, & veluti inserti, aut quia erant Primarij, & principales. Et hoc etiam dupliciter, vel quia Ecclesiæ, cui erant addicti, & obstricti, erat principalis, vel quia ipsi Cardinales, Episcopi, Sacerdotes, vel Diaconi inter cæteros eiusdem Ordinis eminebant. Sic enim apud S. Ambr. quatuor virtutes Cardinales vocantur, & apud S. Cyprianum. extat libellus de operibus Christi Cardinalibus sic inscriptus apud S. Augu. vero, ut prædiximus, Donatistæ Cardinales nominantur. Hinc illud in *e. Ministerium, de officio Archiepiscopi: Diligenti cura prouideat ministerium Sacerdotum Cardinalium, id est, principalium, quorum erant in celebrioribus festis diebus solemnibus ritu rem diuinam facere. Ex quo etiam factum est, ut in quibusdam Ecclesijs sint inter Canonicos hodie etiam dicti Canonici Cardinales: ut in Compostellana Ecclesia, licet plures sint Canonici, sex tamen septemue Cardinales vocantur: qui Paschalis I L. privilegio, & diplomate sacrificium faciunt, solemnibus ritu in altari maximo, sub quo iacet corpus S. Iacobi Apostoli, ut testatur Mariana. *lib. 10. de rebus Hispania c. 6.* & olim in Ecclesia Raucennate, & in Aquileiensi quoque, Mediolanensi, Beneuentana, & Pisana, teste Anaslasio, Germanio *lib. 3. de Sacrorum immunit. cap. 6.* Canonici Cardinales vocabantur, tanquam Canonici Ecclesiarum principalium, vel tanquam reliquis eiusdem Ecclesiæ Canonicis digniores: quorum certa quedam insignia erant, quibus à reliquis Canonicis discernantur. Glossa in *e. Puidor. 32. q. 2. Per derisionem, inquit, dicitur Cardinalis Raucenna sicut dicitur Rex Schacorum. In c. Sacrosancta, distinctio. 22. ad finem dicitur: Hac vero Apostolica Sedes, caput, & cardo (ut præfatum est) à Domino, & non ab alijs constituta est: & sicut cardine ostium regitur, sic huius Apostolica Sancta Sedes auctoritate, omnes Ecclesiæ Domino disponente reguntur. Sic ibi. Vnde fortassis dicti sunt Cardinales**